

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.39

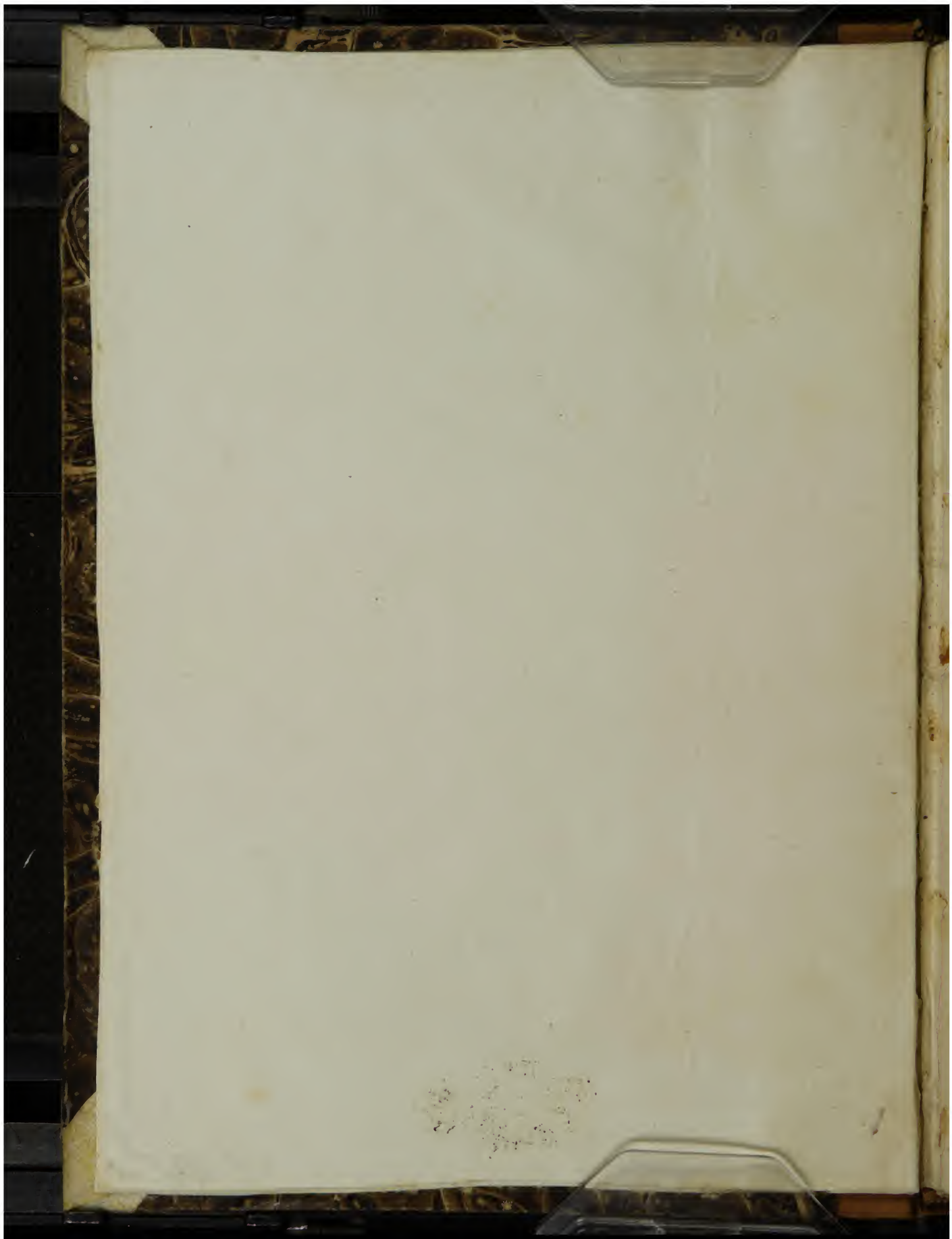

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.39

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. K.6.39

K. 6. 39

Elegantissima expositio in artem veterem Aristotelis. Adagistri Pauli sonclatis ordinis predicatorum congregationis lombardie cum questionibus eiusdem super eandem.

q

Via finis cuiuslibet scientie est cognitio sui subiecti. queritur circa philosophum ysaagogas. quid in tota logica sit subiectus quod hec difficilis est et tribus generalibus opinionibus disputat. Scotus arbitratu subiectum, logice esse simplicissimum. Albertus magnus argumentationem. diuinus vero Thomas et philosophus ens rationis. Ut ergo pateat huius dubij veritas. Primo declarabitur quibusdam conclusibus opinio sancti Thomae. secundo quid veritatis habeat opinio Scoti et Alberti. Quantum ad primum hoc est prima conclusio. Ens rationis est primum et adequatum subiectum in logica. Ad huius conclusionis euidentiam tria notanda occurrunt. Primo quid nominis entis rationis. Secundo quid nominis subiecti primi et adequati. Tercio ex his habenda est notitia conclusionis. Quantum ad primum dico quod tripliciter potest aliquid dici ens rationis. Uno modo dicitur aliquid ens rationis secundum quod ratio constructur intransitive: et hoc modo. nihil est aliud ens rationis nisi ens quod est ipsa ratio. Alio modo dicitur aliquid ens rationis: quia est in ipsa ratione existens quo modo species intelligibilis et actus intelligendi et conceptus per tales actus formati dicuntur entia rationis. De ente rationis his duobus modis accepto non est logica: cum talia entia pertineant ad tertium librum de anima. quantum ad eorum entitates. Tercio accipitur ens rationis ut distinguitur contra ens reale. de quo quidem loquitur philosophus in quinto metaphysice quando diuidit ens per ens in anima: et ens extra animam. intelligens per ens extra animam ens reale: et per ens in anima ens ra-

tionis. Dico secundo quod ens rationis hoc tertio modo acceptum: ut dicit sanctus Thomas in questione. xxi. de veritate arti. primo: aut est priuatio ut cecitas: aut negatio quia ut dicit philosophus. quarto metaphysice particula secunda et comentator comento secundo. etiam non entia dicuntur aliquo modo entia in quantum sunt per intellectum apprehensa: aut est relatio. De priuationibus et negationibus ut de subiecto non est logica. quia talia non cadant per se sub habitu scientifici ut dicitur primo posteriorum. ex quo relinquitur quod sit de relationibus rationis. Dico tertio quod sicut relatio realis consistit in ordine rerum: sic relatio rationis consistit in ordine. qui est per intellectum inuentus et attributus ei quod relatione dicitur: et huiusmodi sunt relationes que attribuuntur ab intellectu rebus intellectis ut intellecte sunt: sicut est relatio generis et speciei et vniuersalis et predicabilis et aliorum huiusmodi. Sed quod difficile cognitum est quid sint hee relationes rationis: et quomodo de his tantum sit logica: quid dicat Auicenna in primo metaphysice quod est de secundis intentionibus adiunctis primis. ideo est notandum: quod intellectus existens in actu per speciem intelligibilem alius cuius obiecti: format in seipso quandam conceptum: in quo intelligit illud obiectum. cuius species erat actuatus: hic autem conceptus est similis obiecto eo quod est ab intellectu causatus mediante specie intelligibili ipsius obiecti. omne autem agens agit sibi simile. Verbi gratia intellectus actuatus per speciem hominis intelligendo hominem quidditatem format siue concipit significatum huius termini homo puta animal rationale. in quo conceptu omnia supposita nature humane equaliter refulcent et eque suscipiunt talis nature predicationem. Iste autem conceptus dicitur verbum formatum siue species expressa et ad propositum nostrum dicitur prima preceptio siue prima intentio et terminus ipsum significans dicitur terminus prime impositionis: puta hoc no-

men homo. Intellectus vero habēs hūc
primum conceptum reflectitur super eū
formādo alium conceptum puta concipiē
do q̄ ille primus cōceptus significat? hoc
nomine homo siue natura per ipsū signi
ficata predicatur equaliter ⁊ vniformiter
de multis ⁊ q̄ omnia de quibus dicitur so
lo numero distinguuntur. Iste autē secun
dus conceptus dicitur secūda intētio vt na
tura humana vt stat sub illo secūdo conce
ptu idest vt est apprehensa vt vniformis
ad omnia sua inferiora nominatur hoc no
mine species. Conceptus etiam intellectus
significatum huius termini animal: ⁊ actu
reflexo cognoscens q̄ natura per eum si
gnificata dicitur de multis non tantū nu
mero sed etiam specie differētibus appel
lat ipsum genus. Ex dictis patet q̄ tā pri
Secūda
in re
et in intellectu
ma q̄ secūda intētio est ens reale: pp qd
etiam Anicenna in tertio sue metaphysi
ce capitulo septimo dicit huiusmodi intē
tiones esse accidentia intellecta. Preter p
mam vero ⁊ secūdam intentionem: qua
rum altera habet immediatum fundamen
tum in re: ⁊ altera mediātū reperiunt etia
m quidā alij conceptus: quibus nihil in
re correspondet: vt est conceptus chyme
re ⁊ hyrocerei. Ex quo patet q̄ triplici
ter potest se habere conceptus: aliquādo
enim habet immediatū fundamentū in re
aliquando mediātum aliquando nullum.
Dico quarto q̄ huiusmodi nomina secū
de impositionis signifi cant aliquem respec
tum. Nullū enim est genus aut spēs sui
ipsius: sed hec omnia ad aliud dicuntur: se
cundū id q̄ sunt vt declarabitur infra. Di
co quinto q̄ secūda intētio potest triplici
ter considerari. Vno modo in ordine ad
intellectum a quo ⁊ in quo est: ⁊ sic habet
ad ipsam relationē realem: sicut effectus
ad causam suam: vt dicit sanctus Doctor
prima pte questione. xxviii. articulo pmo
ad quartum. Alio modo consideratur in
ordine ad res. vt signū ad signatum. ⁊ re
presentantis ad representatū. ⁊ sic refer
tur fm rationē. Tercio possumus con

siderare has intētiones secūdas inquātū
mediātib⁹ ipsis. res ad extra substat his
vobis species gen⁹ ⁊ huiusmodi. ⁊ sic
dico q̄ hee relationes nō sunt reales: sed
rationis tantū. Qd sic declaro. relatio nō
est aliud q̄ ordo quidā oportet ergo vbi
est relatio realis ibi esse ordinem rerū ex
natura earum consurgens. vbi autem est
ordo non ex natura rerum sed solum cō
sequens eas vt sunt per intellectum ap
prehensē ibi erit relatio rationis tantū: ⁊
sic est in illis de quibus loquimur. Cōstat
enim sine opere intellectus nullam rez de
altera predicari: q̄ non est aliud: vt inquit
Albertus q̄ per opus rationis aliquid al
teri attribuere. Si ergo animal vel album
debet esse predicatum: ⁊ homo subiectū
de quo ista predicantur. oportet q̄ sint ap
prehensa per intellectum. Eodē modo
ex naturis rerum non est q̄ vnum sit an
tecedēs ⁊ aliud consequens. nec ratio ge
neris aut speciei conueniunt rebus nisi p
quanto intellectus excogitauit vniformē
ordinem nature specificē ad individua ⁊
nature generice ad species. Qui quidem
ordo non est in rebus. quum natura speci
fica extra intellectum non sit preter indi
uidua. nec natura generica preter species
Est igitur talis relatio ⁊ ordo ab intelle
ctu excogitatus ⁊ attributus rebus scdm
q̄ sunt in intellectu. Et sic intelligo: quum
dicit sanctus doctor: q̄ intellectus hunc or
dinem adinuenit. Itaq̄ intellectus habēs
conceptum hominis ⁊ hūc conceptum
aialis reflectendo se super istos concep
tus format alios: quibus compat nām aialis
ad nām hoīs fm rōnē pdicabilis ⁊ subici
bilis. Et aial vt ē i intellectu dī gen⁹ ⁊ hō
dī spēs. Cōparatio autē ē relatio. quū ergo
solus intellect⁹ inuenerit hāc cōparationē
solus ipse inuenit has relationes rōnis. Et
cōfirmat. Itaq̄ relatio realis regit extre
ma reali distincta. Constat aut q̄ gen⁹ ⁊
species puta homo ⁊ animal non distin
guuntur realiter. Itaq̄ realiter illa res que
est homo est illa res que est animal simi

iter non oportet q̄ antecedens ⁊ conse/
 quens subiectum ⁊ predicatum realiter di/
 stinguantur: vt patet in hac consequentia
 homo currit ergo animal currit: ⁊ in ista
 propositione homo est animal. Idem di/
 co de alijs terminis qui considerantur a lo/
 gico. omnes. n. sūt termini relatiui. Et q̄
 predicta sint de mente sancti Thome. p̄
 ex his que subtiliter est locutus. Sic enī
 ait in libro de natura generis capitulo se/
 cundo. Ens rationis proprie dicitur de il/
 lis intentionibus quas ratio in rebus ad/
 inuenit: sicut est intentio generis ⁊ speciei.
 que non inueniuntur in rerum natura: s;
 sequuntur actum intellectus: ⁊ huiusmo/
 di ens est subiectus logice. Quo quid cla/
 rius? Sed certe oī erudito. p̄ q̄ neq; ip̄a
 natura generica: aut specifica neq; con/
 ceptus mentis est ens rationis. de quo cō/
 siderat logicus cū ista sint entia realia: o;
 ergo dicere q̄ sanctus Tho. senserit dya/
 leticum considerare de illis entibus ratio/
 nis que rebus attribuuntur vt sunt sub/
 secundis intentionibus. Et in eodem ca/
 pitulo dicit q̄ in suba corporea est aliquid
 super quo intellectus format genus sube/
 ⁊ genus corporis. Itaq; suba corporea ⁊
 est in genere sube ⁊ i genere corporis. ea
 autem super que b̄ duo genera fundant
 h̄nt inter se solum ordinē prioritatis ⁊ po/
 sterioritatis ab intellectu conceptū. a quo
 ordine h̄nt rationem generis. Non q̄ id
 in quo fundatur genus corporis sit in na/
 tura rerū ordinabile ad id in quo funda/
 tur genus sube. cū in vna re non sit prius
 ⁊ posterius respectu sui ipsius: nisi forte i/
 successiuis vt in motu ⁊ tempore. Suba
 autem ⁊ corpus non sunt de natura suc/
 cessiuorū. Et preterea genus species an/
 tecedens p̄ns subim predicatum. ⁊ alia hu/
 iusmodi sunt relatiua quum dicantur ad
 aliud. omne autem relationum aut est res/
 latiuum s̄m dici aut s̄m esse vt dicitur in
 predicamentis. Relatiua s̄m dici signifi/
 cant aliquod ens determinatum absolutū:
 vt patet de hoc noīe scientia q̄ significat

qualitatem. Scimus autem est species ⁊
 indiuiduum. ⁊ alia huiusmodi nomina in/
 tentionum non significāt aliquam deter/
 minatam naturā: quum possit diuersis
 naturis attribui. ⁊ ideo non sunt relatiua
 s̄m dici: sed s̄m esse. Relatiua autē s̄m
 esse sunt ip̄posita ad significandos solos re/
 spectus. Nec refert vtrum illi respectus
 sint reales vel rationis. Ex quo sequitur q̄
 b̄ nomina solū relationem significant non
 quidem realem sed rationis tantum. Ex
 predictis elicit q̄ prima intentio ⁊ secūda
 tripliciter differūt. Primo q; intentio p̄/
 ma habet immediatū fundamentum in
 re. secūda autem non: s; ē immediate simi/
 litudo primi conceptus. in quo est nō sic
 in subiecto: sed sicut in fundamēto sue ve/
 ritatis. Et eo mediante fundatur in re ad/
 extra: sic intelligo Paulū venetū quū
 dicit terminum secunde intentionis signi/
 ficare solummodo terminum. s. immedia/
 te quā immediate significat tantum pri/
 mam intentionem cuius est immediate
 similitudo. Sed quia significat eā relati/
 ue ad res extra sō est etiā similitudo rerū
 licet mediate. Secūdo differunt: q; p̄ma
 intentio est similitudo rei extra animā exi/
 stentis: vt est extra animā existens. secū/
 da autem est similitudo rei solum vt est
 in anima existens per primā intentionē.
 Tertio q; p̄ma intentio sit ab intellectu
 actu recto. secūda autem sit per actū re/
 flexum. quum intellectus reflectitur sup
 primam intentionem. Et sic patet quid in/
 telligamus per ens rationis q̄ fuit primo
 declarandum. C Secundo manifestare
 oportet quid rationis subiecti. Ad cuius
 euidentiam est sciendum q̄ hic non que/
 ritur de subiecto in quo est habitus logi/
 ce. constat enī q̄ est i intellectu sicut ⁊
 oēs alij habitus intellectuales: s; q̄rit de
 subiecto circa quod versat: qd qdē alijs
 verbis dicitur obiectū ⁊ m̄a circa quam
 licet horum nominum rationes iter se dif/
 ferant. nam vt dicit sanctus Tho. in libro
 de principijs nature: materiam dicit p̄a/

ram potentiam que presupponitur omni-
bus formis quas recipit: et quod id de quo
tractatur in scientia presupponitur ipsi scien-
tie. ut dicitur primo posteriorum. ideo ap-
pellatur materia circa quam est scientia. Quia
vero scientia habetur per syllogismum de
monstrativum in quo concluditur propria
passio de subiecto ipsa conclusio demon-
strata dicitur obiectum eo quod obicitur habi-
tui scientifico. Subiectum autem talis con-
clusionis proprie dicitur subiectum licet ali-
quando unum pro altero accipiat. sed quod sci-
entie habent unitatem ex subiectis siue ob-
iectis siue materia: oportet omnia que tra-
ctantur in aliqua una scientia habere quan-
dam unitatem quod contingit prout conue-
niunt in una ratione formali. in qua conve-
niunt omnia que in tali scientia considerantur.
Quum ergo queritur quid est subiectum
in scientia non est aliud querere nisi que sit
illa ratio: que est ratio per se quod aliquid
per talem scientiam attingat. Dicitur autem
hoc obiectum esse adequatum quando nec
exceditur a scientia nec eam excedit. quod fit
quando quicquid habet talem rationem. con-
sideratur in scientia. et in ipsa scientia non tra-
ctatur de aliquo nisi propter illam rationem
formalem. **C**Ex premissis respondeo ad
quesitum per conclusiones quarum hec est pri-
ma. Ens rationis adinvenitur per intellectum et
attributum rebus ut sunt in intellectu per se
cuius intentiones est subiectum in logica
adequatum. Ad hanc conclusionem arguitur sic.
Illud est subiectum adequatum in scientia. quod non
excedit eam. nec ab ea excedit. et sub cuius
ratione omnia que cadunt sub tali scientia consi-
derantur. sed tale ens rationis est huiusmodi
ergo et cetera. maior pars ex quod nominis subiecti ade-
quati: minor pars inductive. nihil enim conside-
rat logicus nisi sub ratione universalis aut pre-
dicabili aut predicamenti aut generis aut speciei
aut oppositionis aut definitionis aut predi-
cati aut subiecti aut antecedentis aut conse-
quentis. aut suppositionis. aut syllogismi aut
huiusmodi que constat significare respec-
tum attributum rebus ut sunt in intellectu.

Correlativum primum in tota logica est de re-
lationibus rationis tanquam de formali obie-
cto probatur. Tota logica est de ente ratio-
nis invento per intellectum. et attributo re-
bus. sed omne tale ens est relatio rationis
ergo et cetera. Correlativum 2^m non omne ens ra-
tionis consideratur a logico. probatur sic.
Affirmationes et negationes non cadunt sub
obieto logice. ut patet ex conclusione. sed
huiusmodi sunt entia rationis ergo et cetera.

CContra predicta arguitur. primo quod si de
ratio de universalis pertinet ad logicum. sed
universalis non tantum dicit nomen rationis
ad particulare sed etiam dicit in divisione
quod universalis sit unum in multis. de ra-
tione autem unius est indivisio que non est
relatio sed privatio ergo logica non est tan-
tum de relatione rationis. **R**esponso ne-
gatur minor quod unitas quam dicit universalis
ut consideratur a logico est uniformitas.
quas habet ad sua inferiora. Constat autem
quod uniformitas est relatio. et quod ista sit mens-
sancti thome. patet quod in libro de natura gene-
ris dicit quod animal propter uniformitatem
quam est tribuit intellectus respectu infe-
riorum est universalis. Dicit etiam Avicenna
in. v. sue metaphysice ca. primo quod na-
tura intellecta ut uniformiter refertur ad
tota multitudinem sub se existentem dici-
tur propter talem respectum esse universa-
lis: **N**on est dici quod hoc nomen universalis. et
similiter hoc nomen individuum signifi-
cat solos respectus qui tamen non attribuuntur
his de quibus dicuntur nisi ut stant sub
privatione divisionis. **S**ecundo subie-
ctum logice et subiectum metaphysice sunt
equalis ambitus: sed subiectum metaphysice
se extendit ad omne ens reale. ergo subie-
ctum logice extenditur ad omne ens ra-
tionis. et per consequens ad privationes et
negationes. **R**espondeo negatur consequen-
tia. quod subiectum logice dicitur equalis am-
bitus eius obiecto metaphysice non ad hunc
sensem quod logica tractet de omni ente ra-
tionis sic metaphysica de omni ente reali.
sed quia nullum est ens cui intellectus non

possit attribueret intentiones logicas saltem
subiecti et predicati. unde sanctus Tho-
mas dicit in de natura generis postquam di-
xerat ens rationis esse subiectum logicum sic
ait: quia nihil est in rerum natura de quo
ratio non negotiatur. inde est quod circa idem
dicitur versari metaphysica et logica.

Tertio logica est de secundis intentioni-
bus adiunctis primis: ut dicit Avicenna
sed secundae intentiones non sunt rela-
tiones rationis: cum huiusmodi intentiones
sint entia realia existens in intellectu.
ergo logica non est de ente rationis tanquam
de obiecto adequato. Respondetur quod lo-
gica dicitur esse de secundis intentionibus
adiunctis primis: quia docet quomodo ea
que includunt secundas intentiones attri-
buuntur illis que important primas. scilicet
quomodo homo est species et animal ge-
nus et sic de alijs. Sed quia de his inten-
tionibus: ut sunt quedam res non consi-
derat logicus: cum ut sic pertineant ad
tertium librum de anima: sed considerantur
a logico quantum ad istos respectus quos
ratio adinuenit. et ideo dicitur logice sub-
iectum esse ens rationis: nec deniamus
ab Avicenna. Ad argumentum negatur
consequentia: quia procedit ex falso intel-
lectu dictorum Avicenne. Secunda con-
clusio argumentatio et syllogismus: licet non
sit adequatum subiectum logicum: sunt ta-
men principale obiectum. id est principalior
pars obiecta adequati. Nam inter om-
nia entia rationis. principaliter considerat
logicus de argumentatione: et ad eam or-
dinat alia que in logica traduntur: inter
autem species argumentationis potissi-
ma est syllogismus. et ideo tam argumen-
tatio quam syllogismus dicitur principale ob-
iectum. Et sic arbitror sensisse Albertum
et Scotum. quorum prior argumentatio
nem. secundus vero syllogismus dixit esse
subiectum esse in logica.

Un sit necessarium et? Di-
viduntur Isagoge Porphy-
rij in problemum et tracta-

tum qui incipit ibi. Videtur autem ne-
cessarium genus in problemio ponit hanc uni-
cam conclusionem. Notitia predicabili-
um est necessaria ad notitiam predicame-
torum diffinitionum et divisionum et de-
monstrationum. Pro evidenti istius co-
clusionis premitto quod necessarium accipi-
tur quatuor modis: ut dicit philosophus
quinto metaphysice. Nam necessarium
est quod non contingit aliter se habere ut de pri-
mo posteriorum. si ergo sit aliquid quod sim-
pliciter non potest aliter se habere tale erit
necessarium absolute: ut hominem esse
animal: deum esse. et omne compositum ex
contrariis esse corruptibile. Secundo di-
citur necessarium ex parte finis: et sic illud
est necessarium: sine quo finis haberi non
potest que quidem necessitas dicitur ne-
cessitas suppositionis. Tertio dicitur ne-
cessarium ex parte finis non quia finis si-
ne ipso haberi non possit: sed quia non ita
bene haberi potest. Quarto dicitur neces-
sarium quod est coactum et violentum. Ista
conclusio communiter exponitur de neces-
sario tertio modo dicto. dicunt enim quod no-
titia predicabilium est utilis ad notitiam
predicamentorum. quod quidem est ve-
rum: dummodo non excludatur neces-
sitas secundo modo accepta. Impossibi-
le est: quod sine aliqua notitia generis et spe-
ciei cognoscantur predicamenta: quoniam pre-
dicamentum non sit aliud quam ordinatio ge-
nerum et specierum a genere generalissi-
mo usque ad individuum directe: differen-
tie vero a latere sunt in predicamento: pro-
prium vero et accidens non collocantur
in predicamento eorum respectu quo-
rum habent rationes proprias et accidentis.
Oportet ergo scire quid est genus spe-
cies et differentia. quid proprium et quid
accidens: ut sciamus que ponuntur in
predicamento et que non: et sic patet pri-
ma pars conclusionis. secunda probatur
Nam ut dicit sanctus Thomas in libro se-
ptimo metaphysice lectione. tertia ex sen-
tentia Boetij sola species diffinit omnis

aut diffinitio constat ex genere et differen-
tia: oportet ergo ad habendam noticiam diffi-
nitionum scire quid sit id quod est diffinibile. scilicet
species et ex quibus constat diffinitio scilicet
genus et differentia. Sed quia proprie rerum
differentie ut in pluribus sunt ignote. sicut
dicitur secundo posteriorum: loco earum po-
nuntur proprie passionis que multum con-
ferunt licet a posteriori ad sciendum quod quid
est ut dicitur in primo de anima: ideo oportet
etiam scire quid est proprium. Et quia acciden-
tia per accidens non ponunt in diffinitione
oportet etiam scire quid est accidens ut enu-
tetur. Tertia pars eodem modo probatur.
quia per demonstratum silogismum conclu-
ditur propria passio de subiecto per medium
quod est diffinitio. Accidentia etiam contra
non intrans demonstrationem ideo oportet
ista omnia scire ad habendam demonstrationem.
Quarta pars declarat: nam ut inquit Boetius
in libro divisionum. et Petrus hispanus
in topicis. et colligitur ab Aristotele secun-
do posteriorum. Aliqua est divisio generis in
species que differentiis constituentur. aliqua
est divisio subiecti in propria accidentia: ut
numerosum aliis par aliis impar: alia est
subiecti in accidentia per accidens: ut anima
aliud album. aliud nigrum oportet er-
go cognoscere genus divisibile per diffe-
rentias dividentes. et species in quas dividi-
tur. proprium etiam et accidens. Utrum quia
hec quinque universalis maximas habent
difficultates. dicit se illas ad aliud negotium
servatur: spectant enim ad metaphysicorum
exceditque dialecticam facultatem. Quod vero
in his questionibus. alia est platonorum.
alia est peripateticorum opinio: mens por-
phyrii est peripateticorum quoad poterit imi-
tari tenereque illorum partes. Sunt autem tres
presertim eiusmodi questiones prima an
universalis sint in solis nudis propriisque intel-
lectibus intellectum solum aliqui appellant cui
nihil in re correspondet per intellectum nu-
dum. intelligunt conceptum. quo apprehen-
ditur materia non apprehensa forma quod
tamen est impossibile secundum sanctum doctorem

dicentem. quod materia cum sit pura passio non
potest recipi nisi in ordine ad formam. Per
intellectum purum exponit intellectum ap-
prehendentem formam non apprehensam ma-
teriam. Gratia deus exponit per intellectum
nudum intellectum humanum qui in princi-
pio est sicut tabula rasa in qua nihil est pri-
us. per purum vero exponit intellectum
angelicum et divinum. Ego arbitror: hanc
esse questionem. utrum universalis sint in solis
nudis ac puris intellectibus. id est utrum sit in
solo intellectu qui ex sua natura est purus
quasi sit denudatus ab omni extraneo. id est a
specie cuiuslibet rei vel etiam sint in ipsis
rebus. Et quia hanc questionem dicit Por-
phyrius. se secuturum ex sententia Aristotelis
ideo ommissa questione bonum existimo
desputandum quid senserat aristoteles. Ad
huius noticiam premittitur quod universalis est.
quod predicatur de multis et est unus in
multis ut ipse Porphyrius in primo per yarime-
nias dicit ubi ponit duo esse de ratione
universalis scilicet communitatem et uni-
tatem id est uniformitatem est enim ali-
quid unum commune multis: ubi ergo fuerit
unum uniformiter multis commune ibi
dicit philosophus esse universale. Sci-
endum est igitur ut inquit Sanctus do-
ctor in tractatu de ente et essentia quod na-
tura aliqua puta hominis vel animalis po-
test dupliciter considerari uno modo secundum
rationem eius propriam: que est absoluta
consideratio: et hoc modo nihil de ea predi-
catur nisi quod convenit ei in quantum huius
modi secundum istam considerationem dicere-
tur de homine animal ratione et alia que
cadunt in eius diffinitione. quicquid vero
aliud ut sic consideratur attribuitur ei: erit fal-
sa predicatio. Ex his pono hanc conclusio-
nem natura humana secundum absolutam eius
considerationem non est species nec uni-
versalis probatur de ratione universalis
est unitas et communitas sed de ratione
nature humane sic accepte non est unitas
et communitas. ergo ipsa ut sic non est uni-
versalis maior est philosophi minor: pro-

batur. Id quod est de ratione alicuius non potest ab eo separari primo posteriorum: sed unitas et communitas separantur a tali natura: ipsa enim in se non est communis. et natura humana in se non est unitas ergo unitas et communitas ab ea separantur. Et preterea uniformitas non conuenit ei absolute. sed per operationem intellectus. Potest secundo considerari talis natura sine esse quod habet in hoc vel in illo et sic aliquid de eo predicatur per accidentem ratione eius in quo est: sicut dicimus quod homo est albus quoniam hoc non conueniat homini in quantum est homo: Sed quia hec natura habet esse non solum in singularibus sed etiam in anima per suam speciem quoniam sine se considerata abstrahit ab omni esse. ideo etiam aliqua accidentia consequuntur eam secundum esse quod habet in anima et tale accidens est universalitas. Ex his habemus hanc conclusionem in natura humana sine esse quod habet in anima est universalis hanc conclusionem probabo sic. Natura humana sine quod est in anima est una et est communis ergo ut sic est universalis. patet consequentia a descriptione ad descriptionem antecedens sic declarat natura humana est in intellectu per speciem intelligibilem representantem ipsam ut est abstracta ab omnibus principis individuationibus per que distinguitur in singularibus: remotis autem principis distinctionis res remanet indistincta et per consequens una: ergo talis natura ut sic est una: quia eius ratio equaliter et uniformiter conuenit omnibus eius suppositis. Est etiam communis quia illa species est equaliter omnium hominum similitudo et ducit intellectus in omnium cognitionem in quantum sunt homines. Hanc autem relationem talis nature ad omnia individua significat hoc nomen species et hoc nomen universale. Sunt enim nomina relativa. Concludamus ergo quod universale de quo loquimur est ipsa natura que est in singularibus sed non conuenit ei relatio que est

universalitas nisi secundum quod est in intellectu. Confirmatur ex dictis. Avicenne quinto metaphysice capitulo secundo ubi ait universalitas non accidit alicui nature nisi quum ceciderit in formatione intelligibili. eius autem universalitas est ex hoc quod comparatur ad multa significata. Idem ponit capitulo primo. Sequitur ex his quod voces et conceptus non sunt ipsa universalia ut senserunt terministe: quoniam universalia sunt ipse nature existentes in suppositis: quibus tamen non accidit intentio universalitatis nisi ut sunt in intellectu. Quod magis declaro quoniam enim universale sit id quod predicatur illa dicitur universalis quibus conuenit predicari: sed voces et conceptus non predicantur alioquin multe propositiones que sunt necessarie essent false. Nam in propositionibus primi modi preteritis id est subiectum et predicatum quoniam alterum sit diffusum alterum vero diffinitum ut in ista propositione homo est animal rationale. Constat autem hanc vocem homo non esse hanc vocem animal: nec conceptus que habet formaliter mens de significato huius termini homo esse eundem cum conceptu que habet de significato huius termini animal. licet utrinque sit idem conceptus obiectivus: ex quo patet quod ipsa res est que predicatur. conceptus autem et vox est illud quo res predicatur: ut dicitur. scilicet doctor de veritate questione quarta articulo secundo ad tertium. Quod autem res predicentur patet ex sententia philosophi et commentatoris qui in septimo metaphysice ponentes differentiam inter materiam et formam dicunt commento. xxxiii. quod forma predicatur per se de eo cuius est. Nam ista est vera homo est animal rationale. Constat autem diffinitionem in comparatione ad diffusum habere rationem forme. ista tamen est falsa homo est materia et similiter ista. idolum est cuprum. Et eodem libro commento xlii. ubi dicit sic in primis substantiis predicatum est substantia subiecti. Idem ponit primo celi commento. xxi. Et primo physici

corū comento. xliij. vbi dicit ipse comēta-
tor: qđ pđicata sunt res extra aīaz. Idē ter-
tio de aīa comento. xxi. et xxiij. vbi dicit qđ
veritas et falsitas accidunt cōpositioni rerū
adinuicē. Ecce qđ non dicit cōpositioni vo-
cūm aut cōceptū: sed rerū. Idem tenet
p̄cipue. xij. metaphysice comēto. xxviii.
Cōtra p̄dicta arguo sic: vniuersale est
ipsa nā sūm esse quod habet in intellectu:
sed non habet esse in intellectu nisi per suā
spēm ergo sola species itelligibilis est vni-
uersalis et per cōsequens vniuersalia non
sunt aliud qđ spēs itelligibiles. Rñdeo: ne-
gatur p̄sequētia: quia p̄cedit ex falso in-
tellectu maioris: nō enī dicimus: qđ solus
id sit vniuersale per qđ natura est in itelle-
ctu in quo sensu p̄cedit argumentū sed di-
cimus: qđ intellectus nō attribuit nature in-
tentionē vniuersalitatis nisi sūm qđ est per
ipsū apphēsa. Dico tñ qđ species itelligi-
bilis est vniuersalis in representando re-
presentat enī omnia indiuidua species nā
autē vniuersalis est que p̄dicatur.

Idetur autē neq; genus et.

¶ Ista est secunda pars huius li-
bri i qua p̄dophyrus primo
ponit hanc conclusionē: Ge-
nus nō dicit simpliciter. p̄do-
culus noticia est sciendum vt dicit sanctus
doctor: tertia parte qōne quinquagesima
arti. quinto: et prima secunde qōne sexta
arti. vi. qđ simpliciter accipit tribus modis.
Vno mō vt idem est qđ absolute: et sic dici-
mus qđ sortes albus et sortes niger est idē
simpliciter cuz sit idem suppositū et eadē
substantia licet sit aliud: et aliud sūm quid. s.
sūm accidentia. Alio modo accipitur sim-
pliciter vt est idem qđ totaliter. et sūm hūc
modum homo albus sūm omnes partes
exceptis capillis non diceretur albus sim-
pliciter qđ nō esset totaliter et vniuersaliter
albus. Tercio accipitur simpliciter vt est
idem qđ esse in actu distinctum contra ens
in potentia: hoc modo entia ficticia imagi-
nabilia et op̄nabilia et corrupta nō sunt en-
tia simpliciter puta homo mortuus non est

simpliciter hō. Quarto accipit simpliciter
vt est idē qđ vno modo. et sic loquitur p̄do-
phy. hoc loco dicens qđ genus non dicitur
vno mō sed tribus. qđ sic pbat. Genus dī
de multitudine aliquorū descendentiū ab
vno p̄cipio et dī de p̄cipio generatōis:
et dicitur de eo quod p̄dicat de plurib;
differentibus specie ergo dicitur triplici-
ter. Deinde quāz dicit (Genus enim di-
citur et aliquorū) declarat singula mem-
bra huius diuisionis dicens qđ genus pri-
mo mō dī est multitudo descendentiū
ab vno p̄cipio et sic dicitur genus roma-
norum multitudo descendentiū a romu-
lo. Est autē de ratione huius generis du-
plex respectus. Unus est totius multitudinis
ad suū p̄cipium. Alius est vni⁹ ptis ta-
lis multitudinis ad aliā partē. Deinde quā
dicit (dicitur autem) ponit scđm modū
dicens qđ p̄cipiū dicte multitudinis di-
citur genus quomodo romulus dicitur
genus romanorum. Et non solum pater
dicitur genus isto secundo modo sed etiā
patria que est p̄cipium generationis si-
cut et pater. Dubitatur in his verbis
p̄dophyrj an patria sit p̄cipium gene-
rationis quemadmodum et pater. Vide-
tur qđ nō primo. Omne p̄cipium gene-
rationis sicut pater est actiuum sed patria
non est actiuā: quā sit locus et per conse-
quens quantitas: nulla autē quantitas est
actiuā ergo et. Secūdo videt p̄dophy-
rius diminutus quā non solus patria sed
etiā calor et tempus sunt p̄cipia gene-
rationis rerum. Rñdeo qđ duplex est
p̄cipiū generatōis alterū enim est vni-
uersale et equiuocum: alterū vero par-
ticolare et vniuocum. Patria est primo
modo p̄cipium generationis quod ex-
perimento patet: quidam enī sic in vna
regeneratione generantur: qđ non in alias.
Sed est notandū qđ patria et locus: si acci-
piatur vt est quantitas sic non est p̄cipiū
generatōis si vero accipiat quā ad
virtutem et qualitates eiā corpore celesti
influxam: sic dicitur esse generatōis p̄cipiū

cipium pater aut est principium particulare
et uniuersale: cui res genita assimilatur in na
speciei. Ad primum argumentum patet re
sponsum ex dictis. Ad secundum dico quod calor non est
principale principium generationis de quo
loquitur Porphyrius. sed est tantum principium
dispositiuum intrinsece: tempus uero est mensu
ra extrinsece disponens: et solummodo prin
cipium sine quo non. Vel potest dici quod tem
pus est magis principium corruptionis quam
generationis: ut dicitur quarto physicoz.
Deinde quum dicitur (aliter autem) ponit
genus tertio modo acceptum quod sic diffi
nit. Genus est cui supponitur species: et
hoc est genus de quo loqui intendit. Con
uenienter autem premisit hanc distinctionem
quia omne multiplex prius est diuidendum
quam diffiniendum. genus autem multipliciter
dicitur ut ex dictis patet. Est autem mul
tiplicitas generis non termini equiuoci: sed
analogi quum genus per prius dictum sit
de principio generationis consequenter ve
ro de multitudine generatorum. de ge
nere autem logico ex habitudine ad ge
nus secundo modo acceptum: quia sicut
illud est principium effectuum generatio
nis: ita genus est principium formale spe
cierum. Sed antequam exponatur hec ge
neris descriptiones querendum est an diui
sio uniuersalis in genus speciem differen
tiam propriam et accidens sit diuisio gene
ris in species. Videtur quod non quia ex hoc
sequeretur. quod hec quique uniuersalia essent
species: et per consequens esset tunc unum
predicabile. respondetur in hac questione
faciam tria. Primum dicam quid intelligatur
per uniuersale. Secundo declarabo ordi
nem istorum uniuersalium. Tercio dicam ad
quesitum. Quantum ad primum premitto et di
co. primum quod quadruplex est uniuersale. ut dicitur
a sancto docto. in questionibus de veritate questione
vii. arti. vii. ad. vii. Nam aliquid est uniuersale
secundum causalitatem sicut sol respectu omnium
generabilium et corruptibilium et deus respec
tu omnium entium. Aliud est uniuersale secundum re
presentationem sicut speculum. multa respre

tans. Aliud est uniuersale secundum usum ut pla
tea et huiusmodi loca in ciuitate que sunt
in commune usum hominum. Aliud est uniuersale
secundum predicationem quod non est aliud quam natura
de multis predicabilis. Dico secundo quod uniuersale
secundum predicationem tripliciter se habet
ut dicitur. scilicet. doc. in secundo secundum distinctionem
secunda questione tertia articulo. ij. ad primum aliqui
enim dicunt uniuersale in re et hoc est ipsa
natura communis secundum esse quod habet in singula
ribus. Aliqui dicunt uniuersale ante rem. et
hoc est eadem natura secundum quod habet esse in intelle
ctu angelico: angelus enim intelligebat naturas
res antequam fierent. Aliqui enim dicunt uniuersale
post res. et hoc est eadem natura secundum esse quod
habet in intellectu nostro. Dicunt autem aliqui
uniuersale post rem quod cum scientia nostra causetur a
rebus opponit ipsas res prius esse: antequam
nos habeamus scientiam de eis: et tamen attribua
mus ei intentionem uniuersalitatis. De uniuersali
hoc tertio modo loquimur. Dico ter
tio quod uniuersale in predicando ab alijs du
pliciter differt. Primum quia nulla natura dicitur
uniuersalis secundum predicationem nisi ut habet esse
in intellectu. Alia uero dicuntur uniuersalia
ut sunt extra intellectum. Secundo quod alia uniuersalia
sunt priora respectu eorum quorum sunt
uniuersalia natura causa uniuersalis preedit effe
ctum et est prior effectu et representans est prior
representatis: et hoc quod venit in usum multorum
est prius ipso usu. Uniuersale autem secundum predi
cationem in quantum huiusmodi est posterius: et
sic per primum. Et Quo ad secundum dico breui
ter quod uniuersale est: quod de multis predicatur
quod pertinet dupliciter. Nam aliqua predicantur
inquit sicut genus et species: et aliqua predicantur
in quale sicut est differentia proprium et acci
dens: prius ergo determinat de his que
predicantur inquit quam de his que in quale:
quod dicitur inquit est modus substantie: dicitur in quale
est modus accidentis: substantia autem est pri
or accidente tempore: natura et diffinitio ut dicitur
vii. metaphysice. Primum etiam tractat de ge
nere quam de specie: quod genus est commune specie: de
uniuersalioribus autem prius est agendum ut
dicitur primo metaphysice. Contra hunc ordinem

arguitur sic differentia est prior specie:
quum sit pars diffinitionis eius: diffinitio
autem et ei partes sunt priores diffinitio.
ergo prius agendum esset de differentia quam
de specie. Respondeo quod species et differentia
possunt comparari dupliciter. Uno modo
in ratione diffinitionis et diffiniti. et quod
diffinitio et eius partes notificant diffini-
tum quod non facerent nisi essent notiores eo
sunt notiores diffinitio. et quantum ad
hoc differentia est notior specie: prius. n. co-
gnosco animal rationale quam hominem quous
prius cognoscam hominem. quam quod hec
sint partes diffinitive eius. Alio modo pos-
sunt comparari in ratione predicamentor-
um. et sic species est prior differentia quous
predicetur in quid et differentia in quale.
Potest etiam aliter responderi quod genus
et species sunt correlativa. et quod unum cor-
relativorum cognoscitur per reliquum.
solum statim post determinationem generis
determinatur de specie. et sic patet secundum.
Quo ad tertium dico primo quod conce-
ptus rerum sunt in duplici differentia.
Aliqui enim super seipsos reflectuntur ut
patet de conceptu accidentis. nam conce-
ptus quem format intellectus de signifi-
cato huius nominis accidens etiam ipse
est accidens existens in intellectu. simili-
ter conceptus qualitatis est qualitas. et con-
ceptus entis est ens. Alii sunt conceptus
qui supra se non reflectuntur. conceptus
enim subiecti non est subiectum. nec conceptus
quantitatis est quantitas. sed omnes conceptus sunt quali-
tates. Dico secundo quod conceptus qui su-
per se reflectuntur possunt considerari du-
pliciter. Uno modo ut sunt significativi et
representativi. Alio modo ut sunt que-
dam res particulares. isti enim conceptus
ut sunt quedam res particulares sunt in-
feriores ad seipsos: ut sunt significativi.
verbi gratia conceptus entis significat om-
ne ens: et quia ipse est ens. ideo significat
etiam seipsam ecce quod talis conceptus non
solum dicitur de se. sed etiam de aliis en-
tibus et per consequens est superior et co-

minatio seipso: ut sic. Idem dico de con-
ceptu qualitatis et accidentis et aliis hu-
iusmodi. Dico tertio quod tales conceptus
possunt dividi in duas differentias et ta-
men coincidunt in unam earum quod sic de
claro. Nam constat quod conceptus qualita-
tis dividitur in qualitatem corporalem et
spiritualem. et tamen ipse conceptus qua-
litatis est qualitas spiritualis. quous sit in sub-
iecto spirituali. scilicet in intellectu. Dico quarto
quod conceptus universalis et similis generis
super se reflectitur: nam conceptus generis
est genus et conceptus universalis est
universalis quum possit sibi attribui in-
tentio universalis: licet ille conceptus in
se sit quedam res particularis: sicut hu-
mana natura finem esse quod habet in so-
ra est particularis licet ut est apprehensa
per intellectum ei conveniat universalitas.
Dico quinto quod conceptus universalis po-
test accipi ut superior ad conceptum ge-
neris. Predicatur enim non solum de ge-
nere sed etiam de specie et differentia: et
proprio et accidente. Conceptus etiam ge-
neris potest accipi ut superior ad conce-
ptum universalis. Genus enim continet
sub se omnia genera. et per consequens
etiam hoc genus universale. Dico igitur
quod universale ut est superius ad genus di-
viditur in ista quous sicut in species. Quod
patet. Hec enim divisio non est subiecti
in accidentia: ut de se patet: neque est divi-
sio totius in partes quantitativas aut essen-
tiales aut potentiales. sed est divisio to-
tius universalis in partes subiectivas: ne-
que hoc indiget probatione. omnis autem
pars subiectiva vel est species vel indivi-
duum: sed hec divisio non est in indivi-
dua. alioquin genus esset individuum:
ergo est divisio in species. Ad argumen-
tum dico quod genus est relativum potest
autem aliquid dici relative. Uno modo
in comparatione ad unum. Et alio modo in
comparatione ad aliud. Nam aliquis est
pater unus et filius alterius. Ita dico in
posito: nam ista quous universalis ut co-

paratur ad hoc cōe gen⁹ vniuersale sub quo continentur habent rationem spēi. si vero comparantur ad ea de quibus ipsa dicantur sic habent distinctas ratios vniuersalis. et vnum dicitur genus aliud species aliud differentia aliud propriū. aliud vero accedens.

tripliciter igitur quum gen⁹ dicatur. Postq⁹ Porphyrius declarauit. q⁹ genus dicitur trib⁹ modis. ommissis duobus primis eligit tertium. qd⁹ quidem dupliciter diffinit. Primo sic genus est cui supponitur species. Secundo sic. Genus est qd⁹ predicatur de plurib⁹ differentib⁹ spēi in eo q⁹ quid. Notandū ē q⁹ licet vnius rei sit tantum vna diffinitio si loquamur de his que proprie hnt diffinitionem eo q⁹ vnius est tantum vna nā quā significat diffinitio. tñ possum⁹ aliquā rem multis modis diffinire largo modo accipiendo diffinitionē sic ē in pposito. Itā genus: et est genus: et est p⁹dicabile. in quā tum est genus d⁹ relatiue ad speciem. quā sub se continet et vt sic data est prior diffinitio: de genere aut vt est predicabile dat⁹ secunda diffinitio. Et q⁹ illa diffinitio sit cōueniens sic probat⁹ ista diffinitio datur per propriū genus et proprias differentias ergo est conueniens: p⁹ia p⁹z: aut⁹ probat⁹. Itā quod datur per propriū genus p⁹z quāz d⁹. Genus est qd⁹ predicatur. s. est p⁹dicabile. Quā aut⁹ datur per proprias differentias declarat sic eorum que predicantur. Aliqua predicantur tñ de vno vt in diuidua aliqua vero de pluribus: eorum q⁹ dicantur de pluribus aliqua predicantur in quid et aliqua in quale: eorum que in quale: Aliqua in quale essentiale et aliqua in quale accidentale. Tunc arguitur sic ista diffinitio facit differre genus ab omnib⁹ predicabilibus imo etiam ab omnibus q⁹ predicantur etiā si sint indiuidua. ergo datur per proprias differentias predicabilis Tenet cōsequētia q⁹ vñū predicabile nō differt ab alio in ratioe predicabilis nisi p

propriis predicabilis differentias antecedens probatur. Itā illa p⁹icula de pluribus facit genus differre ab indiuiduis que dicuntur de vno solo. Illa autē differentibus specie facit differre a specie. illa vero in quid facit differre a differentia a proprio et ab accidente que predicatur tantum in quale vt infra patebit. Quod etiā probat. Porphyrius quia per ista respōdetur ad interrogationem factam p⁹ quale. ergo predicantur in quale ex his concludit predictam diffinitionē generis eē esse conuenientem. Contra arguit⁹ primo id quod predicatur de aliquo vere affirmat⁹ de eo: sed genus nō vere affirmatur de specie: ergo nec de ea vel de eis p⁹dicatur: maior nota etiā minor. Itā ista propositio est falsa species est genus. Secundo quēcūq⁹ sunt plura sunt differentia: ergo in diffinitione generis superflue ponitur differentibus. Ad primum dico q⁹ quum genus sit terminus secunde intentionis correlatiue acceptus aliud est ipsa intentio generis et aliud est res que sibi correspondet tanq⁹ fundamentum. Dico secundo q⁹ in terminis prime intentionis a predicari ad esse valet p⁹ia: sequitur enī animal predicatur de homine ergo homo est animal. In secundis autem intentionib⁹ non tenet illa p⁹sequētia nisi forte ex parte fundamenti: et propter hoc neganda est maior. Itā enim propositio falsa est species est genus: sed hec est vera illa res que est species est illa res que ē genus. Id enim qd⁹ homo est. est etiā animal. Ad secundū negatur consequentia q⁹ ly differentib⁹ non ponitur in illa diffinitione vt determinet ly pluribus sed vt determinet ly specie. Omnia enim que sunt plura differunt: sed differre cōtingit multis modis. Itā aliqua differunt genere aliqua differūt specie aliqua differūt tñ numero: vt ergo declararet quomō differāt illa plura de quibus p⁹dicatur gen⁹ dixit q⁹ predicat⁹ de plurib⁹ que differunt nō tñ numero sed spē. Si vero q⁹riē

utrum gen⁹ possit predicari de differenti-
bus numero. Respondeo q^d gen⁹ aliquod
predicatur de plurib⁹ differentiibus nume-
ro nō tamē inquantū differūt genere sed
inquantū differūt specie: hoc gen⁹ vivens
dicitur de aīali et de planta: constat autē q^d
hec duo genere differūt: quū sub aīali plu-
res sint species distincte a speciebus plan-
tarū: s; dico q^d aīal et planta licet sint gene-
ra vt cōparant^r ad sua inferiora: sunt tamē
species et nō genera vt cōparantur ad vi-
uens q^d est eis sup^r. ¶ Est autē genera-
lis questio utrū quādo diffinit^r gen⁹ diffi-
niatur prima vel secunda intentio siue ali-
quid aliud. Burleus Gratianus Antonius
andree Armadus et plerique alij di-
cunt nō primā sed secundam intentionem
diffinit: nō quidem pro se sed pro prima.
Adouent autē ad hoc tenendū principaliter
ista ratione. Illud diffinitur quod per
se cōsideratur a logico sed secūde intentio-
nes sunt binōi et nō prime: ergo hic diffi-
nitur secūda intentio. Ista opinio sustenta-
ri potest nec est facile iprobanda quū siue
rit pclarissimorū viroꝝ posset tamen di-
ci q^d nec prima nec secūda intentio diffini-
tur sed res cui intētio generis attribuitur:
quod sic probatur: de rōne diffinitōis est
q^d cōueniat diffinitio quum insit ei per se
vt dicitur primo posteriorū: sed ista diffini-
tio generis nō puenit prime aut secūde in-
tentioni: ergo nec prima nec secūda inten-
tio diffinitur: minor probatur. Nullū acci-
dens predicat in quid de substantia sed pri-
ma et secūda intētio sunt accidentia: quum
sint in intellectu subiectiue: ergo nulla intē-
tio potest de substantia p̄dicari. Si ergo dif-
finitur intentio sequitur q^d in substantia non
esset predicatio generis de specie. Nec va-
let si dicatur q^d diffinitur intētio nō pro se
sed pro ip̄is rebus: quū sit implicatio cō-
tradicti: nō dicere q^d diffinitio nō cōueni-
at diffinito vt p̄ ex secūdo posteriorū. Est
ergo dicendū q^d ip̄a res diffinitur nō abso-
lute sed vt stat sub secunda intentione. Q^d
sic probō. Illud diffinitur cui ista diffinitio

conuenit: sed res ad extra est huiusmodi.
Ipsa enī nā est que predicat vt supra p̄ba-
tum est quāuis nō sibi cōueniat predicari
et respectus p̄formitatis ad res sp̄e distin-
ctas nisi vt ē per intellectū apprehēsa: et hoc
est forte q^d intendunt isti qñ dicunt q^d dif-
finiē secūda intētio in p̄creto. ¶ Pro cui⁹ no-
titia ē sciēdū q^d hoc nomen gen⁹ significat
tū respectū rōnis quū sit relatiū secūdū
esse vt dictū ē supra: iste autē respect⁹ pōt
significari et i abstracto sicut forte per hoc
nomē generalitas et in cōcreto vt per hoc
nomē gen⁹. Cōcreta autē aliud significāt et
pro alio supponūt: significāt enī forma et
supponūt pro re cui forma inest. Istud er-
go nomē genus supponit pro nā cui attri-
buitur respectus vniformitatis ad distin-
cta specificē: licet significāt tū illū respectū
Et ideo bene dicit^r q^d diffinitur genus in
cōcreto: q^d quidē genus appellant intētio-
nem: q^d intentio pōt dupliciter accipi vno
modo p̄prie et sic nihil est intentio nisi q^d
fit per operationē intellectus. Alio modo
large et sic intētio significat rem que obici-
tur intētionī. ¶ Potest ergo dici q^d natura q̄
est genus dicit^r intētio q^d est obiectus et id
q^d cōrespōdet secūde intētionī. ¶ Con-
tra hoc arguit^r p̄io si hic diffinit^r res seg-
tur q^d logicus p̄cipaliter cōsiderat de re-
bus hoc est falsū ergo et c. ¶ Secūdo dif-
finitio rei cōuenit cuilibet cōtento sub ta-
li re. sed hec diffinitio nō cōuenit cōtenti
sub nā generica: nō. n. hō ē gen⁹. ergo nō
natura diffinit^r. ¶ Tercio id q^d hic diffini-
tur p̄dicatur vniuoce de oībus generibus
sed nulla res p̄dicat vniuoce de oībus ge-
neribus. quia illud maxime esset ens. Cō-
stat autē ens nō dici vniuoce ergo idēz q^d
p̄ius. ¶ Ad p̄mū negatur p̄sequētia q^d
hic nō diffinit^r res vt res est. sed vt stat sub
respectu vniformitatis qui est respect⁹ rō-
nis: ita q^d talis respectus est rō q^d rei cōue-
niat hec diffinitio. Cōstat autē q^d principa-
le cōsideratū in scia est ratio sub qua aliqd
considerat^r. Ad scōm dico q^d diffinitio rei
vt res est. i. diffinitio que dicit q^d ditatez et

entitate rei predicatur de omnibus sub eo
contentis. q: in omnibus reperitur talis
entitas. Diffinitio autē rei nō absolute ac-
cepte sed vt stat sub aliquo respectu vt est
respectus rōnis nō cōuenit nisi eis i qbus
est talis respectus. respectus autē significa-
tus per hoc nomen gens nō inest homini
nec respectus significat? hoc noie spēs in-
est forti: nec dico q diffiniat res & respe-
ctus: q: tale est ens per accidēs: sed dico
q rei nō conuenit ista diffinitio nisi vt stat
sub respectu. Ad tertiu dico q est differē-
tia inter nomē prime ipositōis & secūde:
q: nomini prime ipositōis cōrespondet ali-
qua determinata natura. hoc enī nomen
animal nō significat primo hominē aut ca-
pram sed naturā animalis. & hoc nomen
homo significat humanitatē. nomini autē
secūde ipositōis nō cōrespondet aliq vna
natura determinate. sed significat aliquid
qd potest diuersis naturis attribui: respe-
ctus enī significatus hoc noie genus attri-
buitur animali & plante & color & multis
alijs. Dico ex his ad argumentū q licet
diffinitio rei vt stat sub prima intentione &
sub noie prime ipositōis cōuenit oibus
sub re cōtētis. nō tñ hoc est verū in diffini-
tione rei vt stat sub termino secūde im-
positōis: & ad argumētū formalr respōdēdo
negat maior sed q ille respectus cōformi-
tatis sub quo diffinitur res cōueniat vni-
uocē oibus generib? .i. omnibus rebus q
bus attribuitur intentio generis. ¶ Redi-
cta arbitro: esse de mēte. s. doc. que forte
non aborebit qui studiose & acurate ipsuz
fuerint perscrutatus.

¶ Species autē dicitur postq
¶ Porphyrius declarauit qd
sit genus. tractat cōsequēter
de specie cui? ordinis rō di-
cta est supra. Circa hoc autē
duo principaliter facit. ¶ Primo ponit duos
modos. qbus dicit spēs. quoz alter ad rē
ptinens est. alter vō ipertinens. Secūdo
ponit differentiazque est inter superiora
& inferiora quō admodū predicādi ibi Cassi

gnato autem) Circa primum dicitur q
species dicit dupliciter nam forma & pul-
chritudo species dicit. prout dicebat spe-
cies ¶ Plurimi esse dignaz imperio. Dicit
etiam species ppria alicui individui incli-
natio & complexio. iuxta illud poete mille
hominuz species & rerum discolor: vsus.
Velle suuz cuiqz est nec voto vniū vno.
Sed de specie his duobus modis dictis.
nō loquitur hoc loco ¶ Porphy. Alio modo
dicitur spēs id quod ponitur sub assigna-
to genere sicut hō est species aialis. & al-
bedo coloris & triangulus figur. ¶ Notādū
q specieruz alię sunt subalterne alię
vero specialissime. ¶ Porphy. de vtrisz
exemplificat. ¶ Alā & homo & albedo sunt
spēs specialissime. triangulus vero est spe-
cies subalterna habēs sub se alias species.
¶ Hāc igitur spēm de qua loquendum est
tripliciter describit. ¶ Primo sic. Species
est que ponit sub assignato genere & pba-
tur. Omne iserius ponit sub suo supiori.
sed spēs est iserius genere: quū sit ei? pars
subiectiua. ergo ponit sub genere: maior &
minor de se satis clarēt. ¶ Notāter dixit sub
genere assignato. i. determinato quia non
quolibet species ponit sub quolibet gene-
re. Albedo enī nō est sub animali sed sub
eo qd per eius differētiā in species diuidi-
tur. ¶ Cōtra argui solet primo idividuuz
continetur sub genere. ergo ista diffinitio
nō cōuenit soli speciei. Et per cōsequens
posita ē incōuenienter. Scdo magis cōe
nō cōtinet sub min? cōmuni. sed spēs est
cōmunior genere ergo sub eo nō cōtinet
maior: nota minor: pbatur. plures sūt spe-
cies qz genera. ergo spēs est cōmunior ge-
nere: antecedens patet cōsequentia pba-
tur: quia illud ē magis cōmune quod de
pluribus predicatur. Tertio in diffinitio-
ne generis ponitur species ergo in diffini-
tiōe speciei nō debet poni genus. alioqn
idē esset notius & ignotius respectu eiusdē
¶ Respondeo ad primum q ista descri-
ptio sic est intelligēda. species est vniuersa-
le qd ponitur sub assignato genere. indist

datum autem licet sit sub genere . non ta-
 men est sub eo tanq̃ vnũ universale Et simili-
 ter species est sub genere . vt quid cõmu-
 nicabile multis indiuiduũ vero vt in cõ-
 cabile . et ppter hoc ista descriptio nõ con-
 uenit indiuiduis . Ad scdm dico q̃ species
 accipitur dupliciter: vno modo pro inten-
 tione alio mō pro re subiecta intentioni . In-
 tentio speciei est cõmuniõ: intentione ge-
 neris quia pluribus naturis applicari po-
 test . ipsa vero res que est species non est
 cõmuniõ: natura generica . sed ecõtrario:
 quia de quocunq̃ p̃dicatur natura specifi-
 ca p̃dicatur etiam natura generica . sed nõ
 ecõtra: quãdo dicimus q̃ species est sub
 genere nõ loquimur de intentionibus sed de
 rebus ipsis . ad argumentũ negat̃ minor .
 quũ p̃bationes procedant de intentione
 speciei . et nõ de re que est species . Ad ter-
 tiũ respõdet auctor in textu . q̃ cuz gen⁹ et
 species sint correlatiua . necesse ē in vtroq̃
 q̃ rōnibus vtriusq̃ rationib⁹ vti . Ex quo
 videt̃ innere q̃ vnum relatiuũ debet per
 aliud diffiniri . Burleus vult q̃ nullo mō
 do vnum relatiuum per aliud diffinatur:
 siue diffinitione quid rei . siue diffinitōe qd
 notis . q̃ qd ponitur indiffinitōe est notius
 diffinito . sed vnum relatiuum non est no-
 tius altero . quum relatiua sint simul natu-
 ra et intellectu ergo et c̃ . Ego tamē arbitror
 Burleum nõ aduersari i⁹ dōr . sed eorum
 vtrunq̃ verum dixisse . Ad aliquid enim
 sunt que sim id totum qd sunt ad aliud di-
 cantur . vt habet i⁹ dōr . in predicamentis .
 Quum igitur tota ratio relatiui cõsistat in
 dependentia ad correlatiuũ impossibile est
 vnũ relatiuũ intelligi sine correlatiuo et iō
 in diffinitōe relatiui ponitur correlatiuũ nõ
 tanq̃ aliquid eo notius . vt optime inquit
 Burleus sed tãq̃ id sine quo intelligi non
 potest . ¶ Secunda descriptio speciei hec
 est species est de qua genus in eo q̃ quid
 p̃dicatur . ista diffinitio patet ex diffinitōe
 generis posita in cap̃ . precedēt̃ vbi dictũ
 fuit q̃ genus p̃dicatur de pluribus spe-
 ciebus in eo q̃ quid . Contra ista diffinitio

cõuenit etiam indiuiduis: nam indiuiduũ
 est de quo p̃dicatur genus iquid . Rñ
 deo q̃ diffinitio sic est glosa . species ē de
 qua p̃dicatur genus immediate et hoc
 modo nõ cõuenit indiuiduis: q̃ de eis nõ
 p̃dicatur immediate sed tñ mediante sp̃e .
 ¶ Tertia descriptio est ista species est . s .
 vnũ universale qd p̃dicat̃ de pluribus diffe-
 rentib⁹ numero i eo q̃ quid . Deinde quũ
 dicit̃ (sed hec qdē) ponit differentia inter
 hãc tertiã descriptōem et duas precedētes
 q̃ ille cõueniunt nõ solũ speciebus specia-
 lissimis . sed etiã sub alternis ista vero con-
 uenit tñ specialissimis . Cõtra p̃dicari de
 differentibus numero cõuenit etiã speciei
 subalterne . Iñā aīal est species subalterna
 et p̃dicatur inq̃ de sorte et platone er-
 go nõ bene dictũ est q̃ ista diffinitio cõue-
 niat tñ speciei specialissime . Rñ deo du-
 pliciter q̃ licet sit sp̃es subalterna p̃dicetur
 mediate de differentibus numero . non
 tamē immediate . sed hoc cõuenit tantũ spe-
 cie specialissime . Dico secũdo q̃ ista diffi-
 nitio intelligitur cū exclusionem et est sensus
 q̃ species specialissima p̃dicat̃ de differ-
 rentibus numero solũ . Contra hoc cõue-
 nit etiã speciei subalterne . aīal enim p̃di-
 catur de sorte et platone qui differunt solũ
 numero . Rñ deo q̃ si solũ in illa p̃po-
 sitione pōt duo determinare: aut enī deter-
 minat li differentibus . vt sit sensus . species
 specialissima p̃dicatur de differentibus
 solũ numero . et sic nõ itelligit̃ hic: aut de
 terminat li p̃dicatur vt sit sensus q̃ sp̃es
 specialissima p̃dicat̃ solũ de differentib⁹
 numero . et sic nõ cõuenit speciei subalter-
 ne: que nõ solũ de differentib⁹ numero
 sed etiã de differentibus specie p̃dicat̃ . Se-
 cundo arguit̃ sic . quicquid p̃dicatur de al-
 tero inq̃ dicit totũ illud de quo p̃di-
 catur . alioquin nõ diceret totũ ei⁹ quiddi-
 tatē et sic nõ p̃dicaret̃ quidditative . sed
 species nõ dicit totũ indiuiduũ ergo nõ p̃-
 dicatur inq̃ de indiuiduis . minor p̃bat̃
 species nõ dicit principia quibus indiuidu-
 um indiuiduatur ergo nõ dicit totũ indiui-

autem. Consequenter patet quod talia principia sunt
aliquid ipsius individui antecedens probatur
species dicitur sola nam eodem puta homo signifi-
cat tria aial rationale: ergo non significat ipsa
principia: quod non sunt nam cois. imo icomuneca-
bilis. Respondeo negatur minor: ad probatio-
nem negatur antecedens ad cuius evidentiam est
sciendum quod fortes homo et humanitas idem si-
gnificant sed diversimode: ut declarat. s. doc.
in tractatu de esse et essentia. Item humanitas
n. quia significat abstractiue. significat tria
id quo homo est homo et non aliud: quod abstractum est
id quo solo et quo toto aliquid est tale quale
denominatur per concretum. homo autem non solum hu-
manitate significat: sed et principia individua-
tia. implicite tria et non explicite: quod non signifi-
cat illa determinate: sed quod significat naturam
humanam in concreto siue ut est in supposito.
non exprimens hoc autem illud suppositum
ideo implicite et indeterminate significat prin-
cipia individuantia suppositum vero si-
gnificat explicite et nam et principia indivi-
duantia. sufficit ergo quod species implicite signifi-
cet tria individuum ad hoc quod de ipso qui
datatine predicetur. Tercio arguitur sic idem est pro-
dicari de differentiis numero quod predicari
de individuis: sed in diffinitione species non possunt
poni individua: ergo neque hoc quod est predica-
ri de differentiis numero maior patet minor
probat. Si individuum ponitur in diffinitione species
aut ponitur ut genus aut ut definitum aut ut sub-
aut ut correlativum. Item primum quod individuum
non est genus species quoniam non sit superius ad eam. Item
secundum quod species spaliissime non sunt differenti-
e. Item tertium quod species non est in individuo sic acci-
dens in subiecto. Item quartum quod unius relati-
ui est tria unum correlativum eiusdem rationis: sed co-
relativum species est genus. ergo individuum non est
ei. Respondeo quod ponitur in eius diffinitione tam
correlativum. Ad probationem dico quod unum
potest pluribus relationibus referri ad deuer-
sos terminos: et sic est in proposito. Item species
quantum ad relationem inferioritatis habet per
suo terminum genus quantum vero ad relationem
superioritatis refertur ad individuum. Et propter
hoc et assignantur species plures descriptiones.

Species. n. est inferiori genere et aut inferiori
continetur sub suo superiori: et recipit ei predica-
tionem. Prima ergo diffinitio provenit species ad per
comparationem quam habet ad genus ut patet com-
munes. Secunda vero inquantum recipit ei predica-
tionem. et tertia per comparisonem ad individua
de quibus ipsa species predicatur.

Primum autem erit: in ista parte declara-
rat Porphyrius. predictas diffinitiones
species. et primo primam. Secundo alias
duas. ibi. (Assignato autem genere.)

Circum primum interdit hanc rationem. Omne ite-
rins continetur sub suo superiori: sed species est infe-
riori genere ergo sub genere continetur: Sed
quod ubi est relatio superioritatis et inferiorita-
tis ibi est ordo: propterea consequenter declarat
ordinem predicamentale dicens quod in omni predica-
mento est quoddam generalissimum et aliquid spaliissi-
ma supra genus generalissimum non est aliud
genus. Et infra speciem spaliissimam non est alia
species: sed iter generalissimum et species spaliissi-
mas sunt aliquid media quod ut comparantur ad ge-
nus generalissimum sunt species: et ut compara-
tur ad species specialissimas sunt genera et exem-
plificat de predictis. Item suba est genus gene-
ralissimum: et hoc est species spaliissima et horum
intermedia sunt animal corpus et vivens.
Dubitat primo quare quoniam dixerit in uno
quoque predicamento esse unum generalissimum
dixit postea esse plura spaliissima: et non solum
unum. Respondeo primo quod impossibile est in uno
quoque predicamento esse plura generalissima:
sed ibi est tantum unum quod est principium totius illius
coordinationis. Ubi. n. sunt duo generalissi-
ma sunt et due coordinationes: et duo pre-
dicamenta. Species vero spaliissime non
sunt principia coordinationis: sed sub ea
continetur et ideo possunt esse plures: quod
non repugnat aliqua plura quorum unum
sub alio modo continetur contineri sub aliquo
tertio. Dico secundo. quod etiam loquitur de
generalissimo in plurali: ait. n. sic. In uno
quoque predicamento sunt quedam gene-
ralissima quod quidem non est exponendus
distributive: sed colective et est sensus quod
est in uno quoque id est in omnibus simul sum-

ptis sunt quedam generalissima. **C**on-
 ditur secundo quare sicut species subal-
 terna diuiditur in plures species. Ita sic
 etiam diuiditur species specialissima. **R**e-
 spondeo qd diuisio alicuius in species est diuisio
 formalis: qz diuisio generis fit p duas
 formales: que constituunt speciem et ea
 ab alijs formaliter et specificiter distinguunt.
 Diuisio autem speciei specialissime non est
 per differentias formales sed per materi-
 am: quia principium distinctionum duorum
 individuum in eadem specie non est ali-
 qua differentia specifica: et ideo species spe-
 cialissima non potest diuidi in alias species
 quia non hz differentias diuisivas. **D**e-
 inde quum dicitur (quare hec quidem) in-
 fert ex dictis quoddam correlarium di-
 cens qd generalissimum habet tantum vnā
 habitudinem ad inferiora. et specialissimum
 habet tantum vnā ad superiora. In-
 termedia vero habet duas vnā. scilicet ad su-
 periora et aliam ad inferiora. **C**ontra hoc
 qd continet et continetur habet duas habi-
 tudines: vnā ad continens: aliam ve-
 ro ad contentum: sed species specialissima
 continetur a genere: et continet individua
 igitur habet duas habitudines. **R**espon-
 deo primo qd species vt species refertur
 tantum ad genus: cuius ratio est. quare
 species dicitur a specificando: est autē spe-
 cificatio solius generis: et ideo dicitur tan-
 tum ad genus: et sic loquitur in hoc lo-
 co. **I**do: licet species per relationem su-
 perioritatis dicatur ad individua. Vel di-
 ci potest. qd **I**do: non intendit dicere qd
 species non dicatur ad individua: sed solu
 vult dicere qd species specialissima non est
 genus suorum inferiorum sicut species sub-
 alterna: que vt comparatur ad sua supe-
 riora est species: et vt comparatur ad sua
 inferiora est genus. Species autem specia-
 lissima habet semper tantum vnā habi-
 tudinem scilicet habitudinem speciei. quam
 habet in ordine ad genus. **D**einde
 quum dicitur (determinant ergo) declarat
 quid sit generalissimum: et quid sit species

specialissima. **D**icens qd species specialissi-
 ma est que quum sit species non potest esse
 genus nec potest diuidi in alias species: vt
 supra declaratum fuit. **G**eneralissimum
 vero est qd quum sit genus non potest esse spes.
Item generalissimum est supra quod non est ali-
 ud genus et declaratur exemplo: nam sup-
 piter est vltimus ad quod relatiue dicitur
 Agamemnon atrides et **P**elopides.
Deinde quum dicitur: sed in familijs ponit
 differentiam inter hoc exemplum et ipsa
 generalissimum quia omnes qui sunt in al-
 qua familia reducuntur ad vnum primum
 principium: generalissima vero non redu-
 cuntur ad aliquid quod sit eorum principium
 Ita si esset aliquod commune genus omnium
 bus generalissimis maxime esset ens: sed
 ens non est genus ergo etc. patet maior
 sed minor: probatur. nullum genus pre-
 dicatur equiuoce: sed ens predicatur equi-
 uoce: ergo non est genus. **U**trum au-
 tem ens dicatur equiuoce vel vniuoce: al-
 terius negocij est. **S**ciendum tamen
 qd ens non est pure equiuocum: alioquin
 in primis principijs per se notis esset equi-
 uocatio qz in eis ponitur ens siue esse vel
 non esse. **E**t per consequens si poneretur
 in argumentatione committeretur fallacia
 equiuocationis. **N**on etiam predicatur om-
 ni vniuoce: qz omne commune vniuocum
 contrahitur ad sua inferiora per aliquid qd
 est extra rationem illius superioris sicut ani-
 mal contrahitur ad hominem per ratio-
 nale. de cuius ratione non est animal: sed
 nihil est de cuius ratione non sit ens: ergo
 non est vniuocum: sed dicendum est qd pre-
 dicatur analogice. i. per prius de vno qd
 alio. per prius de suba et per posterius de
 accidente. **D**einde quum dicitur decem
 gradus sunt ponit differentiam inter ge-
 neralissimum et specialissimum et individuum.
Dicens qd generalissima sunt tantum de-
 cem specialissima vero sunt in quodam nu-
 mero finito: non tamen nobis noto: qz non
 cognoscimus omnes species rerum. **I**ndiui-
 dua vero sunt infinita secundum **P**hilosophos.

declarat quomodo se habeant superiora et inferiora quantum ad predicationem et quia ponitur aliqua differentia in hoc inter universalia et individua ideo declarat secundo quod sit individuum. tertio insert quoddam correlativum. Dicit igitur declarato quod est genus et quod est species et dicto quod genus est unum species autem plures videndum est quomodo se habeant ad predicationem. Dubitat an habeat veritatem quod genus necessario habeat plures species. Ad hoc respondet ex sententia sancti doctoris. prima sententia disti. xix. questione quarta articulo secundo quod omne genus necessario habet plures species in actu species autem necessario habet plura individua vel in actu vel in potentia vel aptitudine quod tam species quam genus necessario habeat plura sic probat. Omne universale necessario continet sub se plura quantum sit de multis tanquam inferioribus predicabile. Sed genus et species sunt quedam universalia ergo continent plura sub se. Quod autem genus contineat actu plures species: sic declaratur differentia divisiua generis est constitutiva species: nec esse possibile est aliquam differentiam quin per ipsam constituat species: tot ergo sunt species sub genere: quot sunt differentie divise generis sed cuiuslibet generis sunt plures differentie divise: quum omne genus dividat saltem duabus differentijs ut dicitur. x. metaphysice ergo sub quolibet genere sunt actu saltem due species. Ad dico autem eas esse actu. i. actualiter existere in rerum natura sed quod semper sunt species talis generis: dato enim quod nullum animal esset in rerum natura: adhuc homo et asinus esset species animalis. Species autem non habet necessario plura individua actu: quod dividitur in individua per materiam: possibile autem est totam materiam capacem alicuius forme actuari per eam: ut patet de materia solis: et tunc in tali specie erit tamen unum individuum sunt tamen semper plura individua in potentia quod possibile est: quod deus creet unum alium solum: alique vero species continet plura individua non quidem actu neque potentia: sed tamen aptitudine: sicut sunt species angelorum in

quibus non possunt esse plura individua eiusdem species: quod individua in eadem specie non distinguuntur nisi per materiam. in angelis autem non est materia. Sunt tamen plura individua aptitudine: quod quilibet forma de se est apta nata de pluribus communicari: igitur contingat quod communicari non possit quod tota eius perfectio continetur in uno individuo. Ex quo patet quod potentia et aptitudine differunt. Materia aptitudo dicitur solum non repugnantia: si enim aliquis homo sit cecus a natiuitate ipse non habet potentiam ut videat: est tamen aptus natus videre alioquin non esset privatus? visus quum privatio non sit nisi negatio in subiecto apto nato. Differentie etiam divise generis per se non sunt genera. ea vero quibus dividitur species in individua non per se conveniunt species. Prima conclusio quam ponit in prima parte est ista. Via superiora predicant de suis inferioribus: habet probat auctor: inductive. Respondeo autem probatur sic quicquid significat essentiam alius cuius predicat de ipso in recto: sed superiora significant essentiam inferiorum: ergo de ipsis etiam in recto predicat et ex hoc concluditur secundum diffinitio species: que erat quod species est de qua genus inquit predicat: si enim omne superius predicat inquit de inferiori: ergo genus predicatur inquit de specie quod est superius ad eam. Secundum conclusio inferiora non predicant de superioribus. Sciendum est quod duplex est predicatio una est directa alia vero indirecta. Respondeo: philosopho. loquitur de directa predicatione quod de indirecta constat inferiora dici de superioribus. Arguitur ergo sic pro conclusione omnis predicatio directa aut est equalis de equali. aut maioris de minori sed nullum inferius est equali. aut maius suo superiore ergo et minor probatur. Id quod ab alio excedit non est equali nec maius eo: sed omne inferius excedit a superiori ergo. Et superius non tamen predicatur de illo inferiori. sed etiam de alijs: sicut patet quod animal non tamen dicitur de homine sed etiam de equo. Ex hoc sequitur quod predicatio generis de specie est predicatio maioris de minori: quod genus se habet in plus quam quilibet suarum species: ut dicit sanctus doctor. in tractatu de natura generis ca. iiii. in fine ubi sic ait esse in equo cum bove vel esse in plus

non conuenit fin se animali predicato de
homine. sed vtrunq; potest ei accidere. si
enim quum dicitur homo est animal con
sideretur natura animalis absoluta. sic nō
erit in plus animal q̄s homo: sed in equo
se habet: et multiplicatis hominibus:
multiplicantur animalia: et quum ho//
mo est animal nihil reale est in predicato:
quod non sit in subiecto. nam animal qd̄
dicitur de homine nō est aliud q̄s ipse ho
mo. sed quia accedit animali predicari de
homine. iō dictum est q̄ accedit sibi esse
equale cum homine. Quando dicit sanctus
Thomas q̄ accedit animali predicari de
homine. non intendit dicere. q̄ animal di
catur per accidens de homine. sed q̄ ani
mal potest esse. dato q̄ homo non sit. iō
accedit ei predicari de homine: quūz pos
sit predicari de alijs animalibus. dato q̄
de homine non predicaretur. Si autem
cōsideratur natura animalis: vt subtracta
intentioni vniuersalitatis propter vnifor
mitatez q̄ accipit ab anima. sic erit i plus
et cōmunis q̄ subiectum de quo dicitur:
quia a parte predicati: predicatur vnifor
mitas illa. non autē a parte subiecti. et sic
non plurificatur predicatum ad multipli
cationem subsectorum. immo manet vñ
de multis predicatum. Et quia hoc logi
cum est ideo non conuertitur consequen
tia ab animali ad hominem. ab animali in
quam quod de homine predicatur: hec
ille est quasi formaliter. Ex his patet q̄
logice loquendo predicatio ḡnris de sp̄
cie est maioris de minori. ¶ Patet etiam
q̄ vnitas quam dicit vniuersale est vñ
formitas vt sup̄ dicebatur. Constat au
tem vniformitatem esse relatione et pro
pter hoc sup̄ dicebat q̄ termini quos
considerat logicus significat respectus. di
co secundo q̄ etiā phisice loquendo p̄
dicatio generis de specie p̄ta aialis de
homine ē predicatio maioris de minori.
Ad cuius euidentiam est sciēdū vt dicit. s.
doc. in tractu de esse et essentia. q̄ animal
potest duplici considerari. Vno modo s̄z

esse quod habet in homine tantum. et sic
est equale homini: et sic omne animal ha
bens tale esse est homo: et fin esse quod
habet in asino est equale in asino. Alio mo
do potest considerari vt abstrahit ab om
ni esse siue in homine: siue in alijs: Inquan
tum tamen quodlibet illorum esse: potest
sibi contineri: et isto modo est predicatio
maioris de minori q̄s si predicare tantum
fin iste quod habet in homine. ¶ Predica
tur enī hoc modo non solū fin esse qd̄
habet in homine tantum: nec fin esse qd̄
h̄z in asino sed absolute. ¶ Deinde quūz
dicit de quibus autem species. probat au
tem distinctionem speciei tali ratione. om
ne superius predicatur inquit de inferio
ribus: sed species est superior: indiuiduis:
ergo de eis predicatur inquit. non solum
autem species specialissima dicitur de in
diuiduis: sed etiam genus subalternum et
genus generalissimum: quia ista sunt su
periora: et ad species: et ad indiuiduum.
ipsum autem indiuiduum predicatur de
vno solo. ¶ Contra arguitur prima aliq̄s
homo est indiuiduum: et tamen predica
tur de multis. ¶ Nam sortes est aliquis ho
mo et ¶ Dato est aliquis homo ergo i. c.
maior patet minor: est probata. ¶ Respon
deo q̄ duplex est indiuiduum aliud est in
diuiduum vagū. sic aliquis homo q̄ qui
dem dī indiuiduū vagum: quia significat
cum quadam enagatione non expremen
do determinate hoc vel illud: et tale indi
uiduum de multis predicatur: non tamē
est species vt declarabitur in predicamentis
in capitulo de substantia. Aliud est indiui
duum signatum vt sortes: et tale non po
test de multis predicari: et de isto loqui
tur auctor: vt patet per exempla que po
nit. Contra sortes predicatur de isto sorte
et de illo: sed ista sunt plura. ergo predica
tur de pluribus et per consequens. nō tā
tum de vno. ¶ Respondeo q̄ non predica
tur de illis pluribus fin rē: sed solūz quā
tum ad vocem. Ad cuius euidentiam est
sciēdū nomen dicitur predicari de mul

tis quantum ad rem. quum res per no-
 men significata conuenit multis: sicut qz
 humanitas conuenit multis: ideo hoc no-
 men homo significans humanitatem de
 omnib⁹ hoib⁹ fm rem predicatur: quia
 in omnibus est idem significatum. Hoc
 nomen fortes et alia nomina indiuiduo-
 rum significat naturam et determinata
 principia que eam distinguunt: et quia ta-
 lis na cū illis principijs in nullo alio repe-
 ri pōt sō tñ de vno fm rem p̄dicat. Ex
 hoc seq^r qd hoc nomē fortes: vt dī dī isto
 et de illo forte ē nomen equocū: qz dī de
 eis solū fm nomen et non fm vnaz et eā-
 dem rem significaz. Scdō arguitur fortes
 est indiuiduū et Plato ē indiuiduū: s; isti
 sunt plures: ergo indiuiduū de pluribus
 dī. Respondeo qd indiuiduum potest acci-
 pi dupliciter. Uno modo formaliter. s. quā-
 tum ad ipsam intentionē et relationem si-
 gnificatam per hoc nomen indiuiduū. Et
 ita dico qd de oib⁹ illis predicatur qbus
 talis ratio tribui potest. Alio modo accipi-
 tur denominatiue. s. pro re que denomi-
 natur indiuidua. et sic de vno tantum pre-
 dicatur. illa enim res que est fortes non ē
 illa res indiuidua que est Plato. De-
 inde quum dicit indiuiduum. n. dicit de
 clarat exempli: quid sit indiuiduū dices
 qd indiuiduum est fortes et hoc album: et
 Sophronici filius ex quo inuit qd tripli-
 aliqd dī indiuiduum significat. aliqd
 enim explicite significatur per aliquod no-
 men vt fortes. Aliquod significatur p. p.
 nomen demonstratiuum vt iste. Aliquod
 significatur circūlocutiue vt dicendo fili⁹
 fortis si fortes habeat tantum vnum filiū.
 Deinde quū dicit (indiuiduū ergo).
 probat qd ista sint indiuidua tali ratione: il-
 lud est indiuiduum qd constat ex proprie-
 tatibus quarum collectio in alio esse non
 potest: sed fortes est huiusmodi. ergo est
 indiuiduum minor probatur. Nam figu-
 ra et alia accidentia fortis: que sunt forma
 locus patria et huiusmodi nō sunt in alijs.
 Ad euidentiam vero minoris est sciendū

vt dicit. s. doc. prima parte. q. xxi. articu-
 lo quarto in corpore. qd duo sunt de ratio-
 ne indiuidui primum est qd sit in se indiui-
 sum: quia omne indiuiduum est vnum:
 vnum autem est ens indiuisum. secundū
 est qd distinctum sit ab omnibus alijs que
 sunt eiusdem speciei cum eo si contingat
 aliquod aliud esse i rerum natura. Istius
 autem distinctionis principium est quan-
 titas vnde quantitas est causa distinctio-
 nis indiuiduorum. alia vero accidentia pu-
 ta locus. patria figura et huiusmodi sunt
 signa predictę distinctionis. Deinde
 quum dicit (continentur igitur) inferit ex
 dictis istud correlatiuum indiuidua conti-
 nentur a specie et species a genere. Quod
 sic probat omnis pars continetur a suo to-
 to: sed indiuiduum est pars speciei: et spe-
 cies est pars generis ergo et c. Ex hoc se-
 quitur vterius qd species est totum et ps
 per comparationem ad diuersa. est enī
 pars respectu generis: et est totum res-
 pectu indiuiduorum. Contra arguitur sic
 id ex quo aliquid constituitur est pars ei⁹.
 sed indiuiduum constituitur ex natura spe-
 cifica: et ex principijs indiuiduantibus. er-
 go species est pars indiuidui et per conse-
 quens indiuiduum. non est pars speciei.
 alioquin idem esset totum et pars res-
 pectu eiusdem quod est absurdum. Respo-
 deo qd non est inconueniens aliquid esse
 totum et pars respectu eiusdem fm di-
 uersas considerationes. Sicut enim dicit
 s. doc. prima parte questione. lxxj. articu-
 lo. ij. ad secundum. omne inferius est ps
 subiectina sui superioris. et omne superi-
 us est pars diffinitina sui inferioris: in dis-
 tinctione enim speciei ponitur genus vt vna
 pars: et ponitur differentia vt alia pars.
 similiter indiuiduum vt indiuiduum est
 componitur ex natura specifica tanquam
 ex substantia et ex principijs indiuiduan-
 tib⁹. tanq; ex his q natura illa determinat.
 Ultimo epilogat ita dictum ēē de specie
 et genere et indiuiduis sicut declarauit
 inus supra.

Differentia vero communiter
 postq[ue] Porphyrius tracta-
 uit de genere et specie que pre-
 dicant in q[uo]d. n[un]c agit de alijs tri-
 bus vniuersalibus que predicant in quale et
 primo de differentia que predicatur in q[uo]
 le essentielle. secundo de proprio et accide-
 te que predicatur in quale accidentale. Cir-
 ca primum duo principaliter agit. primo
 ponit tres diuisiones differentie: vt eliciat
 eam que est ad propositum suum. secun-
 do eam diffinit ibi (quas etiam determi-
 nates) Prima diuisio est ista differentia
 rum aliqua est communiter dicta aliqua
 proprie et aliqua magis proprie. Suffici-
 entia vero huius diuisionis est: q[uod] om-
 nis differentia facit differre: vel ergo facit
 differre accidente separabili: et sic est diffe-
 rentia communiter dicta: vel accidente in se
 parabili et sic est differentia proprie dicta:
 vel facit differre specificce: et sic est differ-
 entia magis proprie dicta. Accidentes separa-
 bile est vt albedo. sortes enim albus di-
 fert a seipso nigro et sortes puer differt dif-
 ferentia communiter dicta a seipso sene. Ad
 huius euidenciam est sciendum q[uod] diffe-
 rens est relatiuum. Est autem duplex re-
 latio quedam enim est realis: et hec non
 potest esse nisi inter extrema actu existen-
 tia: vt dicit. s. doc. in. q. de potentia dei ar-
 ticulo vndecimo. Et hoc modo non differt
 Sorter puer a seipso sene: q[uia] n[un]q[uam] est si-
 mul puer et senex. Alia est relatio ratio-
 nis: et hec potest esse inter ens et non ens:
 sicut inter preteritum et futurum est re-
 latio prioris et posterioris: sicut dicit ibide[m]
 Et hoc modo sortes puer est differens a
 seipso sene. Contra predicta arguitur p[ri]-
 mo q[uod] accidentis separabile faciat differre
 specie ab homine nigro: sed ista differen-
 tia non est nisi per albedinem et nigredi-
 nem: que sunt accidentia separabilia ergo
 et. Secundo arguitur q[uod] dicta diuisio sint i-
 sufficiens. Differentia communis propria
 et magis propria differunt. ergo per alia
 differentia que nulla istarum est. Respo-

deo ad secundum sicut dicit p[ri]us decimo
 metaphysice. 2. S. D. in. q. vij. de pote-
 tia dei articulo tertio ad secundum q[uod] ali-
 ud est dicere aliqua esse diuersa aliud est
 dicere ea differre. Istam quecuq[ue] sunt et
 non sunt idem sunt diuersa: differens ve-
 ro est relatiuum. vnde oportet q[uod] que-
 cuq[ue] differunt aliquo modo differant.
 Dico igitur q[uod] differentie non differant
 alioquin iretur in infinitum: sed sunt diuer-
 se non per aliquod eis additum: sed seip-
 sis. Ad p[ri]mū negatur maior: quia albe-
 do et nigredo non sunt genus neq[ue] spe-
 cies ad hominem. Potest etiam dici: vt
 dicit san. Doc. q. nona de potentia ad
 xvij. q[uod] dupliciter potest aliqua differre
 specie. Uno modo specie nature: sicut
 homo et asinus differunt: quia habent na-
 turas specificce distinctas et talis est pp[ri]e
 differentia specifica: nec potest esse de ac-
 cidente separabili. Alio mo[do] differunt aliqua
 sp[eci]e pp[ri]etatis: q[uia] s. h[ab]ent qualitates sp[eci]e di-
 stinctas et hoc nō ē pp[ri]e differre d[ist]in-
 ctas: et p[otes]t fieri ab accidente separabili.
 Contra arguitur sic cōgregatiū et disgre-
 gatiū visus sunt accidentia separabilia
 a subiecto quo sunt. sed ista faciunt differ-
 re specie nature albedinem et nigredinem.
 ergo q[uod] accidentia separabilia possunt fa-
 cere differre specie nature. Respondeo
 q[uod] licet predicta sint separabilia a subiecto
 sunt tamen differentie magis pp[ri]e di-
 cte et essentielles per comparisonem ad
 ipsam albedinem et nigredinem. De
 inde quum dicit (differentiarum quidē)
 distinguit tripl[em] p[ar]tes duas d[ist]in-
 ctas a tertia. P[ri]mo q[uod] due p[ar]tes faciūt t[er]m[inu]m alteriatu[m]
 q[uod] ē differre accidentali. tertia v[er]o facit ali-
 ud: q[uod] q[uod]dem est differre essentialiter. Se-
 cundo q[uod] d[ist]in- que faciunt aliud dicuntur
 specificce. alie vero non sed retinent sim-
 plex nomen differentie: cuius ratio dice-
 tur in suo simili capitulo de proprio. Ter-
 tio q[uod] differentie que faciunt aliud sūt diu[er]-
 sue g[en]is i[n] species: et ingrediuntur diffini-
 tionem speciei. alie vero non sed sim eas

12. n
simus
sunt alterationes ut commutatur aliquid
de albedine in nigredinem albedo enim
non est diuisiva animalis in species nec est
de diffinitione hominis sed homo sine eas
alteretur et transmutetur. **¶** Deinde quum
(dicit a superioribus igitur) ponit secun-
dam diuisionem que talis est: differentia
rū alique sunt separabiles alique vero inse-
parabiles: differentie separabiles sunt si-
cut moueri et quiescere: et sanum et egrum
esse. Inseparabiles vero: ut sanum et ra-
tionale. Ista diuisio est eadem cum prece-
denti: sed reducitur ad bimembrem: nam
differentia separabilis est differentia com-
muniter dicta: differentia vero inseparabi-
lis est tā illa: que proprie dicitur illa que ma-
gis proprie dicitur. **¶** Contra exempla phi-
losophi arguitur sic moueri est inseparabi-
le a celo: ergo non est accidens separabile.
Secundo quiescere est inseparabile a ter-
ra ergo idem quod prius. Ad primum di-
co quod dupliciter dicitur aliquid inseparabi-
le: uno modo quia a nullo in quo sit sepa-
rari potest: sicut sanitas est ab aiali non est inse-
parabilis. Alio modo quia licet respectu
alicuius subiecti sit inseparabile est tamen
separabile respectu alterius et hoc modo
moueri est separabile quia multa que mo-
uentur possunt quiescere: eodem modo
potest dici ad secundum. Vel dicitur quod li-
cet a tota terra non possit separari quies:
potest tamen separari a partibus eius gle-
ba enim terre moueri potest. Deinde quum
dicit (inseparabilis) ponit tertiam diuisio-
nem: que est quod differentiarum alique sunt
per accidens ut nigredo contra alique ve-
ro per se ut rationale et discipline suscepti-
uum. Sciendum quod ista diuisio est sub di-
uisione secundæ membri precedentis diuisio-
nis: ut patet ex textu: quia dicit (insepara-
bilis) alia per se alia per accidens. Scien-
dum secundo quod licet rationale et discipline su-
sceptivum per se conveniat homini differē-
ter tamen: nam rationale conuenit homini
in primo modo dicendi per se quum sic de
diffinitione hominis: susceptivum autem di-

discipline conuenit ei in secundo modo: quum
sit eius propria passio. Sciendum tertio si-
cut colligitur a sancto. doc. in tertio sententiarum
distinctione. xviii. et quarto sententiarum distinctione. xliiij.
quod mortale accipitur dupliciter uno modo
pro natura cui puenit mori: et sic est differē-
tia essentialis hominis: alio modo ac-
cipitur pro habilitate ad moriendum: et sic
non est differētia essentialis: sed propria eius
passio. **¶** Deinde quum dicit. (ille igitur)
distinguit dupliciter differentias per se a
differentiis per accidens. Primo quod differē-
tie per se faciunt aliud ut supra dictum
est differentie vero per accidens faciunt al-
teratum. Secundo quod differentie per se non
suscipiunt magis et minus differētie vero
per accidens suscipiunt magis et minus.
Quante differentie per se non suscipiat ma-
gis et minus: sic probat esse. Essentia sub-
stantie non suscipit magis et minus ergo nec
differentie constitutive que sunt idem cum
tali essentia suscipiunt magis et minus. Sci-
endum est quod hoc est intelligendum de differē-
tiis substantiarum. Differentie enim ac-
cidentium aliquorum possunt intendi et re-
mitti. Nam sicut aliquid est magis vel mi-
nus album: ita est magis vel minus dis-
gregatum visum. **¶** Deinde quum dicit
(cum igitur tres) resumit ea que dicta sunt
supra dicens quod differentie per se et insepa-
rabiles et magis proprie sunt diuisionis gene-
ris et constitutive specierum sicut rationale
et irrationale diuidunt animal et constituent
homines et brutum: et idem dico de differē-
tia animati et in animati: et de differētia sen-
sibilis et insensibilis. Iste textus construi
debet itansitive ut sic sensus de differētia
animati. i. de differentia que est animatum
et de differentia sensibilis. i. de differentia
que est sensibile. **¶** Deinde quum dicit.
(Quonia ergo) eligit illud membrum de
quo agendum est dicens quod pretermittis dif-
ferentias separabilibus et differentias per
accidens tractandum est de differentias per se:
quod iste valent ad diuisionem generum et
ad diffinitiones specierum.

111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000

Has etiam determinantes di-
 cunt). Postq̃ porphyrius di-
 uisit differentiam ut eam elice-
 ret que est ad propositū suū ⁊
 que sola est unum de quinque vniuersali-
 bus eā diffinit ⁊ circa hoc facit quinq̃ s̃m
 q̃ ponit quinque diffinitiones. Prima est
 ibi: (differentia) Secunda ibi (diffinitio)
 Tertia ibi (describunt) Quarta ibi (assig-
 nant etiam) Quinta ibi (Interius autē)
 Dicit igitur primo q̃ prima diffinitio dif-
 ferentie hec est. Differentia est qua spēs
 habundat a genere. Probat autē sic eo ha-
 bundat species a genere: quod species ha-
 bet ⁊ non genus: sed species habet diffe-
 rentiā quam genus nō habet: ergo diffe-
 rentia est id quo species habundat a gene-
 re maior: p̃ minor probatur. Et primo q̃
 species habeat differentiam vniūquodq̃
 habet id q̃ est de ratione eius: sed differē-
 tia est de ratione spēs ergo ⁊c. q̃ vero non
 habeat differentias probatur: si genus ha-
 beret differentias: aut haberet tñ vnam
 aut duas: non tñ vnam. quia non est ma-
 ior ratio de vna q̃ de alia: non duas quia
 opposita nō possunt inesse eidem: sed dif-
 ferentie sint oppositę: ergo ⁊c. Contra ar-
 guitur sic illud est abundantius q̃d plu-
 ra continet: sed genus continet plura q̃ spe-
 cies: ergo est abundantius maior: no-
 ta minor probatur ex dictis supra ⁊ ex his
 que dicuntur in predicamentis vbi ait phi-
 losophus q̃ maior in genere q̃ in spē ter-
 minatio sit: ⁊ dictū est supra: q̃ genus est
 collectiū plurium q̃ spēs. Respondeo si-
 cut dicit san. doc. in. xi. metaphysice: aliqd
 continere plura q̃ aliud contingit duplici-
 ter vno modo in actu: ⁊ sic species plura
 continet q̃ genus: q̃ habet differentiam
 que non est de ratione generis: sed est de
 ratione spēs: alio modo in potētia: ⁊ sic ge-
 nus continet plura. Deinde quum di-
 cit (nā vnde habebit) respōdit cuiusdā taci-
 te obiectioni: posset enī aliquis dubitare
 si species habet differentiam: aut habet
 eam a se: aut a genere: aut a nullo non a se

quia quia ratioe haberet vnā: habet ⁊ aliā
 ⁊ sic haberet opposita: non a genere quia
 genus non habet differētiā nō a nullo q̃
 ex nullo nihil sit. Deinde quū dicit (sed
 quemadmodum probāt). Respōdet di-
 cens q̃ species habet differentias a gene-
 re ad probationem dicitur: q̃ licet genus
 nō habeat differentias in actu habet tamē
 in potētia: nec est inconueniens q̃ opposi-
 ta sint in potētia in eadē natura albedo ⁊
 nigredo sunt potētia in superficie. Dicit
 aut genus nō habere differentias actu: q̃a
 differentia non est de rōne generis alioq̃n
 ip̃a differētia bis poneret in diffinitioe spe-
 cies. s. semel quidē explicite ⁊ postea etia
 implicite. Itaq̃ si rōnale est de ratione ani-
 malis: dū dico q̃ homo est aīal dico etia
 q̃ est rationalis: ⁊ per psequēs sup̃stneret
 postea dicere rōnale. Item si rationale est
 de ratione aīalis: tunc omne aīal eēt rōna-
 le: ⁊ si irrationale eēt de rōne aīalis sequi-
 tur q̃ omne animal sint irrationale q̃ q̃c-
 quid est de rōne animalis: cōuenit omni
 aīali. Dicitur tamē genus cōtinere dif-
 ferētiā potētiāliter. i. indeterminate. Ad
 cuius eidentia est sciendū sicut dicit san.
 doc. in tractatu de esse ⁊ essentia: q̃ gen?
 species: ⁊ differentia eandē penitus natu-
 ram significant: sed alio ⁊ alio modo gen?
 enim significat per modū confusi ⁊ deter-
 minabilis: differentia vero per modū de-
 terminātis: species autē per modū de-
 terminati: ⁊ q̃ determinabile est in poten-
 tia ut determinet: ⁊ actus est quid deter-
 minās ideo dicit q̃ genus se habet ut inā-
 le ⁊ potētiāle. Differentia vero ut actus.
 Continet ergo genus differētiā in poten-
 tia: q̃ significat ideterminate: id quod de-
 terminate differētia significat. Deinde
 quū dicit diffiniunt autē ponit s̃m diffini-
 tiōē differētiā dicens: q̃ philosophi alio
 modo diffiniunt sic differētiā. Differentia
 est que de pluribus differētibus specie in
 eo q̃d quale predicatur. Alias pres habet
 quasi manifestas: sed vltimaz probat tali
 ratione. Illud predicatur in quale per q̃d

respondet ad interrogationem factam per
quale: sed interrogantibus qualis est homo
respondimus quod est rationalis ergo etc. Ad
huius evidentiam est sciendum: quod illi convenit
predicari in quale quod significatur per mo-
dum qualis: differentia autem signatur ut
quedam qualitas: non quidem accipiendo
qualitatem ut est genus generalissimum: sed
eo modo quo dicit philosophus in quinto metaphy-
sice quod omnis forma substantialis dicitur uno
modo qualitas. Ad opus enim qualitatis
est qualificare ac modificare: et quia differen-
tia modificat genus. scilicet ipsum contrahit et li-
mitat et determinat: ideo dicitur qualitatis
modum habere et in quale predicari. Dein-
de quum dicitur (rebus enim). Nunc probat
quoddam dictum: dixerat enim quod si queri-
tur quid est homo convenienter respondeat
quod est animal: et si queritur qualis est homo
responderetur quod est rationalis: videretur alii
cui quod homo componeret ex animali et ra-
tionali: dicitur ut ratio probat hoc esse conceden-
da. Sic enim se habet in naturalibus et in
artificialibus ita et in entibus rationis: sed ista
tamen que est quid artificialiter componitur
ex re tanquam ex materia: et ex figura tanquam ex for-
ma: ergo et species componitur ex genere tan-
quam ex potenciali: et ex differentia tanquam ex
forma. Ita quod ista non sit compositio realis
sed rationalis tantum. Contra quod aliqui dixerunt
est universalis differentia: ergo est ea for-
malis. Respondet ad hoc sanctus doctor prima
secunde questione. xviij. articuli. vij. ad 2^m. quod differ-
entia inquantum est determinativa generis
est formalis: eo: genus autem inquantum est
universalis differentia est formalis ea.
Nec est inconueniens idem esse formalis
et minus formale secundum diversas considera-
tiones. Dico secundo quod licet genus sit quod-
dam potetiale: et habeat modum materie per
comparationem ad differentiam: est tamen sem-
per quid formale respectu speciei quia est prin-
cipium cognoscendi speciem. Contra conclusi-
onem arguitur. Ista definitio non convenit dif-
ferentie speciei specialissime. cum ipsa non

predicetur de pluribus differentibus: spe-
cie ergo non est convenienter posita: tenet
prima quia definitio debet convenire cuilibet
contento sub definito. Respondet sicut
communiter dicitur ad hoc argumentum: hic
non diffinitur differentia in communi sed tantum
differentia speciei subalterne: et ideo non opor-
tet quod conveniat differentie speciei specialissime:
sicut etiam data est supra aliqua definitio
speciei que convenit tantum speciebus subal-
ternis. Si tamen velimus dicere quod con-
veniat etiam differentie speciei specialissime dic-
tum est quod duplex est speciei specialissime dif-
ferentia. Alique enim sunt vere differentie
que ipsas species constituunt et iste convertun-
tur cum eis. Nec de pluribus predicantur
quod species. Alie sunt differentie secundum usum. quia
enim essentielles et veras et proprias rerum
differentias ignoramus. ut dicit sanctus doctor.
in. xij. metaphysice. utimur quibusdam
proprietatibus et actionibus ad eas circulo-
quendum et iste se habet in plus quam ipsa spe-
cies. Nam etiam philosophus dicit. secundo poste-
riorum quod quolibet pars definitionis se ha-
bet in plus quam diffinitum totum autem in-
terque et sic diceretur quod Porphyrius loquitur
de differentiis circumloquantibus: et non
de essentialibus quia tales sunt nobis igno-
te. Posset etiam aliter responderi quia cum
in ista descriptione differentie ponantur due
particule. scilicet predicari in quale essentielle: et
rursus predicari de differentibus specie:
Prima istarum est formalis ratio differ-
entie: altera vero accedit ei: sed ponitur in ista
descriptione ad maiorem declarationem
quicquid ergo predicatur in quale essentielle
sive dicatur de differentibus numero sive
de differentibus specie erit differentia. Ex
predictis potest responderi ad illam ques-
tionem: qua queri solet utrum sicut genus
et species sunt duo predicabilia eo quod unus
eorum predicatur de differentibus specie:
alterum vero de differentibus tantum nume-
ro licet utrumque predicatur inquit: sic etiam
differentia speciei subalterne sit aliud pre-
dicabile a differentia speciei specialissime

quam vna predicetur de differentibus specie et altera tantum de differentibus numero licet utraque predicetur in quale. Respondeo quod non est eadem ratio utrobique. Nam formaliter ratio generis non consistit solus in hoc quod est predicari in quod neque solus in hoc est quod est predicari solum de differentibus specie sed utrumque istorum requiritur ad rationem eius formalem. similiter dico de specie et ideo genus et species sunt distincta universalis formalis autem et precisa ratio differentie consistit tantum in hoc quod est predicari in quale essentialiter sine dicatur de differentibus numero siue specie et ideo ubique est illa ratio ibi est tantum unum universale. Potest etiam aliter dici quod distinctio generis et species sine cuiuscunque universalis non attenditur penes predicari de differentibus numero siue de differentibus specie sed penes hoc distinguunt genus et species quod genus non dicit totam essentiam rei secundum modum significandi licet dicat totam finem rem. Species vero dicit totam essentiam non solum partes. Differentia species subalterne et differentia species specialissime non se habent quod vna dicat finem modum significandi et secundum rationem totam essentiam et alia dicat partes sed quilibet earum dicit tantam partem et propter hoc non sunt distincta universalis. Assignatur etiam alia distinctio inter differentiam species subalterne et differentiam species specialissime et inter genus et speciem quod species et genus sunt idem finem rem et propter hoc ipsius genus est de formali ratione species quous ponatur in eius definitione. differentia autem superior et inferior: puta rationale et sensibile idem ideoz realiter tantum differentia superior non est de formali ratione differentie inferioris puta sensibile non est de formali ratione rationalis alioquin sensibile bis poneretur in definitione hominis quod probatur: quia enim animal est substantia animalis sensibilis ponendo animal in definitione hominis ponitur etiam sensibile et per te est etiam de ratione rationalis ergo ponendo rationale in definitione hominis poneretur iterum etiam sensibile

quod est inconueniens quum in definitionibus non debeat esse negatio ex. vii. metaphysice. Et deinde quum dicitur. Describunt autem ponit tertiam differentie definitionem que est talis. Dicitur est quod est aptum natum diuidere que sub eodem genere sunt sicut per quod rationale et irrationale diuidunt hominem et equum qui sunt sub genere animalis. Contra arguitur sic. Si dicitur esset diuisiva eorum que sunt sub genere sequitur quod respectu eiusdem esset diuisiva et constitutiva sed hoc est falsum ergo etc. minor per maior probatur. Dicitur est constitutiva eorum que sunt sub genere. scilicet species. Et per te est eorum diuisiva ergo sequitur quod sit eius diuisiva cuius est constitutiva. Respondeo: quod aliquid diuiditur ab altero contingit duobus modis vno modo potest aliquid diuidi in alia id est in partes subiectivas et hoc modo differentia non diuidit species sed genus. Alio modo diuiditur aliquid ab alio sicut albedo diuiditur a nigredine et tali diuisione diuiditur vna species ab alia per differentiam suam. Ad argumentum negatur maior ad probationem dico quod differentia non est diuisiva species in aliud sed ab alio neque est inconueniens aliquid esse constitutum in aliis et esse distinctum ipsius ab alio vno hoc est necesse. Contra ex hoc sequitur quod quantitas sit differentia hoc est falsum ut patet ergo etc. maior probatur. Quantitas diuidit ea que sunt sub genere diuidit enim fortiter a Platone ergo si illud est dicitur quod diuidit ea que sunt sub genere sequitur quod quantitati conueniat ratio differentie per consequens sit differentia. Respondeo: negatur consequentia ad probationem dico quod est duplex distinctio vna est distinctio numeralis et ista est per quantitatem. Alia est distinctio specifica et istam facit dicitur et non quantitas unde fortiter et plato non distinguuntur specie sed tantum numero 2o arguitur. Illud non est diuisum vnius ab alio quod reperitur etiam in eo a quo ipsum diuiditur sed aliqua differentia diuisiva vnius species ab alia potest reperiri etiam in illa a qua

ipsam diuidit ergo. & c. maior nota minor
probat. Albedo diuidit cignu a coruo
& tñ nō repitur in coruo vt dicit p̄dorphy
rius i capitulo de accidēte. Respōdeo sic
dicit. s. doc. xij. q. lxxij. ar. v. dñe sunt i du
plici modo. Alie. n. sunt cōstitutiue sp̄rū
& iste diuidit sp̄s primo & per se sicut ra
tionale cōstituit hoīem & diuidit ip̄m ab
alijs & de istis negat minor cuius p̄batio
non est ad propositū. Quia albedo nō cō
stituit cignū i sp̄e cigni nec diuidit ipsuz p̄
mo & se. Alie sunt dñe que cōsequūt sp̄ez
tam cōstitutam & de his negat maior. Al
bedo autē ē talis dñia respectu cigni qz po
sito qd aliquid sit i sp̄e cigni sequit̄ postea
qd sit albū. Deinde quū dicit assignat
antez p̄ponit quartam diffinitionē dñe di
cens qd dñia est qua differunt a se singula
hanc vero sic probat sp̄es differūt inter se
ergo vel differūt p̄ genus vel per differē
tias: quū nihil sit in sp̄e nisi genus & dñia
sed non differūt per genus quū in eo cō
ueniant: ergo differunt p̄ dñias. sic verbi
gratia: homo & brutū cōueniūt in hoc ge
nere animal. sed rōnale & irrationale diui
dunt ea. & similiter nos & dñi sumus rōna
les: sed mortale separat nos ab eis. Con
tra si differētia ē qua differunt a se singula
ria sequitur qd singularia distinguūt ab in
uicem per dñias: qz singularia sunt de nu
mero singulorū: sed hoc ē falsū ergo & c.
maior probatur quēcūqz differūt differē
tijs differūt specificē: sed singularia nō dif
ferunt specificē: vt patet de sorte & p̄pla
tōe ergo & c. Respōdeo qd singularia dis
ferri ab inuicēz p̄ dñias p̄git dupliciter.
Uno modo inquantūz li singla distribuit
p̄ particularibus: & sic non itelligitur hic.
Alio modo prout distribuit per species
singulorum: & sic accipitur in hoc loco: vt
sit sensus differentia est qua single species
differunt a se. i. inter se pōt tamen etia p̄
singla accipi individua vt sic exponatur.
Differentia est qua singularia particula
ria differunt a se inuicēz non quocūqz mo
do: sed fin speciem non ita qd omnia sin

gularia differunt specie. sed qz quēcūqz
differunt specie habent talem differentia
specificam ab ipsa differentia. qd enim sor
tes distinguatur specie a brunello habet
qz est rationalis. Secundo arguitur ho
mo non distinguatur per rationale: que ē
ei⁹ differentia ab omnibus alijs rebus.
Respōdeo sicut dicit. s. doc. in. x. q. de
potentia de i articulo q̄rto dupliciter po
test aliquid distingui ab alio. Uno modo
tanqz ab opposito: & sic rationale diuidit
hominem solum a bruto: in quo est irra
tionale que est differentia opposita ratio
nali: & per animatum distinguatur ab ina
nimato puta a lapide: & per sensitiuū di
stinguatur ab incorporeo. Alio modo po
test vnum distingui ab alio si tanqz ab op
posito: sed per habere & nō habere: & sic
homo per rationale distinguatur ab om
nibus qui rationalitatem non habent: quū
dicitur qd differentia est qua differunt sin
gularia itelligi potest vtroqz. nam qd vna
res distinguatur ab alia: sicut ab opposito
habet a differentia: & similiter qd distingua
tur per habere & nō habere. Deinde
quū dicit (interius autem) ponit quin
tam diffinitionem differentie dicens qd
pbi. subtilius considerantes cognouerūt
qd non omne diuisionum generis est dif
ferentia: quod patet nā dicimus qd ani
malium aliquod est aptum natum nau
igare: vt homo & aliquod non: & tamen
aptum natum navigare non est differen
tia constitutiva hominis: quū non sit de
essentia eius sed est ei⁹ propria passio. dif
ferentia vero sic diffinitur. Differentia est
que diuidit ea que sunt sub eodem gene
re: & conducit ad esse: & est pars rei. pri
ma particula huius diffinitionis supra de
clarata est. s. qd differentia sit diuisiua ge
neris in species: & qd diuidat vnam spe
ciem ab alia. Secunda vero declaratur
scilicet qd conducit ad esse rei. Ad cuius
evidentiam est sciendum qd genus est
quoddā potentiale & confusum habens
se per modum materie. materia de se

nō habet ex se sed a forma aqua determinatur : sicut ergo forma conducit materiam ad esse: q: ipsam determinat: ita differentia que est generis determinat: et limitatiua ad speciem cōducit ipsū ad esse. Tertia vero particula. s. q. differentia sit pars rei sic pbatur. Id qd est pars diffinitiois est pars spēi: q: partes diffinitiois cōrespōdent partib⁹ rei: sicut dicitur. vii. metaphysice sed differentia est pars diffinitiois ergo est pars rei sine spēi. Sciendum tamen est qd differentia nō est fm rem. sed tm fm rōnem pars spēi. Nulla enī pars predicatur in recto de suo toto: homo enī non est manus nec caput nec mā nec aīa differentia autē p̄dicat in recto de spēi. Itā ista p̄positio est vera homo est rationalis quum sit necessaria: et in primo modo dicendi: et ideo differentia nō est pars spēi fm rē: et hec de differentiis dicta sufficiāt.

Proprium vero postq: Porphyrius determinauit de vniuersalib⁹ significantibus essentiam rei: nunc agit de proprio et accidente que non predicantur fm substantiam: et q: propriū predicat conuertibiliter: accidens autē nō ideo prius tractat de proprio q̄ de accidente. Et circa hoc duo principaliter facit. primo diuidit propriū. secūdo dicit id de quo agere intendit sibi (hec ante). Circa primū facit tria. prius p̄ponit diuisionē. secūdo eam manifestat sibi. nam et id. Tercio respōdet tacite q̄oni sibi nam et si. Dicit igitur primo qd p̄bi. diuidit propriū: quadrifariā. s. quatuor p̄tib⁹. Deinde quāz dicit. (nā et id) manifestat partes huius diuisionis. Ad cuius euidentiā est sciendū qd propriū p̄opriissime dictum est qd cōuenit soli alicui nature et oī cōtento sub illa nā et semp. Unde quicqd participat aliquā harum istarū cōditionūz potest aliquo modo dici propriū. Primo igitur modo dicit propriū id quod puenit alicui soli speciei licet semp ei non cōueniat: nec omni sub ea cōtento sic enī gramicū est propriū homini: q: ei soli cōuenit:

nō tamē semp homo est gramicus nec omnis hō est gramicus. Secundo modo dicit propriū id qd puenit omni cōtento sub aliqua spēi. sed nō soli illi speciei sicut esse bipedē puenit omni homini: nō tamē soli sed alijs multis. Tercio modo propriū est qd cōuenit soli et omni: sed nō semp sicut canescere cōuenit homini soli: et omni homini: sed tm in senectute et nō in iuuentute. Quarto modo dicit propriū qd cōuenit omni soli et semp: sicut esse risibile est propriū hoīs. Deinde quū dicit (nā et si) respondit cuidāz q̄oni. Possēt enī aliquis dicere homo nō semp ridet: ergo nō puenit ei semper esse risibile. Respondet ad hoc negando cōsequentiaz: q: ridere dicit actum et risibile dicit aptitudinē: quū igitur homo nō semp rideat: est tamē aptus natus ridere. Contra predicta arguitur primo propriū nō est vniuersale ergo nō cōueniēt de eo agit Porphyrius tanq̄ de vniuersali cōsequentiā patet antecēdē pbat: omne vniuersale p̄dicatur de multis sed propriū puenit vni soli ergo nō est vniuersale. Respondet qd propriū cōparatur. s. ad spēm cum qua conuertit: et sic habet rōnem proprii: q: soli ei cōuenit. s. non alij spēi: potest etiā comparari ad indiuidua contenta sub spēi et sic habet rōnem vniuersalis. Secundo propriū dicitur aliquid quia nō habet naturā alienam: sicut proprium aurū: qd nō habet aliud metallum admixtū ergo: ratio proprii non cōstitit in hoc: quod est conuenire omni soli et semp. Respondit san. doc. primo snarūz distinquē qōne prima art. primo ad primū quod dupliciter dicitur aliquid: p̄bi: nūc esse alicui: vno modo vt per proprietatem excludatur omne extraneū a natura subiecti sicut cū dicimus propriū est hominis esse risibile. s. nulla res alia ab homine est risibilis: et sic loquitur Porphyrius de proprio. Alio modo vt per proprietatem concludatur: omne extraneū a natura p̄dicatū sicut quum dicimus: hoc est proprium aurum. s. nō habet aliā materiā ad-

82

inquit: et tale proprium auri sicut hoc est
verum aurum. Tercio arguitur proprium non
distingui ab accidente ergo non bene po-
nitur distinctum contra accidentem: consequentia per
antecedens probat omne ens aut est sub-
stantia aut accidentem sed proprium est ens et non
est substantia ergo est accidentem. Respondeo
sicut dicit sanctus doctor. prima parte questione. lxxvij.
articulus primo 5^m. Accidentem accipit dupli-
citer: uno modo ut distingui contra sub-
stantiam et sic concedo quod proprium est accidentem
immo inter subiectum et accidentem: hoc modo
acceptum non datur medium cuius ratio est quia
sicut dicit philosophus primo posteriorum iter contra
dictum: id non datur medium: sed necesse est de
uno quoque alterum contradictorium verifi-
cari. Substantia autem et accidentem habent ra-
tiones contradictorias nam substantia est ens:
cui convenit esse per se et accidentem est ens: cui
non convenit esse per se sed in alio. Et ideo
inter substantiam et accidentem non datur medium:
sed omne ens aut est ens per se: et sic est
substantia: aut est ens in alio et istud est acci-
dens. Alio modo accipitur accidentem ut di-
stinguitur contra per se: et sic inter substan-
tiam et accidentem datur medium. Aliquid enim est
quod de alio predicatur et non est substantia neque
predicatur per accidentem sed per se: et huius-
modi sunt proprie passionem que distingui-
tur ab alijs accidentibus quantum ad modum
predicandi: quoniam ipse predicatur per se et il-
la per accidentem: ideo ponitur proprium esse
unum predicabile distinctum ab accidente
quia logicus considerat in hoc libro modum
predicandi. Deinde quoniam dicit: (hec autem)
eligit membrum: de quo principaliter agit
dicens quod proprium quarto modo est illud
quod proprie dicitur proprium: et sic diffinitum. Pro-
prium est quod convenit omni soli et semper et
conversum predicatur de re: prime tres particule
huius diffinitionis declarate sunt: quarta
declaratur. Dicitur unum conversum de altero
predicari quando est et convertibile: illa ve-
ro sunt convertibilia: que ita se habent quod
de quocumque predicatur unum predicatur et
reliquum: sicut se habet homo ad risibile.

omnis enim homo est risibilis: et omne risibi-
le est homo. Contra arguitur sic ista enim dif-
finitio convenit etiam diffinitioni: ergo conve-
nit alteri a diffinito: consequentia patet et an-
tecedens probat diffinitio convenit semper: et con-
vertibiliter diffinito: et soli diffinito: et om-
ni contento sub diffinito. Respondeo quod pre-
dicte diffinitioni addenda est ista particula
et non indicat quod quid est esse rei diffinitio
aut declarat quidditatem rei et ideo non conve-
nit ei diffinitio proprii. Vel dicendum quod et
diffinitio est proprium: licet etiam habeat hoc
nomen diffinitio: non tamen est tale proprium
quale hic diffinitur. Ad cuius evidentiam
sciendum est ut dicit sanctus doctor primo secundarum di-
stinctionum. xliij. questione prima articulus. liij. ad 2^m quod quan-
do unum nomen est commune aliquibus duo-
bus quorum unum habet aliquam dignitatem
et perfectionem: quam aliud non habet id quod
habet talem perfectionem sortitur rationem illi?
aliquod speciale nomen preter nomen com-
mune. Aliud vero retinet tamen illud com-
mune nomen: sicut per quod differentia communis
magis propria habet hoc commune nomen
differentia: sed differentia magis propria
habent hanc perfectionem: que est constituere
speciem et ideo dicitur differentia speci-
fica illa vero retinet tamen hoc commune no-
men differentia ita in proposito diffinitio et
proprium habent hoc commune nomen pro-
prium: sed diffinitio aliquam dignitatem et
perfectionem habet: quia est manifestati-
va quidditatis rei: quam proprium non notifi-
cat et ideo sortitur hoc speciale nomen dif-
finitio proprium vero retinet tamen illud no-
men commune. Dubitari solet utrum id quod
est proprium alicui quarto modo possit esse
accidentem alteri et videtur quod non: quia id quod
convenit uni soli non potest alteri convenire
sed proprium quarto modo convenit soli
ergo non convenit alicui alteri. In opposi-
tum arguitur: caliditas est propria passio
ignis et tamen convenit etiam alijs ab igne
ergo et cetera. Respondeo circa hoc: sunt due
opinionem. Antonius Andree tenet par-
tem negativam propter rationem primo sa-

etiam Burleus tenet partē affirmatiuā: et arguit sic habere: tres angulos est propriū trianguli quarto modo: et tamē conuenit etiā figure per accidens: quū possit ab ea separari: ut patet in figura quadrangulāri. Ego autē arbitror utrāq; istarum opinio nem esse verā: si bene intelligant: quum enī dicitur qd propriū nō potest alteri conuenire hoc vēr est loquēdo de eo: quod est oīno distinctū ab eo cui est propriū vnde habere tres angulos nō potest cōuenire alicui penit? distincto ab eo nō sicut superi? distinguitur ab inferiori: que cōstat nō oīnino distingui. Et quū dicitur id qd cōuenit alicui soli non conuenit alteri: nego: si talia se habeant sicut superi? et inferius. Ad illud qd dicitur de igne. Respondeo qd caliditas non est propria passio ignis: sed est eius accidens inseparabile: aut si est propria passio: hoc nō est verū de caliditate in se sed de caliditate ī sūmo q̄ puenit soli igni.

Accidens est. Postq; porphy. tractant de p̄p̄io qd cōuertibiliter et per se predicat nunc agit de accidente. Et circa hoc tria facit. Primum ponit vnam diffinitionem accidentis. Secundo diuidit accidens, ibi diuiditur. Tercio ponit duas alias ipsius diffinitiones ibi (diffinitur autē) Circa primum sic ait. Accidens est qd adest et abest: p̄ter subiecti corruptionem: potest sic probari. Ista conclusio: Prius potest esse sine suo posteriori. qd ad ipsum nō sequit̄ necessario: qd prius nō dependet a posteriori: sed subiectū accidentis est prius accidente: cum recipiat ipsū et omne qd recipit presupponit rei quam recipit. Accidens autem nō consequitur necessario ad suū subiectū. Dicitur enī accidēs qd accidit ei: et cōuenit ei per accidens: quia subiectus potest esse siue accidens insit ei siue non. Contra istā conclusionem arguitur primo: Ista diffinitio conuenit substantiē: ergo nō est cōueniens consequentia p̄: antecedens probatur. Indumentū potest adesse et abesse a sorte: sine eius corruptione: sed indu-

mentum est substantia: ergo et c. Respondeo primo: qd est dīa inter accidēs et accidentale: nā accidens dicit̄ rez de nā accidentis puta quantitatem: qualitatem. et huiusmodi. Accidentale vero dicitur quicquid conuenit alicui per accidens. Testis est quoddam accidentale non tamen est accidens: quia omne accidens inheret ei: cuius est accidens: vestis autem nō inheret sorti. Dico secūdo ut dicit sanctus doctor: tertia parte qōne secūda articulo sexto ad 2^m. qd etiam non omne quod aduenit alicui post esse completū aduenit ei accidentaliter. Sed si debet aduenire accidentaliter oportet qd habeat aliud esse ab esse illius cui aduenit: sicut albedo existens in sorte: habet aliud esse ab esse sortis. Et propter hoc corpus nō vniētur anime accidentē taliter in resurrectione qd non habebit aliud esse nisi esse ipsius anime. Dico tertio ad argumentum: qd antecedens negatur ad probationem dico qd in minori debetur addi: qd sortes sit subiectum vestis. Et hoc negaretur. Secundo arguitur anima potest adesse et abesse a suo subiecto scilicet a materia prima p̄ter eius corruptionem: sed anima est substantia: ergo ista diffinitio conuenit substantiē. Respondit ad hoc sanctus doctor: in secundo cōtra gentiles capitu. lxxxj. ad quartū qd in illa diffinitione nō accipiat̄ per subiectū omne ne quod est receptivū alteri? sed per subiectum intelligit̄ ens in actu compositū ex materia et forma: materia anteq; prima non est ens in actu nec est cōposita et ideo ipsa nō est subiectum. Tercio arguitur sic cōmuniter ab oībus moris nō pōt adesse et abesse p̄ter subiecti corruptionē: et moris est accidens. ergo nō omne accidens pōt adesse et abesse p̄ter corruptionē subiecti. Respondeo: ad hoc argumentum multipliciter responderi solet: sed dicā t̄m duas responsiones: que iudicio meo sunt meliores. Prima r̄sio negat maiore: qd moris est corruptio. subiectus autem corruptio nis et generatiōis est materia prima ut dī-

clat quinto phisicorum. materia autem
ē i generabilis et in corruptibilis: vt dicit
in secundo de generatōe. vnde mors adest
et abest a materia prima sine eius corrup
tione. nec sequitur materia est subiectus
corruptionis. ergo ipsa corripitur. Secun
da responsio est Burlei q̄ est cōis q̄ ista
diffinitio nō intelligitur collectivē. s. q̄ ac
cidens possit abesse subiecto et adesse sub
iecto: p̄ter eius corruptionem: sed intelli
gitur sic. Accidens ē natura cui nō puenit
esse per se. sed tñ in subiecto a quo quidē
subiecto potest abesse sine eius corruptio
ne. ita q̄ si sine eius corruptione determi
nat tñ illam particulam abesse. Sciendū
est tñ q̄ accidēs nō consideratur a logico
quantū ad nām suam: sed vt habet rōnez
vniuersalis. pōt autem accidēs compa
rari ad duo vno modo ad subiectū i quo
est: et sic cōsiderat hic: et attribuitur ei spā
lis intentio vniuersalis. Alio modo p cō
parationem ad inferiora: et sic habet rōnē
generis vel spā. color. n. ē gen⁹ respectu
albedinis vel nigredinis: et albedo ē spēs
respectu hui⁹ vel illius albedinis. ¶ De
inde quum dicit (diuiditur autem) diui
dit accidens: q̄ accidētum aliqua sunt se
parabilia: vt moneri ab homine: aliq̄ sunt
i separabilia vt nigredo a coruo. Ad hui⁹
euidētā est sciendū vt inquit. s. d. i qōnib⁹
de anima articulo. xij. ar. vij. q̄ aliqua ac
cidentia emanāt a principiis essentialib⁹
speciei: et ista sunt accidētia p̄pria siue p̄
prie passionēs et p̄sequūtur totā speciez.
Alia sunt que causatur a principiis indiui
dui: et hec sunt i duplici differētia. Aliqua
enim habēt causam trāsmutabilem i sub
iecto sicut albedo i homine: et hec sunt ac
cidētia separabilia. Alia sūt q̄ habēt cām i
trāsmutabile vt simitas in naso: et h̄ dicit⁹
in separabilia. Cōtingit autem quatuor mo
dis abesse accidēs a subiecto. Vno mo
do accidēs definit esse ad corruptionē sub
iecti. sicut corrupto lacte corrupit ei⁹ dul
cedo. Secūdo ex remotōe sue cause: sic
lumen quod i aere causatur a sole definit

esse propter absentiam solis. Tertio ac
cidens definit esse. per corruptionem ter
mini: vt patet i relatiuis. paternitas enim
definit esse i patre corrupto filio: in q̄ erat
filiatio terminās paternitatem. Quarto ex
actione cōtrarij. sicut frigiditas aque cor
rumpitur per actionem caloris existētis i
igne: et expellentis frigiditatem. ¶ Cōtra
predictam diuisionem arguit sic. quicqd
potest alicui abesse est sepabile ab eo: sed
omne accidēs potest abesse a suo subiecto
ergo omne accidens est separabile et nul
lum i separabile. Respondet p̄porphir⁹
q̄ licet aliquod accidēs sit i separabile s̄
esse. tamē omne accidēs est separabile s̄
intellectus. potest. n. intelligi coruus alb⁹:
et etiops nītes cādore. Ad euidētiam hu
ius responsionis est sciendū: vt dic. s. doc.
in. q. de spālīb⁹ creaturis articulo vltimo
ad octauum. q̄ duplex ē operatio intelle
ctus. vna dicitur simplex apprehēsiō: qua
cognoscitur quidditas rei: et de ista cogni
tione loquendo omne subiectus potest in
telligi sine suo accidēte: siue illud accidens
sit propria passio: siue sit accidēs separabi
le: siue i separabile cui⁹ rō est. Quia om
ne prius potest intelligi non intellecto po
steriori: subiectus autem est prius accidē
te natura et cognitiōe: vt dicitur septimo
metaphysice. Alia operatio intellectus. ē
compositio et diuisio: qua itelligim⁹ aliqd
in esse alicui puta albedinem et tali opera
tione: non potest intelligi subiectus sine p̄
pria passione. non enim possum intellige
re hominem esse in rerum natura et non
esse risibilem. potest tñ apprehendi sub
iectum sine accidēte separabili. Contra istaz
declarationez arguitur. Nulla res potest
intelligi esse sine eo quod ad ipsam neces
sario cōsequit⁹: sed sicut propria passio cō
sequitur necessario ad principium essentielle
spēs: ita accidēs inseparabile consequit⁹ ne
cessario ad principia indiuidui cuius pro
pria est etiā: ergo non potest intelligi subie
ctum esse sine accidente i separabili. Res
pondeo primo q̄ licet accidens i separa

bilis sit in sepabile fin individuum: est tñ i se
parabile fin spem. verbi gra hec albedo
existens i signo e ab eo i sepabilis. albedo
tñ est sepabilis ab alio subiecto vt ab hoie
ppriū nūc a nullo e sepabile: q: puenit illi
soli cui e ppriū. Sed ista rñsio posset pa
ti difficultates: q: dicit 'Isidory. q: coru
pōt itelligi eē albus. ex quo videt tenere
q: accidēs i sepabile est sepabile fin itelle
ctum ab eo cuius est sepabile: iō o3 etiaz
inuenire respōsionē aliā ad saluādū respō
sionē 'Isidory. 'Isidory. n. sic argui cō
tra si coruus potest itelligi albus: aut fiet
intellectu vero. et sic erit vera ista propo
sicio: coruus potest eē albus: aut hoc fiet
intellectu falso: et hoc nihil ē: q: etiā possū
intellectu falso hominem existimare esse
asinum. R espōdeo q: quū accidens in se
parabile: non cōsequat principia essentia
lia spēi: non repugnat talem naturāz q: tū
ex se est itelligi esse sine tali accidēte. q: nō
enim nullus coruus possit esse albus. sed
quilibet sit niger: albedo tamen non repu
gnat cornu ex natura specifica corni. s3 p
pter complexionēs indiuiduales supposi
torū corni. 'Isidory. vero q: cōsequi
tur principia essentialia spēi. iō nature spe
cifice iqtū talis est: et iqtū huius repu
gnat itelligi esse sub opposito pprie pas
sionis. Ad argumentum dico q: coruus
potest itelligi albus ad sensum pdictum
intellectu vero. s. q: coruo nō repugnat ex
natura sua specifica itelligi sub albedine
Deinde quum dicit (diffiniunt) ponit
duas alias diffinitiones accidentis que sūt
pbi. in libro topicorum. prima est talis ac
cidens est q: contingit eidem inesse: et nō
inesse. ista diffinitio nō differt a prima fin
rem: sed tñ ratione: q: prima datur per
dici: et ista per esse. Sed q: supradixim
q: omne vniuersale: et omne consideratū
a logico dicit ens rationis: iō dubitari pos
set quomodo accidens dicat talez relatio
nem rationis. 'Isidory. ad hoc puenient re
sponderi q: licet accidens sit ens reale ta
men non consideratur a logico nisi sub ra

tione vniuersalis: sicut etiam de substan
tia non tractatur nisi sub ratione predica
menti. ista autem dicūt entia rationis. Di
co preterea q: accidens est natura quedā
cui conuenit esse contingent in subiecto. a
modis autem essendi. accipiūtur modi in
telligendi et modi predicandi: q: vnum
quodq: predicatur de altero: sicut intelli
gitur ei conuenire. vnde si intelligitur con
uenire per se predicatur per se. si per acci
dens predicatur per accidens. Ipsi autē
accidenti vt est apprehensum ab intelle
ctu talē modum predicandi intellectus at
tribuitur p quendā respectum quē ipse i
tellectus excogitauit: et attribuit acciden
ti: et nō h3 esse vt ab extra. sed vt habet eē
cognitum in ipso intellectu: sicut supra di
ctum est de specie et de genere: et q: vni
quodq: sicut intelligitur ita noīat: iō du
pliciter possum nominare accidens. q: nō
habeamus tantum vnum nomen: quod
quidem est vnum quantum ad vocem:
sed plura quantum ad significatum. Di
co igitur q: hoc nomen accidēs potest ac
cipi dupliciter. Vno modo vt est nomen
primē impositionis: sic significat illam
naturam realem que est accidens. Alio
modo accipitur: vt est nomen secunde
impositionis: et vt significat relationem at
tributam tali nature: ab intellectu fin q:
apprehendit eam habere talem modum
predicandi de subiecto: per differentias
per se diuinas predicabilis. que differē
tia est ista predicare in quale accidentale
non conuertibile: q: de accidente dicendū
est: de proprio et differentia. Deinde quū
dicit (vel quod) ponit tertiam diffinitōez
accidentis que hec est: accidens est quod
neq: est genus neq: species neq: differen
tia neq: proprium. semper autē ē in sub
iecto subsistens. Ista diffinitio datur per
negationes aliorum predicabilium: et per
proprium modum essendi accidenti cui
non conuenit esse per se: sed tantū in sub
iecto. Ille igitur de vniuersalibus dicta
sufficiant.

Inca librum predicamentorum
queritur vtrum predicamentum
sit subiectum huius libri et vi-
detur quod non. Primo subie-
ctum vnum scientie debet esse vniuersum
sed predicamentum non est quid vniuersum
cum: quum de decem primis generibus
nihil dicatur vniuersum. Secundo subiectum
huius libri sunt decem voces. ergo predi-
camentum non est subiectum. tenet con-
sequentia quia vnius scientie est vnicum
subiectum. antecedens est Boetij. Ter-
tio cuiuslibet subiecti sunt aliquae passiones
que demonstrantur in tali scientia cuius est
subiectum: sed nulle passiones in hoc libro
demonstrantur de predicamento. ergo non
est in eo subiectum in oppositum arguitur
illud est subiectum in scientia a quo ipsa de-
nominatur. sed iste liber denominatur a
predicamento. dicitur. n. liber predicamen-
torum ergo etc. Respondeo. per notitiam huius
questionis premitto quod hoc nomen pre-
dicamentum est terminus secunde impositionis:
et significat quendam respectum rationis
aduenientem a ratione: et attributum rebus
quod sunt in intellectu. Premitto secundo quod ta-
lis respectus est quidam ordo prioritatis
et posterioritatis siue superioritatis et infe-
rioritatis. Nam extra intellectum. animal
non est prius homine et equo et alijs spe-
ciebus animalis: quum non habeat esse per
ter species suas. idem dico de substantia re-
spectu corporis: et de quolibet superiori
respectu inferioris. sed intellectus est qui
hunc ordinem excogitavit: et talem ordi-
nem rebus attribuit ut sunt in intellectu et nomi-
nanit hoc nomen predicamentum: est er-
go predicamentum quedam ordinatio su-
periorum et inferiorum. Et dicitur aliquid
esse in predicamento eo quod est in tali ordi-
ne. Premitto tertio quod predicamentum
potest accipi tribus modis. Uno modo
pro ipsis rebus quibus intellectus attri-
buit predictum ordinem. Alio modo pro
ipso ordine: tertio quod conceptu quo medi-
ante intellectus hunc ordinem rebus at-

tribuit potest addi quartus modus ut ac-
cipiatur predicamentum. quarto modo
pro rebus non quidem absolute: sed ut
stant sub predicto ordine mediante con-
ceptu intellectus. Premitto quarto quod du-
plex est subiectum in scientia: ut dicit san-
doctor secunda secunde. q. i. articulo. 2.
vnum est obiectum materiale aliud est
obiectum formale. Obiectum siue subie-
ctum materiale sunt ipse res in scientia con-
siderate. Obiectum formale est ratio sub
qua omnia considerantur. Et ex his respon-
deo ad questionem per istas conclusiones
Prima conclusio voces non sunt subie-
ctum libri predicamentorum: hanc con-
clusionem sic probabo. Id sine quo potest
haberi aliqua scientia non est talis scientie
subiectum. Cum scientia ex obiecto depen-
deat sicut ex termino: sed scientia libri pre-
dicamentorum. potest haberi sine vocibus.
dato enim quod nulla vox esset adhuc
possibile esset quod aliquis excogitaret et per
seipsum inueniret predicamentorum no-
titiā ergo etc. Secunda conclusio subie-
ctum materiale huius libri sunt decem
genera rerum probatur sic ista conclusio.
Illud est materiale subiectum in scientia
de quo principaliter in scientia tractatur: sed
in hoc libro principaliter agitur de decem
primis generibus rerum. scilicet substantia qua-
ritate qualitate et huiusmodi: ut patet ex
processu philosophi. ergo ista sunt subiectum ma-
teriale. Tertia conclusio ratio formalis subie-
cti huius scientie est predicamentum se-
cundo modo acceptum siue respectus et or-
do rationis: quem significat hoc nomen
predicamenti hanc conclusionem sic pro-
bo. Idem est subiectum totius scientie et
singularium partium eius: ut patet ex pri-
mo posteriorum ubi philosophus dicit quod illa scien-
tia est vna que est vnius generis subiecti ha-
bentis partes et passiones. Ex quibus vi-
bis elicitur quod sicut se habet subiectum ad
scientiam ita partes subiecti ad partes scien-
tie: sed ens rationis est subiectum in toto
logica accipiendo ens rationis per respec-

et rationis ut declaratum est super po-
 phy. ergo ens rationis siue respectus ra-
 tionis. cum aliqua determinatiōe acceptus
 est subiectum in partialibus libris logice.
 sed tale ens rationis non est aliud in hoc
 libro nisi respectus importatus per hoc
 nomen predicamentum ergo &c. Ex
 quo sequitur quod hoc nomen predica-
 mentum aliud significat pro alio supponit
 pbatur sic. Omne denominatum pro
 alio supponit et aliud significat: patet quia
 hoc nomen album significat albedinem ut
 patebit in predicamentis: non tamen sup-
 ponit pro albedine sed pro re a qua ut cu-
 dico album currit ly album stat pro sub-
 iecto albedinis unde et. S. doc. in questio-
 nibus de potentia dei questione nona ar-
 ticulo quarto dicit quod adiectiua copulant
 subiectum: sed predicamentum dicitur de
 nominatiue de rebus. cum non predicet de
 eis uniuoce nec equiuoce: ergo aliud signi-
 ficat et pro alio supponit siue copulat: non
 enim pro nunc facio vim in istis significat
 autem respectum siue ordinem rationis
 predictam et supponit pro rebus quibus
 attribuitur talis ordo rationis. Quar-
 ta conclusio totale subiectum huius libri
 includens simul materiale et formale est
 predicamentum quarto modo acceptum
 ista conclusio patet ex precedentibus. Illa
 predicamentum tali modo acceptum dicit et res et
 conceptus et ipsam ordinem rebus attri-
 butum mediantibus conceptibus. Scien-
 dum est autem quod predicamentum difert
 a predicabili: quia predicabile dicit tantum
 id quod de pluribus natum est predica-
 ri: et unum predicabile puta genus signi-
 ficat tantum ordinem ad suas species. Pre-
 dicamentum autem dicit totam ordina-
 tionem que est a genere generalissimo us-
 que ad specialissimum. Ex his sequitur quod
 genus generalissimum non dicitur pro-
 priissime predicamentum: quia non di-
 cit ex suo formali significato talem ordi-
 nationem: sed dicit negationem superioris ge-
 neris licet extenso vocabulo aliquando di-

catur predicamentum: ex eo quod est super-
 ius quod pertinet in tali coordinatiue. Ad
 primum dico. primo duplex est genus:
 aliquod enim est genus predicabile. de quo
 determinatum est in libro po: phy. et de ra-
 tione talis generis est quod uniuoce predice-
 tur. Aliud est genus subicibile: quod alio no-
 mine dicitur genus subiectum et tale gen-
 us non requirit uniuocationem: sed sufficit quod
 analogice predicetur: ut dicit san. doc. in
 plerisque locis: et confirmatur sententia Ege-
 dii primo posteriorum. Dico secundo quod
 licet predicamentum dicatur tantum de-
 nominatiue de rebus quibus attribuitur
 intentio predicamenti: est tamen in se quod
 uniuocum: et dicitur uniuoce de qualibus
 illarum ordinatione. sicut etiam albedo di-
 citur denominatiue de homine et uniuo-
 ce de qualibet particulari albedine. Ad
 secundum negatur antecedens: ad proba-
 tionem dico quod Boetius et Simplicius dicunt
 librum predicamentorum esse de decem
 vocibus. id est de decem generibus rerum
 que decem vocibus nominantur. scilicet substantia
 quantitas et huiusmodi. Est autem de his
 rebus si absolute. quantum ad entitates ea-
 rum: sed ut stant sub coordinatiue quas
 dicit hoc nomen predicamentum. Ad tertium
 negat minor. si predicationes. n. predicamenti
 sunt quod habeant aliquod supremum genus an quod
 non sit aliud genus: et similiter quod omnia in predica-
 mento preterea predicent uniuoce de suis inferioribus
 si inferiora habeant quod dico propter individua que non
 habent aliquod inferius. et tamen sunt per
 se in predicamento ut vult. scilicet doc. in pri-
 ma parte. q. iij. articulo tertio ut infra de
 clarabitur his declaratis accedo ad expo-
 sitionem textus.

e Uniuoca dicitur. totus iste liber habet
 tres partes principales. In prima
 parte quedam declarant necessaria
 ad notitiam predicamentorum in sua parte que incipit ibi
 (suba) agit de ipsis predicatis in tertia parte. que in-
 cipit ibi (quotiens solet opponi) agit de
 quibusdam sequentibus ad predicamenta.
 Prima pars habet quatuor capitula: quorum. n.

De ratione predicamenti est qd in ea ptinet
predicatur vniuoce: ideo primo declarat
diferfos modos predicandi ibi equiuoca
et q: omnis terminus significans res que
est in predicamento est incomplexus: id
primo dicit qd eorum que dicuntur: ali
qua dicuntur cum complexione et aliqua
non ibi (eorum que dicuntur). Tercio po
nit quasdam regulas communes omnibus
predicamentis ibi quando (alterum). Quar
to ponit sufficientiam predicamentorum ibi
(Eorum que sine complexione). In pri
ma parte intendit hanc conclusionem. Nunc
quid predicatur de altero aut predicatur
equiuoce aut vniuoce aut denominatiue
hanc conclusionem sic probat. Quicquid
predicatur: aut predicatur fm idem nomen
et plures conceptus et sic est predicatio equi
uoca. aut fm eandem vocem et eundem
conceptum eodem modo participatur et
sic est predicatio vniuoca: aut fm solas dif
ferentiam casus et sic predicatio denomi
natiua. Pro noticia equiuocorum primo
est sciendum qd esse equiuocum conuenit et
vobis et rebus: per voces significantis.
Ipsa vox vero significans dicitur equiuo
cum equiuocans: ipse vero res significate
dicuntur equiuoca equiuocata: et quia de
ratione vocis equiuoce est qd immediate
plures res significant ideo describit equi
uoca equiuocata in plurali. Multummodi autem
equiuocata habent duplicem respectum:
vnum ad ipsam vocem per quam signifi
cant: et ista est relatio significati ad signum:
aliu vero respectum habet inter se quemadmo
dum et infra discipuli habent. Et quia contingit
qd illi qui sunt condiscipuli respectu vnus
preceptoris vel vnus doctrine non sunt co
discipuli respectu alteri: puta si Socrates et
Plato adiscant geometriam a Pythagora
et Socrates discat etiam arismetricam a Tulio
quo nihil adiscat Plato: tunc Socrates et
Plato erunt condiscipuli respectu Pytha
gore: non tamen erunt condiscipuli respec
tu Tulii: ideo dico secundo qd ea que sunt
equiuocata respectu vnus vocis possunt

esse vniuocata respectu alterius: nam ca
nis latrabilis et sydus celeste que equiuoca
cantur in hoc nomine canis vniuocantur
in hoc nomine substantia et similiter ista dictio
animal que dicitur vniuoce de homine equo
dicitur equiuoce de homine vero et de ho
mine picto. Tercio qd hic agitur de reb
significatis per terminos non quo ad en
titates suas sed in quantum descendunt vel ca
dunt in ordine predicamentali ideo diffini
uit equiuoca per dici et non per esse unde
dicit equiuoca dicunt et non dicit equiuoca
sunt. Secundo sciendum est vt dicit san. doc.
primo finarum distin. xxxij. articu. primo
ad 3^m qd ratio accipitur dupliciter vno mo
do pro potentia ratiocinatiua: alio modo
pro conceptu formato per actum ratioci
nandi dicit ergo plib. qd equiuocorum est co
munne solu nomen: sed ratio. i. conceptiones
sunt diuerse. Contra hoc arguo sic vbiq
est vnum nomen ibi est vnus conceptus:
sed nomen equiuocum est vnum ergo signi
ficat vnum conceptum: et per consequens
predicatur de equiuocatis fm eundem co
ceptum: inino: p3 maior probat. Ex hoc
qd vnitas vocis significantie sumit ex vni
tate conceptus. Ad hoc respondeo de me
te sancti docto. quolibeto quarto qone no
na arti. secundo qd duplex est vnitas ratiois
vna est materialis. s. ipa vox alla est for
malis. s. illa que sumitur ex parte concept
dicitur autem ista vnitas esse formalis: qd
conceptus est ratio ipsa voci qua significat
rem: nomen equiuocum est vnum tm vni
tate materiali et non vnitae formalis. Contra
istam diuisionem arguo sic pter istos mo
dos predicandi est vnus alius modus qui
dicitur predicatio analogica ergo philoso
phus est diminutus. Respondeo negatur
consequentia quia implicite loquitur etiam
de analogia: et maxime quuz dicit animal
predicari equiuoce de homine vero et de
picto. Constat enim qd dicitur de homi
ne picto per analogiam sine respectu ad
hominem verum eo qd est imago eius
et ideo non dicitur de eis pure equiuoce:

sed analogice. Sed quia analogia partim
conuenit cum equiuocatione et partim cum
vniuocatione prius declarabat quid sint
equoca et vniuoca ut his cognitis tam ex
tremis cognoscatur analogia tam mediū
eorum (Vniuoca dicuntur) Ibi eadem
ratione diffinit vniuoca per dicuntur sicut
et equiuoca. Pro notitia vero eius prius
est sciendum primo quod terminus vniuocus
immediate significat tantum vnum. i. natu-
ram aliquam que de se est vna verbi gra-
tia hoc nomen animal significat subam ani-
matam sensibilem: et nihil plus dicit expli-
cite. hec autem natura non efficit plures
nisi per differentias que ipsam in species diui-
dunt. differentia autem non est de ratione
generis ut dictum est super per. et ideo si
consideretur natura animalis per abstra-
ctionem ab omnibus que non sunt de ei-
us diffinitione quod est considerare eam per se et soli-
tarie ipsa est tantum vna: et per consequens
hoc nomen animal immediate significat tantum
vnum conceptum. Ite dico de alijs ter-
minis vniuocis qui tamen mediate significat
plura sub eis cōtēta puta plures species
vel plura individua. huiusmodi autem
dñr vniuocata: et terminus ea significans
dñr vniuocus vniuocans. Ex his dico quod
ratione pluralitatis mediate contentorum
sub termino vniuoco diffinit plures vniuoc-
ca in plurali. Dico secundo quod omnia vniuoc-
cata eque participant conceptum et naturam
quam immediate significat terminus vniuoc-
cus. licet si inter se comparantur vniū sit p-
stantius alio. Homo. n. ratione sue diffi-
rentie. i. quod rationalis est nobilior bruto equi-
liter tamen utriusque est suba animata sensibi-
lis. nec in hoc distinguitur homo et asinus:
propter hoc dixit philosophus quod (vniuoc-
ca dñr quorum nomen est cōe) et ratio per no-
men significata est cōis: sed ut distingua-
mus vniuoca ab analogis. addendum est quod
illa ab eis equaliter participant. Ex predictis
sequitur quod vniuocum et equiuocum distin-
guantur. Sumo quod vniuocum immediate

significat vnam tantum rem. Equiuocum ve-
ro in euiate significat plures. Secundo quod
tam terminus vocalis quam scriptus et men-
talis potest esse vniuocus. nullus autem
mentalis terminus sine conceptus est eq-
uocus. Restat modo dicere de analogis. Ubi
sciendum est sicut dicit. s. d. primo senten-
tiarum dis. xix. q. vj. articulo secundo ad
quintum quod analogia est triplex. aliquod. n.
est analogum quod dicit plures rationes ex-
plicitate: ut hoc nomen sanum: nam alia ra-
tione dicitur animal sanum. scilicet quia ha-
bet in se formaliter sanitatem: et alia ratio-
ne medicina dicitur sana. s. quod est causatiua
sanitatis. Aliud est analogum quod dicit tan-
tum vnam rationem equaliter participa-
tam: que tamen non habet vniū forme esse
in analogatis sicut corpus dñ de corp-
bus celestibus et de inferioribus sed in cor-
poribus celestibus habet esse incorrupti-
bile in alijs vero habet esse corruptibile.
Aliud est analogum quod dicit tantum vnam
rationem in actu: sed inequaliter participa-
tam sicut ens significat vnum conceptum
qui per prius dicitur de substantia: et per
posterius de accidente. Nam ens signifi-
cat id cui conuenit esse. Constat autem quod
esse per prius conuenit sube quam accidenti:
quia substantia habet esse per se. Accidens
autem habet esse tantum in alio. Est ta-
men differentia inter huiusmodi analogia
quia analogum primo modo cum dicat
plures rationes in ordine tamen ad vnum
numero puta sanum dicitur de multis in
ordine ad sanitatem animalis sub ea ratio-
ne qua dñ de vno est extra rationem alteri-
us sanitas ut dñ de pulsu est extra rationem medicine
Unde si volo diffinire sanitatem medicine
non ponam in eius diffinitione sanitatem
pulsus. Dico tamen quod primum analogo-
rum ponitur in diffinitione omnium alio-
rum: quod patet nam medicina dicitur sa-
na quia sanitatem causat animalis: et pul-
sus dicitur sanus: quia est signum sanita-
tis animalis: et sic de huiusmodi analogis

autem secundo et tertio modo dictum non potest esse extra rationem alicuius analogatorum: quia dicitur tantum unam rationem. Differunt secundo quia tantum primus modus analogie facit rationem multiplicem. et ex consequenti causat fallaciam equiuocationis: ut patet in hoc paralogismo: quia omne sanum vivit medicina est sana ergo vivit alij autem duo modi non causant talem fallaciam. Differunt tertio quia analogum primo modo acceptum est tantum in uno analogatorum per propriam rationem: sic patet quod propria ratio sanitatis. scilicet adequatio humorum est tantum in animali. Alij autem duo modi sunt in omnibus analogatis. Preter hos modos reperitur alius modus analogie ex hoc quod unum imitatur alterum: sic patet quod animal dicitur de homine picto: quia est similitudo hominis veri. et hunc modum ponit. scilicet doc. prima parte. q. xlii. articulo quinto. quoniam hic modus forte est reducibilis ad aliquem predictorum. Sciendum est quod quando terminus analogus simpliciter dicitur: semper intelligitur de eo. de quo per prius dicitur. Unde ens simpliciter dicitur. id est sine aliqua determinatione accipitur pro subiecto: et sanitas dicta simpliciter accipitur pro sanitate animalis: ut dicit. scilicet d. in primo piarmenyas lectione quinta. Patet ex predictis quod analogum differt ab univoco et equivoco: quia de ratione univoci est quod dicat tantum unam rationem: de ratione equivoci est quod dicat plures. analogum autem potest dicere et unam rationem et plures: ut patet in diversis modis analogie supradictis. Item sequitur quod non solum terminus vocalis et scriptus sed etiam mentalis potest esse univocus ut patet de illo univoco quod dicit unam rationem tantum. Est per consequens aparere: quia analogum mediat inter univocum et equivocum: nam in analogis non tantum vox est communis sicut in equivocis. sed communis est etiam ratio nominis non tamen equaliter: sicut in univocis. Item de ratio

ne univoci est quod predicetur essentialiter de univocatis. hoc autem non est de ratione analogi. sanitas enim non dicitur essentialiter de medicina: sed denominative ut dicitur infra.

D Denominativa dicuntur quecunque ab aliquo solo casu differentia secundum illud nomen habent appellationem: Ista est descriptio denominationum: in qua philosophus dicit quod ad denominationem sufficit quod denominans et denominatum conveniant in principio dictionis significantis utrumque et quod differant in fine.

sicut album denominatur ab albedine: et iustus a iustitia. Ex quo videtur dicere philosophus quod denominans et denominatum sunt idem re et solus differunt quo ad modum significandi. Ut ergo pateat ista difficultas: quero an denominans et denominatum significet precise eandem rem: et videtur quod non. Primo terminus denominans significat tantum formam puta hoc nomen albedo significat tantum qualitatem. denominatum autem significat subiectum: ergo non significant penitus idem: prima pars antecedentis patet: secundam philosophus tripliciter. Primo omne nomen plurificatur plurificato suo proprio significato: sicut patet quod ubi sunt tria animalia ratio animalia ibi sunt tres homines: sed denominationum non plurificatur plurificata forma: ergo non significat precise sine tantum formam: sed etiam subiectum: maior patet minor: probatur. nam in lacte sunt due qualitates. scilicet albedo et dulcedo: et tamen ab illis duabus formis non dicitur quod lac sit duo qualia: sed tantum unum quale. Constat autem quod quale denominatur a qualitate: ut dicit philosophus in capitulo de qualitate. Secundo si denominatum significat tantum formam: puta si album significat solum albedinem sequitur quod iste propositiones sint vere albedo est alba et album est albedo: sed hoc est falsum ut patet: ergo album non significat tantum albedinem. Primum consequentia

probo. Ois ppositio in qua idē dī de se ipso ē vera: & nulla ē verior ipsa: vt Boetius dicit sed si albu significat solū albedinē in illis ppositiōib⁹ idē dī de seipso. ergo sequitur qd sunt vere. Cōfirmatur q: pbus. 7. meta. dicit qd in simo reperit finis. s. nasus: sed finū est denominatum a simitate. ergo aliquid denominatū significat subiectum. Tercio id quod non excluditur per dictiōem exclusiuam additā termino significat per ipsum: quū dictiō exclusiua excludat oē quod est extra finē significatū termini: sed dictiō exclusiua addita termino denominatio non excludit subiectum. Si enim dico tū albu currit nō excluditur ipsum subiectū albedinis alioquin ppositio esset falsa. ergo idem quod prius. In oppositum est textus phi. dicē tis qd album puraz qualitatem significat. **T** Respondeo ad questionē & premitto aliquas distinctiones quibus declaratur quomodo aliquid diuersimode denominatur: & postea respondebitur ad quesitū Dico ergo primo qd abstractum & cōcretum differant a denominante & denominato: sic magis cōmune a minus cōmuni licet. n. omne denominans sit abstractū: & omne denominatum sit concretum. non tamen econtrario. Nam abstractū & concretum sunt in omni predicamento & inter res eiusdem predicamenti: vt dicit san. doc. prima parte qōne quarta articulo primo ad primū. homo enī ē quid concretum humanitas vero abstractum denominatio autem prima attenditur s; qd res vni⁹ predicamenti dicitur de reb⁹ alterius predicamenti: & qd res vnius generis non est de ratione rei alterius generis: quū predicamenta sint i pmixta: vt dicit pbus pmo posteroz. iō denominas nō ē de essentia denoiati. l; possit aliquando p se pdicari d denoiato: vt p; q: ppria passio denoiat suū subiectū de q tū p se pdicat. Patet ex his qd denoiatio ppe accepta ē tū fin formas accidentales. qnis

in pprie & largo mō sit ē fin formas essentielles. hō. n. denoiatur ab humanitate qnis extēso vocabulo. Dico scdo qd omne denominans se l; respectu denoiati p modū forme l; nō semp sit forma qd p; nā aliq; dī vestitus a veste. cōstat autē qd vestis nō ē forma: sed qd cōpositū dī tū hē modum forme: qd forme ē dare eē ei cui aduenit. vestis aut dat eē vestitū. Dico tertio qd aliqd p; dupl; denoiari. vno mō a denoiatione intrinseca: & talis denominatio ē semp a forma inherēte ei quod denoiatur. Alio mō denoiatione extrinseca: & hec ē a re nō inherēte. Sed vt possit cognosci i qb⁹ ē hec vel illa denoiatio. sciē dū ē qd entū qdā sunt absoluta: qdā vō relatiua i absolutis nō pōt fieri denoiatio nisi a forma inherēte: vt elicit a sancto doc. in qōnib⁹ de veritate. q. pma articulo. 4. in fine. nō. n. denoiat aliqd albu nisi ab albedine inherēte nec dulce nec calidū nisi hui⁹ forme sibi inherēte. i relatiuis vero possibile ē qd fiat denoiatio ab extrinseco. nō tū in oib⁹. Relatiuoz. n. aliq; sunt ipse relatiōes aliq; vō nō sunt ipse relatiōes: s; entia absoluta. l; p; cernāt aliqū respectū eiusmodi ē actio locus tempus & hui⁹: h; loquamur de ipsis relationibus: nulla res potest denominari: nisi a relatione inherēte. nullus. n. ē p; nisi paternitate que i ipso est vt. s. d. libro secūdo p; gētilis capi. xij. Est tū aliqua dīa iter formas absolutas & relationes: qd vt dicit libro quarto sniaz dī. viij. q. pma articulo secūdo qstioncula prima ad primū. In relatiuis potest aliqd denominari & disponi aliquo sui generis non tamen per se sed per accidens. Itaz patris potest esse pater & filij potest esse filius. Dico autem non per se: quia pater dicitur per se tū pater filij & filius tū patris filius. In absolutis vero non potest aliquid disponi sine per se sine per accidēs aliquo sui generis. Non enim albedinis est albedo nec qualitatis est qualitas. Si autem loquamur de absolutis con-

cementibus respectum : sic potest fieri denominatio a forma non inherente. Aliquid enim dicitur locatum et in tempore: quum tamen locus et tempus non sit in locato aut re temporali. sed locus est in locato et tempus in primo metaphysice ut dicitur quarto philosophorum. Aliquid etiam denominatur ab actione non soli inherente. quum actio recipiatur. subiective in passio ut declarabitur in capitulo de actione : et quantum ad propositum spectat clarum est quod aliquid dicitur visum non a visione sibi inherente. quum visio sit actio manens in agente: quicquid sit de actionibus in materia exteriori tractantibus: contingit enim esse aliquas actiones in quas actiones concluditur determinatus effectus: quod non possunt nisi ad talem effectum terminari: ut dicit sanctus doctor prima parte questione. xviij. articulo secundo sicut flores non potest terminari nisi ad flores et in his potest fieri denominatio non tantum ab actione sed etiam ab effectu. Dicimus enim quia arbor floret floritione: et quod floret floribus. Ex predictis dicitur quando aliquid denominatur tale per respectum ad alterum talis denominatio est extrinseca ut patet de locato respectu loci: et de viso respectu visionis. **C**ontra hoc arguitur sic. Aer denominatur illuminatus per respectum ad solem: et tamen ipsa denominatio non est extrinseca: quum lumen sit subiective in aere ergo non. **R**espondeo ex sententia sancti doctoris in questionibus de veritate questione secunda articulo quarto ad secundum quod dupliciter denominatur aliquid per respectum ad alterum. Uno modo quando ipse respectus est. ratio denominationis sicut videtur dicitur sana: ex hoc solo quod refertur ad sanitatem animalis sicut signum ad signatum: et talis denominatio est extrinseca. Alio modo denominatur aliquid per respectum ad alterum: non quod respectus sit ratio denominationis: sed ratio denominationis est forma sibi inherens quam

tamen formam non habet nisi altero sibi communicante ita quod respectus est causa sue denominationis: et talis denominatio est extrinseca hoc secundo modo denominatur aer lucidus: per respectum comparisonis ad solem: non quod referri ad solem sit lucere aeris sed quod respectus aeris ad solem scilicet directa oppositio est causa quod aer luceat. Dico autem tale oppositio nem esse causam non quidem dantem aerem lucere: quod talis causa est sol: sed est causa sine qua non. Nonque enim aer illuminaretur a sole nisi ad eum haberet oppositioem. Istis declaratis pro noticia denominationis respectu deo ad quesitum ista unica conclusione. Denominatum differt a denominante solummodo admodum significandi et significat precise eandem rem. verbigratia albus significat tantum albedinem: et non subiectum et calidum significat tantum caliditatem et ideo dico de omnibus nominibus accidentium. Probatur ista conclusio primo auctoritate philosophi dicentis infra in capitulo de substantia quod album solum qualitatem significat. Secundo arguitur sic: si album significaret albedinem et subiectum sequitur quod esset ens per accidens: quum subiectum et albedo sint res diversorum generum: sed album non est ens per accidens licet homo albus sit ens per accidens: ut dicitur quinto metaphysice ergo non. Tercio si significaret subiectum maxime significaret illud sine quo albedo esse non potest: puta corpus sed albus non significat corpus quod tunc esset nugatio dicendo corpus albus quum idem bis diceretur ergo album non significat subiectum. Quarto si significaret subiectum tunc non diffiniretur per additamentum hoc est falsum ut dicit philosophus septimo metaphysice: consequentia patet quod si album significat subiectum: tunc quicquid ponitur in diffinitione albi est de essentia eius: talis autem diffinitio non est per additamentum. **A**d primum negatur secunda pars antecedentis. Ad primam probationem dico quod est differentia inter nomina adiectiva et substantia

q: nomen substantiuꝝ significat rem per
modū substantie: significat enim per mo-
dum per se stantis qui est modus essendi
substantie: et q: substantia habet unitatem
et pluralitatem ex se: ideo nomen substan-
tiuꝝ: nō plurificatur nisi ad pluralitatē rei
significate. Nomen vero adiectiuū signifi-
cat per modū adiacentis alteri qui est mo-
dus accidentis: et q: accidentia plurifican-
tur ex subiectis: ideo nomē adiectiuū plu-
rificatur ad pluralitatem suppositorū: ne-
gat gō maior de nominibus adiectiuis cu-
iusmodi est hoc nomen albū. Dico tamē
q: huiusmodi adiectiua copulant subiecta
sua. Album enim significat albedinem vt
est copulata subiecto: et ideo solet dicere
san. doc. q: adiectiua nō supponunt sed co-
pulant. Quod si quis obiciat in ista propo-
sitiōe album currit sub ly albū licet descen-
dere disiunctiue ergo supponit determinā-
te. Respondeo q: albū: vnum significati-
ue. s. ipsam albedinem et tale nō supponit
s; copulat subiecto nec licet descendere sub
eo: non enī ista aut illa albedo currit. Ali-
ud vero dicit connotatiue. s. subiectum: et
q̄tum ad hoc pro ipso supponit. Nā quū
dico albus currit dico q: hoc vel illud sub-
iectum albedinis currit. Ad omnia ergo
argumenta quib; argueretur q: albū di-
cit subiectū respondendū est q: dicit ipsū
connotatiue: et ratione huius dicit aliquan-
do. Ibi. q: albū in nullo predicamēto est
propter duplex significatū. Ad finē nega-
tur cōsequentia q: ad veritatē propositio-
nis non sufficit idēptitas rei sed etia; re-
quiritur idē modus significandi: Nam
predicatio est per actū intellectus attribu-
tis predicatum subiecto vt dicit Albertus
si ergo aliquam rem cōcipiat intellectus:
cum precessionē et per se et alio conceptu
concipiat eandem rem: vt in existentēz al-
teri tunc illam entitatē vt stat sub istis op-
positis conceptibus de se ipsa non annun-
ciabit: huiusmodi est album et albedo: q:
albedo significat abstractiue album vero

concretiue Boetius autē sic intelligit q: nul-
la est verior: predicatio q̄s quādo idē in eo-
dem modo conceptū de se ipso dicitur: di-
cendo album est album et albedo est albe-
do: que propositiones habent utiq; veri-
tatem. Ad cōfirmationē negatur prima
consequentia q: non dicit pli. q: finem si
gnificat nasum: sed q: concernit nasum vt
determinat materiam: et ideo est nuga-
tio dicere est nasus fin? aliqua vero alia
adiectiua: vt album nō significat formam
concernentem determinatam materiam
sed tantū sub ratione confusa dicunt sub-
iectum. Ad tertium negatur maior: quia
vt dicit sanctus doctor: prima parte que-
stione. ij. articulo quarto ad tertium dictio
exclusiua addita termino nō excludit par-
tes nec ea que sunt idē supposito cum
re significata: subiectū autem forme et ipa
forma sunt idē subiecto.

Orum que dicuntur. Istud
est secundum capitulum hu-
ius tractat? in quo philosoph?
ponit duas diuisiones: prima
est talis eorum que dicuntur idēst termi-
norum vel rerum significatarum per ter-
minos: quedam sunt complexa et que-
dam incomplexa. Valet ista diuisio ad p-
positum quia non ponuntur in predicamē-
to nisi incomplexa: nec indiget ista diuisio
aliqua expositione. Secūda diuisio est
ista. Eorum que sunt: quedam nec sunt in
subiecto nec de subiecto dicuntur. Que-
dam sunt in subiecto: et dicuntur de subie-
cto. Quedam non sunt in subiecto et dicū-
tur de subiecto. Quedam sunt in subiecto
et non dicuntur de subiecto. Pro noticia
huius diuisionis primo sciendum est q:
ista dictio in vt dicit sanctus doctor: primo
sententiarum distinctione. xxxvj. questio-
ne p̄ma articulo tertio importat diuersas
habitudines secundum q: diuersis conū-
gitur puta esse in loco vel in tempore: vñ
de etiam philosophus quarto physicoꝝ
ponit octo modos dicendi in. Ista autēz

propositio de proprie importat consubstantia-
tialitatem ut idem sanctus. doc. dicit pri-
ma parte questione. xli. dicimus enim qd
cultellus est de ferro: et qd filius est de pa-
tre cum quo est eiusdem substantie sive spe-
ciem. non autem dicimus qd dominus sit de
edificatore. Secundo est notandum qd
subiectum accipitur dupliciter vno modo
pro inferiori respectu superioris. alio mo-
do pro subiecto accidentis. Quod ergo
dicuntur de subiecto et non sunt in subiecto
pro ut ly in dicit habitudinem inherentie
et huiusmodi sunt secunde substantie. Alia non
dicuntur de subiecto nec sunt in subiecto:
et huiusmodi sunt prime substantie: que non
dicunt de inferiori quum non habeant ali-
quid inferius nec sunt in subiecto quum non
sint accidentia. Alia dicunt de subiecto. i.
de inferiori: et sunt in subiecto sicut acciden-
tes et huiusmodi sunt genera et species de ge-
neris accidentiam. Alia non dicuntur in sub-
iecto: quia non habent aliquid inferius sunt
tamen in subiecto: et huiusmodi sunt indi-
vidua accidentium.

¶ Quando aliter de altero. ¶ Istud
est tertium capitulum in quo phi-
ponit tres regulas. ¶ Prima est ista
quod predicat de predicato predicat
et de subiecto. ¶ Pro noticia huius regule est
sciendum primo qd aliqua sunt predicata per se
aliqua sunt predicata per acciden-tes: predicata
per se dicit sanctus. doc. in questionibus de po-
tentia questione. vi. articulo. secundo ad sextum. Sunt
illa que conveniunt alicui inquantum est ta-
le sicut homini inquantum est homo conue-
nit esse animal et rationale et huiusmodi.
¶ Predicata vero per acciden-tes sunt que non
conveniunt alicui inquantum tale sicut esse
album non convenit homini ut est homo
quod possit esse homo sine albedine. Et quia
in omni inferiori inquantum huiusmodi est
suum superius: quoniam superiora sunt de ra-
tione inferioris: ideo quicquid convenit su-
periori inquantum tale est convenit etiam in-
ferioribus. Dicit ergo sanctus. doc. in loco pre-

allegato: qd ista regula tenet tamen in predica-
tis per se: et non in predicatis per acciden-tes.
Ex hoc sequitur qd quando aliquid dicitur
de superiori ut distinguitur aliquo mo-
do ab inferiori. tunc illud non predicatur
de inferiori. verbigratia esse genus conve-
nit animali ut distinguitur ab homine et ideo
non dicitur de homine intentio generis: quia
illa intentio convenit animali non per se. i.
inquantum tale. alioquin conveniret omni
animali: sed convenit ei inquantum apprehen-
ditur ab intellectu ut quid commune mul-
tis speciebus. Accidit autem nature animalis
qd sic ab intellectu apprehendat. similiter non
sequitur si homo est species qd sortes sit spe-
cies. ¶ Contra hanc expositionem arguit. An-
tonius andree. Dicens ex hoc sequi qd ista
consequentia sit bona: animal est substantia
ergo homo est substantia: quia substantia
predicatur per se de animali ergo si quicquid
predicat per se de superiori sequitur pre-
dicari de inferiori valet illa consequentia: quoniam
autem talis consequentia non tenet probat
ipse: quia est arguere a pluribus causis veri-
tatis ad unam earum: nam qd animal sit sub-
stantia potest esse una causa: quia animal est sub-
stantia: et potest esse alia causa: quia homo est
substantia: dicere ergo animal est substantia er-
go homo est substantia est arguere ab an-
tecedente habente plures causas veritatis
ad unam earum. Et confirmo argumentum
eius quia ibi arguitur a superiori non distri-
buto ad inferius: quam consequentiam con-
sequentiam constat non valere. Ex his di-
cit ipse hanc regulam debere sic intelligi:
qd quicquid est superius superiore: est su-
perius inferiori. ¶ Pro responsione ad ar-
gumentum dico qd est differentia inter pre-
dicata per se et per acciden-tes: quia predica-
ta per se per prius conveniunt naturis: et
per eas conveniunt suppositis naturarum.
¶ Nam esse animal et esse risibile per prius
conveniunt homini quam sortes: unde ista proposi-
tio homo est animal est vera primo et per
se ista autem sortes est animal est quidem

per se sed non primo q: esse animal cōue-
nit sorti per aliud. s. per hominem: cuz igitur
substantia dicatur per se de animali cau-
sa veritatis istius propositionis animal est
substantia nō sunt q: asinus vel homo vel
quēcūq; alia spēs animal' sit substantia: sed
est totū oppositum q: esse substantiam cō-
uenit homini et asino ex eo q: sunt anima-
lia: patet igitur q: ibi non arguitur a pluri-
bus causis veritatis ad vnam: sed arguitur
ab antecedēte: q: est causa veritatis sui cō-
sequētis: quā cōsequentia cōstat a viro do-
cto nō esse ipugnandam. ¶ Predicata autē
per accidens per prius cōueniunt indin-
duis q: naturis vnde causa veritatis isti
propositiōis aīal currit est q: istud vel illud
aīal currit: et ideo si sic arguat aīal currit
ergo hō currit esset arguere ab antecedē-
te habente plures causas veritatis ad vnā
earū quod nō est in pposito. Ad confir-
mationem quā facio dico primo a supiori
distributo ad suū inferius est bona cōse-
quentia vt oēs cōcedunt distribui autem
terminū ē facere: q: stet pro omnib' suis
suppositis. Dico secundo q: est duplex di-
ci de omni siue dupliciter contingit pposi-
tionem esse vniuersalē: vno modo: quan-
do terminus cōmunis distribuit mediā-
te signo vniuersali et hec dicitur vniuersa-
litas prioristica. Alio modo quādo predi-
catū est de essentia vel per se cōuenit sub-
iecto: q: tūc p̄dicatū puenit oib' p̄tēntis
sub subiecto: et hec dī vniuersalitas poste-
rioristica vt p̄ p̄rio posterior: tūc enim si
gnificat ista ppositio hō ē aīal q̄tū ista oīs
hō est aīal. ¶ Patet ex istis q: arguere a su-
periori ad inferi' in p̄dicatis per se cuius-
modi est in predicta cōsequentia est argue-
re a superiori distributo posteriorice ad suū
inferius que cōsequentia est ab oī erudi-
to dyaletico concedenda. ¶ Posset tū p̄-
dicta regula saluari etiā in predicatis acci-
dentalib' si addamus vniuersaliter: vt sit
sensus quicqd̄ predicatur de p̄dicato vni-
uersaliter: dicit etiā de subiecto: et sic intel-

lecta regula nullam patitur instantiam.

¶ Inuerso: generū nō subalter-
natim posito: diueri se sūt spēs/
cies et differentie. Ista est scda
regula siue maxima huius ca-
pituli: pro cuius noticia est sciendū q: illa
genera dicunt subalternatim posita: quo-
rū vnū sub alio continetur vel saltem am-
bo sub vno tertio. Debet ergo sic intelli-
gi spēs et differentie vnius generis nō pos-
sunt esse spēs aut differentie alterius gene-
ris: nisi vnū eorū sub alio cōtineatur vel
saltem ambo sub vno tertio: qd̄ ideo dici-
tur q: bipes ponit loco differentie volati-
lis et loco differentie gressibilis: q̄nis vnū
sit vnū sub alio nō cōtineatur: sed vtrūq;
cōtinetur sub tertio puta sub aīali. Ista re-
gula habet maximas difficultates: puta
vtrū similitudo que est de genere relatio-
nis: sit idē cuz albedine in qua fundat que
est qualitas. Et idem dico de multis alijs
que magis ad metaphysicā philo. spectāt
cuius est cōsiderare de eodez et de diuer-
so: tanq; de p̄prietatibus entis: q: est eius
subiectū. ¶ Solet tamē cōmuniter cōtra
hanc regulam fieri instātia de corpore q:
est spēs subalterna p̄dicamēti substantie
et etiā est in genere substantie: et etiā est in
genere q̄tū. Ad qd̄ respondēs sanct'
doctor in tractatu de esse et essentia cap.
secundo dicens q: aliter accipitur corpus
quā dicitur esse species q̄tū: et aliter
quā dicitur esse species substantie: et aliter
quā dicitur esse pars aīalis. Si enim acci-
piat corpus pro trina demensione. s. lōgi-
tudine latitudine et p̄funditate sicut est in
genere q̄tū continet. Si vero accipit
pro subiecto ipsius trine dimensiois: sicut
est substantia. Sed notandū est q: hoc no-
men corpus potest accipi prout significat
rem que habet talem formam: ex qua in
ipsa re sequatur: designabilitas trium di-
mensionum cum p̄cisione: vt scilicet ex
illa forma nulla vterio: perfectio sequa-
tur et siquid aliud super additur totum sit

preter significatū corporis sic dicti: et hoc modo corpus ē pars animalis: quia anima que est de ratione animalis est preter illud quod significat hoc nomen corpus: et est superueniens ipsi corpori: ita quod ex corpore et anima constituatur animal. Alio modo accipitur corpus ut significat rem habentem talem formam ex qua possunt designari tres dimensiones sine precisio- ne aliqua: sed solum intelligendo quęcūq; forma sit illa sine ex ea possit puenire alia ulterio: perfectio: sine non et hoc modo est genus animalis: quia in animali nihil ē accipere: quod non contineatur implicite in corpore: quia si esset accipere aliquid in animali quod non contineretur implicite in corpore illud esset anima. sed sic accipiendo corpus anima non est alia forma ab ea per quam poterant tres dimensiones designari. Istud ideo dixisse volui ut pateret quid ē accipere corpus secundum hos modos: quis non dubitet quin excedat terminos dyalēctice. Si autem dicatur quod duplici et dimidium et alia huiusmodi sunt in genere relationis: et etiam in genere quantitatis. Respondeo quod respectus significati per hec nomina sunt in genere ad aliquid res vero ille subiecte sunt in alijs generibus. forte de his dicam aliquid in capitulo ad aliquid. ¶ Subalternerum vero generum hec est etiam regula in qua dicit philosophus quod diversorum generum quorum unum sub alio continetur nihil prohibet esse. easdem species et differentias: puta homo ē species animalis et corporis et sube. Nota dū est quod philosophus loquitur de differentijs constitutivis: et est sensus quod differentie constitutive superiores sunt et constitutive inferiores: non tamen precise. Animal. n. constituitur omnibus his: sed propter hoc constituitur per hanc differentiam rationale. Si autem intelligat regula de differentijs divinis sic esset falsa. Nam corporeus et incorporeus que dividunt hoc genus suba non dividunt hoc genus corpus. ¶ Eorum que sunt nullas

complexionem dicuntur. Istud est quartus et altera capitulum huius tractat. In quo philosophus antimerat quot sunt predicamenta. Et quia presupponi quod predicamenta sunt de numero eorum que sunt in complexu autem est affirmatio aut negatio. sed nullum predicamentum per se sumptum est affirmatio aut negatio sine dicitur affirmative aut negative ergo et c. maior patet minorem probat omnis affirmatio significat verum vel falsum. sed nullum predicamentum significat verum vel falsum. quum enim dico suba quantitas et huiusmodi: non significo aliquid inesse vel non inesse alicui neque significatur perfecti sensus in animo auditoris. ¶ In isto capitulo queritur communiter utrum predicamenta sint tantum decem: ut dicit philosophus et primo arguitur quod sunt pauciora decem. ¶ Predicamenta sunt novem et non plura: ergo sunt tantum novem. consequentia patet ab exponentibus ad exponentiam. antecedens probatur predicamenta sunt novem et unum et non plura. ergo sunt novem et non plura. Secundo demonstratis novem predicamentis arguitur sic: et hec novem vel decem sunt novem et non plura: et hec novem vel decem sunt omnia predicamenta: ergo omnia predicamenta sunt novem et non plura maior et minor sunt vere et consequentia est silogismus expositivus. Tertio arguitur quod sint plura quot modis dicitur unum oppositorum tot modis dicitur et reliquum: sed generalissimum et specialissimum sunt opposita: et specialissima sunt plura decem: ergo et generalissima minor patet maior est philosophi primo topitorum. Quarto quale predicatur de albo: et non sub ratione proprii: quia non convertitur cum eo nec sub ratione accidentis: quia si adest et abest nec sub ratione diffinitionis: quia non distinguit album ab alijs nec sub ratione speciei. ergo sunt ratione generis

non subalterni q: quale nō habet aliquid
vniuocum supra se genus predicatur sub
ratione generalissimi sed non est idem ge/
nus q: qualitas: quum non predicetur de
speciebus qualitatis naz hec est falsa albe
do est quale ergo quale est genus genera
lissimuz distinctum a qualitate: et per con/
sequens sunt saltem vndecim. Quinto ite
ram arguitur q: sit tñ vnuz Generalissi/
muu est superlatiuu ergo conuenit tñ
vni. In oppositum est textus phi. Et re/
spondeo in ista questione primo declara/
bo quomodo diuidatur ens in decem pre/
dicamenta secundo quomodo distinguan/
tur predicamenta inter se. tertio dicam ad
questum. Pro primo sciendū est q: phi.
in quinto metaphysice volens tandem di/
uidere ens in decem predicamēta premit/
tit quasdam alias diuisiones: quarum pri/
ma est diuisio entis in ens creatū: et ens in/
creatum. secūda est diuisio entis creati. ac/
ciplendo ens creatum pro omni ente qd
non est deus: in ens per se et ens per acci/
dens. tertia est diuisio entis per se in ens in/
anima siue ens rationis: et in ens extra ani/
mam: quod est ens reale. Quarta diuisio
entis per se et realis est in decem predicamē/
ta. Aliqui tamen dicunt q: tertia istarū di/
uisionum precedit secūda: sed quicquid
sit de hoc constat primo: q: ens increatum
non est in predicamento secundo nec ens
rationis. tertio nec ens per accidens quia
quum dicat res diuersorū generū in nul/
lo determinato genere collocari pōt. Pre/
mitto secundo q: ens habet vnuu conce/
ptum analogū: qui per prius conuenit sub/
stantie et postea accidentibus. Nam vt di/
cit sanctus doc. de mente Auicēne ens est
id cui debetur esse. Constat autem q: esse
principaliter conuenit substantie que habet
esse per se: secundario autē conuenit acci/
dentibus que habent esse in alio. i. in substan/
tia. Ex his sequitur q: ens non est genus
quum non predicetur vniuoce. Et prete/
rea genus non est de ratione differentie:
q: si esset bis poneretur in diffinitione spe

cies semel explicitē. secundo in differentia
ens est de ratione cuiuslibet rei: ergo non
potest habere differentias et consequenter
nec esse genus. Est igitur hec prima con/
clusio ens non diuiditur in decem predica/
menta per differentias: ista conclusio patet
ex immediate dictis. Premitto tertio q:
ens immediate significat decem prima ge/
nera rerum vt dicit comentator. viij. me/
taphysice: non dico tamen q: signent sine
conceptu: sed dico q: conceptui entis ana/
logo non correspondet aliqua vna natura si/
cut conceptui animalis correspondet natu/
ra animalis que de se est vna vt supra exti/
tū declaratu: et ideo dicitur conceptus en/
tis immediate descendere in predicamēta:
licet per prius conueniat vni q: alteri: et sic
patet primū. Quantum ad scdm ponitur
ista conclusio predicamenta distinguuntur p/
diuersos modos denominandi primariū
substantiam pro noticia huius conclusio/
nis sciendum est vt inquit san. doc. primo
sūtiarū distin. viij. qōne tertia q: aliter diu/
dit vniuocū et aliter analogū: et aliter eg/
uocū. Equiuocū enim immediate diuidi/
tur in plures res: vniuocū vero per dif/
ferentias sed analogū diuiditur per di/
uersos modos: medicina enī habet mo/
dū efficiendi sanitatem: et vrina habet mo/
dū gnificandi: quum igitur ens sit ana/
logum: sub quo continētur plura predica/
mēta que sunt primo diuersa vt dicit phi.
et comentator: tertio metaphysice: eo q: in
nullo vniuoce conueniunt. oportet q: ipsa
predicamenta distinguantur per diuersos
modos non autem per modos significan/
di q: talis consideratio pertinet ad grama/
ticū ergo relinquatur: q: distinguantur
per diuersos modos denominandi pri/
mam substantiā. Sufficientiam vero isto/
rum modorū ponit san. doc. in tertio phi.
et quinto metaphysice in cap. de ente: vbi
sic dicit. Sciendum est q: predicatum ad/
subiectū tripliciter se potest habere. Vno
modo q: est idē quod subiectum vt quūz
dico scies est animal: et hoc predicatum

dicitur significare substantiam primam que
 est substantia particularis de qua omnia pre
 dicantur. Secundo modo ut predicatum
 sumatur: sicut quod est in subiecto quod qui
 dem predicatum vel in est ei per se: et con
 sequens materialiter et sic est quantitas vel ut con
 sequens formam et sic est qualitas: vel inest
 ei non absolute sed in respectu ad aliquid
 et sic est relatio. Tertio modo ut predica
 tum sumatur ab eo quod est extra subie
 ctum: et hoc quadrupliciter uno modo ut sit
 omnino extra subiectum et si non sit mensura sub
 lecti predicatur per modum habitus ut quum
 dicitur fortis est calciatus: si autem sit ut me
 sura eius: cum mensura extrinseca sit vel lo
 cus vel tempus si sumatur predicatum ex tem
 pore sic est quando vel sumitur ex loco: et sic
 ubi non considerato ordine partium in loco: quo
 considerato erit situs. Alio modo ut id vbi sumi
 tur predicatur sicut quod sit in subiecto de quo
 predicatur et si quidem sicut principium sic
 predicatur ut agens. Nam actionis principi
 um est in agente. Si vero sicut terminum sic
 predicatur ut pati. nam passio in subiectum
 patiens determinatur. Ad multa alia circa hoc
 dici possent que omitto eo quod excedunt ter
 minos dialecticos. Ad primum dico quod
 quum dicitur non plura si est una dictio:
 sic concedo quod unum est non plura: sed ly
 non plura hoc modo non est una exponen
 tium istius exclusivae tamen decem sunt predi
 camenta. Alio modo tenetur negative: et
 sic nego quod unum sit non plura. Quum
 enim dicimus et non plura: sensus est quod non
 sunt plura que novum quod patet esse falsum.
 Ad secundum dico quod non arguitur ibi exposito
 rie quod ad silogismum expositio: tamen requirunt
 tria primo quod eius medium sit terminus sin
 gularis: quod non contingit in predicta ratioe
 ut de se patet: unde non valet ista consequen
 tia iste homo vel asinus est homo. iste ho
 mo vel asinus: est asinus ergo asinus est
 homo: licet enim ly iste homo sit terminus
 singularis: tamen hoc totum iste homo vel
 asinus non est terminus singularis. secun
 do oportet quod talis terminus sit singulari

ter tentis. tertio quod a qualibet premissarum
 ad unam de omni valeat consequentia et
 hoc est diligenter notandum a theologia
 quia ratione huius non arguitur expositioe
 in divinis sic dicendo iste deus est pater.
 iste deus est filius ergo filius est pater quod
 ab ista singulari iste deus est pater non va
 let consequentia ad istam universalem quod
 quid est iste deus est pater: quum antece
 dens sit verum et consequens sit falsum. Ad
 tertium vero respondet sanctus doctor. secunda
 secunde questione. xcij. articulo. secundo ad pri
 mum dicens quod ista regula philosophi. tenet solum
 in illis oppositis in quibus est eadem ratio
 multipliciter quod non est in proposito nam
 generalissima distinguuntur per diversos
 modos specialissima vero per differentias
 et ideo non oportet si sunt tamen decem gene
 ra generalissima quod sit tamen decem specialissi
 ma. Ad quartum dico quod quale predicatur
 de albo sub ratione generis generalissi
 mi quod est idem genus cum qualitate et habet
 easdem species. Nam constat ex pre
 dictis quod album et albedo differunt tantum
 secundum modum significandi abstracti que
 diversitas impedit predicationem unde
 de altero non dico tamen quod album sit in
 predicamento eo quod connotet subiectum. Ad
 quintum communiter respondetur quod gra
 dus superlativus si affirmative exponatur
 convenit uni soli tunc enim significat esse
 super omnia quo ad formam significatam:
 si vero exponitur negative potest conveni
 re multis quia sic significat quod a nullo ex
 ceditur sed non negat quum aliud possit si
 bi equari: et hoc modo ista dicuntur gene
 ralissima.

s Substantia autem (Iste est se
 cundus tractatus huius libri in
 quo philosopho. agit de uno quocumque
 predicamento in speciali: et primo de sub
 stantia eo quod sit prior accidentibus tempo
 re: natura et diffinitione ut dicitur septimo
 metaphysice. In hoc autem primo capi
 tulo facit primo: supponit quandam divisi
 onem substantie et eius partes manifestat

secundo assignat proprietates substantie. Divisio q̄ supponit talis est: substantiarū aliqua est substantia prima et aliqua est substantia secunda. Ad manifestando hanc divisionem ita procedit: q̄ primo declarat quid sit substantia prima secundo quid sit substantia secunda. Tertio comparat substantias secundas ad invicem. *¶* Pro noticia huius divisionis sciendum est ut dicit san. doc. primo finiarum distin. xv. arti. primo ad. vij. Quod substantia dicitur quinque modis: vno modo ut significat essentiam rei cui enim querimus enī quid sit q̄ntitas et qualitas et alia huiusmodi dī q̄rim⁹ que sit eorū essentia: nec hoc modo accepta substantia hic dividitur: quā puenit ēt accidentib⁹ 2º accipit suba p ipso supposito i p̄dicamēto substantie per se subsistēte qd pbi. appellat in hoc loco suba primaz Tertio accipit pro substantijs secundis que sunt genera et species. Quarto accipit ut abstrahit ab utroq̄. s. tam a prima q̄ a secunda substantia: et est utriq̄ communis: et eam dividit pbi. p̄suppositiōe dicens q̄ substantiarum aliqua est prima et alique sunt secunde. Distinuit aut substantias primas dicens q̄ est illa que proprie et principaliter et maxime substantat: et non est in subiecto neq̄ dicitur de subiecto. In hac descriptōe ponit pbi. quos p̄tulas. prima ē q̄ prima substantia proprie dicitur substantia: per hoc distinguitur a substantia communiter dicta: ut significat omnem essentiam. secunda est q̄ prima substantia dicitur maxime substantia: et per hoc distinguitur a substantijs secundis que per posterius dicuntur substantie. tertia est q̄ principaliter substantat: et per hoc distinguitur a substantijs secundis: et ab accidentibus. licet enī vnus accidentis sit subiectus alteri⁹: ut superficies a bedinis hoc tamen nō est principale subiectum similiter etiā accidentia non cōveniunt substantijs secundis nisi per primas. quarta est q̄ substantia prima non dicitur de subiecto: quod sic probatur. Dicit de subiecto est. p̄p̄ietas superioris respectu inferiorum sed prima substantia nihil habet inferius se

ergo nō dicitur de subiecto. quinta est q̄ prima substantia non est in subiecto: que sic probatur quicqd est in subiecto est accidēs: sed prima substantia nō est accidēs: ergo nō est in subiecto. Exemplificat aut dicens ut aliquis hō vel aliquis equus. Contra istud exemplū arguit. Antoni⁹ andree: primo aliquis hō est spēs genus est substantia prima p̄ia p̄ antecedēs. probat aliquis homo p̄dicat in quid de plurib⁹ differētib⁹ numero: nā fortis est aliquis hō et plato est aliquis homo ergo est spēs. *¶* Respondeo negat antecedens ad p̄bationē dico q̄ ad hoc q̄ aliqd sit species oportet q̄ nō dicat determinatū modū essendi q̄ puenit suppositis: qd tñ facit ly aliquis hō nā ly hō significat nām humanā absolute sed ly aliquis hō significat eandē nām cū determinato modo essendi: qui puenit singularib⁹. s. esse p se subsistēs ab alijs distinctū: fortis aut et alia indiuidua significant determinatū scilicet principia distinguenda: hāc mās et hāc quantitatē. *¶* Pōt ēt dici. q̄ aliqd pōt significare substantiā primā s. dupliciter vno modo determinate cuiusmodi est indiuiduū signatum et tale nō pōt dici de plurib⁹. Alio modo indeterminate sicut indiuiduū vagū: et tale nō incōuenit de plurib⁹ p̄dicari. *¶* Notatur aut substantia prima multis alijs modis ut dicit san. doc. tertio finiarum distin. vj. Dicitur enī res nature inquantū ponitur sub natura cōmuni. s. sub substantijs secundis dicitur suppositū in inquantū in eadē natura subsistit: dicitur particulare inquantū excedit ab ipsa natura cōmuni et est pars eius dicitur indiuiduū inquantū est indiuiduū in se. Dicitur singulare inquantū est distincta ab alijs. Ex hoc textu philo. argui pōt q̄ materia sit p̄cipiū indiuiduationis in reb⁹ materialibus: quicqd enī est de rōne substantie prime inquantū est substantia prima est etiā de rōne indiuidui: ut indiuiduū est: cū substantia prima et indiuiduū sint idē sed materia ē de rōne substantie prime inquantū est i substantia prima ergo est de rōne indiuidui: minor probat idem est de rōne substantie prime inquantū

huiusmodi per quod habet quod non pos-
set esse in alio hoc ponatur in eius diffin-
tione: sed materia prima est huiusmodi: quod
sic deduco. Nam primum in unoquoque
genere est mensura omnium que sunt post ut
dicitur decimo metaphysice: sed materia
prima est primum in alio non receptibile
cum sit fundamentum omnium aliorum.
ergo prima substantia in rebus materiali-
bus habet a materia prima quod non possit
esse in alio: et per consequens quod sit indivi-
dua. Sed dubitatur utrum prima sub-
stantia siue individuum sit in predicamen-
to et videtur quod non. Nullum ens per accidens
est in predicamento: ut dicitur quinto me-
taphysice: sed substantia prima est ens per
accidens ergo et cetera. minor probatur omne
aggregatum ex rebus diversorum gene-
rum est ens per accidens: ut dicitur primo
metaphysice: sed substantia prima
est huiusmodi. dicit enim suba et acciden-
tia per que individuantur puta quantitate.
Respondetur in hac questione faciam tria. Primo
modo declarabitur que sit ratio sube. Secundo
dicetur ad quesitum. Tercio inferam que-
dam correlaria. Quo ad primum sciendum
est: ut dicitur S. D. in libro de natura gene-
ris quod suba accipitur dupliciter. Uno mo-
do ut distinguitur contra accidens. Alio
modo ut est predicamentum. ratio sube pri-
mo modo accepta est in subiecto non est.
suba. n. est ens ut inquit Avicenna: et est ens
cui debetur esse non in alio: et secundum hunc
modum omne ens reale quod non est
accidens est suba. suba vero ut est predica-
mentum. addit super substantiam primo
modo dictam ordinem ad contenta sub ta-
li genere generalissimo. Dictum est. n. su-
pra quod predicamentum significat respectum
rationis qui est ordo superioritatis et infe-
rioritatis. Hic autem ordo est uniformitas
sube que est genus generalissimum ad sua
inferiora quod uniformitatem habet per ac-
tum intellectus. Ex his potest sic descri-
bi suba ut est genus. Suba est ens per se ex-
tensum implicite continens sua inferiora. Et sic

ergo in genere sube est sub suba continen-
ti. Ad ea autem omnia tanquam ad inferiora
descendit predicatio sube ad que descen-
dunt omnes divisiones generum sube et con-
stitutione inferiorum. Divisio autem omnia
stat ad species specialissimas: quod sub eis ni-
hil est nisi individua. Ex quo sequitur quod
ultimum de quo predicatur suba in linea
predicamentali sunt individua: et sic par-
ter primum: ex quo sequitur secundum. scilicet quod in-
dividua sunt per se in predicamento. Ju-
d. n. est per se in aliquo genere: quod su-
scipit predicationem alicuius speciei et ge-
neris talis predicamenti: sed individua sunt
huiusmodi. sortes est homo et animal: et
quidam est suba. sortes. n. est homo et ani-
mal et corpus et suba. Ex predictis sequun-
tur tria correlaria. primum est pars suba
puta manus pes et caput et huiusmodi non
sunt in predicamento per se. Correlarium
2um anima etiam quando est separata non
est per se in genere sube. Correlarium ter-
tium materia prima non est per se in pre-
dicamento. hec tria probantur unica ratio-
ne. quicquid est sub aliquo genere pertinet
sub eo. sed predicta non continentur sub
genere sube ergo et cetera. maior patet minor
probatur quicquid pertinet sub generi per
se suscipit in recto predicationem alicuius
differentie illius generis: sed predicta non
sunt huiusmodi ergo et cetera. maior patet mi-
nor probatur de quocumque predicatur dis-
ferentia predicatur: et genus divisum et spe-
cies per tales differentias constituta: sed
de partibus nec de materia nec de forma
predicatur aliquod genus aut species. non
enim manus hominis est homo aut ani-
mal. similiter materia prima et anima non
sunt homines ergo et cetera. Quando igitur di-
cimus quod huiusmodi sunt sube ibi non ac-
cipitur suba ut est predicamentum siue
genus: sed ut distinguitur contra acciden-
s. Dico tamen quod materia et forma sunt in
predicamento reductivae tanquam principia
substantiarum manus vero et pes et hu-
iusmodi reducuntur ad ideas predicamen-

nam tanq̃ partes. Sequitur etia ex di-
ctis q̃ huiusmodi nō possunt dici prime
sbe. quoniam prima sba sit per se i genere
p̃pterea dicit. s. d. prima pte q̃one ter-
tia articulo q̃nto generat et spēs et ea q̃
sub ipsis continent. s. individua sunt sim-
plicit̃ et proprie in p̃dicamento. Ad ar-
gumentū negat minor. ad probationez
dico q̃ ens p accidēs qd nec diffinit nec
est i p̃dicamento dī esse illud q̃ intrin-
sice includit res diversorum generū. Ita
q̃ diverse res sunt de ratione eius. sicut
homo albus de cuius ratione ē albedo
et humanitas: tale. n. nō pōt per se totū
esse in aliquo genere determinato: nam
si homo albus eēt i genere sube sequer-
etur q̃ albedo esset suba. et sic esset i ge-
nere qualitat̃is sequeretur etia q̃ homo
esset qualitas. Dico sō q̃ individū pu-
ta sortes in sui p̃ncipali significatione in-
cludit accidentia. nō tamen est ens p ac-
cidens q̃ nō dicit eayt intrinseca sue nāe
vel vt partes sui licet includat ea tanq̃
designantia partes eius essentielles. quā-
titas enim sortis determinat eius mām
et formā q̃ facit eas ab alijs distingui.
nec est inconueniens q̃ aliqd de genere
accidentium ponat modo in diffinitione
sube. dicit enī cōmētator 7° metaphysi-
ce cōmēto 41. nō ē remotū vt aliqd in
p̃dicamento qualitat̃is accipiat in diffi-
nitione eius q̃ est in p̃dicamento sube.
hec dixisse sufficiat s̃ excedāt terminos
dialectice. Deinde p̃men. dīc. C Sube
se et c. declarat qd sint se sube dicens q̃
sunt ille in qbus p̃tinet sube p̃me eo mō
q̃ ps subiectiua p̃tinet i suo toto vniuer-
sali. Exemplificat nūc. nā hic bō p̃tinet in
homīe tanq̃ i spē. et in aiali tanq̃ in g̃ne
Mortādū ē q̃ subas p̃mā diffinit i singla-
ri et subas sas in plālī cui⁹ rō pōt eē du-
plex: p̃ma q̃ q̃libet suba p̃ma hēt tantū
vnaz hitudinē. s. ad supiora nō at ad infe-
riora. quū nīl habeat sub se: suba vero
sa puta spēs hēt duas hitudines. s. ad su-
periora et ad inferiora. Alia rō est q̃ ois

suba p̃ma se hēt trī vno modo. quū qu-
bet sit individū: sube rō se se habēt plu-
ribus modis. q̃: aliq̃ sunt spēs aliq̃e at
genera. Ex h̃ textu phy. ois dubitatio
dicit. n. q̃ suba per prius dī de suba p̃-
ma q̃ de sa. qd videt falsū. nā ois gen⁹
dī vniuoce et eq̃lt de p̃tētis sub se. sed
suba ē genus ergo dī vniuoce de p̃ma
et d̃ scda. R̃ndeo p̃mo dicā qud accipit
hoc loco suba. sō q̃lis sit diuisio sube in
p̃mā et secūdā ex qbus patebit ad argu-
mentū. Sciendū ē igit vt dicit scūs doctor
p̃mo sentētiaz dī. 23^a. artic. p̃mo q̃one
p̃ma q̃ est diffērentia inter subsistentiā et
substantiā. nāz subsistentia ē cūsus act⁹
est subsistere. substantia vero dicitur
cuius act⁹ est substatē: subsistere pōt du-
plicit̃er esse actus alicui⁹. vno mō vt ei⁹
qd subsistit alio mō vt eius cui q̃stio sub-
sistit. p̃mo cui⁹ notitia ē sciendū q̃ sub-
stere dīc determinatū esse nā illud sub-
st̃it q̃ hēt esse per se nō in alio. et h̃z esse
distinctū ab alijs. Determinatio aut̃ eēndi
est a forma. forma vero est que p̃stuit
spēm. et iō subsistere cōuenit individūis
rōne superiorūz sortes. n. subsistit q̃ est
homo. et non ecōtra sicut etiā est albus
per albedinēz. forma. n. substantialis est
que dat individūo q̃ subsistat et q̃ for-
ma magis se tenet ex pte nature magis
q̃ ex parte individūi ideo subsistere per
prius conuenit substantijs scdis q̃ p̃-
mis licet enim genera et species nō sub-
sistant nisi in individūis quorum est esse
tamen determinatio essendi sit ex natu-
ra superiorī patet ex dictis q̃ subsistere
tanq̃ eius quo aliquid subsistit per pri-
us conuenit substantijs secundis q̃ p̃-
mis. licet tanq̃ ei quod subsistit per pri-
us conueniat primis q̃ secundis. simili-
ter substantia dicitur dupliciter vel id q̃
substat vel id quo aliquid substat: pri-
mum p̃ncipiū quo aliquid substat
sumitur ex materia cum ipsa sit p̃mūz
fundamentum omnium materia autēz
se tenet ex parte individūi cum sit p̃ma
d

etiam individuationis individuum vero
est id quod substat per materiam. et ideo nomen
sube cum dicatur a substat per prius conue-
nit subiectis primis quam secundis. et sic patet
primum. Quo ad secundum dicitur. scilicet. in quoniam
bus dicitur potentia dei. q. 5. articulo secundo ad
beatum do. divisio sube in primam et secundam non
est divisio generis in species quod sic probatur.
Una species dividitur aliquod genus non
continetur in alia quam sint disperate. et op-
ponantur rationes suarum differentiarum
sed secundum substantie continetur in primis er-
go suba non dividitur in primas et secundas
tanquam in species. Ex quibus concluditur
quod est divisio analogi in sua analogata. eo
modo quo declaratur est patet ex dictis
ad argumentum. quia hic non dividitur suba
ut est genus. Si vero quare quod sit propria
ratio predicamenti sube. Declaratur est in que-
stione precedenti. Deinde quoniam dicitur. (manif-
estum autem) declarat quod habeant se sube
secunde et accidentia ad primam subam ubi
primo ponit hanc conclusionem secunde
sube predicant de primis secundum nomen et
secundum diffinitionem. quod sic probatur. quicquid di-
citur de aliquo essentialiter predicatur de eo
secundum nomen et diffinitionem. Nam si sortes est
homo est etiam animal rationale sed sube
se predicantur de primis essentialiter er-
go etiam. Secundo arguitur sic animal predicatur
de homine essentialiter. quoniam sit de eis diffi-
nitione ergo predicatur de aliquo homine. sed
animal est secunda suba et aliquis homo est
suba prima eo modo quo supra fuit exposi-
tum ergo etiam. Unde est dubitatio quod te-
neat ista consequentia philosophi. sic arguentis
homo est animal ergo aliquis homo est animal.
Ad hoc est responsum in ante predicamen-
tis dum exponeret illam regulam quam aliter
de altero predicatur. Sciendum tamen quod hec
consequentia non est formalis animal dicitur
de homine ergo de aliquo homine: quia
non tenet in analogis. Nam non sequitur
corpus determinat sibi figuram. quoniam non
possit esse sine figura: et similiter materia de-
terminat sibi formam ergo determinat sibi

aliquam figuram vel aliquam formam: imo
nullam sibi determinat quoniam materia sit in
differens ad quolibet formam et corpus
ad figuram. De hoc et dictum est super. Por-
phirius dicit querebat an nullo homine exi-
stente ista propositio sit vera homo est
animal. Secunda conclusio aliqua accidentia
non dicuntur de prima suba secundum nomen
nec secundum rationem probatur. accidentia in
abstracto non dicuntur de prima suba neque secundum
nomen neque secundum rationem. sed acciden-
tia in abstracto sunt accidentia ergo etiam.
minor patet maior similiter. nam ista est
falsa sortes est albedo. Tertia conclusio
aliqua accidentia predicantur de prima
substantia secundum nomen non tamen secundum ra-
tionem. ista enim propositio est vera sor-
tes est albus ratio tamen albi sortis non con-
venit albi quoniam sortes non sit color disgre-
gatus visus que est albi diffinitio. Con-
cedo tamen quod ratio albi dicitur de sorte dno
minatiue: nam sortes est coloratus colo-
re disgregatio visus. Quod autem huius-
modi accidentia sint in primis subiectis ar-
guitur sic. Color est in corpore ergo est in
aliquo corpore. ista consequentia ideo te-
net. quia predicata per accidens non con-
veniunt secundum substantias nisi per primas et
ideo cum color predicetur per accidens de
corpore non potest in corpore esse nisi in
aliquo corpore sit. sicut et homo non po-
test currere nisi aliquis homo currat. De
inde quoniam dicitur (destructis ergo etiam) infert
hoc correlarium destructis primis substan-
tiis impossibile est aliquid aliarum rema-
ne quod sic probatur. Destructis primis
subiectis destruntur omnia que in eis sunt et
que de eis dicuntur. sed omnia alia aut sunt in pri-
mis substantiis aut de eis dicuntur ut patet
ex predictis: ergo destructis primis omnia
alia destruntur. Istud correlarium debet
intelligi quo ad actualem existentiam. cum. n. generis
et species non existant nisi in singularibus et acciden-
tia non possint realiter esse sine subiecto destructis
omnibus singularibus substantiis necesse est ge-
nera et species et accidentia desinere esse. Anto

nius andree dicit subam pma et fam ee
 correlativa destructo aut vno correlatio
 destruit et reliquum. et ideo destructis p
 mis subis destrunt se. ides de subo et
 accidente. q exposito no videt conueni
 ens. Constat. n. q ro sube non est relati
 ua. ratio et primi no dicit respectu ad sz
 sed dicit negatione. na illud est primum
 ante qd nihil est si enim primum refere
 ret ad 2m sequit q xps non posset dici
 primogenit? beate Ad arte virginis nisi
 habuisset aliu filiu post ipsuz simili subz
 et accidens no sunt correlativa aliogn destru
 cto accide re corrupit subin et posito sub
 secto statim poneret accidens. q oia con
 stat esse falsa (Subarum vero ppiaz)
 coparat phy. subas ad inice. et poit qtu
 or: conclusiones quaz pma talis est spes
 de genere sube e magis suba qz genus.
 Hanc conclusionem probat duplr primo
 sic. Illud est magis suba qd est ppiqui
 us maxime sube. sed species e ppiqui
 or maxime sube qz gen? ergo et. maior
 tenet p illa regula id est magis tale qd
 est ppinquius maxime tali: minor pro
 bat spes est propinquior sube pme qz
 genus. sed prima suba est maxime suba
 vt patet ex eius diffinitione ergo et. ma
 ior: pbat id est propinquius pme sube qd
 distinctius et certius notificat ea. sz spes
 distincti? notificat piaz subaz qz genus
 q: si interrogat quid est fortes puenienti?
 respondet q est ho qz q e aial ergo et.
 Pro notitia maioris et minoris huius
 ronis e notadu q duplex e cognitio vna
 pfusa et alia distincta. Cognitio cofusa est
 qua cognoscit aliqd in ceptu cofuso. cu
 lusmo e cept? generic? et talis cogni
 tio e ipsecta q: no e pea que sunt ppa
 rei. Cognitio distincta est q cognoscitur
 aliquid in conceptu specifico. et hoc e p
 secta. qz est cognitio rei quat ad vltima
 differentia. et ideo bene dicit phy. q cer
 tius ridetur q fortes est ho qz q e aial
 si eni scio q for. sit aial adhuc restat scire

si sit ronalis vel non. Secdo arguit sic ad
 idem. (ibi amplius vero) illa suba e ma
 gis suba que plurib? substat. sed species
 pluribus substat qz genus. na spes sub
 stat accidentib?. et etia ipsi generibus
 genus aut no substat spib? sz tm accide
 tibz ergo et. Dein quid d? (ipsarum
 naqz spib?) ponit secunda conclusionem q est
 ista. vna spes spalissima non est magis
 suba qz alia. hanc pbat tali ratioe illanz
 subaru piaz. quat vna e magis suba
 qz alia. vna magis indicat pma subaz qz
 alia: vt patuit ex prima rone precedetia
 conclusionis sed vna species spalissima no
 magis indicat prima subam qz alia er
 go et. maior patet. minor declarat: naz
 si querit de aliquo homine qd sit no co
 nententius ridetur q sit homo. qz re
 spondeat de aliquo equo q sit equus.
 Similiter ponit tertiam conclusionem
 Una prima substantia no est magis suba
 qz alia ad hanc conclusionem arguit sic.
 Omnis substantia que magis est suba qz
 alia pluribus substat. vt patet ex fa ra
 tione pme conclusionis: sed prima sub
 stantia oino pluribus non substat qz alia
 omnes enim substat accidentibus et ge
 neribus et speciebus ergo et. Concedo
 tamen q in vna prima substantia sunt
 plura accidentia qz in alia. sed penes hoc
 non dicitur magis substantia qz alia. De
 inde quum dicit (merito autem) po
 nit quartam conclusionem que hec est
 Tantum genera et species sunt secunde
 substantie: istam conclusionem sic pro
 bat. Omnis secunda substantia predica
 tur inquit de substantia prima: sed tan
 tum genera et species sunt huiusmodi.
 ergo et. maior patet: quia etiam supra
 dictum est q species est magis substan
 tia qz genus: quia certius dicit quid sit
 prima substantia. minor probatur si al
 quid preter genera et species predicant
 inquit de substantia prima. maxime hoc
 esset differentia substantialis: sz ipsa non
 d 2

Dicitur in quid sed in quale ut patet ex
eius diffinitione quā pōit porphi. g^o 2°.
Sequitur ex his q^d diuisio in p^{ri}ma 7 secū
dam substantiā non est diuisio sube vni
uersaliter acceptae cū differentia nō sit ali
q^d istoz. sed est diuisio sube existentis
directe in linea p^{re}dicamentali vel dici pōt
ut inqt Burleus q^d differentia est suba
sa sed aristotiles non enumerat eā quia
loquit^r tantū d^e illis subijs que sunt dire
cte in p^{re}dicamēto. p^{ri}ma tamen exposi
tio videt^r p^{ro}formior textui. (Cōmune ē
autē) ista est sc^{da} pars p^{ri}ncipalis hui⁹ ca
pituli in qua phylo. enumerat sex p^{ro}p^{ri}ie
tates sube quaz hec est p^{ri}ma p^{ro}p^{ri}uiz
est sube non esse in subiecto. Idēc p^{ri}mo
probat inductive nā p^{ri}ma substantia non
est in subiecto ut p^{ri} ex ei⁹ diffinitione sbe
ēt sc^{da} i subiecto nō sunt hō. n. 7 aīa 7
alia huiusmōi i nullo s^{ub}iecto sūt. Sc^{do}
arguit ad idē rōne sic nullū existens i sub
iecto p^{re}dicat^r d^e p^{ri}ma suba. fm suā ra
tionē ut s^u p^{ro}bat^r est. sed oēs sc^{da} sube
p^{re}dicant^r d^e p^{ri}ma fm nomē 7 fm rōnem
ut ibidē fuit d^eclaratū. ergo nulla sa sba
est in subiecto. Deinde cū dicit (non est
autē) dicit q^d ista p^{ro}p^{ri}etas nō est p^{ro}p^{ri}uiz
quarto mō q^u n^{on} puenit soli sube sed etiā
differentijs. q^u differentie p^{re}dicat^r d^e p^{ri}mis
substantijs fm nomē 7 fm rōnez eo mō
quo hnt p^{ro}p^{ri}ā rōnez nō. n. possunt p^{ro}
p^{ri}e d^efiniri. Ex quo seq^u q^d in subiecto
nō sunt. Itē ex his q^d supra diuisit sub
stantiā q^u est directe in p^{re}dicamento cuz
excludat differentias 7 subaz quā diuise
rat. Deīn cū dicit. (Nō nos cōturbēt)
R^espondet cuidā obiectiōi posset. n. ali
quis dicere ptes subaz sunt in subo quū
fit in suo toto ergo aliqua suba ē in subo.
aut op^{er} dicere q^d partes subaz non sunt
sube. Ad hoc dicit phy. partes subarnz
esse in toto nō tamen in subiecto q^u esse
in subo 7 esse i toto sunt diuersi modi ef
fendi. accidens enim nō constituit sum
subm nec est p^{ri}us subo sue ptes autēz
p^{ro}stantunt totū. Immo aliq^u partes sunt

p^{ro}tes toto 7 sunt d^e essentia ei⁹. sicut p^{ri}
q^u materia 7 forma sunt partes essentia
les sube cōposite. Sciendum est autē q^d
suba accipit^r dupliciter vno mō ut disti
guis^r p^{ro} accidens: alio mō ut dicit aliqd p^{ro}
se subsistens cōpletū i sp^{eci}e: partes subaz
q^ucuq^{ue} sint sunt sube p^{ri}mo mō nō autem
sc^{do}. Contra hanc p^{ro}clusionē arguit sic.
aīa est suba cū non sit accidens. 7 tamē
est in subo. s. in mā ergo aliqua suba est
in subo. R^espondet ad hoc. s. d. in tracta
tu d^e p^{ri}ncipijs nature q^d est differentia
inter subm 7 mān. nam mā ē pura po
tentia nullā d^e se hns formā subm autē ē
ens i actu p^{ro} aliquā formā substantiales
7 est in potentia ad formas accidentales
licet ergo aīa sit in mā non tñ est in subo
cum mā non sit p^{ro}p^{ri}ie subm. 2° arguit
sic. Nulla negatio est p^{ro}p^{ri}ietas sube cū
oīs p^{ro}p^{ri}a passio sit ens reale. sed nō esse i
subo accipit^r dupl^{iter} vno mō ut est nega
tio fm q^u littera sonat 7 sic non est p^{ro}p^{ri}
p^{ri}etas sube ut bene p^{ro}cludit argumētū.
Alio mō accipitur fm q^u per talem ne
gationem circūloquimur aliquid positivū
s. hoc q^d est p^{ro} se esse. 7 hoc modo ē p^{ro}
p^{ri}etas sube imo est rō sube ut distin
guis^r p^{ro} accidens sicut supra d^eclaratū fu
it. Deīn q^d cū dicit (In est autē). ponit
fam p^{ro}p^{ri}ietatem sube quā per duas
conclusiones d^eclarat. p^{ri}ma hec est ge
nera 7 sp^{eci}s subaz 7 etiā differētie essen
tiales p^{re}dicant^r vniuoce quā conclusio
nem sic probat. Q^uicūq^{ue} p^{re}dicatur fm
idem nomen 7 eandem rationem p^{re}
dicantur vniuoce ut patet ex diffinitione
vniuoce: sed omnia p^{re}dicta sunt
huiusmodi. nam sp^{eci}s d^e fm nomen 7
rationem de indiuiduis genis etiā dicit^r
eodem modo de specie 7 per con
sequens de suba p^{ri}ma per illam regu
lam q^u alterum d^e altero p^{re}dicatur 7 c^o.
Similiter differentia p^{re}dicatur de spe
cie 7 de indiuiduis. hec aliter nō probat
q^u d^e se patent 7 super per phy. declara
ta sūt. Sc^{da} cōclusio p^{ri}ma suba nō p^{ro}

dicatur vniuocē qđ probat̃ dupl̃r qđqđ
 predicatur vniuocē p̃dicatur. sed p̃ma
 suba non p̃dicat̃ quū nihil habeat īferi?
 se ergo tē. ¶ Potest tñ p̃ma suba p̃dicari
 de se ipsa ⁊ etiā de suis superiorib⁹ p̃e
 dicationē indirecta. Scđo arguit sic. Ois
 terminus vniuocus est de multis p̃edi
 cabilis. s̃z p̃ma suba non est p̃dicabilis
 de multis nomē. n. ipsaz significat̃ est
 nomē p̃p̃riū tale aut̃ nomē vni soli con
 uenit. Deinde quū. (Ois aut̃ suba) po
 nit tertiā p̃p̃rietatē sube que ē ista. Ois
 suba videt̃ significare hoc aliqd licet tñ
 p̃a suba significet hoc aliqd. se vero signi
 ficant̃ q̃le quid sub appellatiōis figura.
 In ista cōclusiōe sunt tres pres̃: p̃ma est
 qđ suba p̃ma significat hoc aliqd. scđa est
 qđ se sube videt̃ significare hoc aliqd.
 tertia est qđ sube scđe significat̃ quale qđ
 Sciendū est igit̃ qđ hoc aliqd accipitur
 dupl̃r vt dicit sanctus doctor: p̃ma p̃te
 que. 75. articulo. 2. ad p̃mū. vno mō ac
 cipit̃ p̃ omni p̃ se subsistente. ⁊ hoc mō
 excludunt̃ ab eius rōne nō solū acciden
 tia ⁊ forme m̃ales sed etiam partes sub
 stantiaz. ⁊ sic loquit̃ p̃hylo. de hoc ali
 quid probatur ex his qđ p̃ma suba signi
 ficet hoc aliquid. qđquid significat̃ p̃ se
 subsistens cōpletū ī sp̃e significat hoc ali
 quid: s̃z p̃ia suba est huiusmodi ergo tē.
 Scđa ps probat̃ se sube significat̃ subaz
 ergo videt̃ qđ significat hoc aliqd nō tñ
 significant hoc aliqd. qz significant nām
 eōem. que non subsistit nisi ī indiuidu
 is. sic homo significat hūanitatē que non
 subsistit nisi ī particularib⁹ hoib⁹. ter
 tiā partē. s̃z qđ se sube significat̃ q̃le quid
 sic declarat p̃ pulchre sanct⁹ doctor ī tra
 ctatu de nā generis dicens qđ si accipiat̃
 p̃a suba puta aīal sine intentione vniuer
 salitatis nō est p̃p̃rie p̃dicabile nec scđa
 suba sed vt sic est p̃ma suba. q̃ neqz ī
 subo neqz de subo dī. Si vero accipiat̃
 sub intentionē vniuersalitatis sic est scđa
 substantia. Ista aut̃ intētiō vniuersalitatis
 ⁊ q̃ia alia que facit intellectus circa sub/

stantias sunt accidētia. ⁊ id qđ aīal ⁊ alie
 se substantie predicent̃ de subto habēt
 ex hoc qđ p̃ actū rōnis induunt nāz acci
 dentis. dicit ergo p̃hy. qđ sube se signifi
 cant̃ q̃le quid inquātū p̃ actūz rōnis trā
 seunt ī similitudinē accidentis non amitt
 tendo subaz. p̃p̃riā ī rex natura. sed acci
 piendo intentionē vniuersalitatis p̃ quā
 habent qđ sint substantie. s̃. predicabiles d̃
 plurib⁹ ⁊ genera ⁊ sp̃es. Et qz dixerat
 subas significare q̃le qđ. ne quis putet
 ens significare rem de predicamēto q̃li
 tatis hic remouet dicens qđ nō se habēt
 sicut hoc nomē albi. qđ purā qualitatez
 significat vt dictū est sup̃a. sed ideo dīr
 significare q̃le qđ qz significat naturā cō
 mūne p̃trahibile p̃ aliquas differentias.
 maior aut̃ determinatio fit ī genere q̃s
 ī sp̃e nō qđ gen⁹ sit determinati⁹ q̃s sp̃es.
 sed qz gen⁹ plura continet sub se q̃s spe
 cies. ⁊ ideo pōt ad plura determinari.
 Deīn quū dicit (Inest at̃ subijs) ponit
 quartā p̃p̃rietatē sube q̃ talis est. Sube
 nihil est p̃iū hanc conclusionem probat
 p̃hy. nā p̃ime substantie nihil ē p̃trariū
 similr ⁊ se substantie qđ erit hūiz: q̃si
 dicat. nihil ergo sube nihil est p̃trariū.
 deīn quū dicit (nō est aut̃) dicit hāc p̃
 p̃rietatē nō conuenire soli sube qđ p̃bat̃
 sic. Ista nō habet p̃trariū cōuenit quātū
 tatib⁹ ergo nō puenit soli substantie con
 sequētia p̃z antecēdēs p̃bat̃ nā bicubito
 nihil est p̃iū ⁊ denario numero nihil est
 p̃iū. sed ista sunt quātitates ergo quan
 titati nihil est p̃iū. Cōtra hoc arguit īpe
 p̃hy. sic magnū ⁊ parū sunt cōtraria ⁊
 sunt quantitates ergo quātitati est aliqd
 p̃trariū. ¶ R̃ndet̃ ad hoc qđ aliqua signi
 ficant̃ determinatā sp̃em quantitatis vt
 bicubitū tricubitū duo tria quattuor. li
 nea superficies ⁊ his quātitatibus nihil
 est p̃trariū. Alia significat̃ quātitatē inde
 terminate sicut magnū ⁊ parū non. n.
 dicunt determinatam quātitatē. sed pos
 sunt conuenire diuersis speciebus quan
 titatis ⁊ his nihil prohibet esse p̃trariū.

Posset etiā dici q magnū et parvū
nō pprie sunt quantitates s; passioēs quā
titatis sic etiā finitū et infinitū: Vel dici po
test q magnū et parvū sunt relativa cō
tinentia quantitatē et nō sunt ipse quanti
tates. Circa hunc textū phy. queren
dum ē an bene sit dictū q sube nihil est
hūm et etiā q qcquid corrūpitur hēt
hūm ut dicit phy. pmo celi s; suba corū
pit ergo ei est aliqd hūm. Scdo ignis
et aqua hūant et sunt sube ergo vna sba
est alteri hūa. Tercio in omni genere est
vna hūetates. sed suba est vnum gen^o g^o
in suba ē cōtrarietas. Rēspōdet ad hanc
pclusionē scūs doctor li^o qnto phy. lec.
3^a et 11. metaphy. lectiōe 12. duab^o con
clusionib^o qrum pma hec est in suba nō
est hūetates pprie dicta. Pro cuius noti
cia ē sciendū q ad talē hūetate requirun
tur octo pdictiōes pmo q vtrūq; hūo
sit ens reale et pp hoc bonū et malū non
sunt hūa q; malū nō est ens reale. s; est
trū pūatio bōi: Scdo opz q habeāt idē
subz ppinquū vel remotū q dico quia
calor et frigus non possunt esse in eodēz
subto pmo sed i eodē remotō. s. i mā p^a
et iō dixit phy. q hnt idē subm pxiū nī
si alter insit a natura. Tercio requirit in
ppossibilitas simul essendi i eodē subto
q; albedo et dulcedo nō hūant sunt enī
simul in eodē subto ut p3 i lacte. 4° req
ritur q sint sub eodē genere. 5° q maxi
me distent pp q in numeros nō est con
trarietas nullus enī numer^o maxime di
stat ab alio cuz in eis sit ire in infinitum.
6° q talis distanā sit cōtinua q ab vno
in aliud possit esse motus continuus pp
qd due forme substantiales non sunt con
trarie quia nō acquirunt successiue. sed
in instanti. 7° q vtrūq; contrariōz adue
niat enti in actu defectu cui^o forme sub
stantiales non sunt vere contrarie quia
quelibet aduenit puros potentie. s. mae
pme. Ex his patet pma conclusio quia
predictae conditiones nulli substantie
conueniunt maxime octava. Scda con

clusio cōtrarietas largo mō accepta ē i
substantijs. Idanc sic probat phylo. 10.
metaphy. vbiunq; est oppositio duaz
formarum sub eodē genere ibi est ptra
rietas sed in suba est hec ergo et. quia
omne genus diuidit^r duab^o differentiis
oppositis quarū vna respectu alterius ē
ipfecta. Ad pmiū dico q phy. ibi pro
bat celū non esse corrūpibile ex hoc q
nō habet hūū nec cōponit ex cōtrariis
ex quo patet q ad corrūptionē suffic cō
positio ex ptrariis talis nunc cōpositio ē
in substantijs corrūpibilib^o. Ad fm ne
gat maior nā ignis et aqua nō ptrariat
licet eoz forme accidētales. s. calor et fri
gus sunt ptraria. Ad tertiū negat maior
de ptrarietate pprie dicta: sed intelligit
phy. de hūetate accepta largo mō. De
inde cū dicit. (Videt autēz suba) ponit
quintā pprietatē sube q est hec suba nō
suscipit magis et minus hāc pclusionēz
pbat phy. inductive vnus. n. hō nō dici
tur magis hō q; ali^o nec vnū animal est
magis aial q; aliud: sed ista sunt substan
tie ergo suba non recipit magis et min^o
Contra hoc arguit sic phy. suba pma ē
magis suba q; sa ergo suba suscipit ma
gis et min^o pntia p3 et antecedens supra
ē pbatū. Rēideo q;uis ista qntio non sit
pntis speculatiōis dicā trū aliqd breuiter
et clare quantū possuz. Sciendū est igit^r
q oīs forma tā substantialis q; accidētal
dat esse ei cui aduenit s; differenter. nāz
alique forme accidētales dant esse iper
fectus. nā pfectius esse suis subis et pp
hoc dñr habere latitudinē forme autēz
substantiales dant esse eodē mō semper
subis suis Dico pmo q aliqd subz dici
fm magis et minus nō est aliud q; ipm
participare formā fm perfectius vel im
perfectius esse et q; substantialis forma
non dat perfectius et imperfectius esse iō
fm ipsam. Ad denominat aliqd magis
et minus dicit ergo phy. q suba non su
scipit magis et minus non ad hunc sen
sum q vna suba nō sit perfectior alia s;

quia una non magis participate nāz sue
 spēi aut substantie q̄s alia: siue quia fin
 ipsum non denominatur aliquid magis
 vel minus et sic exponit hunc textus san
 ctus doctor in prima parte questione
 93. articulo 3°. ad. 3. Sciendum est autē
 ut dicit idem sanctus doctor partim p^o
 sententiar. di. 8. q. prima in expositione
 littere partim in questionibus de poten
 tiā. q. 7. arti. 7. ad. 3. q̄ quattuor modis
 possunt aliqua dici fin magis et minus.
 vno modo q̄tum ad formam partici
 patam. et hoc est quādo forma fin quā
 aliquid denominatur hēt pfectius esse in
 vno q̄ in alio et nūc pfectius et postea i
 perfectius esse in eodē quomō dī aliquid
 magis vel minus albū et hic modus re
 perit tū in accidentalibus formis. non
 enī in oibus sed maxime in qualitatib⁹
 siue hēant p̄trariū siue nō. nā aer dicitur
 magis vel min⁹ lucidus q̄nīs luminī sit
 p̄riū et tale magis et min⁹ nō variat spēs.
 Secundo dī magis vel minus quantū
 modū participādi et nō quantū ad rē
 participatā fin quez modum angelus
 dī magis intellectualis q̄s hō. Tertio dī
 magis vel min⁹ id quod de vno dī fin
 essentia et de alio p participationē. quar
 to dī magis et minus. q̄n aliquid ē tale
 formaliter et aliud ē tale eminentiori mo
 do. sicut sol ē eminentiori mō calidus q̄
 ignis. et isti tres vltimi modi reperiunt^r
 etiam in substantijs dicit enim deus ma
 gi ens q̄s homo q̄ ē ens per essentiam
 homo autem per participationē nec hī
 tres modi variant substantiam aliā nota que
 pertinent ad remissionē et intensiōē for
 marū forte dicitur i loco suo deo duce
 et vite comite. Ad argumentum respō
 sum ē supra q̄ substantia quod ad generā
 cam rationem substantie non magis di
 citur de prima q̄ de fa sed quantum
 ad actum subal^r accidentalis. deinde cū
 dicit (maxime vero sube propriū in vi
 detur) ponit sextā proprietatē sube que
 ē ista. maxime propriū ē sube s̄z sui mu

tationē esse susceptiuit^r p̄iorū pro cuius
 conclusionis noticiā dico tria primo ut
 inquit Burleus q̄ si maxime pōt acci
 pi dupliciter vno modo ut ē aduerbiū
 et tunc ē sensus q̄ inter omnes proprie
 tates substantie ista maxime conuenit ei
 sed hic sensus non videtur conueniēs ei
 quia non esse in subo videtur potissima
 proprietas sube. Alio modo accipit nō
 ininaliter. et est sensus q̄ ista proprietas
 cōuenit ei que maxime ē substantia cuius
 modi ē substantia p̄ma et q̄ sic intelligat
 phy. p̄z ex processu quem facit in lra di
 cens q̄ hoc est propriū illi substantie
 que idē numero inanens recipit i se cō
 traria esse autem idē numero cōuenit
 substantijs primis et non secundis. Di
 co sō q̄ recipere contraria contingit du
 pliciter ut dicit sanctus doctor i questio
 nib⁹ dī veritate vno mō i potētia ad et sic
 substantia habet contraria q̄ est in potē
 tia ad recipienda contrarias qualitates.
 Alio mō in actu et hoc dupliciter. Vno
 modo fin esse perfectum et sic ē impos
 sibile q̄ duo contraria sint actu in eodē
 subiecto. Alio modo fin esse imperfe
 ctum et sic possibile est: nam i coloribus
 medijs ē albedo et nigredo fin esse re
 missus et in tepido ē calor. et frigus. Di
 co tercio q̄ substantiarum aliqua ē incor
 ruptibilis sicut sunt corpora celestia. Ali
 qua ē corruptibilis sicut sunt alie substā
 tie corporee. Substantia incorruptibilis
 non potest recipere contraria. quia non
 est susceptiua peregrinarum impressio
 num ut dicit philosophus primo me
 thauorum. Est ergo sensus conclusio
 nis q̄ propriū est substantie primo
 corruptibilis esse susceptiū contrario
 rum successive fin sui mutationem. ita
 q̄ nō recipit contrarias formas nisi trā
 mutetur de vna in aliā et ad hunc sen
 sum ista proprietas est conuertibilis cuz
 substantia quia conuenit omni tali sub
 stantie et nihil est aptum recipere con
 traria nisi sit talis substantia. Contra

*M. 129
Magnifico*

hoc arguit primo. Esse susceptum con-
 trarium puenit superficie cum eade su-
 pericies nunc sit alba et postea nigra. er-
 go non puenit soli sube. Secundo ignis non
 potest transmutari de calore in frigus et
 ignis est suba. ergo non ois suba est susce-
 ptua priorum. Tertio arguit ipse phi ibi
 (nisi quis fortis) oratio et sensus sunt su-
 ceptua priorum: sed iste non sunt sube
 ergo hec proprietates non puenit soli sube
 minor p: maior probatur eadem oratio
 et eadem opinio est vera et postea falsa:
 sed verum et falsum sunt priora. ergo ois
 et opinio sunt susceptua priorum. Ad pri-
 mum respondet. s. d. in questionibus de
 virtutibus. q. 4. art. 7. q. accidens tripli-
 ter comparatur ad subm. Unomodo tanquam ad
 id quod prebet ei stabilitamentum: cum. n.
 accidens per se esse non possit: opz q. stabi-
 limentum cuiuslibet accidentis sit ab eo cui
 puenit esse per se huiusmodi at est sola suba.
 Secundo comparatur accidens ad subz
 sicut potentia ad actum. Subm. n. reci-
 pit in se accidentia recipere autem est proprie-
 tas potentie. et ideo subz se habet ut po-
 tentia et accidens est actus et forma suba.
 Tertio comparatur ad ipsum ut effectus
 ad causam. nam subm est causa acciden-
 tis. Si enim sint accidentia per se: ut sunt
 proprie passiones sic causantur a principi-
 is essentialibus species si vero sint accide-
 tia communia causantur a principiis indi-
 vidui. p. primo modo sola suba est susce-
 ptua quia cum sola suba habeat esse per
 se ipsa sola dat subm accidentibus et hoc
 modo intelligi dicitur hic textus philosopho. Se-
 cundo autem et tertio modis unum acci-
 dens potest esse subm alteri: quia unus
 est in potentia ad aliud: sicut superficies
 ad colorem. et similiter unus est causa al-
 terius: p. calor et humiditas sunt
 causa saporis: vel potest aliter responde-
 ri: q. superficies non est proprie suscepti-
 ua priorum. sed est id quo mediante suba
 recipit qualitates contrarias. ita q. superfi-
 cies est magis ratio suscipiendi contraria

quam ipsa recipiat. Ad secundum respondet philosopho. In
 post predicamentis ubi diffiniens contra-
 ria dicitur q. contraria sunt que vicissim habent
 fieri circa idem subm nisi alterum insit a na-
 tura. Ex quo patet q. prima suba potest
 transmutari de uno prior in aliud quando
 nullum priorum inest ei naturaliter. calor enim
 inest naturaliter igni: et ideo non potest transmu-
 tari de calore in frigus. Ad tertium respon-
 det philosopho: et circa hoc duo facit scilicet q. ne-
 gat maiorem: quo ad duas eius partes qua-
 rum una est q. opinio et ois modo sunt
 vere et modo false secundum sui mutationem.
 Circa quod est sciendum q. verum et falsum
 sunt in solo intellectu proprie et principia-
 liter quia sunt in eo solo tanquam in cognoscenti-
 te verum et falsum. Sunt et in rebus tan-
 quam in rebus veris: que tamen res non dicuntur
 vere nisi secundum q. conformantur intelle-
 ctui. Sunt et in oratione et opinione non
 quidem formaliter: sed tanquam in signo. Ex
 quo patet q. oratio dicitur vera non denomina-
 tione intrinseca sed extrinseca. sicut etiam
 medicina denominatur sana sicut a sanita-
 te que est in aiali et similiter vana: in hu-
 iusmodi autem variatur denominatio ex so-
 la mutatione rei signate: dicit etiam philosopho
 q. oratio et opinio vera non efficitur fal-
 sa per mutationem ipsius orationis: sed ex
 mutatione rei. Nam ista oratio scripta.
 Socrates sedet est vera ipso sedente: et est fal-
 sa eo non sedente. Dico secundo pro exposi-
 tione textus q. opinio vocatur in hoc lo-
 co versus ab Aristotele. quia opinio est con-
 clusio syllogismi dialectica que non cogit
 intellectum sed facit apparentiam. Dico
 tertio q. tripliciter contingit mutare ali-
 quam opinionem. uno modo ex mutatio-
 ne rei. ut dicitur hic in littera: Secundo per obli-
 uionem. Tertio propter rationem in con-
 trarium sicut si opinor terram esse maio-
 rem sole. et sit ratio concludens oppositum
 que mihi appareat efficax mutabo opi-
 nionem. In hoc itaque consistit prima so-
 lutio. q. ois et opinio non dicitur nec vere
 nec false secundum sui mutationem: sed ex mu-

ratione rei. nam ex eo qd res est vel non
est dicitur oratio vera vel falsa. Contra istam
propositionem arguitur sic. Oratio potest esse
vera re non existente: ut patet nullo homine exi-
stente. ista est vera: homo est animal: ergo oratio
non dicitur vera ex eo qd res sit vel non sit.
Ad hoc potest dari multiplex solutio. Primum qd
multis modis dicta propositio potest ex-
poni. Primum qd per rem esse non intelligi-
tur actualis eius existentia: sed qd ita sit ex
parte rei qd predicatur conveniat subie-
cto sicut per propositionem signatur: unde
nulla rosa existente. hoc predicatur sub
convenit huic subiecto rosa: et ideo ista pro-
positio est vera rosa est subiectum: siue rosa sit
siue non. Secundo exponitur sic qd ad veri-
tatem propositionis oportet rem esse aut in suo
effectu vel in suo simili saltem in se. Et
propterea hec est nulla rosa sit in rerum natu-
ra quia tamen est species intelligibilis est in intel-
lectu. ideo ista non est vera rosa non est
subiectum. Tertia expositio est qd duplex est pre-
dicatum rei: nam aliquod est predicatum ef-
ficientiale subiecto vel saltem per se conne-
niens ei ut propria passio et de talibus pro-
positionibus in quibus annuntiant talia pre-
dicata non intelligit philosophus: quia possent esse ve-
re siue res sit siue non sit. Alia sunt predica-
ta que non sunt de essentia subiecti: ut in
ista propositione homo est albus: vel in
ista homo est. nam esse actualis existentie
non est de essentia alicuius creature. et de
his loquitur philosophus. ut patet ex exemplis que
ponit. Deinde quum dicitur (Siquis autem
tem et) negat aliam partem eiusdem mi-
noris. dicens qd opinio non recipiunt
in se contraria eo qd verum et falsum non sunt
in orationibus formaliter et subiective ut
dictum est: ipsa autem subiecta suscipiunt contra-
ria formaliter. C. Propter regulam quaz
in hoc cap. ponit philosophus. dicens ex eo qd res
est vel non est dicitur oratio vera vel falsa
Insurgit dubitatio: an propositiones primi et
secundi modi preteritis sint vere et rebus
non existentibus. puta iste: homo est ani-
mal: homo est risibilis: et videtur qd non.

Primo quia ut dicitur secundo per hyerme-
nias a tertio adiacente ad hoc est bona con-
sequentia. quia ex parte predicati non est di-
stractio nec diminutio. sed in ista propo-
sitione homo est animal non est distractio nec
diminutio: ergo bene sequitur homo est hoc po-
nitur qd nullus homo sit. ergo et c. Secundo nul-
lo homine existente eis homo est mortuus
ergo nullus homo est animal. tenet propositio quia
mortuum tollit et destruit rationem anima-
lis. Tercio si homo est animal: ergo est animatus
ergo anima est corpori unita: sed nullo ho-
mine existente. anima non est corpori unita.
ergo et c. due prime propositio patent minor
probatur accidentia per accidens non con-
veniunt universalibus nisi per particula-
ria: sed copulatio est accidens per accidens. er-
go non convenit universalis nisi mediante
particulari: sed nullo homine existente par-
ticulares homines non sunt. ergo et c. Quar-
to. si nullo homine existente homo est animal:
ergo et ista est vera aliquis homo est animal:
sed hoc est falsum: quia eius contradictoria est ve-
ra que est ista nullus homo est animal cum nul-
lus homo sit: prima propositio patet ex modo
arguendi quo usus est philosophus supra in isto
cap. dicens animal predicatur de homine ergo
predicatur de aliquo homine. Quinto dicit
philosophus in secundo posteriorum qd non potest sciri
de aliquo quid sit nisi sciatur an sit: et scia-
tur rem esse: quod queritur per quoniam an est.
ergo nullo homine existente non potest sciri quid
sit quum non sciatur ipsum esse. Sexto so-
la prima veritas est eterna. ergo hec non
fuit si vera homo est animal. propositio patet. antee-
des est sancti Thome. prima parte quod est. xvi.
et quoniam prima de veritate ar. Septimo
ex hoc sequitur qd si deus non esset adhuc
esset verum dicere deus est: sed hoc est fal-
sum. ergo et c. falsitas propositio patet quia alias con-
tradictoria essent simul vera. fuisse due de-
us est: deus non est propositio probatur quia esse
est de essentia dei. Octavo si in casu homo est
animal. ergo et fortis est homo. sed hoc est
falsum. ergo et c. propositio patet quia sicut animal
est de essentia hominis ita homo est de essen-

ita fortis, falsitas pñtis probatur. si fortis
 est homo ergo est suba: s; hoc est falsuz:
 ergo &c. consequentia p3 falsitas pñtis
 probatur si est suba: ergo aut prima aut
 secunda sed non est suba prima neq; se-
 cunda: ergo &c. maior p3 a sufficienti di-
 nitione. minor probatur q; enim non sit
 suba secunda: p3 q; non est species neq;
 genus nec differentia. q; non sit suba pri-
 ma prima probatur. omnis prima suba
 materialis est hic & nūc sed fortis ē suba
 materialis & non est hic neq; nūc in casu
 posito ergo non est suba. ¶ Rādeo in
 ista questione facio tria. primo declarabi-
 tur quid significant iste propositiones. se-
 cundo rñdebitur ad quesitum. tertio sol-
 uam argumenta in oppositum. Quantū
 ad primam premitto duo. primum est in
 omni propositione affirmative vera op3
 q; subm & predicatum significant idē ali-
 quo mō fm rez & diuersum fm rōnez
 hoc p3 tam in propositionibus que sunt
 de predicato accidentali: q; in his q; sunt
 de predicato substantiali: manifestuz est
 enim: q; homo & albus sunt idē subo &
 differunt ratiōe. Alia. n. ratio hominis:
 & alia est ratio albi. similiter cu3 dico ho-
 mo est animal illud idem qd est homo ē
 etiam animal. in eodem. n. supposito est
 nā sensitiua a qua dicitur animal & natu-
 ra rationalis a qua dī homo. vnde in illa
 propositione subm & predicatu3 sunt idē
 supposito & differunt ratione: sed & in p-
 positionibus in quibus idem predicatur
 de se ipso. hoc aliquo modo innētur in
 quantuz intellectus id quod ponit a par-
 te subiecti. trahit ad rationem suppositi.
 quod vero ponit a parte prediati trahit
 ad naturā forme suppositi existentis s; q;
 dicitur q; prediata tenent formaliter
 & suba materialiter. huic autem diuersi-
 tati que est fm rationem correspondet
 pluralitas subiecti & prediati. idēptitatē
 vero rei significat intellectus p ipaz com-
 positionem prediata sunt sancti. T. pma
 parte. q. 13. arti. vltimo. ex qbus p3 esse

dītam inter propōnes de predicato acci-
 dentali. & de predicato essentiali: nā. ppō
 in qua predicatu3 accidit subo: prediati
 accidit subo inquantuz importat vnitatē
 ipsius accidentis cum subo: que quidez
 est ex hoc q; accñs subito inheret. q; esse
 non pōt nisi subm sit in rez nā: in propō
 nibus aut de predicato essentiali copula
 verbalis importat vnitatem non ex eo q;
 tale predicatum subo inheret. s; q; idē3
 sunt & idē significant: nā3 hō significat ani-
 mal: est. n. aīal rōnale: & ideo vbi est vni-
 tas sine idēptitas subo propositio est vera
 q; adequate hoc significat: siue subm sit
 in rez nā siue nō. Q; non ea q; diximus
 sint de mente pñy. p3 ex his que dicit tū
 in primo tu3 ē in secundo libro perhyer-
 mentas vbi dicit q; verbuz est significat
 compōnez quādam quas sine extremis
 nō est intelligere. dicit ē in propositioni-
 bus compositis. i. in quibus predicatu3
 est Tertium adiacens significatur vītas
 copulationis prediati cum subiecto. cui
 veritati accidit predicatum aut subm sit
 actu vel conceptu vel in effectu. non enī
 talia accidunt subiecto & predicato in quā-
 tum inter se copulant s; sufficit ad verit-
 tate3 propōnis q; habitudo copulationis
 sit necessaria. & p pñs vera. quomōcūq;
 sumant extrema qd qdem ptingit in p-
 pōnibus primi modi pñtatis in quibus
 idē est subm & predicatum: & sūt in pro-
 positionibus secūdi modi in qbus pdi-
 catū psequit ad subz. ¶ Premitto scđo q;
 esse triplr dī. vno mō fm q; significat q-
 ditate prout dicimus diffinitionē ēē orō-
 nem indicantē esse rei. Alio mō dī esse
 ipse actus eēntie sic vīuere qdem esse vī-
 uentibus est actus aīe. non qdē actus se-
 cundus s; actus pñus. Et hoc significat
 ppōnes simplices in qbus pdiatur est
 fm adiacens vt cum dico hō est: albus
 est: rosa ē. Tertio dī esse q; significat ve-
 ritatem compōnis in ppōnibus: fm q;
 esse dī copula. quod quidez esse vt inqt. s.
 Tho. quolibeto. 4. arti. 3. non ē aliquid

Pro Saeculis
 vide Petrum
 i. p. 1. cap. 9.
 in 7. circa

In rerū nā: sed tū in actu aīe componen-
tis ⁊ diuidentis. hoc autē esse potest attri-
bui oē ei de quo potest propō formari si-
ue sit ens sine priuatio entis. Dicim⁹. n.
entitatem esse. ⁊ qd nō ens ē non ens. In
his ergo propōnibus hō est aīal hō est
risibilis est non significat essentia: q: hoīe
corrupto nullibi est essentia hoīs. non ē
significat actuale existere sed dicit verita-
tem ppositionis siue copulatiōis predi-
cāti cum subiecto. Dicunt et aliqui ex iu-
nioribus qd est accipit dupliciter vno mō
vt significat actum existendi. i. accidentale
existere. ⁊ sic nullo hoīe existente ista p-
positio non est vera homo est aīal. Alio
modo vt dicit actum significatum. ⁊ sic
est nā: nāz homo sp significat aīal siue sit
in rerū nā siue non. Illis premīssis re-
spondeo vel questū affirmatiue qd ppo-
sitiones compositae cathegorice affirma-
tiue de inesse. nullo modo equivalentes
ypotheticis vel modalibus non habentes
implicationes ex parte subī potissimō cō-
tingentem ⁊ accidentalem vel impossibiles
quorū predica conueniunt subīis in pri-
mo vel secundo mō per se ita sunt per-
petue veritatis et subiectis non existentib⁹
bus. Dico compositas ad excludendū
simplices vt cum dī homo est: Dico af-
firmatiuas q: semp negatiue sūt false. vt
iste homo non est aīal. Dico cathegori-
cas q: aliquae ypothetice eēnt false vt iste
homo est aīal ⁊ homo currit: q: ad veri-
tatem copulatiue. opz quālibet partez es-
se veram. Dico de inesse q: ista moda-
lis est falsa homo ptingenter est animal.
Dico non equivalentem ypothetice pp
istas hō qui currit est aīal. qñ homo cur-
rit est animal. Dico non habentes impli-
cationem contingentem vel impossibile
pp istas homo albus est animal. homo
irrationalis est animal. probo autē dictaz
conclusionem pmo. Omnis propō scita
est vera ⁊ necessaria vt p3 primo poste-
riorum: sed nullo hoīe existente angelus
⁊ deus sciunt istam propōnem homo ē

animal. ergo ipsa est vera vel necessaria.
Ad hoc respondent aliqui qd hec propo-
sitiō nō est necessaria nisi sub adiunctione. i.
posita constantia subiecti. nec aliter scitur
ab aliquo intellectu. Contra sequitur ex
hac responsione qd ista propositio homo
sedet esset eque necessaria: sicut ista hō
mo ē animal. q: etiam ista homo sedet ē
necessaria sub conditione posito qd sede-
at. Respondebitur forte negando con-
sequentiam q: homo potest esse dato qd
non sedeat non autem potest esse nisi sit
aīal Contra saltem seqtur qd ista eēnt eque
necessaria homo existit q: non potest es-
se nisi existat. C Secūdo arguo ad idēz
nullo homine existente ista est vera hō
mo ē homo. ergo etiam ista hō est aīal
pñā p3: q: animal includitur in ratione ho-
minis antecedens probatur: tūm q: nul-
la ē verior: predicatio qñ qñ idem predi-
catur de se ipso. tūm ē q: ista semper est
vera negatio est negatio: ergo ⁊ iste ho-
mo est homo. p3 pñtia: q: in vtraz idē
dicitur de se ipso antecedens probatur.
plus videtur ista esse neganda negatio ē
ens qñ ista negatio est negatio: sed prima
conceditur ergo secūda: pñā p3 cum ma-
iori: minor ē philosophi qñto metaphy-
sice particula secunda dicentis sic. quedā
dicuntur entia q: sunt sube ⁊ quedaz q:
passiones: ⁊ quedaz q: accidentia: ⁊ que-
dam q: sunt via ad subāz aut ad relatio-
nem: aut q: sunt non ens aut q: negant
aliquid accidentium ad subam vbi com-
mentator dicit cōmento secundo. Illud
etiam qd est priuatio entis dicitur ens. ⁊
paucā subdit. dicitur etiam ens illud qd
existit in subā. ⁊ hoc est cōe ceteris predi-
camentis. Et quemadmodum ens dici-
tur de omnibus istis ita ē dī de affirma-
tione ⁊ negatione. p3 ergo ex textu phy-
losophi qd ex snia cōmentatoris qd de il-
lo qd non ē aliquid in rerū natura predi-
catur ens ergo multo magis idē predi-
catur de se ipso siue sit in rerū nā siue nō.
C Tertio oē mediū alicul⁹ vē pditionat

sine alicui processui necessarii est necessarium cuius ratio est quia processui necessarii siue demonstrationis non est nisi ex necessariis ut dicitur primo posteriorum sed ista propositio homo est animal est medium processui necessarii et nullo homine existente te ergo nullo homine existente est necessaria: minor probatur omne medium alicuius vere conditionalis est medium processui necessarii cum omnis vera conditionalis sit necessaria sed ista propositio homo est animal est medium vere conditionalis ergo et cetera minor probatur nam nullo homine existente angelus posset formare istam conditionalem homo currit ergo animal currit vel sic si homo currit animal currit quod conditionalis est vera tenet ratione istius propositionis homo est animal. Quarto arguo sic. Dicit philosophus in secundo periermenias quod nulla negatio est vera nisi per accidens eo quod reducit ad affirmatiuam potest maxime vero ad illam in qua idem predicatur de se ipso unde veritas istius bonum non est malum reducit ad veritatem istius bonum est bonum sed nullo homine existente ista negatio est vera homo non est asinus ergo reducit ad veritatem istius affirmatiue homo est homo. Quinto arguitur per contradictoria istum homo est homo est falsa in casu quod nullus homo sit ergo ipsa est vera: patet patet quod si unum contradictorium est falsum reliquum est verum: antecedens probatur hec est falsa nullus homo est homo: et hec est sua contradictoria quod vniuersalis negatio et particularis siue indefinita affirmatiua dicuntur maior probatur. Nam si nullus homo est homo ergo homo non est homo: hoc consequens est falsum ergo antecedens patet patet quod ad veritatem vniuersalis sequitur veritas eius indefinite falsitas consequentis probatur. Nam ad istam homo non est homo sequitur ista homo est non homo per illam regulam patet a negatiua de predicato finito ad affirmatiuam de predicato infinito est bona patet. Tunc ultra homo est non homo ergo non homo est homo per conuersionem simplicem his concessis tunc ex

conuersa et peruertente quod ab aduersario concedunt arguitur sic. Nam homo est homo et homo est non homo ergo homo non est homo quod erat probandum. Tandem conclusionem tenet Linconiensis commentis 4°. 6°. et 7° et dominus Albertus in post predicamentis ca. nono. ubi sic ait secundum Aniceta et Algazel et Alpherabiu et veritatem quam predicatum accipit in ratione huiusmodi talis propositio vera est sine de existente siue non existente siue n. homo sit et animal siue homo non sit nec animal: semper ista est vera homo est animal. Et post pauca subdit cum n. dicitur homo est animal sufficit ad veritatem propositionis substantialis ordinatio predicati ad subiectum. Et ite post aliqua subdit et si queratur in quo fuit illa rerum ordinabilitas quam non erat res dicendum est quod fuit in ipsis rebus rationibus si autem de illis rationibus ulterius queratur dicendum est quod fuerint in sapientia creantis et ordinantis Sanctus et Thomas prima parte. q. 77. dicit id quod per se inest semper et inseparabiliter sed animal per se inest homini ergo semper et inseparabiliter inest ei. Constat ergo tunc rationibus tunc auctoritate prestantissimorum philosophorum eiusmodi propositiones esse perpetue veritatis ipsis etiam rebus non existentibus et corruptis. Ad argumenta vero que contra hanc veritatem adducte sunt respondebimus. Ad primam quod quis illa regula philosophi teneat in predicatis per accidens non tamen in predicatis per se unde bene sequitur homo est currens ergo homo est: non autem sequitur homo est animal ergo homo est. Dico igitur quod licet non valeat in terminis distrabentibus a 3° adiacente ad 2um puta est homo mortuus ergo est: valet tamen in terminis essentialibus respectu eiusdem termini non distracti puta est homo mortuus ergo est homo. Ad secundum et tertium respondeo simul in quorum altero de viuo altero de mortuo arguitur quod enim ens dicitur quod de ratione hominis est esse animatum hoc ideo habet veritatem quod de ratione hominis est viuens quum sit ergo ad animal et per patet etiam

ad hoīem. Videndum est igitur quod vi-
uens sit genus ad aīal et ad hoīes. Hoc
enī nomen vita. vt. d. s. Tho. prima. p.
q. 16. impositus est ab opatione qua res
aliqua seipsa monet siue ab actu qui est
actus pfecti. vt intelligere et sentire et vel
le siue motu qui est actus imperfecti est
aut impositum ad significandū essentia
siue nām aut qditatez que talis est qd ei
non repugnat inonere seipm. Aliqñ igit
accipitur vita pro nā cui puenit seipsum
monere. Et sic viuens vt denoiatur a vi-
ta hoc mō accepta est de rōne hoīs. Ta-
lis. n. vita hoīs est ipsa humanitas s; hoc
vita non dicit actualē vnionem aīe cum
mā s; significat essentia rei et vnēs ab ea
dictū predicatur de re qditatue. Ador-
tuum āt vt opponit talī vite non puenit
hoī nullo hoīe existente. imo nullo hoīe
exīte hō est viuens hoc mō sicut ēt est
aīal. Scdo accipitur vita pro esse qd dat
aīa rei aīate et hoc non pōt esse siue vnō
ne aīe ad mām s; viuens vt dī ab hac vi-
ta nō est: igit nec predicatur qditatue. s;
fit pdicatū subale. nam esse sube reducī
ad gen^o sube sicut esse accētis. Actus. n.
et potentia sunt in eodē genere: et de hoc
dicit pbs in scdo de aīa: q; viuere viuētī-
bus est esse. Adortuuz aut qd opponit
huic vīe non dītrahit rōnem aīalis nec
viuētis vt est gen^o ad aīal. Tertio accipi-
tur vita pro opatione rei viuētis vt nutri-
re gñāre sentire intelligere et hīc hōc
mō predicat accētālī. Ad 4^m conce-
dunt aliq q sicut ante mundi creationez
ista erat vera hō est aīal. Ita ēt ista aliq
hō est aīal et eius pdictoria erat falsa que
est ista: nullus hō est aīal. et fili ista est ve-
ra Adā est aīal q; ad veritatem particu-
laris sequitur veritas alicuius singularis
Contra si aliquis hō est aīal ergo vel iste
vel iste est aīal: s; nullo exīte nec iste nec
iste est aīal quū nullus sit q possit de mō
strari. Cōfirmat q; s. Tho. in 3°. sen.
dicit q xps in triduo nō fuit hō. Rñdeo
negat minor q; et si nullus esset demo-

strabilis ad sensum esset tñ demonstrabi-
lis ad intellectum. Ad pfirmationez dico
q. s. Tho. itelligit xpm. in triduo nō fuit
se hoīem actu exītem vel pro xpo intel-
ligit suppositū diuinum et est sensus q si
u^o dei in triduo nō erit hō. Ad 5^m ne-
gatur pñā. q; pbs ibi loquitur de qōni-
bus ideo in inquirendo qditatem rei qd
an est precedit qōnem qd est: quo habi-
to et scito non opz rez existere: sicut habi-
to siue non est necesse hñe ea que sunt ad
finem. Ad 6^m negatur pñā q; tales p-
positiones fuerunt ab eterno vere in itel-
lectu diuino qui solus ē eternus. Ad
7^m. dico illam pñiam tenere ualr quū
enīz aīens sit impole non est mfrū si ad
ipm sequitur quodlibet. Ad 8^m. con-
cedo q sicut ista est vera hō est aīal. ita
et ista fortes est hō siue sit fortes siue non
sit. Ad improbationē negatur scda pñā:
q; diuisio sube primam et secundam accē-
dit ipsi sube. Esse. n. subam primaz est ef-
se indiuiduum et esse subam scdam ē ef-
se genus vel spēm quas qdem mentio-
nes pstat per accēs conuenire sube quū
ei nō pueniat nisi p opationē intellectus.

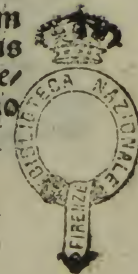
Quantitatis est. Post capitū-
lū de suba tractat mō de quā-
titate. Circa quod tria princi-
paliter facit. Primo tractat
de quātitatibus per se. Scdo de quāti-
tatibus per accēs ibi. Proprie āt. Ter-
tio assignat pprietatez quātitatis ibi. Au-
plus vero tractat autē de quātitate post
subam vt inquit. s. doctor in tractatu de
nā generis q; inter oīa accētīa ipsa est p-
pñior sube: sicut. n. suba est diuisibilis
in partes essentielles. s. in māz et formas.
Ita qñtitas est diuisibil in ptes eiusdez rō-
nis. Apparet āt ex processu pby q p sup-
ponitur vnā diuisionem qñtītatis que est
ista. Quantitatū aliqua per se: aliqua vō
p accēs. Pro cuius diuisionis noticia ē
sciendum: vt dicit. s. Tho. in. q. i. de vir-
tutibus. ar. ii. q; sicut ex hijs q sunt mā-
gis nota nobis deuenimus in cognitionē

innotum: ita ex his q̄ manifeste cogno-
scimus noiantur minus nota. Est autē
valde nota nobis co:poꝝ augmentatio
quā eaz sensu p̄cipiamus ⁊ q: dicuntur
co:pora augeri q̄n acgrunt p̄fectaz quā-
titatem ideo nomen augmenti translātū
est ad significandū p̄fectam acq̄sitionē
alicui⁹ forma: ⁊ s̄lī ip̄a forme p̄fectio dī
quedā quātitas p̄fectionis. ē si nō sit de
nā quātitatis s; qualitatis ⁊ hēc quātitas
p̄fectionis p̄ter istā est alia q̄ dī quāti-
tas v̄tutis. ⁊ attendit penes aliqd ab ea
extrinsecū puta penes substantia. v̄bī ḡra. il-
le dī h̄e maiorem v̄tutez qui pōt ferre
maius pondus. aut plura pondera. nec
de his duobus modis loquitur p̄hs ī isto
cap. Tertia est quantitas dimēsiua: Aliq̄
enī est dimēsiua p se cuiusmodi sunt spe-
cies q̄s enumerat p̄hs: Alia est dimēsi-
ua per acc̄s vt albedo ⁊ nigredo ⁊ alie
h̄mōi q̄litates que extendunt ad extēsi-
onem sup̄ficiei. Sciendū tñ q̄ ī h̄mōi for-
mis rep̄itur duplex quātitas. vna ē intē-
siua: alia v̄o extēsiua. Quātitas intensiua
est p̄fectio ipsius forme. ⁊ hoc mō albe-
do vnus parui cigni. est maior albedine
vnus magni pietis. q: est intensior ⁊ p̄fe-
ctior: ecōtrario aut. albedo magni pietis
est maior albedine cigni. q: est in maiori
superficie. Proquitur itaq; p̄hs primo de
quantitatibus per se. sc̄do de quantitati-
bus p accidens. Circa primū duo facit
p̄mo ponit duas diuisiones quāti-
tis. Secūdo agit de mēbris diuidētibus
ibi est at discreta. p̄ma diuisio hec est
quātitatis aliud p̄tinuum aliud discretū.
Notanter v̄tutur p̄hs isto relatiuo diuer-
satis aliud. q: he due dīe. s. p̄tinuitas
⁊ discretio constituunt duas sp̄es quan-
titatis essentialiter distinctas. s. quantita-
tem continuam ⁊ quantitatem discretam.
Queritur v̄t ista sit diuisio generis ī
sp̄es ⁊ v̄ q non: primo nullū genus
predicatur de suis sp̄ibus per p̄ns ⁊ po-
sterius: sed quātitas predicat p̄ prius de

quantitate p̄tinua q̄ de discreta. ergo nō
diuiditur in eas tāq; in species. maior p̄
minor probatur. Vis cā est prior effectus
sed continuū est causa quātitatis discre-
te: quū discretum cansetur ex diuisione
ne p̄tinui vt dī tertio physicoꝝ. ergo ⁊c.
Sc̄do nullū genus predicatur deno-
minatiue de suis sp̄ibus. enī predicetur
de eis essentialit̄ ⁊ vniuoce. sed quātitas
predicatur de istis denotiatiue. nam cōti-
nuū est quantū ⁊ discretum est quantū
ergo idē q̄ prius. R̄ideo duabus cō-
clusionibus quaz prima s̄ est. Quātitas
est genus gnāllissimū. hanc sic probo ex
dictis sc̄i doctoris. p̄mo snīaz dist. 17. q.
2^a. cap. 1. Quicqd̄ p̄dicat inqd de disse-
rētibus ip̄e. ⁊ nō h̄z aliqd vniuoce supra
se ē genus gnāllissimū. s; quantitas est
h̄mōi. ergo ⁊c. Minor p̄ ex diffinitione
gnāllissimi. minor p̄bat illud predicat in
quid p̄ qd̄ r̄ndetur ad interrogatiōē fa-
ctam p̄ quid: sed interroganti qd̄ sit linea
⁊ numerus ⁊ h̄mōi. respōdentur q̄ sūt
quātitates ergo quātitas p̄dicat de eis ī
qd̄ q̄ nūc non h̄eat aliqd vniuoce supra
se: p̄. q: illd̄ ēē maxime ens: s; ens nō ē
vniuoce. vt dīe p̄o: p̄bī. 5° ⁊c. Sc̄da
p̄. prima ratio quantitatis est diuisibili-
tas in partes eiusdem rationis. Notantē
dico ratio ⁊ non diffinitio q: quantitas
cūz non h̄eat genus supra se diffiniri nō
potest. Istā conclusionē probat. s. d. vbi
supra ex snīa p̄bī quito metaphysice vbi
dicit q̄ quantū est diuisibile in ea que in
sunt quoz quodlibet est natum esse hoc
aliquid. naz q̄libet pars p̄tinui est p̄tinua
⁊ s̄lī numerus diuidit ī vnitates q̄ sunt
eiusdem rationis. cūz quelibet vnitas sit
vnitas. Ad primū respondet. s. Tho.
ī primo perhyermentias q̄ species post
duplīciter comparari: vno modo inter
se ⁊ sic vna potest esse altera prior ⁊ no-
bilioꝝ. Alio mō ad genus. ⁊ sic equaliter
participant eius rationem. ita est in p̄po-
sito. nam esse diuisibile in partes eiusdeꝝ

rationis. equaliter conuenit p[ri]mo et discre-
to. I[tem] si inter se cōparentur vnū sit p[ri]us
et posterius altero s[ecundu]m diuersas p[re]sidera-
tiones. numerus. n. q[ui] est quantitas dis-
creta est p[ri]or formaliter quantitate con-
tinua. s. l. super Boetio de trinitate. q. 4.
q[ui]nta articulo. 2. ad sextū. n[on] illud est p[ri]us
us formaliter q[uo]d ē simplici et abstracti. si-
cut p[er] q[uo]d aīal est p[ri]us hoīe. sed numerus
ē simplicior quantitate cōtinua: Q[ui] sic p[er]
vnitas est principiu[m] numeri que q[uo]dam
vnitas nihil aliud dicit q[uam] esse indiuisum.
¶ Principiu[m] v[er]o quantitatis cōtinue est
punctus qui sup[er] vnitatem addit positio-
nem in cōtinuo. et p[er] p[ri]ma est compositio:
vt ita loquar et posterius vnitate: et s[ecundu]m
cōtinuū respectu discreti. quantitas v[er]o
continua est p[ri]or numero m[ate]rialiter. q[ui] cō-
tinuum est materia numeri cum ex diui-
sione cōtinui causetur numerus. ¶ Ad
2^m aliqui negant maiorem in quantitate:
q[ui] vt dicunt p[ossu]nt se ipsos denotare. vel di-
cendū q[uo]d linea et numerus et h[uius]m[od]i pos-
sunt accipi dupl[iciter]. sicut et album et quod
libet aliud p[re]teritum de genere accipiūz.
vno m[od]o pro ipsa forma et sic negatur mi-
nor. non. n. ipsa linea est quāta. sed ē quā-
titas. Alio m[od]o pro ipso subo forme et sic
predicatur de eis quantitas denotatiue.
¶ Burleus dicit in denotatione proprie di-
cta signant[ur] sub[ie]ctis habere formam sicut cū
dico sores est albus. i. h[uius] albedinem in
se et hoc m[od]o non predicatur quātitas de
suis sp[eci]ebus. non. n. linea est subim quan-
titatis. s[ed] predicatur de nomiatiue largo
m[od]o accepta et est sensus. linea est quanta
i. h[uius] partes vnus rōnis in quas est di-
uisibilis. ¶ Deinde quū dicit et aliud q[uo]d
dem. ¶ Ponit s[ecundu]m diuisiones que est ista.
Quantitatum aliquę p[ossu]nt ex partibus
habētib[us] positionem. aliquę vero con-
stant ex partibus pōnem non habētib[us].
Dicit. s. d. diuisiones ista esse eandē cu[m]
p[re]cedenti. nā quantitas non h[ab]et pōsi-
tionem est quantitas discreta. quantitas

vero h[ab]et pōnem est continua s[ed] h[ab]et po-
sitionem non pueniat oī quantitati conti-
nue. sed t[ame]n p[er]manētib[us] et ideo nō cō-
uenit ipsa. Vel dici p[ossu]nt vt inquit Gratia-
dens q[uo]d ista est subdiuisio alterius mem-
bri. i. quantitatis p[er]tinue. quor[um] vtriusq[ue] ve-
rum est vt de se p[er] sciendum est q[uo]d po-
sitiō accipitur dupliciter sicut dicit. s. d.
sup[er] Boetio de trinitate. q. 5. articulo. 3.
ad tertium. vno m[od]o vt dicit ordinē par-
tium in loco et sic est vnum predicamen-
tu[m] p[er] se. q[uo]d est predicamentū situs. Alio
m[od]o vt dicit ordinē partū in toto et sic
est de suba q[ui]tatis. vt hic dicit. ¶ De-
inde dicit. Est nunc discreta Jenummerat
sp[eci]es discrete et continue quantitatis. Di-
cens q[uo]d numerus et o[mn]i[um] sunt quantitates
discrete linea vero et superficies et cor-
pus et adhuc locus et t[em]p[us] sunt quantita-
tes continue. Deinde cū dicit. ¶ Partib[us]
et enim numeri arguit q[uo]d n[um]erus sit quā-
titas discreta et intendit talem rationem.
Oīs illa quātitas est discreta cui[us] partes
copulantur ad vnum cōem terminum.
sed numerus est quantitas cū ei conue-
niat esse diuisibile eiusdem rōnis in quo
consistit ratio quantitatis vt dictū est su-
pra et eius partes nō copulantur ad vnū
cōem terminum. ergo et c. maior p[er] ex
ratione discrete quantitatis. ¶ Pro notitia
minoris est sciendū q[uo]d ille terminus di-
citur communis qui est principiu[m] vn[us]
us partis et finis alterius. vt patet in tem-
pore: nam idē instans quod est finis p[re]-
teriti est et principiu[m] futuri. Et in linea
idē punctus qui est finis p[re]cedentis
partis lineę est et principiu[m] sequentis.
Constat autē q[uo]d hoc non reperitur in na-
mero nam quinq[ue] et quinq[ue] ex quibus
resultant decem non copulantur ad ean-
dem terminum. cum illa vnitas: que est
finis vnus quinarij non sit principiu[m]
alterius. Idē patet de septē et tribus
ex quibus etiā causatur numerus de-
narius. Ubi notanda sunt duo. ¶ Primo

qđ dico quatuor: scilicet septem et octo pos-
 sunt accipi duobus modis. vno modo for-
 maliter. et sic sunt distincte species numeri di-
 uise in numerum denarium. et sic ipsi non
 constituunt sed sunt species distincte. Unde
 et philosophus dicit in septimo metaphysice quod sex
 quod non sunt his tua sed semel sex. Alio modo
 accipitur materialiter. scilicet quantum ad suas unita-
 tes precise. et sic constituunt. nam in ipso nu-
 mero denario sunt septem unitates et po-
 test hoc et tres. Secundo notandum quod aliqui
 partium numeri sunt aliquote. et aliqui
 non: partes aliquote sunt ille que aliquo-
 tiens sumpte reddunt precise ipsum totum:
 sicut se habet quinque respectu decem: par-
 tes non aliquote sunt que aliquotiens sum-
 pte non reddunt precise summi totum. sed
 aut magis aut minus. cuiusmodi sunt se-
 ptem et tria. respectu decem et ideo philosophus
 explicauit de utrisque partibus. **Q**ue-
 ritur utrum numerus sit aliquod vnum
 per se et verum quod non. Id quod est vnum agre-
 gatione non est vnum per se sed per accens sicut
 per in acervo lapidum. sed numerus est
 huiusmodi. cum non sit aliud quam aggrega-
 tio unitatum ergo non est vnum per se.
Respondeo in ista questione facias duo.
 Primo declarabo que sit ratio numeri.
 Secundo dicam ad quesitum. Quantum ad
 primum. dico quatuor. Primo quod nume-
 rus accipitur dupliciter: vno modo pro nume-
 ro abstracto. ut duo tria quatuor qui de
 abstractus. quod consideratur per abstractio-
 nem a rebus quibus tamen potest applicari: et ta-
 lis numerus non est nisi in apprehensio-
 ne anime numerantis. Alio modo accipitur pro
 numero qui est in rebus causatis ex agre-
 gatione unitatum quem dominus Albertus
 appellat numerum formalem. et commenta-
 tor appellat accens rei numerate. Dico se-
 cundo quod unitates que constituunt istos nu-
 meros non sunt aliud quam ipsa esse que dant
 quantitates continue suis subiectis: sicut
 enim albedo dat subiectum esse album. quod esse
 est de genere qualitatis. ita quantitas pri-
 ma dat esse quantum. et ubi sunt plures

quantitates sunt plura esse. ipse vero uni-
 tates que sunt talia esse sunt ipse numerus.
 et per hoc dicitur quod causantur ex diuisione con-
 tinui. ergo vnum lignum habet tamen vnam quan-
 titatem. et per philosophum tamen vnum esse quan-
 tum. sed si diuidatur fient plures quantita-
 tes et plura esse et postea numeras. **D**ico
 tertio quod ipse unitates non constituunt
 numerum nisi pro quanto habent ordinem in-
 ter se. sicut. n. ordo litterarum facit ad uni-
 tatem syllabe sic ordo unitatum facit ad
 unitatem numeri. Dico quarto quod vltima
 unitas: ut habet ordinem ad precedentes est
 forma numeri dans ei speciem et finem quod ta-
 lis ordo variatur. variantur et species nu-
 merorum. In numero. n. binario est deter-
 minatus ordo. puta determinata distan-
 tia vltime unitatis ad primam. In ternario
 est alia distantia vltime unitatis ad pri-
 mam. et ideo est alia species abinario et sic di-
 co de alijs: et quod quilibet unitas addita
 variat hunc ordinem: ideo et variat spe-
 ciem: et sic per primum. **Q**uantum ad
 secundum est sciendum. quod illud est vnum per se si-
 ue vnum simpliciter in quo tamen est vnum esse.
 sicut per in compositis ex materia et forma: sed
 ex vltione materie cum forma resultat vnum
 esse. quod est esse totius compositi. homo
 autem albus non est vnum per se quod differt
 esse hominis et esse albedinis. Ex predictis vi-
 detur alicui. quod numerus non sit vnum per
 se. quum includat plures unitates. que
 sunt plura esse. Sed notanda sunt tria. pri-
 mo quod sicut in homine est forma partis. scilicet anima
 et forma totius. scilicet humanitas sic in nume-
 ro forma partis est vltima unitas. forma
 vero totius est quedam forma resultans
 ex ordine quem habet vltima unitas ad pre-
 cedentes ad quas comparatur. sicut for-
 male ad materiam. Ex quo per quod vltima uni-
 tas se habet per modum actus et forme. pre-
 cedentes vero unitates per modum potentie.
 Dico secundo quod in numero sunt quidem plu-
 ra esse materialiter accepta tamen in comparatio-
 ne ad numerum que constituunt non se ha-
 bent per modum esse: quum esse sit actus

sed se habent per modum potentie. **D**ico 3° q^{uod} numerus est quid unum simpliciter q^{uod} sic probat. s. d. in septimo metaphysice. ca. ultio. Illud est enim unum simpliciter q^{uod} habet spem ab uno. q^{uod} si est tunc unum a quo habet spem habet etiam tunc unum esse. sed numerus habet speciem ab uno. s. ab ultima unitate ut dictum est ergo est quod unum simpliciter. **A**d argumentum negat in minoribus q^{uod} i eo q^{uod} est unum aggregatione. una pars non comparatur ad aliam. sic potentia ad actum sic est in numero ut dictum est. Contra id q^{uod} est unum simpliciter non potest esse i pluribus subiectis s^{ed} numerus est i pluribus subiectis. q^{uod} i utroque subito est unitas ergo. **R**espondeo q^{uod} non arguitur de eo q^{uod} est unum unitate ordinis. et q^{uod} non est aliquid simpliciter ut est numerus ut dicit. s. d. prima parte. q. 6. arti. 4° ad 2^m. **D**einde cum dicitur (Similiter autem et c.). **P**robat q^{uod} oratio sit quantitas discreta et c. hic duo facit primo probat q^{uod} sit quantitas. s. q^{uod} sit discretum ibi (ad nullum. n.) Quantum ad primum arguitur sic. Quicunque ponit proprietatem quantitatis. illud est quantitas. s. orationi ponitur proprietatem quantitatis. s. mensura q^{uod} est quantitatis ut infra dicitur. nam oratio mensurat syllabas logos et breues ergo et c. Deinde cum dicitur. (Ad nullum) probat q^{uod} sit discreta tali ratione partes orationis non copulantur ad unum compositum terminum ergo est quantitas discreta contra prima. **S**ed pro noticia antecedentis est notandum ut q^{uod} ad dicunt et bene iudicio meo q^{uod} oratio accipitur dupliciter uno modo pro aggregato ex subito et predicato de qua loquitur philosophus in libro periermenias. Alio modo pro qualibet prolatione vocis sine sit perfecta sine inspecta sine complexa sine incompleta: et sic de ea loquitur philosophus in hoc loco accipiendo orationes non ut est in mente aut in scripto s^{ed} ut est i voce. Secundo sciendum est q^{uod} oratio in voce. potest accipi quadrupliciter. Uno modo pro ipsa voce plata et sic non est quantitas. sed est de tertia specie quantitatis quod sit quantitas sensibilis audicione. Alio modo accipitur pro multitudine line partium vocis prolata. puta tales partes absolute sunt discrete et sic est nume

rus. Tertio accipitur pro multitudine earumdem partium ad invicem succedentium et sic accipitur hic. est. n. in oratione quodam discretio syllabarum causata ex interruptione temporis. et pro hoc distinguitur oratio a tempore. q^{uod} successio in tempore non est discreta sed continua. 4° accipitur ut est significativa est. n. essentiale enunciationi q^{uod} significat id ad q^{uod} est imposita ut dicit. s. d. in. q. 8. veritate. q. p^{ri}mo articulo sexto ad quartum. et hoc modo est i genere relationis. quoniam signum inquantum huiusmodi refertur ad signum. huiusmodi autem significatio vocis est tota simul et completum per alternam particulam. ut habet ordinem ad precedentes. h^{ab}et tamen filla mal si absolute accipiat non si significat aliquam syllabam sed ut habet ordinem ad precedentes syllabas huiusmodi termini aial significat quoddam suppositum in genere subiectionis. Dico preterea ut ponit. s. d. in quarto sententiarum d. 8. q^{uod} significatio orationis potest referri ad duo. s. ad rem et ad partes ipsius orationis si refertur ad rem est aliquid simpliciter eo q^{uod} significat aliquid unum. s. compositionem predicati cum subito. Si vero refertur ad partes orationis sic est composita ex significato subiecti et ex significato predicati. Simpliciter tamen est dicendum q^{uod} sit simplex. q^{uod} significationes partium orationis sunt quasi dispositiones materiales in ordine ad significationem totius.

Item vo. **P**ostquam philosophus. probavit numerum. et orationes esse quantitates discretas contra probat q^{uod} linea superficies cor

pus. tempus et locus sint quantitates continue. et arguitur sic. Omnes illae quantitates sunt continue. quarum partes copulantur ad unum terminum compositum. quoniam ista sit descriptio quantitatis continue. s. partes omnium istarum sunt huiusmodi g^o iste sunt quantitates continue minoribus probat. q^{uod} partes linee copulantur ad punctum eundem. q^{uod} est principium unius et finis alterius. partes superficiei copulantur ad lineam. et partes corporis ad superficiem. partes vero temporis copulantur ad idem nunc q^{uod} est finis preteriti et principium futuri. et partes loci copulantur ad easdem particulas ad quod

copulantur particule locati. Quantum ad lineam est sciendum qd ipsa sic describitur ab euclide linea est longitudo sine latitudine cuius extrema sunt duo puncta. Ex qua diffinitione patet qd punctus ponitur in diffinitione linee. quia omnis linea recta habet duo puncta in actu. quorum unum est principium linee aliud vero est finis eius et ille qui est principium vero est finis. preter ista etiam duo que habent in actu. habet infinita in potentia quorum quilibet est finis precedentis partis linee et principium subsequentis. Non dicendum tamen qd puncta sint de essentia linee quia quicquid est de essentia linee est quantitas. quoniam quantitas non sit nisi ex quantitatibus. sicut substantia non constat nisi ex substantiis ut dicitur primo physicorum. punctus etiam non est quantitas. sed reducitur ad predicamentum quantitatis tanquam principium quantitatis et preterea omne diuisibile componitur ex diuisibilibus ut dicitur 6° physicorum. sed linea est diuisibilis. punctus vero indiuisibilis ergo non componitur ex punctis ex quo etiam patet qd non sit quantitas cuius propria ratio est diuisibilitas. Et sic arguitur contra punctus ponitur in diffinitione linee tanquam pars esse essentialis. ergo est de essentia eius. Respondeo negatur consequentia. quia punctus non ponitur in diffinitione linee tanquam pars eius essentialis aut integralis. sed tanquam terminus eius quod dictum est de linea respectu punctorum. dicendum est de superficie respectu linee et de corpore respectu superficie hoc excepto qd linea superficies sunt diuisibiles quamuis linea non sit diuisibilis secundum qd terminat superficiem nec superficies secundum qd terminat corpus. Linea enim determinat superficiem secundum latitudinem. Constat autem lineam non esse diuisibilem in latum sed solum in longum. Similiter superficies non est diuisibilis secundum profunditatem secundum quem modum termi-

nat corpus. Quantum vero ad locum est sciendum qd locus est in corpore locante et non in locato. ut dicitur 4° physicorum propter qd non est dicendum qd partes loci terminentur ad idem numero ad qd terminantur partes locate nec sic intelligit philosophus sed qd similiter et proportionabiliter terminentur sicut partes locati quia locus et locatum similiter coextenduntur. et illi in quo copulantur partes locati correspondet in loco aliquid ad quod copulantur partes loci. Sufficientia vero istarum specierum ponit. scilicet d. in libro de natura generis dicens qd quantitatum continuarum aliqua est successiva et sic est tempus aliqua vero est permanens et hoc dupliciter quia vel mensurat extrinsece et sic est locus vel intrinsece et hoc tripliciter quia vel mensurat secundum unam dimensionem et sic est linea vel secundum duas et sic est superficies vel secundum tres et sic est corpus. Dubitatur an tempus et locus sint quantitates et videtur qd non quia philosophus in 5° metaphysice enumerans species quantitates nihil dicit de loco aut dicit ibi esse quantitatem per accidens. sicut et albedo est quanta per accidens. Id autem quod est quantum per accidens non est de genere quantitatis. Respondet ad hoc scilicet d. ubi supra unica conclusione que est ista tempus et locus sunt de predicamento quantitatis quod probatur dupliciter primo quia sunt diuisibiles in partes eiusdem rationis ergo sunt quantitates hoc quod eis conuenit ratio mensure que est proprietas quantitatis. Ad argumentum dicitur qd metaphysicus considerat de quantitate quantum ad entitatem eius. et quia locus non est alia entitas quam superficie corporis locantis ideo non posuit locum esse speciem quantitatis distinctam a superficie logicus vero considerat quantitatem quantum ad rationem mensure. quia secundum hoc potest esse

attribuere intentiones logicas: id quod
mensurat uno modo est species distin-
cta ab eo quod mensurat alio modo. et ideo
quia superficies mensurat intrinsece sed
non extrinsece ideo posuit locum esse
distinctam speciem a superficie. licet sint
eadem res ad illud de tempore. Respondet
sanctus doctor ubi supra eodem modo
quod metaphysicus considerat quantita-
tem secundum esse suum et non in ratione
mensure. et ideo illa que sunt quantaper
aliud non possunt esse species quanti-
tatis. Huiusmodi est tempus. per non
est quantum nisi ratione motus qui mens-
urat: motus vero non est quantum nisi
ratione magnitudinis supra quam est. sed
quia tempori convenit specialis ratio
mensure ideo logicus dicit ipsum esse
speciem quantitatis. Deinde cum di-
cit. (Amplius autem alia) manifestat se-
cundam divisionem supra positam que
fuit quod quantitatum aliquae constant ex par-
tibus habentibus positionem aliquam ve-
ro constant ex partibus non habentibus
positionem. ubi dictum fuit quod habere po-
sitionem est habere partes ordinatas et
signatas. Et circa hoc ponit duas con-
clusiones quarum prima hec est linea
corpus superficies et locus habent po-
sitionem et arguit sic. Quotcumque habent par-
tes ordinatas in toto et permanentes
habent positionem sed predicta sunt hu-
iusmodi ergo et cetera. Secunda con-
clusio tempus numerus et oratio non
habent positionem quod probat ex hoc
quod partes numeri non sunt situate in-
ter se. partes vero temporis et ora-
tionis non permanent sed una alterius
succedit. Ex hoc loco colligitur quod tres
conditiones sunt de ratione quantitatis
habentis positionem. Primo quod par-
tes eius habent situm. secundo quod habent
permanentiam. tertio quod habeant conti-
nuitatem prima et tertia non conveniunt
numero. prima secunda non conve-
niunt tempori. prima secunda et tertia

non continentur orationi. Deinde
cum dicit (Alia vero omnia) determi-
nat de quantitatibus per accidens et in-
tendit hanc conclusionem. Preter se-
ptem species quantitatis enumeratas.
quecumque alia dicuntur esse quantitates
sunt quantitates per accidens et arguit
sic. Quicquid est quantum per compa-
rationem ad aliud est quantum per ac-
cidens et non per se sed omnia alia que
dicuntur quantitates sunt huiusmodi
ergo etc. maior patet quia id quod con-
venit alicui per se convenit etiam omni
alio remoto minor probatur inductive
nam albedo dicitur magna vel parva.
quia est in magna vel parva superficie.
et similiter actio vel motus dicitur esse
brevis vel longus quia sunt in parvo vel
in multo vel longo tempore. Ex quibus
concluditur quod sole predictae species sunt
quantitates per se. Deinde cum di-
cit (Amplius quantitatem) Assignat tres
proprietates. secunda ibi (sed non vi-
detur) tertia ibi (proprium vero) Cir-
ca primum duo facit ponit primo con-
clusionem. sed obicit contra eam ibi.
(Alia multa) Conclusio quae ponit est
ista quantitati nihil est contrarium. Hanc
vero probat inductive ex eo quod nulla pre-
dictarum quantitatum habet aliquid con-
trarium. Potest tamen probari ratione. Dictum
est. n. supra quod propria maxime distat sub eo-
dem genere. sed nulle quantitates maxime distat
ergo nulle quantitates sunt contrarie: maior
patet. Pro notitia vero minoris est sci-
endum quod omnis quantitas aut est con-
tinua aut discreta. quantitas continua est
divisibilis in infinitum ut dicitur. 3o phy-
sicorum ex quo sequitur quod data quacunque
quantitate potest dari minor. et per con-
sequens quod nulla quantitas continua ma-
xime distat quantitas vero discreta est
augmentabilis in infinitum. unde dato
quocunque numero potest dari maior
et sic non possunt esse duo numeri. ma-
xime descens: idem dico de oratione

constat enim oratio ex syllabis. vñ data
 quicquid oratione potest dari alia pluriū syllabarū.
¶ Deinde cum dicitur ('Nisi multa) arguitur
 hanc conclusionem dupliciter. scilicet per se ipsam
 ibi (maxime autem) primo ergo arguitur sic.
 magnū et paruum sunt propria. et similiter
 multū et paucū. sed ista sunt quantitates generis
 aliquae quantitates sunt propriae. Deinde cum
 dicitur (horum autem) respondet et primo ne-
 gat minorem scilicet maiorem ibi (Amplius si-
 erunt) Dicit itaque primo quod magnū et par-
 uum et multū et paucū non sunt quantita-
 tes sed relatiua quod sic probatur. Id enim ratio
 est ad aliud se habere est relatiuum. sed ista
 sunt huiusmodi. dicitur enim. aliquid esse magnū
 per comparationem ad paruum. et dicitur multū
 per comparationem ad paucum. Preterea si
 ista non essent relatiua. sed absoluta. sequitur
 granū milij non posset dici magnū nec
 mōs posset dici paruum: nec quod in ciuitate
 sint pauci boies et in domo sint multi. scilicet
 oia ista sunt falsa ut patet ex consuetudine vsu loquen-
 tium ergo etc. Ad ista praeterea probatur si. n.
 magnū esset quod absolute dictū non posset
 dici magnū nisi haberet magnā quantitatem: nec
 paruum nisi habet paruum. et per praesens cum
 granū milij non habeat magnā quantitatem
 nec mōs paruum est. n. de ratione motus quod sit
 magnus de supereminens ut dicitur tertio me-
 tauro sequitur quod dictū est. idem dico de alijs
 exemplis quod ponit. Preterea ois quantita-
 tas significat quantitatem. sicut patet de hoc no-
 mine bicubitū tricubitū magnū et paruum
 non significat quantitatem cum ad aliud dicatur
 tur ergo etc. Contra magnitudo et mul-
 titudo sunt quantitates ergo magnum et
 multum sunt quantitates antecedentes patet: praeterea
 probatur. Locretius et abstractū idem significat
 cat et differunt tamen grammaticaliter scilicet ista se
 habent ut concretū et abstractū ergo etc.
 Secundo multitudinē opponit unitas scilicet mul-
 titudo est quantitas ergo quantitati aliquid
 opponitur. Respondetur ad primum quod ma-
 gnitudo et multitudo accipiuntur dupliciter
 vno modo ut est quantitas. alio modo ut sunt
 passiones eius quarum una. scilicet magnitudo est

passio cōtinua. alia vero. scilicet multitudo est
 proprietates discreti. Dico igitur quod ut sunt
 quantitates non sunt abstracta horum con-
 cretorum magnū et multū sed ut significat
 passiones quantitatis. Dico 3° quod praeterea
 nulla est quod abstractū et concretū in multis
 differunt non tamen grammaticaliter sed est re. nam
 sortitas sic tamen humanitate sortis signifi-
 cat sortes vno propter hoc significat etiam pri-
 cipia individuantia eius. Locretius autem quod
 sortes et sortitas sunt concretū et abstra-
 ctum. Ad finem negat praeterea quod vnum
 non opponitur multitudinē contrarie sed priuati-
 uae. Sciendū est tamen ut dicitur. scilicet d. primo
 sententiarum dicitur. 24. articulo. 2. ad tertium quod vnum
 potest dupliciter accipi vno modo. Quantum ad id
 quod est. Alio modo quantum ad id quod sequi-
 tur intellectū eius. si hoc modo sic opponitur
 relatiue multitudinē. tanquam principium prin-
 cipiato. et sicut pars toti: ita sicut mensura
 mensurato. nam vnum est principium mul-
 titudinis. et pars et mensura eius quod vni-
 tas per suam reiterationem mensurat quilibet
 multitudinē. si primo modo hoc contingit du-
 pliciter vno modo quantum ad diuisionem
 que est de ratione vnius: nam vnum est indi-
 uisum et opponitur priuatiue non quidem ipsi
 multitudinē sed diuisioni que est de ratio-
 ne multitudinis: in qualibet enim multitu-
 dine sunt multa ab invicem diuersa. quorum
 vnum non est aliud. Alio modo potest accipi
 quantum ad entitates suam. Et hic dupliciter
 vno modo ut habet speciales rationes mensurae
 et sic vnum et multa sunt dispersa. nam qui-
 libet numerus et similis unitas habent
 specialem et distinctam rationem mensurae
 Si vero accipitur vnum quantum ad id quod
 est sine quacunque alia ratione. quod est consi-
 derare vnum materiale. sic constituit mul-
 titudinē. Ex dictis patet quod multo opponi-
 tur paucū. et etiam vnum sed diuersimode
 Nam multū potest accipi dupliciter vno
 modo absolute. et sic ei opponitur vnum
 et hoc modo quicquid sunt plura. vno sunt
 multa. alio modo accipitur ut dicitur exces-
 sum quēdam et sic opponitur paucū.

Deinde cum dicit (Amplius si erit) Negat maiorem premisse rationis in qua dicebatur quod magnus et parvus sunt contraria. et quod non sint contraria Instat dupliciter. sibi. (Et eadem sibi tria.) Primo arguit sic si magnus et parvus sint tria seque quod contraria sint simul in eodem. sed hoc est impossibile ergo etc. minor patet maior probatur. Idem est simul magnus et parvus ergo si sunt contraria sequitur quod contraria simul eidem conveniant contra premissam antecedens. probatur grandis nullus est simul magnus respectu alterius grandis. et est parvus respectu minoris. Unde ista ratio philosophi. philosophi. peccare per fallaciam secundum quid et simpliciter: arguit. Itaque sic istud est magnus respectu unius et est parvus respectu alterius ergo est magnus et parvus. Constat enim quod est magnus vel parvus respectu alterius est esse parvus vel magnus. secundum quid et non simpliciter. sicut est non sequitur color rubeus habet rationem nigredinis per comparationem ad albedinem. et habet rationem albi per comparationem ad fuscum ergo est albus et fuscus. Respondeo quod est differentia inter formas absolutas et relativas quod forme absolute suscipientes magis et minus non denominantur suum subiectum nisi sint ultra dimidium sue latitudinis per quod rubeum et quicquid alius color non potest denominari albus aut nigrum. quod in eo non est albedo aut nigredo nisi in esse valde remisso. forme autem relative denominant suum subiectum simpliciter per quod ille qui est pater quocumque sit pater denominatur pater simpliciter. Cum igitur magnum et parvum sint relativa non arguitur secundum quod ad simpliciter dicendo. hoc est magnus respectu illius ergo est magnus et similiter sortem est pater per comparationem ad platonem filium ergo est pater. Sequitur ex dictis quod predicata affirmativa simpliciter dicta sequuntur ad se ipsa sumpta cum determinatione non diminutione. Itaque bene sequitur sortem est pater platonis et filius Ciceronis ergo est pater et filius. Itaque tamen sequitur quod sit pater et non pater quod licet predicata affirmativa simpliciter dicta

sequantur ex se ipsis sumptis cum determinatione. Itaque tamen predicata negativa. Deinde cum dicit (Et eadem) Probat sibi quod magnus et parvus non sunt contraria. quia sequeretur idem esse contrarium sibi ipsi cum enim aliquid parvum sit etiam magnus. si parvum opponitur magno idem est sibi ipsi oppositum. Deinde cum dicit (maxime autem) Obicit sibi dictam conclusionem tali ratione. Superius et deorsum sunt contraria et sunt quantitates ergo in quantitate est diversitas maior probatur sursum et deorsum maxime distant ergo sunt tria. Ad hanc rationem non respondet philosophus. quod deorsum et deorsum. et de alijs differentiis positionis dicitur in predicamento situs. Probat tamen negari maiorem ad probationem cuius dicitur. quod sursum et deorsum maxime distant distantia locali. non tamen maxime distant distantia formali. Talis autem distantia requiritur ad contrarietatem. Negat etiam minor quod ista significat respectum. non enim dicitur aliquid sursum nisi per comparationem ad deorsum nec dextrum nisi ad sinistrum propter quod solet dici quod dextrum et sinistrum sunt relationes reales in animalibus. Deinde cum dicit (Sed non videtur) Probat sibi conclusionem quam est hec quantitas non suscipit magis et minus istam conclusionem probat philosophus. Inductivum bicubitum et tricubitum et sic de alijs non suscipiunt magis et minus. non enim unum bicubitum est magis bicubitum altero. Illudius oppositum videtur dixisse philosophus. quarto physicorum ubi comparat motum quantitatis per rarefactionem motui caloris per intensificationem dicens quod sicut idem calor est nunc intensior nunc remissior sine additione alius cuius forme. Ita eadem quantitas est nunc maior nunc minor sine additione alius quantitatis sed per solam condensationem aut rarefactionem. Respondeo Et primo dicam quod diversimode augetur quantitas secundo dicam ad quesitum quantum ad primum dico tria. Primo quod aliquae sunt quantitates per accidens si

cut albedo que dicitur magna vel parua
et diuisibilis quod est in magna vel in parua
et diuisibili superficie. Alie sunt quantitates
per se. et iste sunt ille. quibus per se conuenit
diuisibilitas et augmentum. Dico 2° quod
duplex conuenit aliquid augeri. Uno modo
quod id quod augetur mouetur de minori quan-
titate ad maiores. et quod quilibet pars moti
mouetur. Oportet quod in istis quilibet pars
autem augeatur ut patet in animalibus et in
plantis. Alio modo dicitur aliquid augeri non
quod moueatur de minori quantitate ad maiorem
sed quod persistat quantitati ad aliam quantitas. sic
si ad aliquid lignum ligno et tale augmentum non
propter de motus augmentum sed bene per de
motus augmentum. Dico 3° motus augmentum
sive moueri ad quantitatem maiorem potest du-
pliciter. Uno modo quod quantitas est per se
terminus motus. et tunc oportet quod fuit
additio quantitatis ad totum et ad quali-
bet eius partem ut totum augeatur sicut di-
ctum est de animalibus et plantis et iste est
proprie motus augmenti quedam non re-
peritur nisi in hisbus nutritiua. Alio modo
mouetur aliquid ad maiorem quantitatem.
sed quantitas est terminus talis motus
solum per accidens: sicut contingit in ra-
refactione. talis. n. motus terminatur per
se ad raritatem que est qualitas. sed quod non
potest aliquid rarefieri nisi acquirat ma-
iores dimensiones consequenter termi-
natur ad quantitates. Et ex his respon-
deo ad quesitum duabus conclusionibus.
Prima hec est. Aliqua quantitas susci-
pit magis et minus. hanc probabo sic. Omnis
forma que eadem numero existens sine qua
cuius additione alterius dat nunc perfe-
ctius esse suo subiecto quam prius: suscipit ma-
gis et minus: sed aliquid quantitas est hu-
iusmodi ergo etc. maior patet ex ratio-
ne magis et minus minor est philosophus. quar-
to physicorum ut dictum est. hanc conclu-
sionem tenet expresse sanctus doctor in
prima secundae. q. 50. articulo. 2° ad primam. ubi
dicit quod magnitudinem corporali contingit
augmentum dupliciter. Uno modo per

additionem subiecti ad subiectum ut patet in
augumento vluentium. Alio modo per
solam intensionem absque omni additio-
ne sic est in his que rarefiunt. Et secunda
conclusio nulla quantitas denominata a
numeris sicut est bicubitum tricubitum
et huiusmodi suscipit magis et minus
hanc sic probat sanctus doctor prima 2^a
questione. 52. articulo primo. Id cuius
ratio consistit in indiuisibili non suscipit
magis et minus. cum omne suscipiens
magis et minus habeat latitudinem cui
repugnat indiuisibilitas. sed predictae qua-
ntitates consistunt in indiuisibili. sicut et quod
libet numerus a quo denominantur er-
go etc. Nec ista repugnant his que hic
dicit philosophus et maxime prima co-
clusio quia ipse loquitur de quantitati-
bus continuis que induunt rationem
alicuius numeri. ut patet ex eius exem-
plis. Vel dici potest quod mens phy-
sica nullam quantitatem intendit et remittit
tamen per se terminum intensionis quoniam
possit secundario esse terminus intensio-
nis ut dictum est contingere in his que
rarefiunt. Et deinde cum dicit. (Pro-
prium vero) Non tertiam conclusio-
nem que huiusmodi est. Maxime pro-
prium est quantitati finem esse aliquid dici
equale vel inaequale hanc conclusionem
sic probat. Quilibet quantitas est equa-
lis vel inaequalis alteri. et omne equale
vel inaequale habet hoc ratione quanti-
tatis ergo etc. maior patet inductiue. mi-
nor similiter. Nam albedo ut quattuor
est equalis albedini ut quattuor: inquan-
tum albedo induit rationem quantita-
tis discrete. quantum ad gradus qui po-
nuntur in ipsa albedine. Et similiter una ac-
tio dicitur equalis alteri quia fit inaequali
tempore. et idem est dicendum de om-
nibus alijs. Notandum est quod hoc no-
men equale est relatiuum significans re-
lationem fundatam in quantitate. Un-
de illa dicuntur equalia quorum unus
quantitas non est maior nec minor quam

itate alterius. Notandum secundo qd duplex est equalitas. Una est equalitas equiparentie duorum scilicet quorum unum non excedit aliud fin. quantitate. ut nunc immediate est dictum. Alia est equalitas proportionis et cum tali potest itare aliquis excessus non tamen vehemens. ut patet in amicitia que non requirit equalitatem amoris in utroque amante nisi secundum proportionem. Potest enim esse qd unus amicum magis amet. qd ab ipso ametur. Notandum tertio qd istarum proprietatum sola ultima est convertibilis cum quantitate cum ipsa sola conveniat omni et soli quantitati. Alie vero due conveniunt etiam substantie et quibusdam alijs. Notandum quarto qd preter ista ponit philosophus etiam alias tres que convertuntur cum quantitate. primam ponit primo physicorum dicens qd proprium est quantitati esse finitum vel infinitum. secundum ponit tertio physicorum ubi dicit qd proprium est quantitati esse divisibile in partes eiusdem rationis licet ista sit potius ratio qd quantitatis qd proprietatis eius. Tertiam ponit decimo metaphysice dicens qd mensurare subitum est proprium quantitati.

De aliquid. Postquam philosophus determinavit de quantitate nunc agit de predicamento relationis. cuius ordinis ratio patet. Dictum est enim qd proprium est quantitati secundum eas aliquid dici equale vel inequale et qd posita quantitate statim ponitur equalitas vel inequalitas que sunt relationes. propter quod statim post quantitatem declarandum occurrit quid sit relatio. Circa quam duo principaliter facit primo loquitur de relationibus secundum operationes aliorum. secundo movet dubium circa predicta. Ex cuius solutione descendit ad declarandum quid sit relatio finis opinionem propriam ibi (habet autem) Circa primum duo facit primo diffinit

relativa secundo assignat eorum proprietates ibi (Inest autem) Descriptio relativorum talis est ad aliquid dicitur quicquid hoc ipse qd sunt aliorum dicuntur vel quomolibet aliter ac aliud. Circa hanc descriptionem quedam declaranda occurrunt. Primo quare philosophus appellat relativam ad aliquid. et non dicit relativam dicuntur. secundo quare describit relativam in concreto 3° quare in plurali 4° quare dicit aliorum dicitur vel quomolibet aliter ad aliud. Quantum ad primum est sciendum qd relatio differt et convenit cum alijs generibus accidentium. omnia enim genera conveniunt in hoc universali predicato accidens. et quia accidentis esse est isse subiecto est subiectum quod ideo omnia genera accidentium in quantum sunt accidentia ponunt aliquid in eo de quo dicuntur quia distat et aliquod esse accidentale. Preter hanc autem rationem universalem unumquodque genus habet suam rationem propriam per quam est tale genus. nam ratio prima quantitatis per quam est quantitas est esse divisibile ut dicit sanctus doctor primo sententiarum distinctione 24. propria ratio qualitatis est disponere et qualificare substantiam et sic de alijs est dicendum propria ratio relationis est ad aliquid se habere scilicet ad correlativum quod respicit. Et quantum ad has rationes proprias distinguitur relatio ab alijs generibus accidentium. quia alia genera non solum in quantum accidentia sunt. sed etiam quantum ad suas proprias rationes ponunt aliquid in eo de quo predicantur. Nam quantitas ut quantitas est dat substantie divisibilitatem. relatio autem in quantum relatio et quantum ad suam propriam rationem nihil ponit in eo de quo dicitur cum sua prima ratio non accipitur ex habitudine ad subiectum sed ad correlativum. Ex his sequitur primo qd propria ratio relationis non est esse in. sed est esse ad. scilicet ad terminum sine ad correlativum. Sequitur secundo qd cum

non sit de ratione relationis aliquid po-
nere q̄ possent reperiri aliquę relatiōes
que nihil ponunt in subiecto. ⁊ per p̄s
non sint entia realia. sed tantum rationis
q̄ igitur propria ratio relatiōis est ad ali-
ud se h̄re. p̄s appellat relatiua ad aliqd
vt per hoc innuat eorū propriam ratio-
nem; ⁊ sic p̄s primum. ¶ Quantum ad
fm dico q̄ rerum diffinitiones dant ad
hoc. vt ipse res cognoscantur pp̄ quod
dicit p̄s in primo topicorū q̄ diffinitio ē
ofo indicans q̄ditatez rei. ex quo sequitur
q̄ vnūquodq̄ ita diffiniri d̄z vt ē cognos-
cibile: vnūquodq̄ autēz tū est cognosci-
bile: quantū est ens vñ q̄ multū entitatis
h̄nt sunt multū cognoscibilia. ⁊ que par-
h̄nt sunt par cognoscibilia. relatio at ⁊ tē-
pus ⁊ motus iter oīa entia sunt minime
entitatis. ⁊ adhuc relatio est minoris en-
titatis q̄ tps ⁊ motus. pp̄ quod qdā ex
timauerunt ⁊ relationez esse ens rōis.
vt dicit cōmentator in. 11°. metaphysice
⁊ ideo ex se est cognitu difficilima. sed ex
subto in quo est sortitur aliquā cognoscibi-
litate. fuit ergo conueniens valde vt
diffiniretur conrectiue ad suum subm.
⁊ sic p̄s fm. ¶ Quantū ad tertiu dīco
vt infra patebit: q̄ vnū relatiuum est de
diffinitioe alterius. s. sui correlatiui. nec po-
test vnū intelligi altero ignorato. nō. n.
possum scire qd est pater. nisi sciam qd
est filius: ⁊ filr vnū relatiuum non po-
test esse sine suo correlatiuo ideo in plura-
li diffiniuntur. q̄ impossibile est esse aut
intelligi tū vnū relatiuorū. ¶ Quantū
ad quartū. dico q̄ relatiuorū aliqua sunt
relatiua fm dici ⁊ aliqua fm esse: relati-
ua fm dici sunt illa que principaliter im-
posita sunt ad significandum aliquid ab-
solutum ad quod tñ consequitur respec-
tus sic hoc nomen scia. q̄ significat quā-
dam qualitātē. ¶ Relatiua fm esse sunt q̄
imposita sunt ad significandū solos respec-
tus. siue sint reales siue rationis. vt ista
noīa: pater filius: dextrū sinistrū genus
spēs ⁊ alia binōi. Dico sc̄do q̄ relatiuo-

riū aliqua dñr ad aliud in habitudine ca-
sus genitui sicut duplūz est dimidiū du-
plum. ⁊ scia est scibilis scia alia dñr in ha-
bitudine datui casus sicut simile est fili
simile ⁊ equale est equali equale alia dī-
cuntur in habitudine ablatiui vt discipli-
natū est disciplina disciplinatum. ⁊ dif-
ferens est dīa differēs. Dicit ergo p̄s
q̄ ad aliquid dñr aliorū q̄ se habēt ad
aliud siue sint relatiua fm esse siue f̄z dī-
ci siue in habitudine cuiusq̄ casus refe-
rantur. Et quia exemplificando dixit q̄
sessio ⁊ statio sunt relatiua. nam sessio est
sedentis sessio posset alicui videri q̄ etiā
stare ⁊ sedere sint relatiua. Ad hoc re-
spondet p̄s dicens q̄ sessio ⁊ statio ⁊
accubitus sunt relatiua. cum sint quedā
positio siue situs. situs autem includit re-
spectū sed sedere stare ⁊ iacere nō sunt
positiones: l̄z denominentur a predictis
positionibus. ¶ Cōtra arguitur sessio ⁊
sedere sunt abstractum ⁊ concretum. er-
go si sessio dicit relationem etiam sedere
dicit relationez. Ad hoc respondetur pri-
mo q̄ p̄s negat sedere includere rela-
tionem: sed dicit q̄ non est in predicamē-
to. Ad cuius euidentiam est sciendū q̄
dupliciter aliquid ē in predicamēto. vno
modo per se vt substantia quātitas. pater-
nitas. ⁊ pulsimodi. Alio modo reducti-
ue ⁊ hoc cōtingit quattuor modis. Vno
modo tñq̄ principium ⁊ sic punctus. ⁊
vnitas. sunt in predicamento quantitatis
Secundo ratione suarū partiu. ⁊ sic
oratio cōplexa est in predicamento. Ter-
tio ratione sui oppositi. ⁊ sic priuationes
⁊ negationes sunt in genere suorum ha-
bitū. Lecitas. n. est in illo genere in quo
est visus ratione eius a quo descendit. ⁊
sic concreta sunt in predicamento in vir-
tute sui abstracti. Dicit. n. p̄s tertio to-
picorū q̄ album ⁊ iustum non sunt in
predicamēto sed albedo ⁊ iustitia ⁊ hoc
modo potest dici q̄ sedere est in predica-
mēto reductiue. sed non per se vt hic lo-
quitur p̄s. ¶ S̄z q̄ diximus supra ali-

quas esse relationes reales & aliquas rationis posset aliqis dubitare. que sint relationes reales & que rationis. Ad cuius evidentiam est considerandum qd cum relatio non habeat ex sua ratione qd ponat aliquid in eo de quo dicitur. sequitur etiam qd non habeat ex sua ratione qd sint ens reale sed si sunt aliquae relationes reales habent aliunde suam realitatem qm ex ratione relationis. huiusmodi autem est id supra quod fundatur. fundatur autem omnis relatio vel super quantitatem: sicut est relatio dupli & dimidij & relatio equalitatis & similitudinis que habet fundatur in qualitate. non tamen fundatur in ea ut qualitas est sed ut induit rationem alicuius pertinentis ad quantitatem. nam unum in qualitate facit simile. Unitas autem ad quantitatem pertinet. Alique vero relationes fundantur super actione & passionem sicut relatio mouentis & moti. & relatio paternitatis que fundatur super potentia generandi sicut qd iam aliquis generat. Ita qd gennisse est esse ei ratio fundandi paternitatem: Contingit autem aliqui esse relationem realem in utroque extremo: aliqui autem esse realem in altero tantum. Ad cuius evidentiam est sciendum qd relatio non est aliud qm ordo unus ad alterum de ratione autem ordinis est distinctio: quia nihil ordinatur ad se ipsum sed ad aliud. & per primum est etiam de ratione relationis unde ad hoc qd relatio sit realis in utroque extremo tria requiruntur. Primo qd utroque relationum sit ens reale actu existens. Secundo qd realiter distinguatur. Tercio qd sit eiusdem ordinis. id est qd habeant idem fundamentum sicut rationes sicut est in relatione equalitatis & similitudinis. nam quantitas super quam fundatur equalitas. & albedo super quam fundatur similitudo sunt eiusdem rationis in quocumque sint. vel per esse eiusdem ordinis intelligimus esse eiusdem inclinationis. ita qd sicut unum inclinatur ad aliud propter bonum suum ita & e contrario.

sicut contingit in relatione generantis ad genitum. nam generans causat aliquam perfectionem in genito. & consequitur etiam aliquod bonum. scilicet perpetuitatem spiritus. que cum non possit saluari in uno in diuiduo. ex quo est corruptibile saluatur in propagatione unius ex altero. Quando autem unum relationum dependet ab altero: sed non e contra. tunc in eo qd finem esse ab alio dependet est relatio realis in altero nunc est rationis tantum sicut est de scientia & scibili. Scientia enim esse non potest nisi sit aliquod scibile. & ideo refertur ad ipsum realiter. scibile autem esse potest dato qd nulla scientia sit: & ideo refertur ad scientiam tantum relatione rationis: non qd in ea sit aliqua dependentia ad scientiam sed quia concipitur terminare relationem scientie ad ipsum. Datet ex his que sint relationes reales vel in utroque extremo vel in altero tantum. Et sic relatio realis consistit in ordine rerum sicut relatio rationis consistit in ordine rationum qd dupliciter contingit sunt. n. aliqua que inter se nullum realem ordinem habent. quia realiter non distinguuntur. sicut homo & animal nam illa res que est homo est illa res que est animal. si tamen accipiat ut sunt in intellectu sic ad invicem ordinantur eo qd intellectus excogitavit quendam ordinem quem huiusmodi rebus attribuit. non finem esse quem habet ad extra sed ut sunt in intellectu. & ista est relatio rationis quas super porphyrium diximus significari. his nominibus species genus & alijs huiusmodi. Alie sunt relationes rationis quas intellectus non adinvenit. sed consequuntur actum intelligendi. Dictum est enim qd ad relationem realem requiritur primum qd utroque sit ens reale: & ideo relatio entis ad non ens sicut est relatio preteriti ad futurum & similiter relatio entis ad non ens ut ratio presentis ad preteritum vel ad futurum est rationis tantum. Dictum fuit secundo qd oportet esse realiter distincta: & propter hoc relatio identitatis est re-

latio rationis. est notandum q duplex ē
relatio idēptitatis sicut est etiam duplex
idēptitas. Aliqua enī est idēptitas nu-
meralis sicut sortes est idē numero si
bi ipsi et hanc dixi esse relationem ratio-
nis. Alia est idēptitas generica vel speci-
fica. sicut homo et asinus dīcunt esse eīn-
dem generis: et sortes et plato eīnsdē spe-
cies: et hec relatio non est relatio rationis
sed realis: vt tenet. s. d. prima pte. q. 28.
articulo primo ad secundum. Dictūz su-
it tertio q ad relationem realem oportet
vnum ad aliud ordinare defectu huius
relationis ad suum subiectum non ē rea-
lis sed rationis tantum quia ipsa relatio
non ordinatur cum ipsa sit ipse ordo. or-
dinis autem non est ordo Alioquin pro-
cederetur in infinitum quia si ordinis est
ordo etiam illius esset alius ordo. et itez
illius esset alius ordo. et sic infinitū. Pre-
dicta ponit. s. d. in questionibus de potē-
tia dei. q. 7. articulo. 10. et vndecimo.

¶ Est autem relationi con-
trarietas. Postq̄ phyloso-
phus declarauit qd sint rela-
tina. In ista parte assignat eo-
rū proprietates. Circa qd quattuor: princi-
paliter facit sūm q quattuor sunt proprie-
tates. secunda incipit ibi. (Videtur autē)
tertia ibi. (Vnde vero) quarta ibi. (Vi-
detur autem ad aliquid). In prima par-
te ponit hanc conclusionē. In relationis
est contrarietas: quod probat exempla-
riter. Viciū est contrarium virtuti. et
scientia contrariatur igno-
rantie: sed ista sunt
relatiua: ergo in relatione est cōtrarietas
Ista ergo dupliciter exponi pōt. Vno
modo false: Alio modo vere. falsa expo-
sitiō est si intelligamus vnum relatiuum
contrariari suo correlatiuo. Quod sic de-
claro. Constat enim q oppositiō contra-
ria. et oppositiō relatiua sunt distincte. spe-
cies oppositiōis et cum distinctio speci-
fica reducatur ad contrarietatem differē-
tiarū sequitur q sicut dīe oppositae non
possunt eidem conuenire: ita nec speci-

es talibus dīis constitute. Cum ergo re-
latiū opponatur relatiue suo correlatiuo
non potest ei opponi contrarie. Vera au-
tem expositiō est: q id quod vni oppo-
nitur relatiue. alteri opponat contrarie.
¶ Nam virtus que dicitur relatiue ad vir-
tuosum opponitur vicio contrarie. Et si
militer viciū quod dicitur relatiue ad
viciosum: virtuti contrariatur. Et scien-
tia que refert ad scibile cōtraria est igno-
rantie. ¶ Contra ignorantia opponit pri-
uatiue ad scientiam vt dicitur in secundo
de anima. ergo non opponitur ei contra-
rie. Respondeo q ignorantia accipit tri-
pliciter. Vno modo p simplici negatio-
ne scientie. vt esse. nō sciens dicitur igno-
rans. et hoc modo opponitur scientie cō-
tradictorie idē est talis ignorantia q non
scientia: scientia autem et non scia contra-
dictoria sunt. Alio modo accipitur p ne-
scientia non simplr sed in subiecto apto
nato scire et respectu eorum que dī scire
et sic opponitur ei priuatiue. Tertio acci-
pitur p approbatiōe oppositi eius q dī
scire et sic opponitur contrarie. ¶ Puta de
deo scire q parētes sunt honorandos. ista fal-
sa oppositiō contrariatur illi. Vnde et phy-
losophus i scdo perhymenias dicit q
oppositiōes contradictoriarū sunt cō-
trarie. et non contradictorie. quia vtroq̄
talium oppositiōnū est ens: alterum ve-
ro contradictoriū ē non ens: et quia
posset aliquis existimare q ista proprie-
tas conueniret omnibus relatiuis: dicit
philosophus q non. ¶ Nam multum et
paucū et multa huiusmodi nemini cōtra-
riantur. Vbi est sciendū. q relationi vt
relatio est non puenit prietas: qz nihil p-
riat suo correlatiuo. Si ergo aliquibus rela-
tiuis insit prietas. hoc erit in illis q tū su-
gnificāt aliqd absolutū vt virtus et scia et
sensus et multa huiusmodi: q supra dixim⁹ eē
relatiua sūm dicti. In relatiuis at p̄z eē nō
puenit prietas qz significāt solū respectū
q nulli priari pōt. ¶ Deinde cum dicit.

(Videntur autem) Nonne tam positionem quam
talis est. Relativa suscipiunt magis et mi-
nus. hac probat exemplariter. Inequalitas et
similitudo suscipiunt magis et minus cum vnu
sit inaequius et filius altero: sed inaequalitas et
similitudo sunt relationes: ergo et c. Contra istam
conclusionem arguitur sic. Primo ad omne suscipiens
magis et minus est per se motus: sed ad hanc
relationem non est per se motus ut dicitur
quinto philosophico. ergo relatio non suscipit
magis et minus. Secundo si relatio suscipit
magis et minus. legatur quod vni relationis
conueniant duo termini quod est in
philosophico. dicente in quinto meta. quod non
potest idem referri bis. id est ad duos. In oppositum
est philosophico. Ad hanc questionem dicitur
Antonius andree quod predicta argumeta
concludunt. et quod ea quae dicitur in hoc
loco philosophico. de prioritate relationum
et de suscipere magis et minus sunt
falsa. Burleus dicit quod ille relationes
fundantur in re suscipiente magis et minus
suscipiunt et ipse magis et minus. Alia
vero non: sed quod dicitur de inaequalitate
quae in quantitate fundatur quam supra
dixit philosophico nec intendi nec remitti.
Ego autem dico. et ea quae dicitur
philosophico. posse tamquam vera
finiri ut exposuimus de prioritate. et
quod inaequalitas suscipit magis et minus.
conceditur et contra vnu esse altero
inaequius. Ad huius evidentiam est
notandum quod ille quantitates quae in
indivisibili persistunt non possunt
magis et minus suscipere ut dicitur
fuit in capitulo de quantitate. Aliter
vero sic. et quod equalitas in indivisibili
consistit nam id quod est alteri equalis
non est magis nec minus eo ita quod
quocumque addito vel subtracto
variatur et definit esse equalitas.
ideo equalitas non potest suscipere
magis aut minus. inaequalitas vero
quandam latitudinem habet huius
quod quanto magis aliquid recedit
ab equalitate. et excedit vel excedit
ab alio tanto est inaequius. Et propter
hoc dictum est ipsas suscipere
magis et minus. Neque hoc accidit
solum in quantitatibus quae sunt
intensibiles et remissibiles: sed et
numeris et illis continuis quae
ab aliquo numero denotantur. Nam
binarius est inaequior quaternario quam
trinarius

et bivenbitus est inaequius quodricenbitus quam
tricenbitus. Ad primum in oppositum negatur
magis. Dictum est. n. supra quod in rarefactione
intendit quantitas sed motus rarefactionis
non terminetur per se ad quantitatem sed
ad raritatem quae est qualitas. Ad secundum
negatur prima positio: quod inaequale referatur
ad inaequale tamen inaequalius non refertur
ad inaequale sed ad inaequalius. quod philosophico. non. n.
dicitur inaequalius alicuius inaequalis inaequalius
sicut dicitur inaequalis respectu inaequalioris.
Predicta diximus non asseruisse: sed
sustinendo et defendendo quod relatio suscipiat
magis et minus. ista autem proprietas
non est convertibilis cum relatione:
tamen quod non convenit omnibus relationibus nam
duplus et dimidius non intendunt nec re-
mittuntur: tamen quod non convenit soli relationi
sed et qualitatibus et quibusdam alijs ut
patet. Deinde cum dicitur (omnia vero) Nonne
tertiam conclusionem quae est ista. Relativa
dicitur ad convertentiam. Pro cuius
notitia est sciendum quod concursio. convertibilitas
convertentia. differunt inter se. Convertio. n.
est passio proportionum et est transmutatio
predicati in subiectum et e contrario convertibilis
litas est passio terminorum qui dupliciter possunt
dici convertibiles. Uno modo ratione signifi-
cati et suppositorum similiter. et hoc modo diffinitio
et diffinitum convertuntur. quod eandem nam
significant et de quocumque supposito predicatur
vnu predicat et reliquum. Alio modo termini
sunt convertibiles quantum ad supposita
solum. et hoc modo subiectum et propria passio
convertuntur quod de quocumque dicitur passio
dicitur etiam subiectum et e contra. Convertentia
est proprietas relationum. quia vnum dicitur
ad aliud et e converso licet diversimode. Aliqua. n.
dicuntur similes habitudine eiusdem casus. Nam
pater filij pater. et filius est patris filius. Aliqua
autem variatur habitudo. Disciplina. n.
dicitur ad disciplinatum in genere. quia disciplina
na est disciplinatum disciplina. sed disciplina
tamen dicitur ad disciplinatum in ablativo cum
omne disciplinatum sit disciplina discipli-
natum. Item differunt quod aliqua relatio

in utroque extremo: et eiusdem rationis sed solo numero distinguitur ut patet de equalitate quia in utroque equalitas est equalitas. Aliquando vero non solum numero, sed etiam specie distinguuntur sic patet de patre et de filio, nam de patre est paternitas que differt specie a filiatione. ¶ Deinde cum dicitur (aliquotiens autem) remouet duo, quoniam impedire possent hanc conuertentiam relationum: scilicet ibi (omnino ergo) primum quidem quod potest eam impedire est quoniam non assignat contentiones relationum, puta si quis dicit quod ala non dicitur conuertibiliter ad auem non enim, dicimus ala est auis ala, quod ideo accidit quod auis non est correlatum ale: quod patet quod relatum non potest esse sine correlatio, quod patebit in sequenti conclusione: ala autem potest esse dato quod nulla auis sit, cum conueniat et alijs puta spiritibus, sed correlatum ale est alatum, unde bene dicitur ala est alatum ala et alatum est ale alatum. Secundum impedimentum est vocum penuria propter quam videretur alicui quod remus non dicatur ad puercentiam, quia maxime diceretur ad nauis quod tamen est falsum quia potest esse nauis dato quod remus non sit cum non omnis nauis utatur remo sed oportet fingere aliquod nomen puta remitum ut dicatur quod remus est remitum remus et remitum est remo remitum. ¶ Deinde cum dicitur (Amplius si conuenienter), tradit duo documenta quibus possumus cognoscere, quoniam sit conueniens relationum assignatio, primum est istud quoniam aliquid ad hunc refertur quibuscumque ab eo circumscriptionis tunc est conueniens assignatio verbi gratia Seruus est correlatum domini quod ab omnibus alijs a seruo circumscriptionis propter seruitutem puta quod sit vel homo vel bipes adhuc refertur ad dominum. Secundum documentum est istud id quo ablato: quibuscumque alijs positus non refertur est conuenienter assignatum correlatum: sicut circumscriptionis ab aliquo quod sit seruus positus quibuscumque alijs nunquam refertur ad dominum. ¶ Predictus potest addi tertium documentum quod est istud, Quando posito aliquo quod ad aliud refertur et eo

ablato, adhuc potest aliquid aliud ad istud referri tunc non est facta sufficiens assignatio verbi gratia filius refertur ad patrem sed remoto filio adhuc potest aliquis referre ad patrem puta filia non quod filius non dicitur per conuertentiam ad patrem sed quod non est adequatum correlatum presens. ¶ Deinde cum dicitur (videtur autem), ponit quartam conclusionem que est talis proprium est relationum esse simul natura. Ad cuius evidentiam est sciendum quod positus et simultas sunt modi essendi oppositi et quia unum oppositum est ratio cognoscendi aliud ideo si declarauerimus quid sit esse prius nam statim erit notum quid est esse simul nam. ¶ Definiet philosophus in post predicamentis quod illud est prius natura a quo non conuertitur subsistendi consequentia, propter quod animal est natura prius homine, quia non sequitur si animal est quod homo sit: et per oppositum esse simul natura est se consequi in existentia ita quod unum sine altero esse non potest. Et quia posito uno relationum ponitur aliud, et uno destructo destruitur aliud, ideo dicuntur esse simul natura. ¶ Huius autem ratio est quia quando plura concurrant ad constitutionem alicuius quodcumque eorum destruantur, oportet et ipsum corrumpi. Sicut quia de ratione hominis est animal et rationale, ideo ablato animali vel rationali diffinit esse homo, ita est in relationis. ¶ Nam relatio dependet a fundamento et termino propter quod ablato quocumque istorum siue fundamento siue termino auferitur relatio: dicit ergo philosophus quod relatio sunt simul natura quia posito uno ponitur aliud et uno ablato aliud auferitur. ¶ Contra istam conclusionem argui solet, quia pater est prior filio. Et causa est prior effectui. Et prius precedit posterius, sed omnia ista sunt relatio ergo unum relationum est prius alio. ¶ Ad omnia ista respondet, scilicet in questionibus de potentia dei questione 7ª articulo, 8. ad primum quod ista regula intelligitur

igitur tñ de relationis fm esse ⁊ nō de re
latiuis fm dici cuiusmodi ē scientia ⁊ sen
sus in quibus priora sunt scibile ⁊ sensibi
le hic probat pbs. tum quia vt in pluri
bus scientia acquiritur a rebus prius exi
stentibus scilibus Tum qz aliquid po
test esse scibile. ⁊ aliquid potest esse sensi
bile dato qz de scibili nulla sit sciētia ⁊ de
sensibile nullus sit sensus. nō loquitur er
go de relationis fm dici sed fm esse. q̄ tñ
pñt considerari dupl'r. vno mō quantū
ad ipsas relationes ⁊ sic sunt simul natu
ra. Nam in patre non potest esse relatio
paternitatis nisi in filio sit filiatio. nec rela
tio prioris potest esse apprehensa per in
tellectum nisi sit apprehensa relatio pos
terioris. Iste enim sunt relationis ratio
nis ⁊ habent esse tantū in intellectu. Alio
modo possunt considerari quantum ad
subam relationum ⁊ sic vnum potest es
se prius alio huiusmodi autem subiecta
non sunt relatiua per se sed per accidēs:
quod cōtingit tripliciter. Aliquod est. n.
relatiuum per accidens ratione sui gene
ris. qz. s. suum genus est relatiuū. ⁊ hoc
modo medicina dicitur esse relatiuum.
qz scientia est relatiuum licet ipsa medi
cina non dicatur ad aliud. Secundus mo
dus relatiuorum per accidens est quan
do aliqua abstracta dñr ad aliquid qz cō
creta eorum ad aliud dicuntur sic equa
litas ⁊ similitudo dñr ad aliquid qz simi
le ⁊ equale ad aliquid sunt. Equalitas at
⁊ similitudo fm nomen non dicuntur ad
aliud. non enim equalitas est equalitatis
equalitas. Tertius modus est. quando
subiectum dñr ad aliquid ratione acciden
tis sicut hō vel albus dicuntur ad aliqd qz
vtrqz accedit duplum esse. Et hoc mo
do caput dñr ad aliqd ⁊ qz ē ps capitati.
Ostqz pbs possit diffinitionē
relatiuorum convenientē taz
relatiuis fm dici qz relatiuis
fm esse. Nunc intendit dis
tingere relatiua fz esse que sola sunt in pre
dicamento relationis qz significant solos

respectus. Et circa hec tria principaliter
facit. Primo mouet dubium ⁊ soluit.
Secundo ex hac solutione diffinit rela
tiua fm esse. Tertio infert vñū corolariū
Dubitatio est an aliqua suba dicatur
ad aliquid: ⁊ videtur qz sic. Qz partes se
cundarū subarū dicuntur ad aliquid
sed partes subarū sunt sube. ergo ali
que sube dicuntur ad aliquid: minor pz:
qz secunde sube que sunt partes nō sunt
accidentia ergo sunt sube: maior declara
tur. prime enim sube sine sint totūz siue
partes non dicuntur ad aliquid. Nam ali
quis homo non est alicuius aliquis ho
mo. nec aliqua manus ē alicuius aliqua
manus. scōe etiam sube que dicunt totū
non dicuntur ad aliud. homo enim non
dicitur alicuius homo sed secunde sube
que sunt partes dicuntur ad aliquid. ca
put enīz dicitur capitati caput: ⁊ manus
dicitur alicuius manus. ergo videtur qz
aliqua suba ad aliquid dicatur Ex his se
quitur aut qz predicta diffinitio relatiuo
rū est magis ampla ⁊ non propria relati
uis aut qz suba aliqua sit in genere rela
tionis. sed istud fm non est dicendus. qz
predicamenta sunt iper mixta. ergo pri
mum. s. qz predicta diffinitio sit inconue
niēs. Anteqz soluatur hec dubitatio alia
ostitur: licet hic pbs qz aliquę partes sub
stantiarū sunt prime sube. alię vero
sunt secūde. vt caput ⁊ manus supra ve
ro in capit. de suba dixit qz non. Ad hoc
multipliciter rñderi potest. Primo qz su
pra accepit subam p ea que est comple
ta in spē ⁊ que hēt esse p se subsistens. ⁊
qz partes subarū nec sunt quid in spē
completum sed sunt partes speciei nec p
se subsistunt cum sit. n. per esse totius iō
dictum fuit qz non erant sube. nunc autē
accipit subam vt distinguitur contra acci
dens ⁊ hoc modo partes subarū sunt
sube. ⁊ hoc sufficit ad propositum suum
quia nihil potest esse in genere relationis
nisi sit accidens. Respondetur secūdo qz
suba prima ⁊ scōa dupliciter accipiunt.

Uno modo pro eo quod est superius et pro eo quod est inferius siue sit completum in se siue non. et quia caput est superius ad hoc caput particulare: ideo appellat caput secundam subam. et hoc caput primam: Accipitur secundo prima et secunda suba pro completa in specie et sic non sunt prime nec secunde sube. Ad dubium principale respondet philosophus. quod predicta descriptio non est propria relationum: quia conuenit etiam subijs et quantitatibus. et multis que non sunt de genere relationis. cum talia non dicantur aliquo modo ad aliud ideo oportet eam corrigere et diffinire sic relatiua. Ad aliquid sunt quibus hoc ipsum esse quod sunt est ad aliud se habere. Ad euentiam huius descriptionis est sciendum. quod esse accipitur tribus modis. Uno modo ut significat essentiam et quiditate rei quomodo dicitur quod diffinitio est oratio indicans quod quid est esse rei. Alio modo esse significat actum existendi: sicut contingit in omnibus propositionibus in quibus predicatur est finis adiacens ut cum dicitur fortis est plato est. Tertio modo accipitur ut significat veritatem propositionis et istud esse est tantum in apprehensione intellectus. Dicimus enim negatio est non ens et cecitas est privatio in quibus propositionibus constat si est. neque essentiam neque actum essendi significare. Cum ista non conueniant negationibus aut privationibus. Quando dicitur quod esse relatiui est ad aliud se habere accipitur esse ut dicit quiditate. Et est tota ratio et quiditas relationis est ad aliud. Ex hoc sequitur quod nullum relatiuum si dicitur sit in genere relationis quia tota eius ratio non est ad aliud cum principaliter significet quid absolutum: ut patet de hoc nomine scientia. Sequitur secundo quod relationes significat his nominibus. genus species indiuiduum et alia huiusmodi nominibus secundarum intentionum non sunt in predicamento licet sint relatiua secundum esse quia nihil est in pre-

dicamento nisi sit ens reale. ille autem relationes sunt rationes tantum. Sequitur tertio quod si aliquid est in genere relationis oportet quod significet quandam formam accidentalem dependentem ad aliud tantum ad terminum. Deinde cum dicitur (Ex his ergo) Infert ex dictis istud correlatiuum qui nouit perfecte unum relatiuum cognoscit et reliquum. hoc probatur tali ratione. qui nouit perfecte id cuius totum esse ad aliud se habet. nouit etiam id ad quod se habet. alioquin non perfecte cognosceret rationem eius. cum constitat in ordine ad aliud sed relatiua sunt huiusmodi. ut patet ex eorum diffinitione: ergo et c. Ad huius euentiam est sciendum quod tribus modis unus est de ratione alterius uno modo subiectum est de ratione accidentis. ut dicitur septimo metaphysice. Alio modo superius est de ratione inferioris. Tertio modo relatiuum est de relatione sui correlatiui sed differenter. Nam omne superius est de principali ratione cuiuslibet sui inferioris eo quod omne inferius includit in suo principali significato suum superius. et aliquid ei addit sicut homo significat quicquid significat animal et ei addit rationale: relatiuum autem non est de primario significato sui correlatiui. nec subiectum est de principali significato accidentis. iste enim terminus pater significat tantum paternitatem de cuius essentia non est filiatio cum finem diuerse species relationum. Una autem species non est de essentia. Similiter hoc nomen risibile significat tantum risibilitatem. que cum sit accidens non constituitur ex substantia tanquam ex principio essentiali: sed quia accidentia non habent esse nisi per subiectum et unumquodque sic se habet ad esse ita se habet ad diffinire et ad cognosci ideo diffiniuntur per subiectum: et relatiuum ponitur in diffinitione correlatiui tanquam terminus eius. Et quia relationum difficilima est natura propter iniurias eorum entitatem. subdit philo-

sophus. q̄ difficile est confiderenter de hu-
 iusmodi rebus pertractare. Ex quo se-
 quitur q̄ dubitare de singulis non erit
 inutile quia ex dubitatione queritur ve-
 ritas ⁊ veritatis cognitio est dubitatorum
 resolutio vt dicitur quarto phy. Contra istud
 corolariū arguitur: primo vniū
 oppositorum non diffinitur per reliquū
 sed relativa sunt opposita ergo vnus nō
 ponitur in diffinitione alterius. Secūdo
 ex hoc sequitur q̄ est nugatio pater
 filij sicut ē nugatio dicere homo animal
 vel homo rationalis: sed hoc est falsum:
 vt patet ergo ⁊c. Tercio sequitur q̄
 idem sit prius ⁊ posterius notius ⁊ mi-
 nus notum respectu eiusde. si enim pa-
 ter diffinit filium est notius ⁊ prius eo.
 quia diffinitio est prior ⁊ notior diffinito.
 sed si filius diffinit patrem est notius pa-
 tre. sed hoc est inconueniens. ergo ⁊c.
 Respondeo ad primum negatur ma-
 ior. Constat enim q̄ in diffinitione cecita-
 tis ponitur visus. ⁊ quilibet p̄uatio dif-
 finitur ⁊ cognoscitur per habitum suū.
 similiter vnus contrariorum est ratio co-
 gnoscendi aliud. cum contrariorum sit ea-
 dem disciplina. eodem modo est de re-
 lativis oppositis. Ad secundum dico:
 q̄ duplex est diffinitio. Vna est diffinitio
 quiditativa. vt dicitur septimo metaphy-
 sic ⁊ in tali non ponitur nisi id q̄ est de
 essentia diffiniti. ⁊ ei intrinsecus. Alia est
 diffinitio p̄ aditamentum. in qua ponitur
 aliquid q̄ non est intrinsecum diffinito.
 sicut subiectum ponitur in diffinitione ac-
 cidentis. prima diffinitio est proprie sub-
 stantiarum. secunda vero conuenit acci-
 dentibus. Quando aliquid ponitur in dif-
 finitione q̄d itativa alterius. si postea ada-
 tur ei sit nugatio dicendo homo animal.
 ⁊ huius ratio ē quia homo significat ani-
 mal. Unde si postea ei adatur dices ani-
 mal bis. semel implicite ⁊ semel explici-
 te. si vero adatur alicui. id q̄ ponitur in
 condiffinitione per aditamentum non est
 nugatio quia idem non dicitur bis. vt cū

dico albus homo. nam si albus non signi-
 ficat hominem. ⁊ similiter vnum relati-
 uum non significat aliud. pater enim si-
 gnificat tantum paternitatem. vnde di-
 cendo pater filij nō dicitur bis filius. Ad
 tertium non est inconueniens idē esse no-
 tius ⁊ ignotius respectu eiusdem finis di-
 uersas rationes: sicut est in proposito. nā
 vnum relatiuum inquantum terminat re-
 lationem salterius ad ipsum est posteri-
 us ⁊ ignotius eo. Inquantum vero ali-
 ud terminat relationem eius sic est pri-
 us ⁊ notius. hec dicta sunt sustinendo q̄
 vnum relatiuum diffinitur per reliquū:
 cuius oppositum tenet Burleus.

Qualitatem vero. Istud ē ter-
 tium capitulum. in quo phy-
 losophus determinat predi-
 camentum qualitatis. Circa

quod duo principaliter facit. Primo de-
 clarat qd sit qualitas. secundo ponit eius
 proprietates ibi. Inest autem ⁊ contra-
 rietas. Circa primum facit tria. Primo
 describit qualitatem. Secundo assignat
 species eius ibi. ⁊ vna quidem. Tercio
 describit qualia ibi. Qualia vero. Quā-
 tum ad primum dicit. Qualitas dicitur
 finis quā dicimur quales vbi est sciendū
 q̄ duplex est qualitas. aliqua enim cor-
 poralis vt albedo. sanitas. calor. ⁊ alia hu-
 iusmodi que non habēt esse nisi in corpo-
 ribus. Alie sunt spirituales. vt scientia. ius-
 titia ⁊ huiusmodi. que sunt in subiecto
 immateriali: ⁊ quia i homine sunt omnes
 huiusmodi qualitates. quia homo est ex
 spirituali ⁊ corporali natura. ideo dixit di-
 cimus sup̄ nos homines quales finis
 qualitatem formaliter vt per homo in-
 cluderet tam spirituales q̄ corporales
 qualitates. Et quia qualitas non dicitur
 vno modo. non q̄ sit terminus equino-
 cus. cum sit genus. ⁊ dicatur vniuoce.
 s; quia habet sub se plures species ideo
 subiungit quod qualitas dicitur multi-
 pliciter. Deinde cum dicit. Et vna
 quidem. Ponit species qualitatis.

Circa quod quattuor facti sunt quod sunt quatuor species. secunda ibi (aliud vero genus) Tertia ibi (tertia vero species) quarta ibi (quartum vero genus) dicit igitur quod habitus et dispositio sunt prima species qualitatis: sic probatur. secundum habitum et dispositiones dicimur quod ergo sunt qualitates. Est autem duplex differentia inter habitum et dispositionem. Primo quia habitus est de difficili mobilis ut scientia et virtus. dispositio autem est de facili mobilis ut calor et sanitas in animali. Secundo quia omnis habitus est dispositio sed non e contra. ex quo sequitur quod se habent si cut superius et inferius. Circa hoc sunt duo dubia. Primo utrum habitus sit de terminata species qualitatis ab alijs distincta et videtur quod non. Secundo id quod conuenit pluribus speciebus. non est de terminata species. sed habitus est huiusmodi ergo et minor probatur esse habitus conuenit calori et figure. sed calor et figura sunt species distincte ergo et minor probatur. id secundum quod aliquid disponitur bene vel male est habitus ut dicit hic philosophus sed secundum calorem et figuram aliquid disponitur bene vel male ut de se patet. ergo et. Secundo philosophus dicit quod calor et frigus sunt habitus sed ista sunt etiam in tertia specie qualitatis ut idem dicit ergo habitus non est species distincta a tertia specie. In oppositum est philosophus. Respondeo in ista questione faciam duo. Primo dicam: quid est habitus. Secundo quomodo distinguitur ab alijs speciebus qualitatis. Quantum ad primum dicitur. scilicet. prima secunde questione 49. articulo primo: quod hoc nomen habitus deriuatur ab habere. habere autem contingit dupliciter. Uno modo secundum quod homo vel quaecumque alia res dicitur aliquid habere: et sic conuenit esse ad plura genera: nam aliquid habet subiectum aliquid quantitatem aliquid qualitates et sic de alijs. propter quod habitus vel habere hoc modo acceptus est post predicamentum ut philosophus dicit. Alio

modo acceptus habere secundum quod aliqua res habet se in se ipsa. vel ad aliquid aliud. Dicimus igitur aliquo modo se bene habere vel quod te habere. et hoc modo habitus est qualitas quedam de qua dicit philosophus in quinto meta. habitus est dispositio secundum quam res bene aut male disponitur. Nam secundum sanitatem et pulchritudinem aliquid bene se habet secundum egritudinem vero et turpitudinem male. Ita tanter autem dico secundum habitum aliquid se habere bene vel male vel in se vel ad aliud. Quodam habitus important ordinem ad naturam rei principaliter: sed ex parte habent et ordinem ad operationes sic. n. sanitas quod est qualitas secundum quam aliquid in se ipso bene se habet in sua natura. sed quod non est principium actus importat secundario ordinem ad actum: unde philosophus dicit in decimo de hystorijis animalium. quod homo dicitur esse sanus quod potest facere operationem sani. alij sunt habitus qui principaliter important ordinem ad aliud. scilicet. ad operationem ut scientiam et alij habitus tam intellectuales quam morales qui principaliter ordinantur ad bene operari. et sic patet primum. Quantum ad secundum alij ut simplicius sic distinguunt species qualitatis. Qualitatum aliqua sunt naturales. que sunt naturae in sunt et species: quedam sunt aduentitiae et que ab extrinseco efficiuntur. et sic est habitus et dispositio. Talem autem quedam sunt sed id quod aliquid est in potentia et sic est prima species qualitatis. Quedam sunt sed quod aliquid est in actu et hoc vel in profundum: et sic est tertia species. vel secundum superficiem et sic est quarta species. scilicet. forma et figura: Sed constat hanc distinctionem esse insufficientem quod multe figure et qualitates passibiles non sunt naturales sed aduentitiae. S. d. in prima secunde. q. 49. articulo secundo sic distinguit has species. Nam qualitas est modificare et terminare subiectum suum secundum esse accidentale: hoc autem potest fieri tripliciter. Aliqua. n. determinatio ista est in ordine ad naturam subiecti. et sic est prima species qualitatis secundum quam aliquid

se bene habet vel male ut supradictū ē
Dicē. n. phy. i 7° phisicorū loqns d' habi-
tibus. q' sunt dispositiōes quedā pfecti
ad optimū. Dico aut pfecti q' est dispo-
situm fm naturā. & q' natura est p^m q'
est in re iō bitus & dispositio sunt prima
spēs. Aliqñ determinatio ista ē fm actio-
nem vel passionē. & hoc dupl^r q' aut est
fm ea que sunt principiū agendi vel pa-
ciendi. & sic fā spēs q' dicit naturalis po-
tentia vel impotentia. Aut est fm ea ad
que terminatur actio & sic est tertia spēs
que dicit passio & passibilis qualitas. Ali-
quando iste modus est fm quantitatem
& sic est quarta spēs. Et q' pncipia actio-
nis sunt prio: a terminis. ideo naturalis
potentia ponit fā species & q' posita ac-
tione opz ponere terminum eius. ideo
passibilis qualitas est tertia spēs. Ultima
vero forma vel figura que sunt postero-
ra pncipijs actionis. ¶ Ad p^mū in op-
positū dico q' ista diuisio qūtatatis non est
in plures res s; in plures actiones. Itaz
eadē res potest esse i plurib⁹ specieb⁹.
fm diuerfas eius considerationes dictū
est enī q' bitus ē quo aliqd se hēt bñ vī
male. vnde figura & color fm q' per ea
aliqd bene vī male disponit. sunt i p^ma
specie. Ex eis enī vt sic resultat pulchri-
tudo. similr calor & frigus fm q' eis ali-
qd bene disponit in nā sua ptnēt ad sanī-
tatē q' ē bñ. nec dico q' sanitas sit forma
cōposita ex plurib⁹ qūtatibus nam ē for-
ma simplex resultans ex hūoribus ade-
quatis. sed ad hoc q' causef requir alias
qualitates esse pportuatas fm cōdi-
tionē nature in qua sunt calor aut & frig⁹
fm q' imutant sensum tactus sunt in ter-
tia spē. Et per hoc patet ē rāio ad fm
quō aut habitus sit predicamentū dicet
loco suo. ¶ Querit sō utrū habitus &
dispositio sūt spēs distincte & videt q' sic
q' habent oppositas differētias nā habi-
tus est difficile mobilis. dispositio vero
facile. ¶ Ad hanc qōnē respondet. s. d.
vbi supra. Ad cui⁹ euidētiā dico p^muo

q' de ratione dispositionis est ordo al-
cuius habentis ptes q' ptingit triplicif
vt dicit phy. qnto metaphysice. Aut. n.
hoc est fm locū. & sic dispositio pertinet
ad p^mdicamentū situs q' dicit ordinē parti-
um in loco aut hoc fm potentia & sic ille
qualitates q' nōdū habent esse perfectū
sed sunt inchoate in subo dicūtur disposi-
tiōes sicut scia & virt⁹ inchoata. Aut hoc
est secundū spēm & sic dispositiōes sunt
ipsi habitus sicut scientia & virtus com-
pleta. ¶ Patet ex his dictū q' dispositio
potest accipi dupliciter vno modo vt ē
genus ad habitū & p^mū habens mo-
dum non sunt distincta. quia species nō
est res contra genus distincta. Alio mo-
do accipitur vt est aliqd contra habi-
tū diuisū. q' duobus modis ptingit
Uno modo sicut perfectum & imperfe-
ctum in eadem specie vt. s. dispositio di-
catur ipsa forma puta scientia quādo h;
esse imperfectum & eadem forma dica-
tur postea habitus: quando habet esse
perfectum. vt non de facili amittatur. &
hoc modo facile & difficile mobile non
sunt differentie sed diuerfi modi essen-
di eiusdem qualitatis. Alio modo pos-
sunt distingui tanq; species vnus gene-
ris sub alterni. vt dicantur dispositiōes
ille qualitates prime speciei quibus con-
tingit scdm p^miam rationē vt de faci-
li amittantur quia habent causas trans-
mutabiles vt sanitas & egritudo habit⁹
non dicuntur ille qualitates que fm suā
rationē habent q' nō facile transmuten-
tur qa habent causas imobiles sic scien-
tie & virtutes. & fm hoc dispositio non
sit habitus. Ista autem secunda exposi-
tio vniuersaliter magis consona dictis
phy. Unde ad huius probationem in-
ducit cōmunem loquendi consuetudinē
secundū quam ille qualitates dicunt
habitus que habent quandā diuturnita-
tem. Et hoc modo facile & difficile mo-
bile sunt differentie non quidem prope
qualitatum: quia magis dicunt aliquid

pertinens ad motū : sed circūloquitur
et designat proprias et per se differentias
qualitatum sicut etiam in genere subie
ter accipiunt differentie accidentales loco
substantialium inquantum eas designat. De
inde cum dicit. (Aliud vero gen^o) potest
fieri speciem qualitatis circa quod duo sa
cit. Primo declarat que sint he qualita
tes. Secundo respondet cuidam tacite obiectioni
Ibi (nō. n. qm) Quātū ad primum dicit
quod secunda species qualitatis est naturalis po
tentia vel ipotentia ut potest cursatoria vel
gladiatoria et sic de alijs. Circa istam
litteram queris utrum naturalis potentia vel
ipotentia sit he species qualitatis et videtur quod
nō. Circa primum nulla relatio est qualitas quia
ista propositio sit immediata et per se nota
ut dicit philosophus. Secundo posteriorum. sed poten
tia est relatio de^o enim ad aliud. scilicet ad possibili
le ergo etc. Circa secundum nulla privatio est species
qualitatis. sed ipotentia est privatio potentie
ergo etc. Circa respondendum ad istam questionem
et dico tria. Primo quod potentiarum aliqua
est activa et aliqua est passiva. Potentia
activa est principium transmutandi aliud in
quantum aliud dicimus enim in igne esse po
tentiam calefactivam qua mediante ignis po
test transmutare aliquid. scilicet calefactibile. po
tentia passiva est principium transmutandi ab
alio sic calefactibile habet potentiam pas
sivam ad hoc quod calefiat. Dico secundo quod po
tentiarum tam activarum quam passivarum aliquę sunt
naturales et aliquę rationales ut dicit philosophus.
In nono metaphysice. et secundo permenias que
dupliciter differunt. Primo quia potentia natu
ralis est secundum quod aliquid ita potest agere
quod non potest non agere si obiectum sit pre
sens. Si. n. sit aliquod calefactibile aut
combustibile prius igni non potest ignis face
re quin illud comburat. Potentia vo
luntatis est per quam aliquis potest agere
et non agere puta homo per voluntatem potest
velle et cessare ab actu volendi. et si sit ei
prius aliquid volibile. Secundo differunt quia per po
tentiam rationalem possumus hoc et eius op
positum puta per voluntatem homo potest velle

quiescere et monere. et vigilare et dormire
et sic de alijs. Potentia autem natu
ralis est determinata ad unum. Nam ignis
ita potest per potentiam calefactivam calefacere
quod non posset ei^o oppositum. scilicet frigidificare. ex
dictis videtur quod potentie rationales ut intel
lectus et voluntas non sunt in hac specie qualita
tis quia non sunt potentie naturales. neque sunt
ipotentie. Arbitror tamen hoc esse falsum.
Nam constat quod huiusmodi potentie et si
multę potestas sensitivas est visus auditus
tactus et alia huiusmodi non sunt subie
neque quantitates nec relationes quia quantitas
et relatio non sunt principium alicuius actus
sicut sunt iste potentie. Non sunt etiam alie
quo sex principiorum ut de se patet ex quo
relinquitur quod sint qualitates. Nec sunt habitus
quia habitus sunt in potentijs solum ab eis distin
guntur. Nec sunt passibiles qualitates. quia ta
les sunt obiecta ipsarum potentiarum sensitivarum
nec sunt forme aut figura ut de se
patet et per prius operatur quod sunt in secunda specie qua
litatis. Ad cuius evidentiam dico quod poten
tia naturalis potest accipi dupliciter uno mo
do ut distinguitur contra potentiam ratio
nalem et sic non loquitur de ea tantum philosophus.
In hoc loco. Alio modo accipitur potentia
naturalis pro omni potentia que inest ali
cui a natura siue sit rationalis siue non.
Et hoc modo omnes potentie anime tam sen
sitivę quam nutritivę et rationales dicuntur
naturales. et sic loquitur philosophus. de poten
tia naturali. Dico tertio quod potentia acci
pitur tribus modis uno modo per se su
ceptivo alicui^o forme et hoc modo reperitur
potentia etiam in substantijs dicimus
enim quod materia prima est potentia. nec
sic loquitur philosophus. hic. Secundo accipitur pro
relatione quam importat hoc nomen
potentia ad possibile et est relativum sicut dicitur
sicut et scientia et quantum ad hoc est in
genere relationis licet enim scientia non
sit in genere aliquid tamen relatio quare
includit est ad aliquid. Tertio accipitur
ut dicitur forma accidentalem que est pri
ncipium actus et hoc modo est qualitas.

Ad primū negatur minor: quia potē-
tia non est ipsa relatio principij. sed est id
cui talis relatio convenit. **A**d secundū
negatur maior: in potentia enim natura-
lis est qualitas qua aliquid dicitur ipotēs
ad resistendū corruptivis puta egrotā-
tium dicitur aliquid ei qd ex eius com-
plexione vel ab alia causa resultat in eo
qualitas qua efficitur impotens resistere
his que sūt nata accusare egritudinē.

Deinde enī dicit. (Non enim quī
sunt dispositi) respondet cuidam obie-
ctioni que talis est nulla dispositio. vlti-
mus est naturalis potentia sed saltatimū
et pugilatinū sunt quidam habitus dicitur
enim aliquis pugilator: quia habet natu-
ram qua potest tales actūs operari ad hoc
dicitur phy. qd dupliciter contingit aliquid
esse pugilatorē et cursorem. et sic de alijs.
Tercio modo pp se habitum acquisitū
et talis habitus est in prima specie. Alio
modo propter quandam qualitatem quā
habet a natura et sic erit in 2a spē. sunt
enim aliqui nati dispositi ad cursum. alij
qui ad sanitatem alij ad gladiatoriam et si-
militer durum et molle: dicitur enim ali-
quid durum quia habet naturalem poten-
tiam ad resistendū. molle vero habet in-
potentiam. Sciendū est qd durities et
molities inquantū sunt obiecta tactus
pertinent ad tertiam speciem qualitatis sunt. n.
passibiles qualitates inquantū vero resi-
stunt vltimū resistunt molior: sunt in 2a spē.

Etia vero species. Postq
phy. declaravit que sunt quali-
tates prime et secunde spē.

Nunc manifestat tertiam vlti-
mam. Circa primum tria facit. 1. dicit
mo signat que sunt qualitates tertie spē
et probant eas esse qualitates. Secundo
ponit rationē denominationis eorū. ter-
tio ponit earū differentiam 2a incipit ibi.
(passibiles vero) Tertia ibi (quecunq;
igitur) Quantum ad primum dicit qd ter-
tia spē qualitatis ē passio vel passibilis
qualitas vt dulcedo amaritudo. et his

similia vt calor et frigus et qd predicta
sunt qualitates arguit sic. Omnis forma
denominans suū subiectū quale est qua-
litas sed predicta sunt huiusmodi. nam
aliquid denominatur album ab albedine
ergo et c. **D**einde cum dicit. (passibi-
les vero) Assignat rationes qd dñr pas-
siones. Ad cuius evidentiam ē sciendum
qd passio accipit tripliciter primo vt est effe-
ctus actionis et sic est predicamentū de
quo dicitur loco suo. 2o accipitur passio
vt est aliqd convertibile cum suo subiecto
et sic potest reperiri in pluribus predica-
mentis. Aliqua. n. relatio est passio vt eq-
litas est passio quantitatis et similitudo qua-
litis. Aliqua etiā qualitas ē passio irra-
sibilitas. n. est passio hominis et tamen
est aut habitus naturalis consequens prin-
cipia essentialia hominis aut est naturalis
potentia qd homo est natus aptus ride-
re tertio accipitur passio pro qualitate inmu-
tationis alicuius sensus quecunq; sint illa et
sic accipit in hoc loco. Dicit ergo phy.
qd iste qualitates non dñr passibiles qd
tates eo qd subiectū earū aliquid ab acci-
piatur mel enim licere habeat eē dulce-
a dulcedine nullam tamen passionem
vel alterationem infert ei dulcedo et posi-
to qd ita esset non tamen dñr ex hoc pas-
sibiles qualitates sed quia inferunt pas-
sionem sensibilem: Ad huius evidentiam sci-
endum est qd duplex est passio vt inu-
phy. i. textu aliqua ē passio corruptiva et
ē illa qd amplius facta abicit a subiecto s; que
modū ille qui infirmat dicitur pati. alia
est passio perfectiva et tali passione dicitur
pati quicquid recipit aliquam per-
fectionem. Sciendum 2o qd potentiarū
sensitivarum aliquę sunt cognoscitivę vt
visus per quē cognoscimus colores. et
auditus per quem cognoscimus sonos.
Alie vero sunt appetitus vt concupis-
cibilis et irascibilis dicitur ergo predictę q-
litates passibiles quia inferunt aliquam
passionem perfectivā sensibiles cognosciti-
vis. Alię. n. visus cognosceret colores

nisi in ipso reciperetur similitudo repres-
sentans colorem. et hoc est commune om-
nibus qualitatibus que percipiuntur a
quocunque sensu exteriori. Et hec est prima
ratio qua re dicuntur passibiles qualita-
tes. Secunda ratio est quia aliqua earum can-
t ab aliqua passione existente in potentijs
appetitiuis. Nam in concupiscibili est gau-
dium et tristitia dilectatio et huiusmodi in-
frascibili vero est spes timor ira et sic de alijs
que ponit philosophus in libro ethicorum. Dico igitur
quod aliqua dicuntur passibiles qualitates quia
causantur ab ipsis passionibus. nam ali-
quis ex verecundia efficitur rubeus et ex ti-
more fit pallidus. Ista autem ratio non
est communis omnibus non enim dulcedo vel
amaritudo causantur ab aliqua tali pas-
sione. Subdit autem philosophus. quod sicut aliquis ex
aliquo casu patiens verecundiam fit rubeus
ut si natus est verecundus semper in actu operis
eum esse rubeum et idem est dicendum de
alijs passionibus. Deinde cum dicit.
(Quoniam igitur talium) quia locus sue
rat sub distinctione dicens passio vel passi-
bilis qualitas. Et nota distinctionis im-
portat aliquam distinctionem modo assignat
differentiam que est inter passiones et pas-
sibiles qualitates. Et primo quantum ad
qualitates corporales. secundum quantum ad spe-
ciales ibi. (Similiter autem.) dicit igitur
quod passibiles qualitates dicuntur ille qui ha-
bet in subiecto causam intransmutabilem
et de facili immobilem siue hoc sit a natu-
ra siue ex aliquo superueniente. Magis
enim que est alicui aut naturaliter aut
propter estus si habeant esse fixum et per-
manens in subiecto dicuntur passibiles quali-
tates passionibus vero dicuntur qualitates que
non habent permanentem esse ut rubedo
causata ex verecundia. Differunt etiam
passiones a passibilibus qualitatibus quia
sunt passibiles qualitates denominamur
quales sunt vero passionibus non. Ille enim
vero qui est rubeus ex verecundia non
dicitur rubeus. Hoc est sane intelligendum
non enim est intentio philosophi dicere quod ta-

lis nullo modo denominetur rubeus
sed quod non denominatur rubeus per naturam
et permanenter de nominatione conti-
nua. Deinde cum dicit. (Similiter
autem) ponit eandem differentiam quan-
tum ad qualitates spirituales dicens quod
ille que habent esse fixum dicitur passibi-
les qualitates ut demencia et ira que sunt
alicui a natura ille vero que sunt ex cau-
sa transmutabili dicitur passionibus ut ira cito
recedens. Patet ex predictis quod pas-
siones anime et gaudium et delectatio ira tri-
stitia et huiusmodi sunt tertia species qualitatis.

Deinde cum dicit. (Quartum
vero genus.) Determinat
de quarta species qualitatis. Cir-
ca quod ante expositionem littere

dubitat quare philosophus primam et tertiam species
qualitatis dicit esse species secundam vero et quartam
tam dicit esse generalem. Ad ista respondetur
dupliciter primo quod iste non sunt species spe-
cialissime sed generalia subalterna. et ideo philosophus.
ut hec daret intelligere aliquas nomina-
uit species aliquas vero genera. secundum dico quod
bitus et dispositio possunt esse idem nu-
mero quia dispositio potest fieri bitus et si-
passio potest fieri passibilis qualitas ut si ali-
quis ita fixe efficeret rubeus ex verecun-
dia quod semper remaneret rubeus. et ideo
dixit eas esse species. Naturalis autem in pote-
tia non potest fieri potentia naturalis nec for-
ma potest fieri figura ut aliqui dicunt ideo
dixit ista esse genera quia minor est conuen-
ientia in genere quam in specie litteris dicitur accedit
ad expositionem littere circa quam duo principa-
liter facit primo declarat que sunt qualitates
spirituales. secundum excludat quedam que videntur esse in
ista specie et non sunt ibi (earum vero) Circa primum
dicit quod quartum genus qualitatis est forma vel
figura quod aduersus diuersimode expo-
nit. Sed. scilicet. d. in tertio sententiarum dist. 16. dicit
quod figura tripliciter accipitur. primo et proprie ac-
cipitur pro qualitate que resultat ex terminatio-
ne quantitatis sicut est figura triangularis
quadrangularis et huiusmodi quando
enim aliquae linee sic vel sic terminantur

resultant diuerse figure. Nec dico qd si /
gura hoc mo accepta sit terminus qua- /
litas. quia ois qstas terminat ad aliqd /
q e i gne qstas saltez reductiue. s. dico /
q resultat ex terminatiode qstas. Secdo /
accipit figura p eo q e repntatiuū figu- /
re pmo mo accepte et sic imago alicuius /
df eius figura et q: imago e signū ei cui? /
e imago: extensū est. Tercio hoc nomē /
figura ad quodcunq signū. sed accipit b /
figura pmo mo Sciendū e fo q forma /
accipit duplr Uno mo p pulchritudie /
que e qualitas resultas ex debita ppo- /
tione mēbroz et corporis claritate vt di- /
cit phy. quarto ethicoz de q etiā inquit /
poeta forme bonū fragile est quantūq /
accedit sit minor et spacio carpitur ipsa /
suo. Et alius ait fastus inest pulchris seg- /
turq superbia formā. Alio mo accipit /
pro ipsa lineatione alicuius quantū et sic /
est in quarta spē qualitas figura antez /
et forma hoc mo accepte nō distingunt /
in rebus artificiatīs. sed df forma inquā- /
tuz dat rei artificiate esse specificūz etiā /
eadē qualitas df figura inquantū dat de /
terminationē rei qte vñ si nō sunt idem /
tamen ppinque se hñt vt inquit. s. d. su- /
per lib. septimo physico. Alij dñt q di- /
stingunt solū vt magis cōe et minus cōe /
q vt dicunt: forma reperit tñ in rebus /
aiatis figura vero taz in rebus aiatis qz /
in rebus inanimatis. sed ista expositio e /
contra plūm qui dic in fo physicoz for- /
mas artificiatoz esse in genere qlitatis /
ecce q dicit eis formas conuenire. et iō /
standū est pime expositiōi. Deinde /
cū dicit. (Rarū vero) remouet quedā /
que videntur esse in hac spē et non sunt /
huiusmodi est raritas densitas asperita- /
tas et lenitas ista enim videntur pertine- /
re ad hanc spē. q: videntur insurgere /
ex terminatione qstas. sed nō sunt q /
litas. imo sunt in pdicamento positio- /
nis q: dicunt ordinē partū in loco. Vi- /
detur phy. in hoc loco pdicere sibi ipsi. /
Nam in qrtto physicoz dicit q raritas

et densitas sunt qualitates hic autē dicit /
q nō. sed sunt positiones. Et iō est notā- /
dum ad huius euidentiam q raritas et /
densitas et asperitas et lenitas sunt qua- /
litates tertie speciei. Constat enim in illa /
spē poni omnia illa que pmo et p se im- /
mutant sensū sed pdicta sunt huiusmōdi /
ergo sunt in spē qualitatis. Hanc sentē- /
tiam videt tenere. s. d. in primo senten- /
tiarū di. 17. qd vero dicit phy. ipsas esse /
positiones intelligendū est non formalit /
sed cāliter. Illud enim est eaz q parū /
habet de materia sub magnis dimensio- /
nibus vnde materia non pōt deuenire /
ad maiorem raritatē qz sit raritas ignis /
Oportet igit prius itelligere distinctōez /
partium et situationem eaz q ad posi- /
tionē pertinet et postea resultare et cau- /
sari raritatem in tali subo. Aliqui dicunt /
q raritas accipitur dupliciter. Uno mo /
pro extensione partium quantitatiarū. /
et sic positio. Alio modo p extensione /
materie et sic e qlitas. Qd dixi de rarita- /
te dicendū est de asperitate et lenitate. /
asperū enim est cuius vna pars super- /
eminet alteri et propter hoc i aspero qn /
est simplr vna superficies cū non habet /
perfectam continuitatem in partibus. /
ipsa igitur asperitas resultat ex tali parti- /
um situatione. et similiter dico de lenita- /
te. Deinde cū dicit. (Qualia vero) /
describit qualia dicens q qualia dicunt /
illa que denominant fin aliquā predi- /
ctarū speciez qualitatis. nam a gramati- /
ca denominatur quis grammaticus. et cā- /
didus a candore. sed duplr cōtingit nō /
fieri talem denominationē. pmo qñ /
qualitati. non est nomen impositum df /
enim quis pugillator fin naturalē poten- /
tiam cui tamen non est impositum no- /
men. Nam hoc nomen pugillatoria non /
significat naturalem potentiam sed ar- /
tem. quam qs exercitio acquiuit. Secdo /
quando non conueniunt in principio et /
differunt in fine dictionis. propter quod /
non denominatur studiosus a virtute

Philosophus diffinit quale per qualitatem. et
supra diffinit qualitates per quale. ex
quo videtur idem esse notius et minus
notius respectu eiusdem quod est inconve
niens. Respondeo quod dupliciter potest esse
vnu notius altero. Uno modo secundum se et
nam suam alio modo quantum ad nos
cognoscimus nos aliquam causam per ef
fectum. et tamen causa est secundum se notior
et prior effectu. abstractum est secundum
se notius concreto et quantum ad hoc
diffinitur quale per qualitatem tanquam per
notius secundum nam suam. Concreta vero sunt no
tiora nobis et sic diffinitur qualitas per quale.

Est autem contrarietas.

Postquam philosophus determinavit
de qualitate et speciebus eius.

nunc assignat eius proprie

tates et circa hoc duo facit. Primo po
nit tres proprietates. Secundo remouet quoddam
dubium ibi (at vero). Circa primum po
nit tres conclusiones secundum quod sunt tres pro
prietates scilicet ibi (suscipit autem) tertia
ibi. (simile vero.) Prima conclusio
est ista in qualitate est contrarietas quod
probat per exemplo iniustitia contrariatur
iniustitie et albedo nigredini sed iste sunt
qualitates ergo etc. Notandum quod iniu
stitia accipitur dupliciter. Uno modo pro sim
plici prouatione iniustitie in subiecto apto na
to habere iniustitiam et sic opponitur priuati
one iniustitie. Hoc. n. modo quilibet non
habet habitum iniustitie. dicitur iniustus
Alio modo accipitur iniustitia prout dicit
quendam habitum malum quo quis in
clinatur ad operandum iniusta et sic con
trariatur iniustitie sicut vitium contrariatur
virtuti hec autem est magis propria ac
ceptio iniustitie ut colligitur ex hoc per se
mentas et non solum abstracta contrari
antur ut albedo et nigredo. sed etiam
concreta ut album et nigrum que sunt co
ntraria non ratione subiecti sed ratione for
mæ quas significat. Nec autem prope
tas non est conuertibilis cum qualitate
Tunc quia puenit et alijs. scilicet relationi ut

supra dictum est. et etiam actiōi et passio
ni. ut in sex principiis declarabit. tunc
quia non conuenit omni qualitati. qua
litates. n. quarte speciei non habent contrariū
et similiter colores medij rubeum enim
et palidum inter se oppositū dicit philosophus.
quinto physicorum ubi ponit quod fuscum
comparatū albo est nigrum et per primum
contrariatur albo comparatione antequam
nigro est album. Respondeo quod aliqua
contrariari contingit dupliciter. Uno modo
perfecte quia scilicet habent conditio
nes requisitas ad contrarietatem. et hoc
modo colores medij non contrariantur
quia non maxime distant sub eodem ge
nere. alio modo imperfecte. et sic dicitur aliqui
habere contrarium. fuscum vero dicitur
contrarium albo ratione nigredinis que
in ipsa est secundum esse remissum et di
cit contrariari nigro ratione albedinis. Ul
timo ponit unam regulam contrariorum
dicens quod oportet contraria esse in eodem
genere quod non est intelligendum semper de
genere primo. sed sufficiat quod sint in eodem
genere remoto. sufficit enim que contra
riatur iniustitia est in genere virtutis et in
iustitia in genere vitij utraque sunt tamē
in genere habitus qui est qualitas. De
inde cum dicit (Suscipit autem) Pro
nit secundam conclusionem que est ista
Qualitas suscipit magis et minus hanc
conclusionem probat sic et precedenti. Nam
aliquis est magis albus et candidior et
iustior alio. sed ista sunt qualitates vel qua
litæ ergo qualitas suscipit magis et min
us. Sed est dubium utrum iniustitia et sa
nitas recipiant magis et minus. Videtur
enim quod non quia ille dicit iustus quod nihil
iniustum facit. Non potest ergo vnus
esse iustior altero quia quod primum agit
aliquid iniuste non est iustus similis sani
tas consistit in humorum adæquatione
sed adæquatio siue equalitas non suscipit
magis et minus ergo nec sanitas. Re
spondeo quod dupliciter aliquæ forme sus
cipiunt magis et minus. vno modo per

prout

pter maiorem v[er]o minorem participatio-
 nem in subto. alio modo p[er] alicuius ad-
 ditionem. **C**ad cuius evidentiam est
 sciendum q[uod] aliqui tales forme sunt sim-
 plices ita q[uod] non resultat ex proportio-
 ne multo: u[bi] sicut albedo nigredo ⁊ hu-
 iusmodi. ⁊ tales intenduntur solum ex
 hoc q[uod] magis radicantur in subto. ali-
 quis enim est albi[us]: altero quia albedo
 in ipso existens dat ei perfectius esse ⁊
 idem est albi[us]: nunc q[uam] prius quia eade[m]
 numero dat ei perfectius esse q[uam] prius.
Et si arguatur p[er] hoc q[uod] effectus for-
 malis non potest corumpi manente for-
 ma sed album esse est effectus formalis
 albedinis ergo non potest esse q[uod] mane-
 at eadem albedo numero ⁊ det aliud ⁊
 aliud esse. **R**espondeo negatur ma-
 ior in formis accidentalibus unde dico
 q[uod] licet non possit naturaliter remanere
 forma quia habet effectum formalem
 nec effectus formalis sine forma n[on] in-
 oportet q[uod] se consequantur ad unitate[m]
 vel pluralitatem numerale[m]. sed eadem
 albedo numero existens potest dare di-
 versa esse successive suo subto quorum
 vnum est altero perfectius. ⁊ ista diuer-
 sa esse sibi succedentia sunt ipsi gradus
 forme. penes quas attenditur intensio
 ⁊ remissio. alique alie forme sunt que
 consistunt in proportionem multorum vt
 sanitas que resultat ex humorum adeq[ua]-
 tio ⁊ pulchritudo que causatur ex pro-
 portione me[m]brorum ⁊ ista potest inten-
 di non solum p[ro]pter maiorem participa-
 tionem subti. sed etiam per additionem
 si enim sint duo scientes tantum vn[am]
 conclusionem vnus potest dici magis sci-
 ens non q[uod] plura sciat sed quia illa sci-
 entia est magis radicata i[n] eo q[uam] in altero
 ⁊ potest esse q[uod] in vno sit tantum dispo-
 sitio. Similiter potest aliquis esse magis
 sciens q[uod] scit plures conclusiones ⁊ in-
 potest contingere q[uod] ista scientia que se ex-
 tendit ad plures conclusiones sit in inus
 radicata ⁊ beat[ur] imperfectius esse q[uam] illa q[ue]

est tantum vnus conclusionis. dico ta-
 men q[uod] in intensione scientie per additio-
 nem addatur habitus habitui. Quia cu[m]
 scientia sit qualitas simplex non potest
 ei fieri additio. sed additur conclusio co[n]-
 clusioni ⁊ demonstratio demonstratio-
 ni. Istis duobus modis potest intendi
 sanitas. **P**rimo per maiorem partici-
 pationem subiecti. Nam aliquando sa-
 nitas est de facili mobilis. ⁊ tunc dat suo
 subiecto esse imperfectum. aliquando
 est de difficili mobilis ⁊ tunc dat esse p[er]-
 fectum potest etiam intendi per addi-
 tionem non sanitatis ad sanitatem. sed
 perfectio[n]is in vno membro ad perfec-
 tionem in alio vel in eodem ratione cu-
 ius sanitas se extēdet poterit ad plures
 operationes q[uam] ante. Eodem modo
 equalis iustitia potest habere firmitus
 esse in vno q[uam] in alio ⁊ sic erit intensior.
Primo modo. Alio modo potest in-
 tendi quia ad plures se extendit. Nam
 contingit aliquem prius habere iustit[ia]m
 respectu vnus ⁊ postea respectu
 plurium. sicut supra de scientia diceba-
 mus. **A**d argumentum dico q[uod] iustit[ia]
 est habitus acquisitus. habitus autem
 talis non amittitur ex vna mala operatio-
 ne sicut nec ex vna acquiritur. ⁊ ideo si
 aliquis habens habitum iustitie faciet
 vnum actum iniustitie non propter hec
 dicetur iniustus. unde potest aliquis esse
 iustior alio vel quia plures actus iustit[ie]
 facit. vel quia habet habitum ma-
 gis radicum. Et similiter potest dici
 q[uod] magis sanus. q[uod] maiorem radicationem
 in subiecto. vel quia eius sanitas se
 extēdit ad plures actus sani. Nec opor-
 tet si equalitas n[on] intenditur q[uod] nec sanitas
 intendatur quia sanitas non est ipsa
 adequatio. **S**ecundo posset dubitari
 vtrum omnis forma suscipiens magis
 ⁊ minus habeat prius. Ad q[uod] breuiter
 dico q[uod] n[on] potest. n. q[uod] lux ē v[er]e i[n]f[er]ibilis
 ⁊ remissibil[is] est aliqd sit lucid[us] altero. at
 in luci nihil ē prius. s[ed] suffic[ie] ad i[n]tensionem

forme. maior radicatione eius in subiecto.
Tertio dubitat vtr aliqua forma suscipiat magis et minus in abstracto. Ad quod respondet. s. d. super. x. ethicorum quod sic. Quia ille forme que resultant et consistunt in proportionem multorum ut sanitas et pulchritudo dicuntur magis et minus etiam in abstracto. alie autem non. **D**einde cum dicit. (Triangularem vero.) declarat quod ista proprietas non est convertibilis. quia non convenit figure quod probat. quia omnis triangulus est equaliter triangulus. et omnes circuli sunt equaliter circuli. ergo unus circulus non est magis circulus quam alter. quia drangulus et non est magis circulus quam quadrangulus quia neutrum eorum est circulus. cui autem non convenit ratio circuli non convenit esse magis circulus. quia magis presupponit esse simpliciter. **D**einde cum dicit. (Similia vero) ponit tertiam conclusionem que talis est proprietas est similitudinis finem eam simile et dissimile dici. Ad cuius evidentiam est sciendum quod similitudo est relatio fundata super similitudinem. ut induit rationem unitatis. propter quod dicitur. quod sicut quod unus in suba facit idem et unum in similitudine. facit equale. ita unum in similitudine facit simile. Est autem ista proprietas maxime propria similitudini quia datis duabus similitudinibus statim insurgit similitudo. aut dissimilitudo. Ex quo sequitur sicut par et impar sunt passionem numeri sub disunctione ita similitudo et dissimilitudo sunt passionem similitudinis. **P**ro ampliori vero doctrina. est sciendum quod cum similitudo sit convenientia in aliqua forma multiplex est similitudo scilicet multos modos concipiendi in forma: quidam enim sunt similia quia concipiuntur in eadem forma. et finem eundem modum. et ista non solum dominum filia sed equalia sicut duo que sint equaliter alba. et est perfectissima similitudo. Alio modo dominum filia que concipiuntur in forma finem eandem rationem et non finem eundem modum: sed finem magis et minus: sicut minus album dicitur simile magis albo et hoc est similitudo imperfecta. Tertio dicitur aliquid simile alteri cui concipitur in forma sed non finem eandem rationem sicut dicimus quod ea que

quantur a sole sunt filia solis et hec est imperfectissima similitudo. et est improprie quia non fundatur in similitudine: sed in forma subalternativa. inns enim generatus a sole dicitur ei filius sed in proprie. **D**einde cum dicit. (At vero) remonet unum dubium quod oriri potest quia philosophus determinando de similitudinibus posuit aliqua que dominum aliquid sicut est habitus et dispositio. **A**d quod respondet dupliciter primo scilicet ista dicantur ad aliud finem genus. non tamen finem species specialissimas. **D**isciplinam quidem et scientiam ad aliud dicitur tamen grammatica et logica et alia hominibus que sunt species scientie non dicuntur ad aliud. Secundo quod non est inconveniens qualitatem esse relativam scilicet dici et scientiam et multa alia que sunt in genere qualitatis non tamen sunt in predicamento ad aliquid quia significant rem absolutam. **D**einde cum dicit. (Recipit autem agere et pati) tangit divisionem alia sex predicamenta forte propter debilem entitatem eorum et maximam difficultatem quam habent.

Quotiens solet opponi. Iste est tertius tractatus in quo philosophus determinat de postpredicamentis. dicitur autem postpredicamentum id quod consequitur diversa predicamenta. ut dicit. s. d. prima secunde. q. 99. articulo primo. Ista autem sunt quinque. scilicet oppositio que reperitur in omni genere saltem oppositio contradictoria: prioritas que reperitur et in suba et in quantitate et in alijs similitudinis filia in multis est. motus qui reperitur in tribus. scilicet in quantitate qualitate et ubi habet. etiam in omnibus est. et ideo dividitur iste tractatus in quinque partes finem quod sunt quinque postpredicamenta. Secunda incipit ibi. (Primum autem.) Tertia ibi. (Similiter autem.) Quarta ibi. (Ad omnia autem.) Quinta ibi. (Habere autem.) Circa primum duo facit. Primum dividit oppositionem in suas species et tractat de unaquaque earum finem se. Secundo comparat eas ad invicem ibi (Quoniam autem privatio.) Circa primum facit quatuor. Primum tractat de oppositione relativa. Secundo de

contraria sibi. (Quæcūq; vero.) Tercio de p̄uatiua ibi. (P̄uatiua vero) Quarto de p̄dictoria ibi. (Non est aut.) Dic igitur primo q̄ oppositorum aliqua op/ ponuntur relative vt duplū & dimidi/ tum. Aliqua p̄rie vt bonum & malū. aliq̄ p̄uatiue vt visus & cecitas. Aliqua p̄tra/ dictorie vt sedere & non sedere. ¶ Uide tur p̄hs in ordinate procedere q̄: primū agendū esset de oppōne p̄dictoria q̄ de alijs cū sit prima inter oēs oppositiones quod probō. ¶ Primo illa oppositio est prior que est maxima oppō: sed p̄dictor/ ria oppositio ē h̄mōi. ergo &c. maior p̄z q̄ primum & maxime in vno quocq; ge/ nere idē sunt. minor probat. Illa oppo/ sitio que nullum h̄z mediu est maior il/ lis que habēt mediu. q̄ extrema eius nullam h̄nt p̄uenientiam: sed p̄dictio nul/ lum h̄z mediu. vt dicitur primo poste/ rior. ¶ Secūdo illa oppositio que saluat in oībus alijs est prima: sed oppō cōtra/ dictoria est h̄mōi. vt dicit p̄hs in topicis ergo &c. In oppositum est ordo quē te/ net p̄hs. ¶ R̄spondeo & dico primo: q̄ oppō p̄dictoria est maxima oīum oppōnū. cu/ ius ratio est q̄ de rōne oppōis est distā/ tia extremorū. vnde s̄m maiores vel mi/ nores distantiam extremorū indicanda est ē maior vel minor oppō: q̄ vero in/ relatiuis est maior conueniētia q̄ in alijs oppositis cum vnū relatiuū non destru/ at aliud. sicut contingit in p̄rijs & in habi/ tu & p̄uatiue & in p̄dictorijs: sed ponat suū correlatiuū. idcirco relatiua op/ positio est minima inter oēs. ¶ Post eam sequitur oppō contraria quia vtrūq; cō/ trariorū est aliquid & sunt in eodē gene/ re & h̄nt fieri circa idē subz. ¶ P̄uatiua at & altera pars p̄dictōis. s. negatio nihil po/ nunt. Oppositio tñ p̄uatiue est minor q̄ p̄dictoria. ¶ Q̄ habitus & p̄uatiua habent mediu p̄ abnegationē nam lapis neq; est cecus neq; est videns. Et itē l̄z p̄ua/ tio nihil ponat presupponit tñ subm circa quod h̄z fieri. p̄dictoria vero nullum h̄z

mediū: q̄ affirmatio & negatio sub dis/ iunctione de quolibet affirmatur sine sit ens sine nō ens. lapis. n. aut sedet aut nō sedet. & chymera aut currit aut non cur/ rit. Ex quo sequitur cum extrema p̄dictio/ nis maxime distēt ipaz esse maximā op/ positionem: & oēs alias se h̄nt ex additio/ ne ad ipsam. ¶ Dico sc̄do q̄ aliquid est prius alio dupl̄r vno modo tāq; superi⁹ respectu inferiorū & de tali prius agendū q̄ de posterioribus q̄: cūz tale superius sit de essentia & de diffinitione inferiorū: nō possunt ipsa inferiora cognosci nisi pri/ us cognoscat illud prius. Alio modo ali/ quid est prius altero non q̄ sit de diffi/ nitione eius: sed q̄ magis participat nāz alicui⁹ diuisi. Et in his non opz prius age/ re de priori. si possumus icipere a poste/ rioribus vt procedat de imperfecto ad p̄/ fectum. ¶ Hoc mō se h̄nt p̄dictio ad alias spēs oppōis. non. n. est quid sup̄ius eis cum de ipsis non p̄dicetur: sed est aliqd eis cōdiuūm. ¶ Sed pp̄ hanc r̄sionē oritur dubitatio vtz ista diuisio oppōis sit diuisio generis in species & videtur q̄ sic. ex cōv̄su loquendi dicitur enī cōiter q̄ quilibet istarū est spēs oppositionis. ¶ R̄spondeo in hac qōne faciam duo. pri/ mo declarabo qd significet hoc nom̄ op/ positio. Secūdo d̄r ad q̄situm. Quantū ad primū dico q̄ hoc nomen oppō ē termin/ nus relatiuus significans respectū q̄ p̄z q̄ nō d̄r ad se sed ad aliū. Oppositio. n. est oppositorum oppō. ¶ Relatiuorū autē noīum quedā significant spālem relatio/ nem: vt p̄r filius & filia. Quedam vero significāt aliquaz cōem rōnem diuisibilē in plures rōnes vel in plura que diuersi/ mode participant illam rōnem cōem & sic est hoc nomen oppō. Alia. n. rōe d̄r opponi relatiua. Alia rōne p̄ria. Alia ra/ tione p̄uatiua. & alia rōne p̄dictoria vel earum rōnibus p̄z. Dico secundo q̄ so/ la oppositio p̄ria est relatio realis. Alie ve/ ro oēs sunt rationis tantū. Quod sic de/ clarō. Dictum est enī supra q̄ relatiuorū

non pōt esse relatio real. vñ relatio non
refertur nisi tantum fm rationem. Ex
quo sequitur cūz oppositio sit relatio. q
oppositio relatiuorum non est realis re/
lacio. Cōcedo tamen q est oppositio rea/
lis quia alia requiruntur ad relationem
realem qz ad oppositionem reales. Suf/
ficat enim ad realem oppositionem q sit
inter entia quorum vtrūq sit ens reale.
Istud autē contingit in relatiuis realibus
7 ideo oppositio eorūz est oppositio rea/
lis. 7 oppositio relatiuorum est opposi/
tio rationis. Ad relationem autem reale
requiritur preter hoc. q neutrum extre/
morum sit ipsa relatio. Dictūz etiam su/
t q ad relationēz realem oportet quod
cūqz extremū esse ens reale. cum igitur
priuatio 7 negatio sint tantū entia ratiōis
sequitur q habitudo affirmatiōis ad ne/
gationem 7 habitus ad priuationem nō
possit esse realis. in contrariis vero oppo/
sitis vtrūq ē ens reale 7 sunt realiter di/
stincta 7 sunt eiusdem ordinis: sicut enīz
album contrariatur nigro ex natura sua.
sic nigrum ex sua natura est contrarium
albo. Si tamen velleinus sustinere op/
positionem relatiuam esse realem oppo/
sitionem dicere oportet q talis oppo/
sicio non est aliud ab ipsis relationibus q
opponuntur: verbi gratia si dicamus q
oppositio paternitatis ad filiationem est
ipsa paternitas. 7 oppositio filiationis ad
paternitatem est ipsa filio: 7 sic p3 pri/
mum ex quo sequitur fm. Constat enīz
q enti reali 7 enti rationis nihil est cōmu/
ne vniuocum. Quum igitur istarum op/
positionum aliqua sit realis 7 aliqua sit
ens rationis sequitur q non sunt species
diuisive alicuius generis: sed q opposi/
tio dicitur de eis analogice 7 per pmo d
contradictorio. secundo de priuatiua. ter/
tio de contraria: vltimo de relatiua. Ad
argumentum dico q non sunt nec dicū/
tur aperiitis vris species sed diuersi mo/
di oppōnūz. Deinde cū dicit. (Que
cūqz igitur relatiua) declarat que sunt illa

que relatiue opponuntur dicens q rela/
tiue opposita sunt illa quorūz esse est ad
aliud se habere. Hoc modo duplum op/
ponitur dimidio 7 pater filio 7 disciplina
disciplinato. Contra duo opposita nō
possunt simul eidem conuenire sed pa/
ternitas 7 filio possunt simul inesse ei/
des ergo non sunt opposita. Respon/
deo q de ratione oppositorūz est q sint
respectu eiusdem. Es autem idē possit es/
se solus pater 7 filius. non tamen respec/
tu eiusdem. Dicitur autem relatiuum
opponi suo correlatiuo quia exigit ipsum
tāq terminus sue habitudinis. quūz er/
go filio que est in eo qui simul est pa/
ter 7 filius non sit terminus paternitatis
eius non opponitur illi paternitati sed pa/
ternitati existenti in illo qui ipsum genu/
it. Patet ex his id q supra dicebamus
s. q oppositio relatiua est minima cūm
tum quia vnum relatiuum ponit aliūm
tum quia oppositio relatiua non requirit
extrema realiter distincta. Sunt enī que/
dam actiones que sequuntur actionem
intellectus sicut est relatio idēpuitatis 7
relatio generis 7 speciei. Sufficientia
vero oppositorum sic haberi potest qz
vel vtrūqz oppositorum potest esse ens
reale vel impossibile est vtrūqz esse rea/
le: sed oportet alterum esse ens ratio/
nis: si primo modo aut non oportet ipsa
esse realiter distincta 7 sic ē oppositio re/
latiua. Aut oportz q extrema realiter di/
stinguantur 7 sic est oppositio contraria:
Si secundo modo aut illud extremum
qd nihil est etiam nihil presupponit 7 sic
est oppositio contradictoria aut aliquid p
supponit 7 sic est oppositio priuatiua.
Deinde cum dicit. (Illa vero) deter/
minat de contrariis. Et primo dicit q con/
traria differunt a relatiuis quia relatiua
dicuntur ad aliud fm id quod sunt vt pa/
ter est filij pater contraria vero s3 id qd
sunt non dicuntur ad aliud. Non enim
Albedo est nigredinis Albedo. Dicun/
tur tamen ad aliud in quantum sunt con

rela
st ad
m op
plura
ta nō
d pa
ne di
cipon
p fin
etia ei
respe
mura
plum
us et
p
itatis
id pa
gem
um
dum
alum
quon
ni que
lonem
tate
a
dum
stet q
ne en
te cu
ratus
et ip
dō re
uer di
traria
mum
u sic
pōit p
na
peter
p con
arica
ut pa
s qd
rum
con
con

traria quia contrarietas est relatio et ideo
dicimus qd Album est contrarium ni
gro. (Deinde cum dicit. (Quocumq; ve
ro contrarium)) Ponit quādam diui
sionem contrariorum dicens qd contra
riorum aliqua sunt mediata vt album et
nigrum. Aliqua vero immediata vt langor
et sanitas et par et impar. Ad cuius eni
dentiam est sciendum qd mediata dicun
tur que habent aliquod medium imē
diata vero que nullum medium habēt.
Contingit autem cōtrarie dupliciter ha
bere medium fm qd dupliciter contrar
ia accipi possunt. Aliquando enim acci
piuntur abstractiue vt albedo et nigredo
Aliquando cōcretiue vt albus et nigrus;
et quia abstractum dicit solam formam
tunc dicuntur contraria mediata quan
do datur vna forma media participans
naturam vtriusq; extremi: sicut rubedo
et paliditas participant naturas albi et ni
gri. Quia vero concretum cōnotat subie
ctum reperitur et alius modus media
tionis non ex hoc qd inter ipsas formas
contrarias sit forma media: sed quia da
tur aliquod subiectum cui nulla illarū for
marum contrariarum inest: sicut est ali
quid puta lapis quod neq; est albus ne
q; nigrum: sed quia contrarietas est pro
prie in ipsis formis et non subis formaz
ppea philosophus dicit esse tria media
ta quia habent formam mediam imme
diata vero quia nullam talem formā ha
bent vt sanitas et egritudo quia nullum
subiectum aptum habere sanitatem re
peritur quod neq; sanum sit neq; egrū.
Huius oppositum medici tenent dicen
tes reperiri aliquādo in animali aliquaz
qualitatem mediam inter sanitates et lan
gorem qua qualitate inexistente ipsum
Animal non est egrum nec sanum. Ipsi
autem considerant sanitatem consistē
re in adequatione humorum: Egritudine
vero in eorum in adequatione et quia inter
equalitatem et inequalitatem nihil medij

at ideo dicit sanitates et languores esse con
traria immediata. Tradit autem quan
dam regulam qua possumus cognosce
re que contraria sint mediata et que non
dicens qd contraria immediata sunt illa:
quorum alterum necesse est esse in subie
cto apto nato: vt par et impar: quorum
alterum sub disunctione necesse est ines
se numero: quia quilibet numerus aut
est par aut est impar et omne animal vel
est sanum vel est egrum. Quando autem
non necesse est alterum contrariorum
inesse subiecto apto nato tunc illa contra
ria sunt mediata et subiectum mutatur de
vno in aliud per medium. (Deinde cum
dicit. (In aliquibus)) subdividit alterum
membrum predictę diuisionis dicens
qd contraria mediata sunt in duplici diffe
rentia. Quia quedā habent medium no
minatum: vt album et nigrum inter que
mediat fuscum et palidum et alij colores
medij. Quedam vero habent medium
innominatum vt iustum et iniustum bo
nam et malum sed tale medium deter
minatur per negationem vtriusq; extre
mi. Est enim aliquid aptum natum ha
bere iustitiam et iniustitiam quod tamen
neq; iustum est neq; iniustum vt puer.
Possumus ex dictis colligere triplex
medium. Nam aliquod est medium p
participationem eiusdem nature vt pa
liditas inter albedinem et nigredinem.
Aliud est medium circa quod et hoc est
ipsum subiectum Circa quod habent fie
ri contraria successiue quod quidem me
dium est in omnibus contrariis. Aliud
est medium per abnegationem quia sci
licet neutrum contrariorum natum est
habere et hoc medium non solum repe
ritur in contrariis sed etiam in priuatiis
Nam sicut lapis neq; est sanus neq; eger
ita etiam non est sanus neq; vidēs. Se
quitur ex hoc qd licet aliqua cōtraria nō
habeant medium non tamen sunt cōtra
dictoria: quia contradictoria nullo modo

medium habent oia antez hila habent
 saltem medium per abnegationē. Cir
 ca predicta queritur vtrum bonum ⁊
 malum opponantur hile vt dicit phy. i
 textu videt qd nō. qz vtrūqz cōtrariorū
 est ens sed malum nihil est quā sit tan
 tum priuatio boni ergo ⁊c. **R**espon
 deo qd sicut albi ⁊ nigrū ⁊ alia concreta
 dupliciter accipi possunt. s. pro subo for
 me ⁊ p̄b ipsa forma ita etiam bonum ⁊
 malū dupliciter accipiuntur vno mō p
 ipso subiecto bonitatis aut malitie ⁊ sic
 vtrūqz est ens. Alio mō pro ipsa bonita
 te ⁊ malitia ⁊ sic licet bonitas aliquid sit
 tamen malitia est nihil sicut esset cecitas
 cuius ratio est qz bonitas ⁊ entitas con
 uertit eo quo sequitur qd ois entitas est
 bonitas sicut omne ens est bonū sed ma
 litia non est bonitas vt de se patet. quia
 vnum oppositorum non est aliud ⁊ per
 consequens ipsa malitia non est entitas
 sed nihil quāvis aliquid presupponat. s.
 bonū in quo fundatur. quia omne ma
 lum fundatur in bono non quidē in bo
 no qd p̄nat. sed in alio. **E**x his habe
 tur ista conclusio bonū ⁊ malum oppo
 nunt priuatiue. patet ista conclusio. Itā
 qd bonum ⁊ malum opponant nulli du
 bitum est sed non opponuntur relative.
 quia bonum non est malū bonum. nec
 contrarie qz malum nihil est. Nec con
 tradictorie qz malum non est simplex ne
 gatio quū aliqd presupponat i quo fun
 detur ergo a sufficienti diuisione oppo
 nuntur priuatiue. Idem dicit ēt simpli
 cius in predicamentis. **C**ontra hanc
 questionē arguitur. Primo omne qd
 corumpit aliud est aliquid sed malum
 corumpit bonum ergo ⁊c. **R**espon
 deo qd corumpere contingit dupliciter
 vno modo effectiue ⁊ sic cōceditur ma
 ior ⁊ negatur minor. Itā omne corū
 pens effectiue est agens omne autē qd
 agit est ens in actu. Alio modo corūpit
 aliquid formaliter sicut cecitas corūp
 tit visum quia est formaliter ipsa corūp

tio visus ⁊ hoc modo malum corūpit
 bonum quū sit ipsa corūptio boni. **T**er
 le autem corumpens nō est aliquid nec
 agit nisi gramaticaliter loquendo que
 scilicet significatur per verbum actiū.
Secūdo quicqd est in aliquo tanqz in
 subto est ens sed malū est in rebus vt
 dicit sexto metaphy. ergo malū ē ens.
Respondeo dupliciter pōt aliquid ēē
 in alio vno modo per modū rei. Alio
 vt priuatio quicqd est in alio p̄mo modo
 est aliquid sed id qd est in alio vt p̄uatio
 non est aliqd. **T**ertio quicqd est habet
 aliquā naturā quū esse non conuenit nisi
 habenti essentiam sed malū est ergo est
 aliqd habens nām. **R**espondeo qd ēē
 accipit dupl̄r vno modo vt dicit actū
 existendi ⁊ sic conceditur maior ⁊ nega
 tur minor. quia nec malitia nec quicqd
 alia priuatio actu existit. Alio modo ac
 cipitur vt significat veritatem ppositio
 nis ⁊ sic negat maior ⁊ concedit minor.
 Quū enim dicimus malum est ly ē dīc
 tantum veritatem ppositionis. **S**z pro
 responsione ad argumentum qd fiebat
 in oppositum ⁊ p declaratione eorum
 que dñr in textu sciendū est qd bonum
 ⁊ malum reperiunt in rebus nālibus
 sicut dicitur cecitas esse qdāmalū
 visus ⁊ de tali malo locuti sumus dicē
 tes qd priuatiue opponitur bono. **R**epe
 ritur igit malū in moralibus ⁊ tale ma
 lum opponitur bono cōtrarie ad cuius
 euidētiā est sciendum qd actus mor
 ral est illa qui procedit a voluntate deli
 berata. Tales autem actus dicuntur
 boni vel mali per comparisonem ad
 obiectum vel ad finem sicut furari est
 actus malus quia est circa obiectum.
 Itā homo furando contractat rem
 non suam quod est contra rationem.
 Dare autem elemosynam est actus bo
 nus quia est secundum rationem rectā
 subuenire indigenti. Similit̄ ire ad ec
 clesiam vt oretur deus ē actus bon⁹ qz ē
 rei bone ⁊ p bonū finē. s. ire ad ecclesiā

propter furtum faciendus est actus ma-
lus quia licet ire ad ecclesiam de se sit bo-
num tamen ex parte finis est malus. Di-
co igitur quod actus qui est moraliter bonus
opponitur contrarie actui moraliter ma-
lo quia utriusque est ens reale et talia contra-
ria sunt immediata. quia datur aliquis ac-
tus qui de se cadit super aliquid quod ne-
que finem rationem neque est repugnans ra-
tioni sicut leuare festucam a terra et talis ac-
tus neque est bonus neque est malus moraliter
sed est indifferens. **Deinde** quando dicitur. **Priva-**
tiatio autem tractat de privatione oppositis cir-
ca quod tria facit. **Primo** declarat quod sint pri-
uatione opposita. **Secundo** quomodo se ha-
beat privatio ad privatum esse ibi. **Prima-**
uari. **Tertio** remouet unum dubium
ibi (opposita). **Quantum** ad primum po-
nit tres conditiones requisitas ad hoc quod
aliqua privatione opponantur quas etiam
ponit. **scilicet** D. in libro secundo sententiarum. disti-
34. ar. quinto. **Primo** de ratione priva-
tionis est quod presupponat subiectum quia
habitus et privatio circa idem fieri habent
et privatio est negatio in subiecto deter-
minato quod quidem subiectum prius
finitur naturam respicit habitum quod priva-
tionem quia habitus est perfectio subie-
cti privatio autem non. **Secundo** de ra-
tione privationis est aptitudo subiecti ad
habendum habitum dico autem aptitu-
dinem et non potentiam quia non oportet
omne quod est privatum aliqua forma
esse in potentia ad habendam eam sed
sufficit quod sit aptum ad idem id est quod ei non
repugnet in quantum homini. **Multa** au-
tem sunt apta nata que tamen non habent
potentiam sicut ille qui natus est cecus et
aptus natus habere visum quoniam homo est
repugnat homini in quantum homo est
non tamen est in potentia ad habendum
visum. **Tertio** requiritur quod remoueat
aliquem habitum a tali subiecto pro eo
tempore quo natus est habere habitum
quia ante tempus terminatum subiectum
non dicitur privatum esse sicut puer non

dicitur edentulus nisi sit in tempore quo
solent nasci dentes. est autem triplex ne-
gatio. **Prima** aliquid est privatum forma
quam neque ipsum neque aliquid sui gene-
ris est natum habere sicut lapsus dicitur
privatus visu. **Et** hec privatio est in proprie-
dicta. **Secundo** aliquid dicitur privatum
forma quam licet ipsum non sit natum ha-
bere tamen aliquid sui generis est natum
habere eam et sic talpa dicitur ceca quia
licet ipsa non sit nata habere visum tamen
aliquid sui generis id est animal aliquod
est natum videre. **Tertio** dicitur aliquid
privatum forma quam natum est habere
et in tempore determinato et hec privatio
sine est privatio de qua in hoc loco phy-
losophus loquitur. **Deinde** quando dicitur.
Prima ponit differentiam inter
privationem et privatum esse. dicens quod
privatio et esse privatum. puta visus et ce-
citas non sunt idem quod probat tali ra-
tione. **Foram** que sunt idem de quocumque
quod predicatur unum predicatur et aliud sed
non de quocumque predicatur privatio pre-
dicatur privatum esse. ergo et c. minores
probat quia de subiecto dicitur privatum
esse non tamen de eo dicitur privatio ista
enim est vera homo est cecus. **Non** ta-
men ista est vera homo est cecitas **Scilicet**
dum est quod maior huius rationis est ve-
ra de his que sunt idem re et ratione sed
non verificatur in his que sunt idem re
et ratione distinguuntur. **Ex** quo sequitur
philosophum concludere quod privatio et
privatum esse sunt finem ratione distincta.
Deinde quando dicitur. **Opposita** sol-
uit quoddam dubium quia enim dictum
est quod privatio et privatum esse non sunt
idem sed posset aliquis dubitare. **An** sicut pri-
uatio opponitur habiti ita etiam oppo-
natur ei privatum esse. **Ad** quod respon-
det philosophus quod non sed privatum ef-
se opponitur habere habitum sicut enim
cecitas et visus opponuntur ita opponitur
esse cecum et habere visum. **Deinde**
quando dicitur. **Non** est autem determinat

de oppositione contradictoria confor-
 ter ad ea que de priuatiue oppositis di-
 cia sunt. Dicit ergo q̄ contradictorie op-
 posita sunt affirmatio et negatio et q̄ ista
 non sunt ipse res que subsunt affirma-
 tioni et negationi q̄ probat tali ratione.
 Omnis affirmatio est oratio affirmatiua
 et negatio est oratio negatiua sed ipse res
 que subsunt non sunt oratio affirmatiua
 nec oratio negatiua ergo res non sunt af-
 firmatio aut negatio.

¶ Noniam autē. Postq̄ p̄hs
 determinauit de oppositis s̄z
 se nunc cōparat ea adinuicē
 ponens dīam inter priuati-
 ue opposita et alias oppositiones Circa
 quod tria facit. Primo probat q̄ priua-
 tiua opposita distinguatur a relatiua. Se-
 cundo q̄ distinguatur a contraria ibi.
 (Quoniam autem.) Tertio q̄ a cōtra-
 dictoria ibi (Quocūq̄ vero.) Quantū
 ad primum probat duabus rationibus
 q̄ priuatiua opposito distinguatur a re-
 latiua p̄ma ratio talis est omne relatiuū
 s̄z id quod est dicitur ad aliud sed priua-
 tio et habitus non dicuntur ad aliud non
 enim cecitas est visus cecitas nec visus ē
 cecitas visus ergo &c. Deinde quū
 dicit. (Amplius) ponit fam rationē q̄
 hec est. Omnia relatiua dicuntur ad cō-
 uertentiam eomodo quo dictū est in ca-
 pitulo de ad aliquid s̄z habitus et priua-
 tio non dicuntur ad conuertentiā q̄ vi-
 sus non est cecitas visus ergo priuatiue
 opposita non sunt relatiue opposita. Idu-
 te littere que plana ē addere possumus
 q̄ relatiue opposita dupliciter ab omni-
 bus alijs oppositis distinguuntur. vt dicit
 S. d. in. q. 7. de potentia. ar. 5. ad secun-
 dum. Primo q̄ in alijs oppositionibus
 dicitur vnum alteri opponi q̄ remouet
 ipsum. hoc p̄z in contradictorijs. Iñ ne-
 gatio remouet affirmationem et vñ cō-
 trariū auferit aliud et priuatio habitū
 relatiuū autem non remouet suū core-
 latiūz imo ipsūz ponit sed dicitur ei op-

poni itaq̄ ei quod terminat habitudinēz
 eius. Secunda differentia sequit̄ ex ista.
 p̄ma et est q̄ in alijs oppositionibus
 vnum est semper imperfectū respectu
 alterius q̄ patet in negatiōe respectu af-
 firmationis et in priuatione respectu ha-
 bitus et similiter in contrarijs q̄ vñm
 contrariūz habet rationem priuatio-
 nis respectu alterius vt dicitur. ii. me-
 ta. Vnum autem relatiūz non oportet
 eē imperfectum respectu correlatiui. vt
 patet maxime in relatiuis equipantibz vt
 pater et fili⁹ et equale simile et huiusmo-
 di. Deinde quū dicit. (Quoniam
 autē) improbat dupliciter q̄ priuatiue
 opposita distinguuntur a cōtrarijs. Et pri-
 mo q̄ a contrarijs immediatis tali ratio-
 ne contrariūz immediatūz semp
 alterum inest suo subiecto vt dictum est
 supra sed priuationis et habitus nō sem-
 per alterū inest subiecto ergo priuatiue
 opposita distinguuntur a cōtrarijs imme-
 diatis. minorem probat. ex hoc q̄ subie-
 ctum non habet habitum aut priuationē
 anteq̄ sit aptum natum. catulus enīz an-
 te nouem dies non est cecus nec vidēs.
 Deinde cūz dicit. (Quorū vero)
 probat q̄ distinguuntur a contrarijs media-
 tis. Contrariūz mediatorūz nūq̄z al-
 terum necesse est inesse subiecto nisi in-
 sit ei a natura vt calor igni et candor niui.
 sed alterūz habitus et priuationis aliquā-
 do necesse est inesse subiecto. s. post de-
 terminatum tempus. ergo &c. Sciendū
 q̄ sicut propria accidentia causantur per
 quādam naturalem emanationē ex prin-
 cipijs essentialibus alicuius subiecti. Ita
 alia accidentia causantur ex principijs in-
 diuidui. eorūz autem accidentiaz que
 dam habent causam transmutabilem in
 subiecto et tunc subiectūz mutari potest
 de vno in aliud. puta manus calida in frī-
 gidam. Aliqua vero habent cām in trās-
 mutabilem. vt accidentia inseparabilia et
 ab his subiectum mutari non potest. si-
 cut est nigredo in coruo. candor in cigno.

calor in igne. unde ignis nunquam potest fieri frigidus. Quis eius calor possit remitti. sicut contingit quando ex igne generatur aqua: quia oportet quod remittatur eius caliditas. Ex hoc patet falsam esse opinionem dicentium quod calor in summo est propria passio ignis. licet enim hoc conveniat soli igni. non tamen convenit omni igni. Aliquis enim ignis dicitur lux et iste est ignis qui est purum elementum existens in propria materia. quoniam quidem dicitur lux. licet non luceat in sua materia propria. et in sua spera. s. in concau orbis lune: et iste est in summo calidus: nisi forte ex ea parte: qua coniungitur aeri aliquis est ignis in humido aeri: et iste dicitur ignis flamma. Aliquis enim est in sicco terrestri et dicitur carbo. Huius autem duobus modis. non erit eo in summo caliditas. **¶** Deinde cum dicitur (Amplius) ponit secundam rationem. qua probat privationem opposita distingui a contrariis dicens. Omne subiectum contrariorum siue sint contraria mediata siue non potest mutare de uno in aliud. nisi si alterum insit ei a natura: sicut homo mutatur de sanitate in languorem. et contra. et de albo in nigrum. et de virtute in viciū et contra sed subiectum privationis ad habitum licet mutari possit de habitu in privationem non tamen mutari potest de privatione in habitum. nam cecus non potest fieri videns. ergo privatione opposita distinguuntur ab oppositis contrariis. **¶** Videtur esse falsum quod dicit philosophus. s. quod a privatione ad habitum non sit regressus. **¶** Primo tenebra est privatio lucis: sed potest esse transitus de tenebra ad lucem aer enim tenebrosus potest fieri lucidus. ergo potest aliquid mutari de privatione ad habitum. **¶** Secundo ignorantia est privatio scientie. sed subiectum ignorans potest fieri sciens. ergo idem quod prius. **¶** Respondeo quod privatio est duplex: aliqua enim privatio consistit tantum in privari. alios vero consistit in privato. **¶** Privatio que in privari consistit non totaliter remouet habitum: sed est via ad eius corruptionem. sicut egritudo dicitur privatio sanitatis non quod omnino auferat sanitatem: quia si animal nihil sanitatis haberet vivere non possunt: sed dicitur privatio quia est via ad corruptionem omnem sanitatem. est enim via ad mortem. et talis privatio dicitur etiam contrarium eo quod non totaliter remouet habitum: et ab ista ad habitum est regressus. **¶** Privatio autem que consistit in privato esse totaliter corrumpit habitum et ista est duplex. Aliqua enim habet immediatum ordinem ad subiectum. ut dicit sanctus Doctor decimo metaphysice: sicut se habet tenebra ad aere. et ab ista privatione non potest etiam fieri mutatio ad habitum. Dicitur autem subiectum habere immediatum ordinem ad privationem. et e contra. quando talis privatio conuenit subiecto remoto quocumque extrinseco. imo conuenit ei per se. habitus vero non conuenit ei nisi per causam extrinsecam. sicut patet de aere. qui de se est tenebrosus nec habet lumen nisi ab extrinseco puta a sole. et similiter intellectus noster de se est ignarus. scientiam autem non habet nisi a preceptore vel per inuentionem vel adeo. Alia est privatio que non habet ordinem ad subiectum nisi ab extrinseco ante habitum eo quod habitus conuenit ei per se. privatio vero tantum per causam aliam sicut mors et cecitas. et a tali privatione ad habitum non potest naturaliter fieri regressus. **¶** Ad argumenta per responsio ex predictis. **¶** Istud est quod sub alijs verbis dicitur solet aliquam esse privationem que corrumpit habitum sed non principia habitus. ut tenebra que non destruit ipsum corpus illuminans et ignorantia que non auferit principium scientie. Alia est privatio que destruit et principium habitus. sic mors que non solum remouet vitam a corpore sed et animam que est vite principium. Differunt autem iste privationes quod licet nulla privatio sine se suscipiat

magis et minus cum sit non ens. tamen illa que destruit solum habitum sed non principia habitus suscipit magis et minus ratione habitus oppositi. aliud est enim magis altero tenebrosius. illa vero que corrumpit principia habitus. nullo modo suscipit magis et minus nam unus non est magis mortuus: nec magis cecus alio
Deinde cum dicit. (Quicunque vero) ponit differentiam inter privative opposita et contradictoria. et per consequens quomodo contradictoria differunt ab omnibus alijs oppositis. postea reuertitur ad contradictoria assignando quasdam proprietates eorum. Quantum ad primum dicit quod contradictoria a privative oppositis et ab alijs etiam distinguuntur quia alterum contradictoriarum semper est verum vel falsum. aut vere inest vel non inest: sed nullum aliorum est verum vel falsum necessario: nec vere inest vel non inest. ergo nullum aliorum oppositorum contradictorie opponitur. Sciendum quod duplicia sunt contradictoria. Aliqua sunt complexa ut omnis homo currit: alius homo non currit. et istorum semper alterum est verum. aliud vero falsum. Alia sunt in complexa et in his non est veritas neque falsitas. quia verum et falsum non sunt nisi in complexione. sed tamen alterum eorum vel inest vel non inest. puta sedere vel non sedere. cuiuslibet sub distinctione insunt etiam si non sit. Nam chymera aut sedet aut non sedet. Non sic autem est in alijs. Nisi enim subiectum sit non est verum. quod alterum contradictoriarum ei conveniat. Nam si fovea non est non dicimus quod sit sauns aut eger. Ex predictis habemus tres differentias eorum que dicuntur. Aliqua enim ut contradictoria dicuntur. de quolibet siue sit siue non sit. Aliqua vero ut contraria immediate dicuntur de quolibet non semper sed dicitur est sicut esse animal. quando est idem est sanum vel est egrum. Aliqua vero ut privative opposita non dicuntur de subie-

cto. etiam quando est semper sed solum quando est aptum natum. scilicet in tempore determinato. Deinde cum dicit. (Contrarium est.) Ponit quatuor proprietates contrariorum: prima est ista. bonum non contrariatur nisi malum. malo autem possumus contrariari non solum bonum sed et malum. Ratio prime partis est: quia unum contrariorum remouet aliud sed bonum aditum bono non destruit bonum imo auget ergo bonum non est contrarium bono. Secundam partem declarat exemplariter quia egestas que est quoddam malum contrariatur superabundantia que est etiam malum. Sciendum est quod cum virtus in medio consistat. dupliciter contingit aliquid opponi. vel per defectum: vel superabundantiam. Sicut liberalitas que est virtus qua homo dat quando debet. et cui debet: opponitur auaritia ratione defectus quia facit quod homo non dat opponit etiam prodigalitati ratione excessus. que quidem prodigalitas opponit etiam auaritie. et tamen auaritia et prodigalitas sunt quedam mala quia sunt vicia
Deinde cum dicit. (Amplius contrariorum) ponit secundam proprietatem que est hec. si unum contrariorum est in rerum natura non oportet reliquum esse Istam conclusionem probat exemplo. Nam si omnia animalia essent sana. non reperiretur egritudo nisi forte in potentia. quia subiectum existens sub uno contrariorum est in potentia ad aliud. Deinde cum dicit. (Malum vero.) Ponit tertiam proprietatem que est. Quod contraria habent fieri circa idem vel genere vel specie ut sanitas et langor habent fieri circa animal. quod est unum genus. Infirmitas vero et infirmitas habent fieri circa animal rationale que constituit speciem specialissimam. Deinde cum dicit. (Necessarium est autem.) Ponit quartam proprietatem que est quod omnia contraria vel sunt in eodem genere sicut albedo et nigredo sunt in eodem genere proximo. scilicet

in genere coloris sunt i distinctis generibus proximis tñ i eodē remoto iustitia et iniustitia : quia iustitia ē in genere virtutis. Iniustitia vero in genere vicij. et tamen habēt idem genus remotum qz virutis est habitus. Aut est genera aliorum vt bonū et malum. Quā bonū vel malū sit in genere Philoz diversimode aduersis exponit. *¶* Do: pbi? dicit qz bonū conuertit cū ente iō tacuit oīa genera sicut et ens et p consequens est genus nō quidē pdicabile sed est qd analogum ad contraria oīa: simplicius vero i predicamentis cui vides. i. d. i. quēstioe pma d malo: articulo p^o concordare dupliciter ostendit primo qz male dicit de fecit boni et iō qz semp alterū Philozum rōnem hñet defectus respectu alterius pōt dici qz in omnibus Philz vnus sit bonum et aliud malum. et sic bonū et malū erūt cōmunia ad omnia genera. Scdo dicit philozophū dixisse. Non ex sentētia sua. sed fm opinionem pythagore. frequenter enim phy. in libris logice loquitur fm opinionem aliorum.

Rius autem. *¶* Postqz phy. determinauit de oppositis. nunc ponit quinqz modos prioritatis. ha pars incipit ibi (Secūdo) Tertia ibi (Tercio) Quarta ibi (Ampli^o) Quinta ibi (Vides autē) Quantū ad primum dicit qz prius et p prius modus ppietatis est fm quē aliquid dñ prius altero scdm tēpus sicut antiquā et vetustam sunt priora vt moribus. Circa hoc notanda sunt duo. primo qz qquid ē prius altero generatione est etiam prius tēpore. non tamē omne prius tempore est prius generatione. Ad hoc enim qz vnum sit prius alio tēpore sufficit qz fuerit i priori mēsurā et qz prius habuerit esse sicut illi qui fuerūt in aureo seculo dñr prius his qui nunc sunt. Ad hoc autē qz vnum sit prius alio generatione oportet et qz prius habuerit esse. et preter hoc qz eius generatio

habeat ordinem ad generationem illius quo est prius hoc modo dicimus qz aīal est prius homi inē quia qlibet homo anteqz sit homo prius est aīal eo qz prius viuit anima sensitua qz itellectua vt dicit phy. in libro d animalibus. Et eo autē qui iam decē annis genitus est non dicitur prior generatione qz homo qui hodie generat. qz eius generatio nullū hñt ordinem ad generationē ipsius hominis nisi ordinē tēporis eo qz in priori tēpore fuit. et iō dicit prior tēpore nō at generatione. Ista est snia sci doctoris qz prius et posterius dñr per cōparationē ad aliū quid p^m. vnde qto aliquis est ppius quā pmo tanto est prius. *¶* Dñm autem tempus fuit in tēporis creatione. et ideo quia antiquiora sunt ille pñci^o propiora dñr etiā esse priora. si tamen accipere volumus prius et posterius in tempore per cōparationē ad tēpus pñs. Diversimode inuenit prioritas in futuris et in pteritis. Nam in futuris illud est prius qz est ppius pñti modi. in pteritis autē econtrario illud est prius qz magis ē elōgatū a pñti nunc. *¶* Deinde cum dicit. (Secdo) pōit fm mōz fm quē illud ē prius a quo nō pñertit subsistendi pñtia. Illoc modo vnū est prius duobz quia valet ista pñtia duo sunt ergo vnum est Sed non conuertit vnum est ergo duo sunt. Qz antecedens potest esse verum pñter exñte falso. Nam si i vniuerso eēt tñ vnū ens: hoc antecedens eēset verū vnus est tamen hoc pñs eēset falsus duo sunt. Isto modo eē superius ē prius suo inferiori. Qz inferius non pōt existere si ne superiori quā superius sit d ratione inferioris. Superius autēz pōt esse sine inferiori. Non enim seqtur si aīal est qz homo sit. *¶* Contra istum modū arguitur primo animal est prius generatione qz homo vt predictū est ergo non ē prius nā pñtia tenet qz isti modi prioritatis sunt distincti. *¶* Scdo id qz est principia liter intentū a natura est prius nā s; hō

est principaliter intentus a natura quod animal
cum sit perfectus ergo homo est prius
natura quam animal. et idem dico de omni infe-
riori. ¶ Respondeo ad primum dico quod
prioritas nature et prioritas temporis sunt
utriusque modi distincti non tamen sic quin
possit eisdem convenire secundum diversas con-
siderationes. Animal enim est prius homi-
ni generatione quia prius generatur animal quam
homo. et generatio animalis habet ordinem
ad generationem hominis. quia in matrem introduci-
tur anima sensitiva que constituit animal. ut sit
via ad animam rationalem qua constituitur
homo ut sic quodam ordine procedatur
de imperfecto ad perfectum dicitur antequam
animal prius natura quam homo quia in rebus
natura potest esse animal dato quod homo
non sit. sed non e contra. Dico secundo quod
non omne prius natura est prius gene-
ratione aut tempore. Constat enim quod vi-
vere est prius natura quam intelligere quia
non potest esse intelligere nisi sit vivere
ipsam autem vivere non presupponit intel-
ligere. et tamen vivere in angelis non est
prius generatione aut tempore quam intelli-
gere quia in primo instanti sue creationis habent
intelligere sicut et vivere. ¶ Ad secundum di-
co quod dupliciter dicitur aliquid prius natura
alteri. uno modo quia non sequitur si ipsum
est quod aliud sit et sic animal est prius ho-
mine sicut declaratum est de quo modo
prioritatis nature loquitur philosophus. Alio modo
dicitur prius natura id ad cuius genera-
tionem principaliter respicit intentio nature
et hoc modo perfecta sunt priora in per-
fectis et omne inferius suo superiori. quia
plura sunt de ratione inferioris quam supe-
rioris. Et breviter concludamus hanc
partem quicquid sunt duo. que ita se ha-
bent quod ad esse unius sequitur esse alteri-
us. sed non e contra: id ad cuius esse non
sequitur esse alterius dicitur eo prius na-
tura siue sit totum universale siue pars
integralis siue quodcumque aliud. ¶ Deinde
cum dicitur. (Tertio) ¶ Non tertius
modum secundum quem dicitur aliquid prius

in disciplinis. sicut prima principia ut in
illud de quolibet est vera affirmatio vel
negatio et similiter omne aliud principium
est prius conclusivum In geometria simi-
liter elementa. id est principia sunt priora con-
clusionibus et in gramatica littere sunt
priorae syllabis. et in rethorica exordium
precedit narrationem. Ista autem dicitur po-
rioritas ordinis cum in omni prioritate sit
quidam ordo. quum prius et posterius
dicant relationem et per prius ordinem.
quia in istis procedimus inordinate a princi-
piis ad conclusiones et ab exordio ad nar-
rationes. et a litteris ad syllabas. ¶ Deinde
cum dicitur (Amplius) ¶ Non quartus
modus secundum quem illa dicitur priora que sunt
digniora et nobiliora sicut patricii ple-
beis et imperator militibus. Quod quidem
modum prioritatis dicitur non ita proprie di-
ctum sicut alios. ¶ Deinde cum dicitur.
(Uidetur autem.) ¶ Non quintus
modus secundum quem illud dicitur prius quod est
causa alterius. licet unum esse non pos-
sit alio non existente. isto modo subimur
prius sua de propria passione. quia cum
passio naturaliter et necessario consequatur
principia subiecti. impossibile est subimur
esse sine passione. aut e contra subimur tamen
causa passionis ideo est prius ea non qui-
dem generatione quia eadem generatione generantur
licet subimur generetur per se et passio con-
sequatur. sed est prius causalitate. Simi-
liter hominem esse animal est causa ve-
ritatis istius propositionis homo est ani-
mal et non hominem esse animal est prius
veritate illius propositionis. Nam ex
eo quod res est vel non est dicitur oratio
vera vel falsa. id est oratio est vera vel
falsa. quia sic est aut non est sicut per eam
significatur. ¶ Preter istos modos priorita-
tis reperiuntur etiam alij. Ad cuius
evidentiam est sciendum quod de ratione
prioris et posterioris est ordo. ¶ Reperitur
autem ordo in duratione et penes hoc su-
mitur prioritas temporis. ¶ Reperitur etiam or-
do in quantitate nam prima pars linee est

ante fam. et penes hoc similiter prioritas situs. Est etiam ordo in existentibus rerum secundum quod esse unius presupponit esse alterius et non e contra. et sic dicitur prius natura. Est etiam ordo in scientiis dupliciter. Uno modo ex parte rei. et sic illud est prius quod de se est magis cognoscibile. Alio modo quantum ad nos et sic illud est prius quod prius cadit in nostra cognitione. Est etiam ordo in operationibus et hoc tripliciter. Aliquis enim est ordo intentionis et sic finis est prior his que sunt ad finem. Alius est ordo rationis. et sic idea que est in intellectu artificis est prior artificiato et est principium eius. Alius est ordo executionis et sic ea que sunt ad finem sunt priora fine. Prius enim sit domus quam habitetur et tamen habitatio est finis domus. Simul autem in hac parte philosopho. ponit tres modos simultatis. ubi sciendum est quod cum tot modis dicitur unum oppositorum tot modis dicitur reliquum. sicut prius dicitur quinque modis aut pluribus tot modis potest etiam dici simul. Si multas enim et prioritas opponuntur quod eorum que sunt simul unus non est altero prius. philosopho. autem ponit tantum tres modos simultatis qui pertinent ad considerationem logicam ut innuat quod non omnes modos positatis habet considerare logicus. sed tamen illos quod respondet istis modis simultatis. Nam ex hoc modo positatis cognoscimus quod valeat praeterea ab inferiori ad suum superius quia si inferius est etiam superius est sed non e contra. Ex quinto modo scitur quomodo valeat consequentia a subiecto ad suam propriam passionem. Ex primo scitur quomodo valeat a priori ad posterius scilicet tempus licet prioritas nature inter omnes istos modos maxime pertinet ad logicum. Dicitur ergo philosopho. quod primo modo dicitur aliquod simile tempore quod eorum generatio est eodem tempore quod potest contingere dupliciter. uno sunt aliquod simile tempore adesse et hoc est illud quod simul incipiunt et simul desinunt esse. alio modo sunt simul

tempore in adequate quod sunt in aliqua parte temporis simul et tamen in alio tempore unum est alio non existente. Deinde cum dicitur naturaliter ponit secundum modum simultatis: que dicitur simultas nature. et hoc modo sunt simul ea quorum unum non potest esse. alio non existente. cum tamen unum non sit causa alterius sicut contingit in rebus de quibus dictum est in capitulo ad aliquid. et sunt filii. Contra primum et filius sunt simul natura. et tamen pater est causa filii. ergo aliqua sunt simul natura. quorum unum est causa alterius. Respondetur primum potest accipi dupliciter uno modo pro illo supposito quod est pater: et sic est causa filii: nec est simul natura. cum eo. nec ut sic est relatum. Alio modo accipitur pro ipsa relatione paternitatis et sic non est causa filiationis nec prius sed simul natura. pater enim ut habet paternitatem non est prior filio nec causa eius: sed est causa filii in quantum habet virtutem generativam. Deinde cum dicitur (dicuntur autem) ponit tertium modum. secundum quem illa dicuntur simul que e diverso diuidunt aliquid sicut rationale et irrationale que diuidunt animal. ipsum autem genus diuisum species est prius. Ultimo recapitulat quod tot modis dicitur simul ut praedictum est. et est textus clarus et facilis. alia expositione non indigens.

Notus autem in hac parte philosopho agit de motu circa quod duo principaliter facit.

Primo enumerat species motus. Secundo agit de earum oppositione sibi. (Est autem simpliciter.) Quantum ad primum dicit quod species motus sunt sex. scilicet generatio. corruptio. augmentum. diminutio. alteratio. et loci mutatio. Circa hanc partem sciendum est quod motus dupliciter accipitur. ut dicit philosopho quinto physico: uno modo accipitur pro causa transmutationis: siue sit successiva siue instantanea. et isto modo generatio et corruptio que sunt instantanee dicuntur motus. Alio modo accipitur solum pro successiva et continua

mutatione s'm quem modum neq; ge-
 neratio neq; corruptio sunt motus s; p-
 prie dñr mutationes. Notandū est s'o
 q' si motus accipitur p'o modo sic non
 predicatur vninoce de omni motu quia
 principalr dicitur de quattuor: vltimis
 speciebus per posterius vero dicitur d'
 generatione & corruptione. Si autē ac-
 cipit' s'o modo sic predicat' vninoce nā
 licet motus localis sit primus omnium
 motuum vt dicit' phy. in libro octauo
 physicor. tamen si comparentur ad cō-
 mune & rationem motus sic suscipiunt
 equaliter e' predicationez. Deinde
 cum dicit. Alij itaq; ponit' hōm mo-
 tum distinctionē dicens q' omnes isti
 sex motus ab invicem sunt distincti q'
 specialr probat de alteratione tali ratioe
 illa distinguuntur & nō sunt idem quorū
 vnum potest esse alio non existente s; al-
 teratio potest esse sine augmento. potest
 enim aliquid dealbari. dato q' nō augea-
 tur & simul augeti aliquid potest dato
 q' non alteratur sicut contingit qñ qua-
 drangulo circūponitur gnomon. q' tūc
 crescit quadrangulus non tamen alte-
 ratur est enim differentia inter quadra-
 tum & quadrangulum quia quadratū
 est figura quattuor equalibus lineis con-
 tra s'cientib' quattuor angulos rectos
 quadrangulū vero est figura alte-
 ra parte longior eo q' consistit ex quat-
 tuor lineis quarū due sunt duab' alijs
 longiores. Gnomō vero est quasi me-
 dius quadrangulus constans ex duab'
 lineis rectis in angulo continctis q' si
 adatur quadrangulo sit maior quadrā-
 gulus. vt patet in hac figura mar-
 ginali. Df autē quadrangulus non esse
 alternus. quia alternatio non est nisi s'm
 qualitates tertie speciei in qua non est
 gnomon. Querit' vtrū augmentū
 possit esse sine alteratione & videtur q'
 non. Qz q'quid augetur nutrit'. sed
 nutritio esse non pōt sine alteratione nu-
 trimenti vt dicit' in s'o de anima ergo in

omni augmento est alteratio. In op-
 positum est p'bus. R'pondeo in ista
 q. factam duō. Primo declarabit' quō
 isti motus inter se distinguantur. Secō
 dō ad quēsitum. Quantum ad primum
 premitto quid rōnis istorum terminor.
 Corruptio. n. est mutatio de esse ad non
 esse. Generatio at est mutatio de non es-
 se in esse. Est at duplex esse aliquid ē es-
 se subale. & istud d' esse simpliciter: aliō
 est esse accidentale. & d' esse s'm quid si-
 militer est duplex generatio duplex cor-
 ruptio. q' illa que est de esse vel ad esse
 sub'stiale d' simpliciter corruptio vel ge-
 neratio illa vero que est ad esse acciden-
 tale d' generatio vel corruptio s'm quid
 p'bus in hoc loco loquitur de gnatione &
 corruptione simplr dictis. q' si accipiant'
 s'm quid non distinguuntur ab alijs moti-
 bus. mutatio. n. que est de non esse albū
 inesse albus est gnatio s'm quid. & tñ est
 alteratio. augmentū est p'existētis quā-
 titatis aditamentum. vñ augeti aliquid ē
 ipsum acquirere maiore quantitatem q'
 prius. Diminui vero est minore quāti-
 tem acquirere. Alteratio est mutatio de
 vna qualitate in aliā. sed sciendū q' alte-
 ratio est duplex. quedā est alteratio per-
 fectiua & hoc mō quicūq; accipit aliquā
 perfectionē quā prius non hēbat. d' al-
 terata sine illa perfectio sit i corpore sine
 in aia. sicut sunt scia & virtutes. Alteratio
 alia est corruptiua s'm quā abicitur aliqd
 ab eo q' alteratur. & ista est propria alte-
 ratio de qua loquitur p'bus. Terminatur
 at iste motus alterationis solū ad qualita-
 tes tertie spēi primo & principalr. q'nis
 secundario terminari possit et ad qualita-
 tes prime. Ex hoc. n. q' aliq; alterat' s;
 caliditatez & frigiditate que sunt in tertia
 spē. Contingit et ipsum alterari s'm sanita-
 tem & egritudinem que sunt in prima.
 Moueri aut s'm locum est loci mutatio
 q' ptingit dupliciter. Uno modo ex hoc
 q' aliquid quocūq; modo mutat locum
 aut s'm partē. sicut cuq; q; mouet digitū

ipsi tñ permanens in eodē loco vbi pri
 us erat aut q: occupat maiorem locum
 q̄ ante licz remanent in eodem loco vbi
 erat ante. sicut arbor qñ facta est magna
 occupat maiorem locum. q̄ dñ esset par
 ua. Alio modo mouetur aliquid localit.
 eo q: totaliter derelinquat locum vbi pri
 us erat. et ad alium accedit. sicut contin
 git in motu progressiuo. et iste dñ pprie
 motus localis. Ex his declaratur distin
 ctio motuuz. Dicit. n. pbs in quinto phy
 sicorum q: ois motus hz speciem et di
 stinctionem a termino ad quez. Ex quo
 accipit ista propositio omnes illi motus
 sunt sp̄e distincti qui sunt ad terminos spe
 cifice distinctos: s; peteri motus sunt hu
 iusmodi. Itaz generatio terminatur ad
 esse substantiale. corruptio ad non eē: aug
 mentum et diminutio ad quantitātē. Al
 teratio ad qualitatē et motus localis ad
 vbi. ergo isti motus sp̄e distinguunt: et sic
 pz primum. Ad euidētiā secundi cō
 sideranduz est. q: augeri est maiore quā
 titatem acquirere. q: dupliciter contingit.
 Aliqn. n. aliquid augetur per solaz addi
 tionem quanti ad quantuz sicut quādo li
 nee additur linea: vt pz in exemplo pbi.
 et cum lignis adduntur ligna et hoc dicit
 augmentum in pprie tñ. sed non dicit
 motus augmenti vt supra etiā diximus.
 Alio modo aliquid augetur. q: idem nu
 mero existens acquirit maiorem quanti
 tatez. q̄ hēbat prius. et ēt quelibet pars
 eius augetur p se. ita q: talis motus prin
 cipaliter terminatur ad quantitātē. et iste
 dicitur pprie motus augmenti. nec po
 test esse nisi in rebus viventibus vt sunt
 plante et animalia non potest aut fieri ta
 le augmentum nisi per sumptionē cibi.
 et ex hoc q: nutrimentum transit in suba
 nutritina. q: esse non potest nisi nutrime
 tum prius alteretur per calorem. et dīge
 ratur. Et ideo concedo vt argumentum
 concludit q: motus augmenti esse nō po
 test sine precedēti alteratione: l; augmen
 tum largo modo dictuz. de quo ipse exē

plicat sine alteratione possit esse: separa
 tur tñ semper motus augmenti ab alter
 ratione q: sunt ad diuersos terminos per
 se. Deinde cum dicit. (Est autē sim
 pliciter.) Agit de contrarietate motuuz
 assignando motui duplex contrariū. Itā
 motui opponitur quies et etiā alius mo
 dus. Ad cuius euidētiā est sciendum
 q: quies non potest pprie dici contrari
 um: q: vt supradictuz sunt. de ratione cō
 trarij est q: aliquid ponat. quies autē ni
 hil ponit: sed dicit negationem motus in
 subiecto apto nato moueri. Accipit ergo
 pbs contrarium pro priuatione. dices q:
 quies opponitur motui contrarie. i. pua
 tiue. que sit autem illa quies. que priuati
 ne opponitur motui dubiuz est. Aliqui
 enim dicunt q: motui ad albedinem op
 ponitur quies in ipsa albedine. Alij dicūt
 q: ei opponitur quies in nigredine. quod
 puto magis esse verum. Constat enī q:
 nullus habitus est via nec terminatur ad
 suam priuationem. sed motus ad albedi
 nem est via ad quietem in albedine. er
 go talis quies non opponitur ei. quilibet
 enī motus terminatur ad duo. s. ad for
 mam que per motum acquiritur. et ad
 quietem in tali forma. opponitur autem
 quies in albedine quieti in nigredine op
 positione contraria. sicut enim se hz mo
 tus ad formas cōtrarias terminati ita se
 habent etiā priuationes motuū. s; mo
 tus qui est ad albedinem contrarietate mo
 tuū ad nigredinem. ergo quies in albedi
 ne contrariatur quieti in nigredine. Dī
 co tamen q: ista non est perfecta contra
 rietas q: tales quietes nihil ponūt. pōt
 set forte dici q: est perfecta contrarietas
 et q: quies opponitur cōtrarie motui q:
 quies aliquid ponit. Itāz quiescere in al
 bedine est subin habere albedinem. vñ
 de quies in albedine ē esse albedinis cuz
 negatione remotionis ipsius albedinis:
 nec esset inconueniens quietez contraria
 rij motui et quieti quia idem potest esse
 contrarium duobus s; diuersas consi

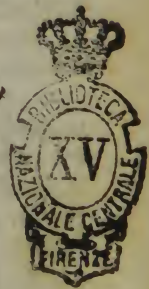
derationes: vt dicit. s. d. quinto phisico/
rum. ¶ Deinde cum dicit (Istis que)
declarat aliud quod opponitur motui cō
trarie. quia non solum quies motus con
trariatur motui vt generationi corruptio
augmentationi diminutio motui sursum
motus deorsum. ¶ Deinde cum dicit.
(Reliquo vero) Remouet vnum du
bium. Dubitari enim potest quid oppo
natur alterationi. ad quod respondet q
ei opponitur quies et etiam motus in cō
trariā q̄litatez sicut de albationi opponit
denigratio q̄ est motus ad nigredinem.

Abere aut. Istud est vltimū
b capitulū i quo phisosophus
ponit septem modos habendi
quia omnes facillimi sunt p
ter tertius de quo erit specialis tractatus
loco suo. ¶ Primus modus est quo quis
habet aliquam qualitatem. Secundus
est quo quis habet quantitates et p hos
duos modos. innuitur modus habēdi
quecūq; alia genera. vt relationez. actio
nem passionem et huiusmodi. Tertius
est quo quis habet vestimentum et ea q̄
circa corpus aut circa ptes corporis sunt.
sicut dicitur quis h̄re anulum calciamen
tum biretū. et iste modus habēdi facit
vltimum predicamentum q̄ dicitur ha
bitus. Quartus modus est quo quis ha
bet partes suas integrales sicut homo ha
bet manus et pedes. Quintus modus
est. quo continens habet contentum. si
cut lagena vinum. et borem grana for

ment. Sextus modus est quo quis dicit
tur habere possessionez vt agros domū
torcular. Septimus ē quo quis dicitur
habere vxorem. et hic modus impropri
us est: quia nō dicitur quis habere vxor
em nisi eo q̄ habitant simul vir et vxor
¶ Ultimo dicit posse forte rep̄re alios mo
dos sed isti sunt magis communes. Ali
qui dicūt istos modos esse octo et distin
gunt tertius in duos dicentes. aliud esse
habere aliquid circa totū corpus vt ve
stimentū. et aliud esse habere circa par
tes corporis solum vt anulum. Et est sic
finitis predicamentorum Aristotelis ad
laudes eius qui extra omne predicamē
tum est omnium causa deus eternus et
per oia secula b̄ndictus. cui referamus
laudes et nunc et imperpetuum Amen.
f J A J S.

¶ Explicit acuta ornata et brevis expō
sitiō cū quibusdā questionibus Adagistri
Pauli Soncinatis i vniuersalia porphy
rii et p̄dicamēta Aristotelis: Impressus
Venetis opera et diligenti cura Joan
nis rubei Mercellensis et Albertini fra
trum Regnante Augustino Barbadi
co Serenissimo Venetiarum principe
die. 13. April. 1499.

a b c d e f g
Omnes sunt quaterni pre
ter g qui est duernus.

[Faint vertical text from adjacent page]

100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611

